

ግጭትን መቆጣጠር

እና

መፍታት

“ቢቻላችሁስ በእናንተ በኩል ከሰው ሁሉ ጋር በሰላም ኑሩ”

ሮሜ 12፡18

ፓስተር ጌታሁን ታደሰ - 2005 ዓ.ም

አበርክቶት

ግጭትን መቆጣጠር እና መፍታት
ፓስተር ጌታሁን ታደሰ - 2005 ዓም

ሁለተኛ ዲግሪዬን በናይሮቢ ኬኒያ እንድሰራ ከፍተኛ የገንዘብ ድጋፍ
ላደረጉልኝ ለመርካቶ ሰባተኛ አማኑኤል ህብረት ቤተክርስቲያን እና
ለኢትዮጵያ አማኑኤል ህብረት ቤ/ክ ዋና ጽ/ቤት ይሁንልኝ።

የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው።

ግጭትን ከመቆጣጠር እና ከመፍታት ጋር በተያያዘ ለአገልጋዮች፣ ለቤተሰብ እና
ለጉባኤ ስልጠና እና ትምህርት ቢያስፈልግዎ
በሚከተሉት አድራሻዎች መጠቀም ይችላሉ።
ፓስተር ጌታሁን ታደሰ
ስልክ፡- + 251 911 11 18 35
+ 251 911 74 60 65
Email: geti_selam@yahoo.com
P.O. Box 1057 code 1250 Addis Ababa, Ethiopia.

የሸፋኑ መግለጫ /Cover Description/

በዚህ መጽሐፍ የፊት ሸፋን ላይ የምንመለከተው የእርሳሱ ላጲስ ግጭትን ለማጥፋት ያደረገው
መከራ ያለመሳካቱን እንደውም አየተፈረፈረ ማለቅ መጀመሩን ነው። ግጭትን መቆጣጠርና
ሲከለትም መፍታት እንጂ፣ በዚህ ሃላም እያለን ልናጠፋው እንደማንችል ለማመልከት የታሰበ ነው።

ማውጫ

ምስጋና	10
መቅደም	11
ምዕራፍ አንድ	13
1.1 የግጭት ትርጉም	13
1.2 የግጭት አይነቶች	13
1.2.1 አለም ዓቀፍ ግጭቶች	13
1.2.1.1 ሙሉ ዓለምን/globalization/ ተከትላው የሚነሱ ግጭቶች	14
1.2.1.2 የድዝላር እና የግዛት ይገባኛል ግጭቶች	15
1.2.1.3 በፖለቲካ አሰተሳሰብ ልዩነት ምክንያት የሚመነጡ ግጭቶች	17
1.2.2 ከፍትህ መጓደል ጋር ተያይዘው የሚነሱ ግጭቶች	18
1.2.2.1 ያልተመጣጠነ የሃሳቦች ክፍፍል	18
1.2.2.2 የዜጎችን መብት አለመከበር	19
1.2.2.3 የሰብዓዊ መብት ጥሰት	19
1.2.3 ማህበራዊ ግጭቶች/Social conflicts/	20
1.2.3.1 የቤተሰብ ግጭት	20
1.2.3.2 የተማሪዎች ግጭት	22
1.2.3.3 የወጣቶች ግጭት/youth non school conflict/	23
1.3 የግጭት ምክንያቶች	23
1.3.1 የሰው ልጅ ተፈጥሮአዊ ባህሪ	24
1.3.2 የሰው ውስንነት	25
1.3.3 በግልጽ ያልተቀመጡ የሥራ ሃላፊነቶች/Ambiguous Job descriptions/	25
1.3.4 አዳዲስ ነገሮችን መቀበል ያለመቻል	26
1.3.5 የፍላጎት አለመሟላት	27
1.3.6 ትክክለኛ መረጃ ማጣት	28
1.3.7 በታሪክ አጋጣሚ የተሰሩ ስህተቶች	28
1.3.8 ሰይጣን- ዲያቢሎስ	29

1.3.9 መንፈሳዊ ውድቀት	30
1.3.10 ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊ እና መንፈሳዊ ለውጥ	31
1.3.10.1 ማህበራዊ ለውጥ	31
1.3.10.2 ፖለቲካዊ ለውጥ	32
1.3.10.3 መንፈሳዊ ለውጥ	33
1.3.11 ለራስ የተለየ ቦታ መስጠት	34
1.4 የግጭት ምልክቶች	35
1.4.1 በጋብቻ ውስጥ	35
1.4.2 ገና ትዳር ባልመሰረተ አጮኞች መካከል	36
1.4.3 በቤተ ክርስቲያን ውስጥ	37
1.4.4 በሀገር ደረጃ	37
ምዕራፍ ሁለት	39
2.1 አምስቱ የግጭት አፈታት መንገዶች	39
2.1.1 ውድድር (competing)	39
2.1.2 ሽሽት (Avoiding)	42
2.1.3 ድርድር (you bend, I bend)	43
2.1.4 አንዳል መቀበል (Accommodating)	44
2.1.5 መተባበር (I win, you win)	45
2.2 የግጭት መገለጫ ደረጃዎች	46
2.2.1 ውጥረት (Tension)	47
2.2.2 ግራ መጋባት	47
2.2.3 መረጃ መስጠት	48
2.2.4 መጋፈጥ	49
2.2.5 ማስተካከያ ማድረግ (Adjustment)	50
ምዕራፍ ሦስት	52
3.1 ግጭት እና አቀራረብ	52
3.1.1 አካላዊ አቀራረብ	52
3.1.2 ቃላታዊ አቀራረብ	53
3.1.3 ገጽታዊ አቀራረብ	54
3.1.4 ባህላዊ አቀራረብ	55

3.2 የውይይት ባህል እና ግጭት-----	56
3.2.1 የውይይት ትርጉም-----	56
3.2.2 የውይይት ጥቅም-----	56
3.2.3 የውይይት እንቅፋቶች-----	57
3.2.3.1 አዕምሮአዊ ንባብ-----	57
3.2.3.2 የችኮላ ገጽታ ማለት-----	58
3.2.3.3 በግልጽ የማይሰሙ ቃላቶችን ማለት-----	58
3.2.3.4 ፈጥኖ ለራስን ማሳለል-----	59
3.2.3.5 ጠብቀን በመፍራት ብቻ ሁሉን በእሽታ መቀበል-----	60
3.2.3.6 በትክክለኛ አጀንዳ ላይ ያለመወያየት-----	61
3.2.3.7 ጥፋትን ያለማመን-----	61

3.3 የውጤታማ ውይይት መርሆች-----	63
3.3.1 በሙሉ አካል መስማት-----	63
3.3.2 ሌላኛውን ሰው ማክበር-----	63
3.3.3 ሃሳብን ከማንነት ለይቶ መቃወም-----	64
3.3.4 ከመፍትሄ ሀሳብ ጋር መቅረብ-----	65

ምዕራፍ አራት-----67

4.1 ግጭትን በብቃት ለመቆጣጠር የሚያስችሉ ቅድመሁኔታዎች-----	67
4.1.1 ግጭቱ እንደ ግጭት ይታያል ወይስ አይታይም የሚለውን መወሰን-----	67
4.1.2 የግጭቱን መሰረት መለየት-----	68
4.1.3 የተሻለውን የግጭት አፈታት ስልት መጠቀም-----	68
4.1.4 የተናጠል ውይይት ማድረግ-----	69
4.1.5 መደራደር-----	69

4.2 በግጭት ሂደት ሊንፀባረቁ የማይገባቸው ባህሪያት-----	70
4.2.1 የሚያበሳጩ ቃላትን መጠቀም-----	70
4.2.2 የሰዎችን ስሜት ሆን ብሎ መጥላት-----	71
4.2.3 የፍርድ ቃል ማውጣት-----	72
4.2.4 የተቃራኒን ወገን ታማኝነት ሙሉ በሙሉ ማጣጣል-----	73
4.2.5 ተቃራኒ ወገን ለሰላምታ አጁን ዘርግቶ አያለ ምላሽ መገፈግ-----	73
4.2.6 በጎ ህሊና ማጣት-----	74
4.2.7 ያልተረጋገጠ ነገር ለማውራት መፍጠን-----	75
4.2.8 ተቃራኒን ወገን እያዩ ወይም በአመልካች ጣት እየጠቆሙ ከሌላ ሰው ጋር መሳቅ፣ ማሸሚጠጥ-----	76

ምዕራፍ አምስት-----77

5.1 ግጭትን መዳኘት-----	77
5.2 ዳኝነት እና ተአማኒነት-----	77
5.3 ዳኝነት እና የእርቅ ሂደት-----	79
5.3.1 በጸሎት መጀመር-----	79
5.3.2 መመሪያ ወይም ማሳሰቢያ መስጠት-----	79
5.3.3 በውይይት ሰዓት ማብራሪያ ወይም ጥያቄ ካለ መጠየቅ-----	80
5.3.4 የውይይቱን ዋና ዋና ሃሳብ ማስታወስ-----	80
5.3.5 የስምምነት ሰነድ ማዘጋጀት-----	81
5.3.6 ሃሳብን በልዩነት የማስቀመጥ ባህል እንዲዳብር ጥረት ማድረግ-----	82
5.3.7 ለሚመለከተው አካል የስምምነቱ ሃሳብ ብቻ እንዲነገር መመሪያ መስጠት-----	82

5.4 የዳኝነት ሚና ከእርቅ ማግስት-----	83
5.5 ግጭት፣ ፍርድ ቤት እና መጽሐፍ ቅዱስ-----	84
5.5.1 "ወንድምህ ቢበድልህ... ብቻችሁን ሆናችሁ ውቀሰው"-----	87
5.5.2 "አንድ ወይም ሁለት ከእንተ ጋር ውሰድ"-----	88
5.5.3 "... እነርሱንም ባይሰማ ለቤተ ክርስቲያን ንገር"-----	89
5.5.4 "... ቤ/ክንን ባይሰማት አንድ ለረመኔና እንደ ቀራጭ ይሁንልህ"-----	90

5.6 የሐይማኖት ግጭቶች እና የመንግስት ጣልቃ ገብነት በመጽሐፍ ቅዱስ ሚዛን ሲሰካ-----	91
---	----

ምዕራፍ ስድስት-----94

6.1 መጽሐፍ ቅዱስ እና ግጭት-----	94
6.1.1 በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል የነበረ ግጭት-----	94
6.1.2 የአብርሃም እና የሎጥ አረኞች ግጭት-----	95
6.1.3 የይሱስቅርጽ ሎሌዎች እና የጌራራ ሀገር አረኞች ግጭት-----	96
6.1.4 በያቆብ እና በኤሳው መካከል የነበረ ግጭት-----	97
6.1.5 በሐዋርያው ጳውሎስ እና በበርናባስ መካከል የነበረ ግጭት-----	98
6.1.6 ከግሪክ በመጡ አይሁዶች እና በሀገራው አይሁዶች መካከል የነበረ ግጭት-----	99
6.1.7 መገረዝን በሚሰብኩ አይሁዶች እና ወንጌልን በተቀበሉ አህዛብ መካከል የተፈጠረ ግጭት-----	100

ምዕራፍ ሰባት-----102

7.1 የግጭት አዎንታዊ እና አሉታዊ ገጽታዎች-----102

7.1.1 አዎንታዊ ገጽታዎች-----102

7.1.1.1 ሥራን ለመመዝን ይረዳል-----102

7.1.1.2 ግጭት ለዘላቂነት መፍትሄ የሚያገኝበትን ሁኔታ ያመቻቻል-----103

7.1.1.3 ሉዓሊነትን የሚገልጽ የተሰጠ ሁኔታ በሰላም አይታወቅም-----104

7.1.1.4 ነገሮችን የሚገልጽ የተሰጠ ጥንካሬን ያሳያል-----105

7.1.1.5 የተሰጠ አማራጭ አንድን መለከት አገዛዝ ይደርጋል-----106

7.1.2 አሉታዊ ገጽታዎች-----107

7.1.2.1 የግጭት እና የጥብቅ ጥፋት-----107

7.1.2.2 የቤተሰብ መባባት-----109

7.1.2.3 የቤት መዛባት-----109

7.1.2.4 ሀገራዊ መባታት-----110

ምዕራፍ ሰምንት-----112

8.1 ግጭትን የሚያፋፍሙ ነገሮች-----112

8.1.1 አልኸኝነት-----112

8.1.2 የተደበቀ ተልዕኮ ያላቸውን ሰዎች አጀንዳ ቶሎ ለይቶ ያለማወቅ-----113

8.1.3 የሰዎችን መሰረታዊ ጥያቄ ቸል ማለት-----114

8.2 ግጭት እና እርቅ-----115

8.2.1 ባህላዊ እርቅ-----115

8.2.2 መንፈሳዊ እርቅ-----116

8.2.3 ሐይማኖታዊ እርቅ-----118

8.2.4 መጽሐፍ ቅዱሳዊ እርቅ-----118

8.2.4.1 ይቅር እንደተባለን ማወቅ-----119

8.2.4.2 የጸጋውን ሃይል ማወቅ-----120

8.2.4.3 ጸሎቶችን እንዲያስተላለፍ ማጠናቀቅ-----122

8.2.4.4 ዋጋ ሊያስከፍል እንደሚችል መረዳት-----122

ምዕራፍ ዘጠኝ-----124

9.1 ግጭትን ለመፍታት የሚያግዙ ልዩ ልዩ

የግጭት ታሪኮች /Conflict Case studies/-----124

9.1.1 ቁስ ገድሎ አንግዶች እና ወ/ሮ ሮማን-----124

9.1.2 መጋቢ ኢየሱስ እና የሚመራት ቤተክርስቲያን ምእመናን-----126

9.1.3 ሼክ ሚረ እና የአቶ ገብረማርያም ቤተሰብ-----128

9.1.4 ነቢይ ከበደ እና የቤተክርስቲያን መሪዎች-----132

9.1.5 አቶ ከበደ እና ወጣቷ ባለቤታቸው ወ/ሮ ወግአየሁ-----134

9.1.6 የዲያቆናት አስተባባሪው አቶ ጌታነህ-----137

ማጠቃለያ-----139

ዋቢ መጽሐፍት-----140

ም ሰ ጋ ና

ከሁሉ በፊት ለአገልግሎቱ ታማኝ አድርጎ ቆጥሮ ለጠራኝና ፀጋውን ላበዛልኝ ለልዑል እግዚአብሔር ምስጋናዬን አበዛለሁ።

በመቀጠል አጠቃላይ የጽሑፉን ይዘት በማንበብ እና በማረም ትልቅ እገዛ ላደረገችልኝ ለምወዳት ባለቤቴ ወ/ሮ ሰላማዊት አድማሱ ምስጋናዬን አደርሳለሁ። በተጨማሪም ለሕትመቱ የገንዘብ ድጋፍ ላደረገልኝ ለሐዋርያው አብርሃም ፍስሐ እና ባለመስልቶት ጽሑፉን በመተየብ/በመጻፍ/ ለተባበረችኝ ለወ/ሮ ረቂቅ አዳኛ ከፍተኛ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

መቅድም

ለመጀመሪያ ጊዜ በመሰረተ ክርስቶስ ኮሌጅ ስለ ግጥምት እና አፈታት እየተማርኩ ባለሁበት ጊዜ ነበር ስለ ግጥምት ሰፋ ባለ መልኩ ለማሰብ እድል ያገኘሁት። በወቅቱ ኮርሱን ትስጥ የነበረችው አስተማሪ /Lecturer/ አደጋገመች በአሁኑ ዘመን ባለቸው ቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚታዩትን ግጥሞች በማንሳት የመፍትሔ ሃሳቦችን ለመጠቀም ትሞክር ስለነበር እኔም በዚህ አቅጣጫ የሰላምና የእርቅ አምባሳደር በመሆን የበኩሌን አስተዋጽኦ ለማድረግ ብንቀሳቀስ ያለነቀፋ የሆነችን ቤተ ክርስቲያን ለክርስቶስ ለማዘጋጀት ይቻላል የሚል አምነት እያደረግኝ መጣ። ለዚህም ሁሉም ሰው በየደረጃው ግጥምትን እንዴት መፍታት እንደሚችል አውቀቱ ቢኖረው የሚፈለገው ውጤት ሊመጣ ይችላል በሚል ሃሳብ በ1999 ዓ.ም ጥር ወር ለመጀመሪያ ጊዜ በኢትዮጵያ አማካኤል ህብረት ቤተ ክርስቲያን በዲፕሎማ ደረጃ የሰነመለከት ትምህርት ቤት ሲጀመር ግጥምትን መፍታት እንደ አንድ ኮርስ ሆኖ አንዲሰጥ እና ተማሪዎች ወደ የመጡበት አጥቢያ ሲመለሱ በራሳቸው አውድ ለህዝባቸው እንዲያስተምሩ በገባኝ ያህል መጠነኛ የማስተማሪያ ማንጥል በማዘጋጀት ኮርሱን መስጠት ጀመርኩ። ከዚሁ ጋርም በተገኘው አጋጣሚ በተለያዩ አጥቢያዎች ትምህርተን ለማስተማር በተንቀሳቀሱባቸው ቦታዎች ሁሉ ከፍተኛ የሆነ ምላሽ ተመለከትኩኝ። ይህንንም አነስተኛ ገጽ ያለው መጽሐፍ እንድጽፍ ያነሳሳኝ ይኼው በትንሹ እንቅስቃሴ የተመለከትኩት የሰዎች ስለ ትምህርቱ የበለጠ የማወቅ ፍላጎት ነው።

ከግጥምት ነጻ ነኝ፤ በዘመኔም ከማንም ጋር ተጋጭቼ አላውቅም ለማለት ድፍረቱ እና አቅሙ ያለው ሰው በየትኛውም የአለም ክፍል ሊገኝ አይችልም። ምክንያቱም ግጥምት እድሜ፣ ጾታ፣ ቀለም፣ ዘር፣ ሳይለይ በሁሉም ቦታ ሊከሰት የሚችል ነገር ነውና። ስለሆነም ግጥምት በሁሉም ማህበረሰብ ውስጥ እንደመከሰቱ የመፍታት አቅሙም በየደረጃው ለሁሉም ማህበረሰብ ይደርስ ዘንድ በማሰብ መጽሐፉን ለመጻፍ የሞክርኩት ቀለል ባለ መንገድ ነው። በተጨማሪም በአብዛኛዎቹ አርዕሥት ስር አጠር ያሉ ሃሳቦችን ከማስቀመጥ ውጪ ሰፋፊ ማብራሪያ ያለማስቀመጥ ከወዲሁ ልጠቁም አወዳለሁ።

ግጥምት በተለያዩ ምክንያቶች በሰው ልጆች መካከል ሊከሰት የሚችል ነገር ነው። ከወዲሁ እርግጠኛ መሆን ያለብን አንድ ነገር ግን ግጥሞች ሁሉ የሚከሰቱት በሰይጣን አማካኝነት ብቻ አለመሆናቸውን ነው። ብዙ ጊዜ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ግጥሞች ሲነሱ ሁላችንም የግጥሞቹን ትክክለኛ ምክንያት ተገንዝበን መፍትሔ ከመስጠት ይልቅ ቶሎ የሚቀናን መቃወም እና መገሰጽ ነው። የዚህ አስተሳሰብ መነሻ

ደግሞ ሰይጣን በወንድሞች መካከል ጠብን የሚዘራ ስለሆነ በዋናነት ጠንሳቸው እርሱ ነው ብለን ማሰባችን ነው። ይሁንና ሰይጣን እንደተባለው በሰዎች መካከል ልዩነትን ለመፍጠር የሚተጋ የወንድሞች ከሳሽ መሆኑ ቢታወቅም ግጭትን ግን በሚመለከት የሚኖረው አስተዋጽኦ ሁሉ በሁሉ ሊሆን አይችልም። ስለዚህ ከመገሰጽ ያለፈ ሥራ በግጭት ወቅት መሰራት እንደሚያስፈለግ ልብ ልንል ይገባል።

በተጨማሪም የግጭት ምክንያትና መገለጫ በራሱ ሳይንሳዊ እየሆነ እንደመምጣቱ በትክክለኛ እውቀት ላይ ተመስርተን ልንፈታው ካልሞከርን በድሮ እና አባቶቻችን በሄዱበት ባህላዊ የእርቅ መንገድ ብቻ የሚፈለገውን ውጤት ማምጣት አይቻለንም። ስለሆነም በዚህ መጽሐፍ በተቻለ መጠን የግጭትን አጠቃላይ ምንነት እንዲሁም ግጭት ሲከሰት በእንዴት አይነት ሁኔታ መቅረብና መቆጣጠር እንዳለብን ለመጠቀም መከራ አድርጌአለሁ። ከዚህ ጋር ግጭትን አግባብ ባለው መልኩ ያለመፍታት ምን ያህል ልጆችን፣ ቤተሰብን፣ ማኅበረሰብን ብሎም ሀገርን በከፍተኛ ደረጃ ሊጎዳ እንደሚችል ከመጠነኛ መረጃ ጋር የግል አስተያየቴን ሰጥቻለሁ። በተጨማሪም ሰዎች የተለያዩ የግጭት አይነቶች ሲያጋጥሟቸው ስለ ግጭት አፈታት በተረዱት መሰረት እንዴት መቆጣጠር እና መፍታት እንደሚችሉ ለመፈተን ጥቂት በእውነተኛ ታሪክ ላይ የተመሰረቱ እና በአንድ ማኅበረሰብ መካከል ሊከሰቱ የሚችሉ የግጭት ታሪኮችን /conflict case studies/ ከጠቋሚ ጥያቄዎች ጋር ለማስቀመጥ ሞክራለሁ። ስለሆነም በእርግጠኝነት መጽሐፉን በእርጋታ አንብቦ እና በውስጡ ያሉትን ሃሳቦች በየደረጃው በግጭት ወቅት ለመተርጎም የሚተጋ ሰው ተጠቃሚ እንደሚሆን እምነቴ ነው።

በስተመጨረሻ መጽሐፍ በመጻፍ ብዙ ልምድ ያከበትኩ ካለመሆኔ ጋር ተያይዞ የቃላት አጠቃቀም ወይም ለጽሑፉ የሚገባውን ትክክለኛ ገላጭ ቃል ያለ መጠቀም ችግር አንባቢው ቢያጋጥመው ከወዲሁ በመረዳት እንዲያልፋቸው በአክብሮት እየጠየኩ የሰላም እና የእርቅ መልእክተኛ በመሆን በቤተ ክርስቲያን፣ በቤተሰብ መካከል፣ በማኅበረሰብ ብሎም በሀገር ደረጃ የሚነሱትን ግጭቶች በመፍታት የተሻለችን ዓለም ለመገንባት እንትጋ በሚለው የአደራ ቃል መግቢያዬን በመጽጌቴ ወደ መጽሐፉ የውስጠኛ ክፍል እንደትዘልቁ እጋብዛለሁ።

ፓስተር ጌታሁን ታደሰ

ምዕራፍ አንድ

1.1 የግጭት ትርጉም

የግጭትን ፍቺ በአንድ አረፍተ ነገር ማስቀመጥ በራሱ አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም የግጭት አይነቶች እና መገለጫቸው እጅግ በርካታ ስለሆነ ጠቅላላ አድርጎ በአንድ ቃል ሊገልጥ የሚችል ቃል ማግኘት አይቻልም። ይሁንና በዋናነት ግጭትን ሊገልጡ የሚችሉ ሃሳቦችን ማስቀመጥ ይቻላል። ለዚህም WWW.bing.com የተባለ ድረ-ገጽ ያስቀመጠው ፍቺ የተሻለ ሆኖ ስላገኘሁት በሚከተለው መልኩ አስቀምጬዋለሁ።-

- ▲ ልዩነት /difference/ :- በሃሳብ ፣ በአመለካከት ወይም በፕሮግራም ከሌላኛው ወገን ጋር ያለመጣጣም ፣ ያለመስማማት
- ▲ አዕምሯዊ ጦርነት /mental straggle/ :- ከራስ አዕምሮ ጋር የሚደረግ ግጭት ፣ መለያየት እና ትግል።
- ▲ ወታደራዊ ጦርነት /military war/ :- ሁለት ቡድኖች ፣ ጎሳዎች ወይም አገሮች እርስ በርስ የሚያደርጉት በወታደራዊ እርምጃ የተገለጸ ግጭት
- ▲ መንፈሳዊ ጦርነት /spiritual warfare/ :- በሰው እና በሰይጣን ወይንም በአዲሱ ሰው እና በእሮጌው ሰው መካከል የሚደረግ ግጭት

1.2 የግጭት አይነቶች /Types of Conflict/

1.2.1 አለምዓቀፋዊ ግጭቶች

አለማቀፋዊ ግጭቶች በይዘታቸው ሰፊ ሲሆኑ ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ሀገሮች ግንባር ፈጥረው ሊፈጥሩት የሚችሉት የግጭት አይነት ነው። ታዲያ በዚህ መልክ የሚፈጠርን ግጭት በፍጥነት መፍትሔ ካልሰጠነው እንደ ስፋቱ ጥፋቱም ከፍተኛ ይሆናል።

1.2.1.1 ሙሉ ዓለምን /globalization/ ተከትለው የሚነሱ ግጭቶች

አሁን አሁን ሙሉ አለም /ግሎባላይዜሽን/ የሚለውን ቃል ቢያንስ በስም ደረጃ ብዙዎች የሚግቡበት ቃል እየሆነ የመጣ ይመስለኛል። በሰው ልጆች መካከል የቦታ እና የባህል ልዩነት ሳይገድበው በሰፊው መረቡን በመዘርጋት ላይ ያለው የግሎባላይዜሽን ሰደድ አይበገሬ የተባሉ ሀገራትን ሳይቀር ዳራቸውን ደርምሶ የመሐላቸው ቤተኛ መሆን ጀምሯል። ሙሉ አለም በአለም አቀፍ ደረጃ እየተስፋፋ መምጣቱ እጅግ አስፈላጊ ነው ብለው የሚከራከሩ ሰዎች አንዳሉ ሁሉ ጉዳቱን በማስረጃ በማስደገፍ ገደብ ሊበጅለት ይገባል በማለት የሚሞግቱ ሰዎች እጅግ በርካቶች ናቸው። /Huntington, S. P. 1996/

ግሎባላይዜሽን የአለምን ኢኮኖሚ ወጥ በሆነ መልኩ ማስተሳሰር ነው። የፖለቲካ አስተሳሰብ በአንድ ቅኝት ውስጥ እንዲገባ መታገል ነው። በረጅም ጊዜ ፕሮግራም አለም አንድ መሪ፣ አንድ ገንዘብ፣ አንድ ላይነት የአምነት አስተሳሰብ እና ባህል እንዲኖራት መሰራት ነው። ለዚህም ስኬት ትልቅ እገዛ ያደርጉ ዘንድ የተለያዩ መልዕክቶችን የያዙ ጽሑፎች፣ ፊልሞች፣ ዘፈኖች፣ አስተሳሰቦችና አመለካከቶች በመረጃ መረብ አማካይነት በፍጥነት በመላው አለም እንዲደርሱ መሰራት ነው። /Prakash and Hart 1999/

ግሎባላይዜሽን መድረሻውን አልሞ የሚራመድ እጅግ የገዘፈ እና የተወሳሰበ ሲሰተም ነው። ሰዎች በዘመናት መካከል ህልማቸውን ለማሳካት ቁጭ ብለው የፈጠሩት ቀስ በቀስ የሰዎችን ህሊና እንዲገዛ ተደርጎ የተበጀ እና ዘመነኛ ነው። ግሎባላይዜሽን ሀገራት በፈቃዳቸው ቋንቋቸውን፣ ባህላቸውን፣ ግዛታቸውን እና መለያቸውን ወደጎን በመተው በምስጢረኞቹ ፈጣሪዎች ስልጣን ስር ሆነው እንዲተዳደሩ በአለም ሁሉ እየተዘዋወረ የሚያግባባ የተወከለ አምባሳደር ነው። በዚህ ተልዕኮውም ወዲህ ወጣቱ አንዱን ዘፈን እንዲዘፍን፣ አንድን ቋንቋ ከራሱ አስበልጦ እንዲወድ፣ በዘመነኝነት ውስጥ ተሸሽን እምነቱን እና መለያ ማንነቱን እንዲጥል ሲያግባባ ወዲያ ደግሞ መንግስታት በአንድ አደረጃጀት እንዲዋቀሩ ፣ በአለም አቀፍ ህግ እንዲተሳሰሩ እና በየፊናቸው አከሲዮኖችን እና ማኅበራትን እያደራጁ ለታላቁ ጉዞ የበኩላቸውን ጥረት እንዲያደርጉ ከፍተኛ የማግባባት ስራ ይሰራል። /Meyer, J.W., Boli, J., Thomas, G.M., and Ramirez, F.O. 1997 /

እንግዲህ ግሎባላይዜሽንን ተከትሎ ግጭት በሁለት ዋና ዋና ምክንያቶች ሊከሰት እንደሚችል ይታመናል። አንደኛው ለግሎባላይዜሽን ግስጋሴ እገዛ እንዲያደርግ ሆነ ተብሎ እና ታስቦበት በተሰ ወረው ማኅበር አማካይነት የሚፈጠር

ግጭት ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ እየሆነ ያለውን ነገር በመጠኑም ቢሆን ተገንዝበው ግሎባላይዜሽን ከተፈለገው በላይ እንዳይስፋፋ ሙከራ በሚያደርጉ አካላት መነሻነት የሚፈጠር ግጭት ነው።

ግጭት ለግሎባላይዜሽን መፋጠን አስተዋጾ እንዲያደርግ ሆነ ተብሎ ሊፈጠር ይችላል። በተለይ ለአለማቀፉ የግሎባላይዜሽን ግስጋሴ በራቸውን ዝግ ለማድረግ የሚሞከሩ አገራት በዚህ በፕሮግራም ተቀርጾ በሚነሳ ግጭት ውስጥ እንዲገቡ ይደረጋሉ። ከዚያም አለም አቀፍ ህጎች እንዲወጡ እና እንዲፈረሙ በማድረግ ቀስ በቀስ ወደሚፈለገው ሀሣብ እንዲመጡ ያደርጓቸዋል። ለምሳሌ ለግሎባላይዜሽን መሠረት መያዝ ትልቅ እገዛ የነበረው የአንደኛው አለም ጦርነት ታስቦበት ለግሎባላይዜሽን ትስስር አስተዋጾ እና መሰረት እንዲጥል ተፈጥሮ የተካሄደ ጦርነት ስለመሆኑ ብዙዎች ይስማማሉ። /ማቴቴስ መጽሔት ቁ. 14፣ የካቲት፣ 2002 ዓ.ም/

በሌላ በኩል የግሎባላይዜሽን ግስጋሴ አስፈርቷቸው በግልም ሆነ በማኅበር ስጋታቸውን በሚያንጸባርቁ እና በዘመነኞች መካከል የሚቀሰቀስ ግጭት ነው። በዚህ ደረጃ በሚነሳ ግጭት ምክንያት ሁለት ወገኖች ጎራ ላይተው ጦር ሰብቀው ወደ ተፋፋመ ግጭት ውስጥ ባይገቡም የልብ መሸከር፣ ተባብሮ የመሰራት መንፈስ ማጣት፣ ብቸኝነትን መምረጥ እና ደስተኛ ያለመሆን ሁኔታዎች በትውልዶች መካከል ስር እየሰደዱ መምጣታቸው አይቀሬ ነው። ከፍ ሲል ደግሞ ሀገራት እንደ መንግስት የግሎባላይዜሽንን ግስጋሴ የሚያፈጥኑ እና የአንድን ሀገር ባህል፣ ቋንቋ እና አሰት በአጭር ጊዜ ውስጥ ለመበረዝ አቅም ያላቸውን የመረጃ መረብ እየመረጡ እንዳይሰሙ ወይም እንዳይታዩ ማድረግ ሲጀምሩ ከሌላኛው ወገን የሚሰሙ አስተያየቶች መኖራቸው የግድ ነው። በተለይ የአንድ ሀገር የዲሞክራሲ መገለጫ የሆነው ሀሣብን በነፃነት የመግለጥ መብት እንደተገደበ ተደርጎ ከቀረበና ወደ አርስ በአርስ መወነጃጀል ውስጥ ከተገባ ከረር ያለ ልዩነት ሊያስከትል ይችላል።

በአጠቃላይ የግሎባላይዜሽንን ግስጋሴ መልካም ጎን ብቻ እያደነቁ ከመሄድ ይልቅ የሚያስከትለውንም አሉታዊ ተጽእኖ በጥልቀት መመልከት ጥቅሙ የጎላ ነው። በተለይ ግሎባላይዜሽንን ለማስፋፋት በሚል ሆነ ተብለው የሚፈጠሩ ግጭቶችን ከጅምሩ ለመቆጣጠር ትልቅ እገዛ ያደርጋል።

1.2.1.2 የድንበር እና የግዛት ይገባኛል ግጭቶች

በአለም ላይ የድንበር እና የግዛት ይገባኛል ግጭቶች የተለመዱ ነገሮች ናቸው። ሀገሮች በአራቱም አቅጣጫ አርስ በአርሳቸው የተያያዙ እንደመሆናቸው

መጠን ግዛትን ለማስፋፋት ወይም የተወሰደን ድንበር ለማስመለስ በሚደረግ ሙከራ ግጭት ሊቀሰቀስ ይችላል። ግጭቱም በቅርበት የሚገኙትን ሀገራት በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ መልኩ ሊያገኛቸው ስለሚችል ቀስ በቀስ ጎራ የተለየበት እና ከሁለት ሀገራት በላይ የተሳተፉበት ግጭት ሊሆን ሁሉ ይችላል።

የድንበር እና የግዛት ይገባኛል ግጭት በባህሪው ቶሎ የማይቋቋም እና በርካታ መንግስታትን ሁሉ ሊያሳልፍ ይችላል። ግጭቱ በተቀሰቀሰ ቁጥር ደግሞ በየጊዜው የሚያልፈው የሰው ሀይወት እና የሚወድመው ንብረት ቁጥር ቀላል አይደለም። ለምሳሌ Wikipedia, the free encyclopedia በእገሮች መካከል በተለያዩ ጊዜያት የሚታዩትን የድንበር እና የግዛት ይገባኛል አለመግባባቶች የዘረዘረውን ለመመልከት ብንሞከር ዛሬም ድረስ ችግራቸውን መፍታት ያልቻሉ እና በየትኛውም ጊዜ ግጭት ስላለመነሳቱ ዋስትና መስጠት የማይችሉ ሀገራት በአለማችን በርካቶች እንደሆኑ እናያለን። [/en.wikipedia.org/wiki/List_of_territorial_disputes/](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_territorial_disputes/)

የድንበር እና የግዛት ይገባኛል ጠባቸውን የፈቱ ሀገራት በከፊል

ተ.ቁ	የሀገራቱ ስም	ባለመግባባት የቆየበት ጊዜ
1	አልጄሪያ - ኩቲኒያ	1961-70
2	አልጄሪያ - ኩቲኒያ	1962-70
3	አርጀንቲና - ኩቲኒያ	1963-84
4	አርጀንቲና - ኩቲኒያ	1969-73
5	ቤልጂየም - ኒዘርላንድ	1957-59
6	ካምቦዲያ - ኒዘርላንድ	1953
7	ቻይና - ኬንያ	1959-61
8	ኢትዮጵያ - ኬንያ	1963-70
9	አይሹባክት - ላይቤሪያ	1980-61
10	ማሊ - ሞሪታኒያ	1960-63
11	ቻይና - ክሊቢያ	1953-94
12	ኪኒያ - ሱማሊያ	1962-84
13	ቲኒዲያ - ሊቢያ	1990-94

የድንበር እና የግዛት ይገባኛል ጠባቸውን ያልፈቱ እና
አሁንም ተጠባብቀው ያሉ ሀገራት በከፊል

ተ.ቁ	የሀገራቱ ስም	ምርመራ
1	ሩሲያ - ፔሪኒያ	
2	ህንድ - ካሽሚር	
3	ህንድ - ፖክስታን	
4	አንዳኒገርያ - ምስራቅ ቲሞር	
5	ቻይና - ህንድ	
6	ኢትዮጵያ - ኢሪትሪያ	
7	ሱዳን - ደቡብ ሱዳን	

የድንበር እና የግዛት ይገባኛል ግጭታቸውን ያልፈቱ ሆኖም ግን በአሁኑ ሰዓት የወቅቱ እጅንዳቸው ያልሆነ ሀገራት በከፊል

ተ.ቁ	የሀገራቱ ስም	ግጭቱን የጀመሩበት ጊዜ
1	አፍጋኒስታን - ፖክስታን	1947
2	ካምቦዲያ - ታይላንድ	1961
3	ማላዊ - ቲኒዲያ	1967
4	ማላዊ - ቡርኪናፋሶ	1983

1.2.1.3. በፖለቲካ አስተሳሰብ ምክንያት የሚነሱ ግጭቶች

እኔ ከፖለቲካ ጋር በተያያዘ መሰረታዊ እና ጎልተው ከሚታወቁ አስተሳሰቦች ውጪ ሰፊ ማብራሪያ እና የጠለቀ እውቀት የሚሹ የፖለቲካ አስተሳሰቦችን በማንሳት መመገብ የምችል ሰው አይደለሁም። ምክንያቱም አልፎ አልፎ ከማንበው እና ከተለያዩ ሚዲያዎች ከምሰማው ውጪ በተለየ ሁኔታ ሰፊ ትኩረት ጎጥሜ ስለፖለቲካ አልከታተልም። ይሁንና ከፖለቲካ አስተሳሰብ ጋር በተያያዘ አንድ ነገር ግን አስተውላለሁ። ይኸውም በአብዛኛው በአሁን ሰዓት ሰፊ ተቀባይነትን አግኝተው የሚሰራባቸው የፖለቲካ ማኒፌስቶዎችን ጨምሮ በየፌርማታው በአዲስ እየተተኩ እና እየፈራረሱ የተረሱ የተለያዩ የፖለቲካ አስተሳሰቦችን ይዘው የሚነሱ ፖለቲከኞች ቅስቀሳቸውን የሚጀምሩት እየተሰራበት ያለን የፖለቲካ አቅጣጫ በመቃወም እና የእኔ የተሻለ ነው ከሚል አስተሳሰብ በመነሳት ነው። ይሄ ጅማራቸው ደግሞ ቀስ በቀስ በማንበረሰቡ ዘንድ ሰፊ ተቀባይነትን እያገኘ መምጣት ሲጀምር በሰፊው ሕዝብ ጫና የነበረውን የፖለቲካ አስተሳሰብ በመዋጥ ነገ በተራው የሚውጠው አዲስ የፖለቲካ አስተሳሰብ እስኪፈጠር ድረስ የተመረጠ የፖለቲካ አስተሳሰብ ሆኖ ይቀጥልላቸዋል።

አሁን በአለም አቀፍ ደረጃ ሰፊ ተቀባይነት ያላቸው አንደ /Democratic, Liberalism /ን/ እና Neo-liberalism /ን/ ጨምሮ በተለየ ሁኔታ ከ5ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ በርካታ የፖለቲካ አስተሳሰቦች በትውልዶች መካከል ተንጸባርቀዋል። እየተንጸባርቁ ነው። ለምሳሌ በጥቂቱ እንኳን ብናነሳ Anarchism, Authoritarianism, communism, socialism, Fascism ... እና የመሳሰሉት በየዘመናቱ ሰፊ ተቀባይነትን አግኝተው ይሰራባቸው የነበሩ የፖለቲካ አስተሳሰቦች ነበሩ።

ታዲያ የተለያዩ የፖለቲካ አስተሳሰቦች አንደ አንድ የግጭት መነሻ ምክንያት ተደርገው የሚነሱበት ዋና ምክንያት ሰዎች ይበልጣል የሚሉትን የፖለቲካ አስተሳሰብ በውይይት እና በተለየ ዘዴ ሰሚውን በመመገብ እና ተቀባይነትን ለማግኘት

ከመሞከር ይልቅ በሀይል እና አስገዳጅ ሁኔታዎችን በመፍጠር ተቀባይነትን ለማግኘት በሚያደርጉት ጫና ግጭት ሊቀሰቀስ ይችላል። በተለይ በሀብት የበለፀጉ ሀገራት መላውን አለም በአነርሱ የፖለቲካ አስተሳሰብ ስር ለማሰለፍ ካላቸው ጽኑ ፍላጎት የተነሣ በውይይት እና ሰላማዊ በሆኑ መንገዶች ካልተሳካላቸው ከውስጥም ሆነ ከውጪ ግጭቶች እንዲነሱ እና ነገሮች እነርሱ በፈለጉት አቅጣጫ እንዲሄዱ የማድረግ ልዩ ስልቶችን መጠቀማቸው አይቀሬ ነው። ለዚህም በመላው አለም ሰፊ ስፍራ የነበረውን የኮሚኒዝምን አስተሳሰብ ለመጣል አሜሪካን ጨምሮ ምዕራባዊያኑ ያሳዳሩትን ጫና መመልከት ይበቃል።

ሰዎች እውቀታቸውና አስተሳሰባቸው በጨመረ ቁጥር የሁሉም ሀገር መመሪያ ይሆን ዘንድ በርካታ የፖለቲካ አስተሳሰቦችን ሊያፈልቁ ይችላሉ። ሁሌም የሰለጠነው መንገድ ታዲያ ሰላማዊ በሆነ መንገድ ሰሚውን በመሞገት ተቀባይነትን ለማግኘት መታገል እንጂ የተለየ ጫና እና ሀይል በመጠቀም እኔን ምሰሉ ብሎ መሰበክ በጊዜው ክፍለ ዘመን የሚያስኬድ አስተሳሰብ አይደለም።

1.2.2 ፍትህ ተኮር ግጭቶች /Justic Conflicts/

ፍትህ በአንድ ማኅበረሰብ ዘንድ ትልቅ ስፍራ የሚሰጠው ነገር ነው። ፍትህ በጎደለበት በየትኛውም ማኅበረሰብ መካከል ሰላምን መጠበቅ የሞህነት ይሆናል። በዚህ ክፍልም ከፍትህ ጋር የተያያዙ የግጭት አይነቶችን በጥቂቱ ለማየት እንሞክራለን።

1.2.2.1 ያልተመጣጠነ የሀብት ክፍፍል

በአንድ ማኅበረሰብ መሀከል የኢኮኖሚ እድገት ተዋረድ ሁልጊዜ መኖሩ አይቻልም። ታዲያ ሰው ሁሉ እንደየአቅሙ ሰርቶ እራሱንና ቤተሰቡን ማስተዳደር ስበክቻለ ድረስ ባለጠጋ ባይሆንም በተዘረጋው ፍትሀዊ አሰራር ተጠቃሚ ሆኗልና የሚቀሰቀስ ግጭት አይኖርም። ይሁንና ጥቂቶች ነገሮችን በሞኖፖል ተቆጣጥረው ሌላው ምንም እንደማያስፈልገው በመቁጠር ተቃራኒ ፍትሀዊ ድርጊቶችን መፈጸም ሲጀምሩ ነገሮች ወደ ግጭት ያመራሉ።

ለምሳሌ በኢትዮጵያ የጉዞ ታሪክ በንጉሥ ነገስቱ ዘመን የከበርቴው ወገን በከፍተኛ ደረጃ ሲንደላቀቅ እና ግዛቱን ሲያስፋፋ ተቆጣሪ አርሶ አደሩ መጨረሻ በሚባል የድህነት አረንጓዴ ውስጥ ከመዘፈቁ በላይ የእኔ የሚለው ንብረት ማፍራት ተስኖት ነበር። የዚህ ደግሞ ምክንያቱ የአርሶ አደሩ ሰገፍና ሳይሆን ባላባቶቹ ከእኔ በቀር በሚለው አስተሳሰባቸው ምክንያት ፍትሀዊ የሆነ የመሬት ክፍፍል ሊድሃው

ማኅበረሰብ ባለማድረጋቸው የተከሰተ ችግር ነበር።

ከታሪክ አንደምንጊዳው በዚህ አ- ፍትሃዊ የሀብት ክፍፍል እና ግጭት የተማረረው ማኅበረሰብ ተባብሮ የተቃውሞ ድምጽ በማሰማቱ ምክንያት የንጉሱን ስርአት እስከወዲያኛው ለመጣል ችሏል። እንደ እድል ሆኖ በቀጣይ ሰልጣኑን የተረከበው የደርግ መንግስት ስርአቱ የመረረ ሆነና የተፈለገው ውጤት ሳይመጣ ቀረ እንጂ በከፊልም ቢሆን የግጭቱ አርሶ አደር ጥያቄ ተመልሷል።

ፍትሃዊ የሀብት ክፍፍል በማይታይበት በአንድ ማኅበረሰብ ውስጥ በየትኛውም ጊዜ እና ሰዓት ተቃውሞ ሊነሣ ይችላል። የዚህ አይነቱ ተቃውሞ ደግሞ መገለጫው ኢፍትህዊ በሆነ መንገድ በልጽገዋል የተባሉ በለሀብቶችን ማጥቃት እና መዝረፍ እንዲሁም ለዚህ ምቹ ሁኔታ ያመቻቸላቸውን መንግስት ለመገልበጥ እስከመሞከር የዘለቀ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ሁልጊዜ የሚመለከትው አካል አግባብነት ያለው የሀብት ክፍፍል በአንድ ማኅበረሰብ ውስጥ እንዲኖር ጠንክሮ መሰራት ይኖርበታል።

1.2.2.2 የዜጎችን መብት አለማክበር

የአንድ ሀገር ዲሞክራሲያዊ መለኪያ የሚረጋገጠው መንግስትን ጨምሮ ሁሉም በየደረጃው የዜጎችን መብት ሊያከብር ብቻ ነው። ዜጎች በቋንቋቸው፣ በሃይማኖታቸው፣ በዘራቸው፣ በቀለማቸው እና በተለየ ገጽታቸው ምክንያት የዜግነት መብታቸውን ሊጎፈጉ አይገባም።

አንድ ዜጋ የመማር፣ ሃሳቡን በነፃነት የመግለጥ፣ የመሰራት፣ ሃይማኖትን ያለ ተጽእኖ የማራመድ፣ የመምረጥ እና የመመረጥ መብቱ እስካልተከበረለት ድረስ በየትኛውም የኑሮ ደረጃ ላይ ይሁን ስለመብቱ በተቃውሞ ማሰማቱ አይቀርም። በተለይ በአሁኑ ዘመን የመረጃ ልውውጥ በመላው አለም በቀላሉ መተላለፍ ስለሚችል አንድ ሰው በሌሎች አካባቢ ያሉትን የነፃነት ሁኔታ የመመልከት እድሉ ስላለው ስለመብቱ መጠየቁ አይቀሬ ነው።

1.2.2.3 የሰብዓዊ መብት ጥሰት

ሰብዓዊ መብት ሲባል በቀጥታ ሰውን በሰብዕናው ማክበር መቻል ማለት ነው። ሰው ከቡር እና የተለየ የእግዚአብሔር ፍጥረት አንደመሆኑ የሚገባውን የህይወት እና የአካል ደህንነት መብት በየትኛውም ጊዜና ቦታ ልንሰጠው ይገባል። የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፖብሊክ ሕገ መንግስት ከእንቅጽ13-18

በቀጥታ የሰው ልጅን ሰባዊ መብት እንዴት ማከበር እንደሚገባን ዝርዝር ህግ ያስቀመጠ ሲሆን በወንጀል የሚጠየቅበት ሁኔታ ሲከሰትም ሰብዓዊ መብቱ እንዲከበርለት በአንቅጽ 19 ላይ በግልጽ ይደነግጋል። ብዙ ጊዜ ወደ አፈፃፀም ሲኬድ ችግሮች ይሰታዩሉ እንጂ ከሰብዓዊ መብቶች ጋር በተያያዘ ሀገራችንን ኢትዮጵያን ጨምሮ በበርካታ ሀገሮች የሚወጡ ህጎች የሚያበረታቱ ናቸው። ከዚህም አልፎ ሀገሮች በአለም አቀፍ ደረጃ የሚዘጋጁትን የሰብዓዊ መብት ህጎች በጋራ በመፈረም በጎ ምላሾቻቸውን የሚሰጡበት ጊዜ ብዙ ነው።

ይሁንና በአንድ አገር ውስጥ ኃላፊነት በጎደላቸው አካላት የሰዎች ሰብዓዊ መብት በእጅጉ የሚጣሰበት ሁኔታ ይኖራል። በተለይ በፍርድ ሂደት፣ በማረሚያ ቤት እና በመሳሰሉት አካባቢዎች የሰዎች ሰብዓዊ መብት የሚጣሰበት ሁኔታ ሊያጋጥም ይችላል። ሆኖም ግን ሁሌም መዘንጋት የሌለበት እውነት ዛሬ በአንድ ሰው ላይ የምናደርሰው ሰብዓዊ ጥሰት በሂደት ለቤተሰብ፣ ለዘመድ እና ለወዳጅ መገለጡ ስለማይቀር ቀስ በቀስ የተቆጣጠሩ የተማረ እና ወደ ግጭት በቀላሉ የሚገፉ ማኅበረሰብ እየፈጠርን እንሄዳለን። ይሄ ደግሞ ተጠናክሮ የሰብዓዊ መብት ጥሰት የፈጸመውን አካል እስከ ማስወገድ የሚዘልቅ ተቃውሞና ግጭት ሊቀሰቅስ ይችላል። ስለዚህ የሰው ልጅ ከሱር እና ድንቅ የእግዚአብሔር ፍጡር እንደመሆኑ መጠን አግባብ ባለው መልኩ ሊያዝ ካጠፋም አግባብ ባለው መልኩ ሊቀጣ ይገባል።

1.2.3 ማኅበራዊ ግጭቶች / social conflict/

1.2.3.1 የቤተሰብ ግጭት

በባህሩ ዘርጋው የተፃፈ የአማርኛ መዝገበ ቃላት “ቤተሰብ” የሚለውን ቃል “በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖር ገቢ፣ ወጪ፣ ቤተኛ” በማለት ይተረጎማል /ዘርጋው 1994/። ከዚህ ፍቺ አንፃር ቤተሰብ ማለት ሰዎች ከአንድ በላይ ሆነው በአንድ ቤት የሚኖሩበት እንደመሆኑ የተለያዩ አስተሳሰቦች እና ፍልስፍናዎች መንፀባረቃቸው አይቀሬ ነው። ይህ ደግሞ በየትኛውም የፍቅር ደረጃ ላይ ያለ ቤተሰብም ቢሆን ከቀላል እስከ ከባድ የሚደርስ ግጭትን ማስተናገዱ አይቀርም።

ዛሬ በአለማችን በከፍተኛ ደረጃ ግጭት ከሚስተዋልባቸው ማህበራዊ ጉዳዮች አንዱ እና ዋነኛው ቤተሰብ ነው። በዋናነት በምዕራባዊያኑ ዓለም የቤተሰብ ግጭት ለበርካታ ትዳር መፍረስ እና መበተን ምክንያት እየሆነ እንደመጣ የተለያዩ ጥናቶች ይጠቁማሉ ይሄ ደግሞ ብዙ ልጆች በአንድ ወላጅ ብቻ ስር ሆነው እንዲያድጉ እያደረገ ነው። ለምሳሌ በአንድ ወቅት world impact ministries የተባለ መንፈሳዊ ተቋም ባደረገው ጥናት በአሜሪካን አገር ውስጥ ብቻ ከአሰራ ስምንት አመት በታች

ያሉ 20 ሚሊዮን ልጆች የሚያድጉት በአንድ ወላጅ ስር ሲሆን ከነዚህ ውስጥ አንድ ስድስተኛኛ ከአባት ጋር ብቻ ያድጋሉ። /world impact ministries, 2007/

ወደ ሀገራችን ኢትዮጵያ ስንመጣም የቤተሰብ ግጭት እና ፍቺ በእጅጉ እየጨመረ ነው። ከሀገራችን ባህል ጋር በተያያዘ ቀላል ግምት የማይሰጣቸው ፍቺዎች ወደ ፍርድ ቤት ሳይመጡ በሀገር ሽማግሌዎች፣ በጎሳ መሪዎች፣ በሐይማኖት አባቶች፣ እና አዋቂ በሚባሉ ጠንቋዮች ስለሚከናወኑ ግምቱን ያሳንሰው እንደሆነ ነው እንጂ ፍቺ የበርካቶችን ቤት እያንኳኳ ነው። ለምሳሌ፡- ከዚህ በታች የምንመለከተውንና ከአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ከውልና ከብር መዝገብ ማስረጃ አገልግሎት ጽ/ቤት የተገኘውን የፍቺ ማስረጃ ብንመለከት በአዲስ አበባ ከተማ ብቻ ከ1981 እስከ 2002 ዓ.ም 174 510 የሚያህሉ ግንደች አብረው ለመኖር የጋብቻ ቃል ኪዳን የፈጽሙ ቢሆንም በተመሳሳይ 15 075 የሚሆኑት ፍቺ መፈጽማቸው ተረጋግጧል። እንግዲህ ከዚህ መረጃ ተነስተን በአገር አቀፍ ደረጃ ሊኖር የሚችለውን የፍቺ መጠን ለመገመት ብንሞከር ቁጥሩ ቀጣይ እንደሚሆን ማየት አንችላለን።

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በውልና ከብር መዝገብ ማስረጃ አገልግሎት ጽ/ቤት ከ1981 እስከ 2002 ዓ.ም የተሰጠ የጋብቻ የፍቺ አገልግሎት

ዘመን	ጋብቻ	ፍቺ
1981	1,567	64
1982	1,780	68
1983	1,796	52
1984	2,188	78
1985	2,783	66
1986	3,190	90
1987	5,390	147
1988	5,971	160
1989	5,340	162
1990	4,893	168
1991	4,700	232
1992	5,500	273
1993	6,161	321
1994	5,978	471
1995	8,711	735
1996	10,437	1,009
1997	12,272	1,200
1998	13,232	1,504
1999	18,864	1,701
2000	15,841	2,086
2001	17,482	2,174
2002	20,819	2,258
ጠቅላይ	174,510	16,075

1.2.3.2 የተማሪዎች ግጭት /Students Conflict/

የተማሪዎች ግጭት ማለት ተማሪዎች በኛ እና በ2ኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ወይም በኮሌጆችና በዩኒቨርሲቲዎች አካባቢ የሚፈጠሩ ግጭቶች አስተዳደራዊ እና ፖለቲካዊ ይዘት ያላቸው ሲሆኑ አልፎ አልፎ ከዘር፣ ከቋንቋ እና ከሀይማኖት ጋር በተገናኘ በመካከላቸው ግጭት ሊነሳ ይችላል። ሁልጊዜ ትምህርት ቤት አካባቢ የሚነሱ ግጭቶችን በጥንቃቄ መያዝ ያስፈልጋል። ምክንያቱም ተማሪዎች የሚያነሱት ግጭት ወዲያውኑ በፍጥነት ወደ ቤተሰብ የመድረስ አቅም ስለ አለው ሀገራዊ መልክ ይዞ ብቅ ሊል የሚችልበት ሁኔታ አለ። በተለይ የተማሪዎች የግጭት መነሻ ፖለቲካዊ ይዘት ካለው ነገሮች የበለጠ የከረሩ ሊሆኑ ይችላሉ። የተማሪዎች እድሜ በራሱ የወጣትነት እድሜ እንደመሆኑ መጠን ብዙ ጊዜ ነገሮችን የሚያደርጉት በግልት መንፈስ ነው።

ከዚህ ጋር በትምህርት ቤቶች አካባቢ የሚነሱ ግጭቶች በባህሪያቸው መሠረታቸውን እየለቀቁ የመሄድ ነገር ሊታይባቸው ይችላሉ። ለምሳሌ ግጭቱ የተነሣው “የምንመገበው ምግብ አልተመቸንም” ወይም “አስተዳደራዊ ጫና ተደርጎብናል” የሚል ሆኖ ሳለ መልኩን ቀይሮ ፖለቲካዊ ጥያቄ ሊገፀባቸው ይችላል። ይሄ ማለት “የምንመገበው ምግብ ይስተካከልልን” ከሚል መፈክር ቀስበቀስ “ጠቅላይ ሚኒስትሩ ይነሱልን” ወደሚል መፈክር ሊሸጋገር ይችላል ማለት ነው። እንደነዚህ አይነት ነገር ብዙ ጊዜ የሚከሰተው የተደበቀ ተልዕኮ ያላቸው ሰዎች ትንሽ የግጭት መነሻ ሲያገኙ አቅጣጫ የማሳት ሥራ እየሠሩ እንደሆነ ይታመናል።

ተማሪዎች ነገ ለሀገር እድገት የሚያበረክቱት አስተዋፆ እጅግ የላቀ ከመሆኑ በላይ የሀገር ተረካቢም ናቸው። ስለዚህ ይሄንን ግጭት ውስጥ በማስገባት ምንም አይነት ይዘት ያለው ጥያቄ እንስተውና ስሜታቸውን መቆጣጠር ተስፏቸው ወደ ረብሻ እና ተቃውሞ ውስጥ ይግቡ የሚመለከታቸው የመንግስት አካላት በከፍተኛ ትእግስት፣ ማስተዋል እና ጥበብ ግጭቱን ለመቆጣጠር ጥረት ማድረግ ይኖርባቸዋል። ይሄ ሳይሆን ቀርቶ ምላሹ ሀይል ከሆነ ሀገራዊ ጉዳቱ እጅግ የከፋ ይሆናል።

በሀገራችን ኢትዮጵያ ታሪክ በደርግ መንግስት እና በጋይለሰላሴ ንግስና ዘመን በተለያዩ ደረጃ ላይ ይገኙ የነበሩ ተማሪዎች ፖለቲካዊ እና ማኅበራዊ እጅንዳዎችን እንግብው መንግስትን በመቃወማቸው ብቻ እረሳቸው በየመንገዱ ነበር የወደቀው። ከወቅቱ ግፍ አምልጠው ከአገር ለመውጣት እድል ካጋጠማቸው በቀር በአብዛኛው

ሀይወታቸው በአስቃቂ ሁኔታ አልፏል። በድብደባ ብዛት እእምሯቸውን ሰተዋል። የተቀሩት ደግሞ ሀገራዊ ወጪያቸው ተወስዶ በተወለዱበት ምድር በፍርሀት እና በዝምታ እንዲኖሩ ተደርገዋል። ይህንን ተከትሎም ቤተሰብ ያለ ጧሪ ቀርቷል። የትውልድ ከፍተኛም ተፈጥሯል። ስለዚህ ከተማሪዎች ጋር በተያያዘ የሚነሱ ግጭቶችን በመልካም ለመቋጩት በቅድሚያ የሚያነሱባቸውን ጥያቄዎች በእርጋታ የሚያዳምጥ እና ተከታትሎ ወደ አንድ አልባት ለማምጣት ተግባራዊ የሚሰራ አካል ያስፈልጋል።

1.2.3.3 የወጣቶች ግጭት /Youth-Non-school Conflicts/

ከትምህርት ቤት ውጪ ወጣቶች በቀበሌ እና በሰፈር ልጅ ተቧደነው የሚፈጥሩት ግጭት አንዱ የማህበረሰብ ግጭት መገለጫ ነው። አብዛኛውን ጊዜ ፖለቲካዊ መልክ የሌለው የሰፈር ወጣቶች ጠብ መነሻው የሰፈራችን ልጅ ጥቃት ደረሰበት፣ የሌላ ቀበሌ ወጣቶች ከእኛ ይልቅ በእኛ ቀበሌ ተጠቀሚ ሆኑ ከሚለው ጀምሮ በግል ጥላቻ፣ በሴት ፍቅር እና በመሳሰሉት ምክንያቶች ሊቀሰቀስ ይችላል። ታዲያ በቡድን የሚነሱ ግጭቶች ሁል ጊዜ ከባድ የሚያደርጋቸው አንድ ሰው በነፃነት በአካባቢው ላይ እንዳይገባቸው የመገደብ ባህሪ ስላላቸው ነው። ይሄ ደግሞ ከስራ፣ ከት/ቤት፣ ከማኅበራዊ ኑሮዎች መቅረትን ስለሚያስከትል ለጊዜውም ቢሆን ጉዳቱ ቀላል አይደለም። ስለዚህ ቤተሰብ እና የአካባቢው መስተዳድር ተቀናጅተው ወጣቶችን በማወያየት በፍጥነት ሊፈቱት ይገባል።

1.3 የግጭት ምክንያቶች

የግጭት ምክንያቶችን በአንድ ቃል ይሄ ነው ብሎ ማስቀመጥ ያስቸግራል። ምክንያቱም ግጭት በሰው ልጆች መካከል የሚቀሰቀሰባቸው መንገዶች እጅግ በጣም በርካታ ነው። አይነታቸው እና መገለጫዎቹም እንደዚያው የተለያዩ ናቸው። ብዙ ጊዜም ቦታ፣ ጊዜ፣ እና ዘመን ሊቀይራቸው ይችላል። ለምሳሌ ዛሬ የግጭት ምክንያት የሆኑ ነገሮች ነገ ሌላ ዘመን እና ሕዝብ ሲመጣ የግጭት ምክንያት ላይሆኑ ይችላሉ። ወይም ደግሞ በአንድ አካባቢ በከፍተኛ ደረጃ ግጭትን የቀሰቀሰ አንድ ጉዳይ ወደ ሌላ ቦታ ስንወስደው ማንም ነገራ የማይለው ጉዳይ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ የሚነሱ ግጭቶችን እንደየአካባቢው እና እንደ ጊዜው ሁኔታ ማየት የሚያስፈልግ ሲሆን የሚቀመጡ ምክንያቶችም በተቻለ መጠን ወቅቱን መሰረት ያደረጉ መሆን ይኖርባቸዋል። ከዚህ ባለፈ ግን የግጭትን መነሻ ሁል ጊዜ ዲያቢሎስ አድርጎ ማስቀመጥ የተሳሳተ አካሄድ ይሆናል። ለእርቅ የምንሄድባቸው መንገዶችንም መቋጫቸውን ውጤት አልባ ያደርግብናል። ስለዚህ ተገስፀው የማይሄዱ በርካታ ግጭቶች በሰው ልጆች መካከል ስለሚከሰቱ በረጋ መንፈስ

በመሆኑና በማስተዋል ምክንያቶችን መርምረን የመፍትሔ አቅጣጫ ማስቀመጥ ይኖርብናል።

1.3.1 የሰው ልጅ ተፈጥሮዊ ባህሪ

በሥነ-ፍጥረት ታሪክ እንደ ሰው ልጅ ድንቅ እና ግሩም ተደርጎ የተፈጠረ ፍጥረት የለም። /መዝ 139።14/ ሰው ሲፈጠር ሙሉ ሰው ሆኖ በራሱ እንዲያስብ፣ እንዲመራ፣ እንዲያቅድ እና በፍጥረት ላይ ሁሉ የበላይ ገዥ ሆኖ እንዲያስገባ እና እንዲያስወጣ የተፈጠረ ፍጥረት ነው። /ዘፍ 1።28/ ስለዚህ አንድ ሰው ከሌላው የማይገናኝ የራሱ የሆነ ፍላጎት፣ አስተሳሰብ እና መርህ ሊኖረው ይችላል። ከአመጋገብ፣ ከአለባበስ፣ እና ከአኗኗር አስተሳሰብ ጀምሮ የራሱ የሆነ አካሄድ ለመከተልም መብት አለው። እኔ አውቅልሁለሁ፣ በእኔ አስተማሠብ ብቻ ሂድ የሚለውን ሰው ለጊዜው ሁኔታዎች አልፈቅድ ብለውት እሺ ይል እንደሆነ ነው። እንጂ እስከ መጨረሻ እንደዚህ አይነትን ነገር መታገስ አይችልም። እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ በአፍሪካ ይስተዋል የነበረውን የአፓርታይድ ስርአት ተቃውመው ለሞት፣ ለአስራት እና ለስደት የተዳረጉ የነፃነት ተፋላሚዎች የሚያስተምሩን። ሰው በግድ በጠመንጃ አፈ መዝ ያለፍላጎቱ ሀሣቤን ተቀበል የሚለውን ወገን ባልተመጣጠነ የሰው እና የጦር ሀይልም ቢሆን ከመፋለም ያለመመለሱን ነው።

የሰው ልጅ ማንም ሳይጫነው በውስጡ ያለውን ሀሳብ ሲተገብር ነው ሁል ጊዜ ውጤታማ የሚሆነው። በተለይ አንዳንዴ በትምህርት ዓለም ቤተሰብ ልጆቻቸው እንዲመርጡላቸው የሚፈልጉት የትምህርት ዘርፍ (field) ምን አልባት ሙሉ ለሙሉ የልጆቹ ፍላጎት ሳይሆን ይቀራል። ታዲያ ልጆች ዓላማቸውን ለመተግበር በሚያደርጉት እርምጃ ቤተሰብ ጣልቃ ገብቶ አይሆንም ለማለት ሲሞከር ለከባድ ደረጃ የሚያደርስ ባይሆንም ግጭት መፈጠሩ አይቀርም። በትዳር ምርጫ፣ በሥራ ዝግባሌ እና በሌሎች ጉዳዮችም ላይ መተማመን ላይ መሰረት ባደረገ አካሄድ የሌላውን ፍላጎት ወደ መጫን ከመጣን ሁል ጊዜ ግጭት ይፈጠራል። በዚህ መልክ የሚፈጠር ግጭትም ከሰይጣን ጋር የተያያዘ ወይም መንፈሳዊ ውድቀት የወለደው የግጭት አይነት አይደለም። ስለዚህ በኢየሱስ ስም ብለን የምንገስፀው ሳይሆን ሀሳብ ለሀሳብ በመፋጨት እና በመተማመን የምንቆጣጠረው የግጭት አይነት ነው።

በዚህን ወቅት ታዲያ ልንጠነቀቅ የሚገባን ነገር ቢኖር አንዳንዴ ፍላጎቱ ይሄ ነው ብለው በሰሜት ወይም አውቀት እና ትክክለኛ መረጃ በማጣት ብቻ ወደ አንድ ነገር ሊገቡ የሚያስቡ ሰዎች ሊያጋጥሙን ይችላል። በዚህን ጊዜ ያቀረቡትን ሀሳብ እንደምናከብርላቸው ከገለጽንላቸው በኋላ በተቻለ መጠን ትክክለኛውን አቅጣጫ

ሊያምኑ በሚችሉበት መልኩ በማቅረብ ለማሳመን መሞከር ያስፈልጋል። በዚህ አልመለስ ካሉ እና ነገሩን ተግባራዊ ወደ ማድረግ ከመጡ በእኛ ኃላፊነት ስር ያሉ ሰዎች ከሆኑ ነገ ሲገባቸው ሊያመሰግኑን ስለሚችሉ ዛሬ ተግባራዊነቱ እንዲቋረጥ የተለያዩ ጥበቦችን መጠቀም የግድ ይላል።

1.3.2 የሰው ውስንነት

ምንም እንኳ የሰው ልጅ በሁሉ ነገሩ የእግዚአብሔር የተለየ ፍጥረት ቢሆንም እንደ መለኮት/ፈጣሪ/ ሁሉ በሁሉ መሆን አይችልም። አቅሙ የተወሰነ ፍጥረት ነው። ታዲያ በሰው ውስንነት ምክንያት ምን አልባት ከፍተኛ የሆነ ግጭት አይነሣ ይሆናል እንጂ በአለት ተለለት እንቅስቃሴ ውስጥ ውስንነቱ የሚፈጥሩት ልዩነቶች ቀላሎች አይደሉም። ለምሳሌ አንድ ሰው በተመሳሳይ ቦታ እና ሰዓት በሁለት ቦታ እንዲገኝ ቢጠየቅ እና ሁለቱም የእርሱን መገኘት በሞናነት የሚፈልጉ ቢሆኑ እጅግ ከፍተኛ ውጥረት ውስጥ መግባቱ አይቀሬ ነው። ሁለቱም ጉዳዮች ከተመሳሳይ ሰዓት እና ቀን ውጪ መፈፀም የማይችሉ ጉዳዮች ከሆኑ ደግሞ ብቸኛው አማራጭ ወደ አንዱ መሄድ ነው። በዚህን ጊዜ ታዲያ አንደኛው ወገን ሲደሰት ሌላኛው ወገን ያዝናል። ምን አልባትም እስከ መጨረሻው ከአንደኛው ወገን ጋር ሙሉ ለሙሉ ግንኙነቱ ሊቋረጥ ይችላል። በዚህ ደረጃ የሚፈጠር ግጭት እንግዲህ በሰው ውስንነት ምክንያት የሚፈጠር ግጭት ስለሆነ መፍቻውም መጸላይ ወይም መገሰጽ ሳይሆን መተማመን እና የሰውን ውስንነት ግንዛቤ ውስጥ መስገባት ብቻ ነው።

1.3.3 በግልጽ ያልተቀመጡ የስራ ሀላፊነቶች /Ambiguous Job descriptions/

የሰው ልጅ በአንድ ላይ ተባብሮ የሚሰራ ፍጥረት እንደመሆኑ በየአለት ተለለት እንቅስቃሴው የራሱ የሆነ መመሪያ እና ህግ አውጥቶ ይንቀሳቀሳል። ይሄ አይነቱ አካሄድ ደግሞ በሀገር ደረጃ የተዘረጉትን መዋቅሮች እና የስራ ሀላፊነቶች መዘርዘርን ጨምሮ በርካታ በወረቀት ላይ የተቀመጡ የስራ መዘርዘሮች ለአፈጻጸም እንዲመቹ ተደርገው ይቀመጣሉ።

ይሁንና የስራ መዘርዘሮቹ ሲወጡ ግልጽ እና በማያሻማ መልኩ ያልተቀመጡ ከሆነ ሁልጊዜ በሁለቱ ሰዎች መካከል ግጭት መነሳታቸው አይቀርም። ምክንያቱም አንዳኛው ወገን የስራ መዘርዘሩን መረጃ በማድረግ አንድን ስራ ይሄ እኔን አይመለከተኝም ወይም ደግሞ በተቃራኒው የሚመለከተው እኔን ነው በማለት ቢናገር ሌላኛው ወገን በተመሳሳይ ያንኑ አንዱን መመሪያ በመጥቀስ የሚጣረስ ሀሳብ ሊያመጣ ይችላል። በዚህን ጊዜ በተለይ የሥራው አይነት ጥቅምን

የሚያስገኝ ወይም ኃላፊነትን መወሰድ የሚጠይቅ ከሆነ ሁለቱም ወገኖች ግልጽ ያልሆነ መመሪያውን ከጥቅማቸው አንፃር ሊተርጉሙት ስለሚችሉ ግጭት ይነሳል። ግጭቱም የመመሪያውን መንፈስ በትክክል ሊያብራራ የሚችል ሰው ወይም ተለዋጭ የአፈጻጸም መመሪያ እስኪመጣ ድረስ በተደጋጋሚ ሊከሰት ይችላል። ስለሆነም በዚህ ሂደት የሚነሳን ግጭት ለመፍታት ብቸኛው መንገድ በወረቀት ላይ የተቀመጠውን መመሪያ በማያሻማ ሁኔታ ለማስቀመጥ ጥረት ማድረግ ይሆናል ማለት ነው።

1.3.4 አዳዲስ ነገሮችን ለመቀበል ያለመቻል

የሰው ልጅ ሁሉ ነገሩ በእውቀት እና በእድገት የተሞላ በመሆኑ በየጊዜው የተለያዩ አዳዲስ ነገሮችን በመፍጠር የትላንቱን ያስረጃዋል። በተመሳሳይም ዛሬ አዲስ ብሎ ከፍ ያደረገውን ነገር በሌላ ጊዜ የተሻለ ነገር ሲፈጥር የዛሬው አዲስ በተራው አሮጌ ይባላል። እንደዚህ አይነት የለውጥ ሂደት ደግሞ ሰው በምድር ላይ በሚኖርበት ዘመን ሁሉ የሚቀጥል ይሆናል።

ታዲያ በየጊዜው በሰው ልጆች ፈጣን እድገት ተፈልሰፈው ወደ ማኅበረሰቡ የሚመጡ አዳዲስ ግኝቶች፣ እመሳካከቶች እና አስተሳሰቦች በቀላሉ ተቀባይነትን አግኝተው ላይስተናገዱ ይችላሉ። በተለይ አዳዲስ ነገሮችን ለመቀበል በጣም በዘገየ የማኅበረሰብ ክፍል መካከል ነገሮችን ላለመቀበል ቁጥብ ከመሆን ባለፈ ጠብ ሊቀሰቅስ ሁሉ ይችላል።

አዳዲስ ቴክኖሎጂዎችን ወደ ኢትዮጵያ ለመጀመሪያ ጊዜ ከምዕራቡ አለም ለማስገባት ጥረት ያደርጉ የነበሩት ዳግማዊ ምኒልክ በማኅበረሰቡ ዘንድ በተለይ ከሃይማኖት አባቶች አካባቢ ቀላል የማይባል ተቃውሞ ይሰነዘርባቸው ነበር። እንደ ስልክ፣ ወፍጮ፣ መኪና እና የመሳሰሉ ተክኖሎጂዎችን ለማስገባት ባደረጉት ጥረት ሰይጣናዊ ምግባር እንደተከተሉ ተደርገው እስከመቆጠርም ድርሰው ነበር። ይሁንና ቀስ በቀስ የሰዎች ንቃት ህሊና ከፍ አያለ ሲመጣ አያስፈልጉም የተባሉት ነገሮች ወሳኝ እና ሰው ሁሉ የሚፈልጋቸው ነገሮች እየሆኑ ሲመጡ አያያሉ።

በተመሳሳይ ዛሬም ከቀድሞው ማኅበረሰብ በተሻለ አዳዲስ ነገሮችን ለመቀበል የሚችል ትውልድ እንዳለ ባይካድም የሰዎች የእድገት ሁኔታ እንደየአካባቢው ስለሚለያይ አሁንም ቢሆን እኩል አዲስን ነገር ያለመቀበል ችግር በየደረጃው መከሰቱ አይቀሬ ነው። በዚህ መልክ በአንድ ማኅበረሰብ መካከል የሚከሰትን ግጭት ለማስቆም ብቸኛው መንገድ ነገሮችን በሰዎች ላይ በግድ ለመጫን ከመሞከር ጊዜ ወስዶ አዲስን ነገር ለመቀበል ላልቻለው ማኅበረሰብ ወይም ግለሰብ

የነገሩን መልካምነት በተለያዩ መረጃዎች ለማሳየት ጥረት ማድረግ ነው። በተለይ የተገኘው አዲስ ግኝት በሌሎች አካባቢዎች ዘንድ ያስገኘው ጠቀሜታ በተጨማሪም ካለ እንዲጎበኙት ሁኔታዎችን በማመቻቸት የበለጠ እንዲረዱት ማድረግ ይቻላል። በዚህም የማይሳካ ሆኖ ከተገኘ ለጊዜው መታገስ እና ዘላቂ መፍትሔ ማስቀመጥ ብልህነት ነው። በተለይ ትምህርት ቤቶችንና ተጓዳኝ የእውቀት ማዕከላትን በመከፈት መሰረት ያለውን ነገር ለመሰራት ጥረት ማድረግ ከሁሉ የተሻለ የመፍትሔ አቅጣጫ ነው። ይህ ሲሆን ሰዎች ነገሮችን ከተለያዩ አቅጣጫዎች በማየት እና በመመዘን ጉብቷቸው እንድን ነገር ሊቀበሉም ሊቃወሙም ይችላሉ።

1.3.5 የፍላጎት አለመሟላት

የሰው ልጅ በዘመኑ ከሚረከባቸው ነገሮች መካከል አንዱ እና ምናልባትም ዋነኛው የፍላጎት መሟላት ነው። ሰው ቁሳዊ፣ ስነ ልቦናዊ፣ ማህበራዊ እና መንፈሳዊ ፍላጎቶች ስላሉት እነዚህን ገባቱ ሁኔታ እንዳላገኘ ከተሰማው ሰላም ስር ማይገባው በተገኘው ሁሉ አጋጣሚ ትውልድ ውስጥ መግባቱ አይቀሬ ነው። ለምሳሌ በጋራ ውስጥ ሚስት ወይም ገራ ንትዳራቸው የሚፈልጉትን መሰረታዊ ነገር ለማግኘት ፍቅር/ካጡ ትልቁ ፍላጎት አልተሟላምና በትዳራቸው መካከል ጠብና ጭቅጭቅ ይከሰታል። ነገሩም በዚያው ሁኔታ የሚቀጥልበት አጋጣሚ ከተፈጠረ ሁለቱም በየፊናቸው በሰውር ወይም በግልጽ ፍላጎታቸውን ለማሟላት እርምጃ ወደ መውሰድ ከመጡ ወደ ለየለት ግጭት ውስጥ ገብተው ትዳራቸውን እስከ ወዲያኛው ሊያጡት ይችላሉ። በሀገር ደረጃም እንደ ሕዝብ ሰዎች ከመንግስት አንዲሟላላቸው የሚሹት ነገር ይኖራቸዋል። ታዲያ የሚመለከተው ክፍል ነገሮችን ቸል ብሎ ለማለፍ ከሞከረ ፍላጎቱ አልተሟላምና በየደረጃው ከቀላል እስከ ከባድ የሚደርስ ግጭት ሊነሳ ይችላል። በአለም አቀፍ ደረጃም በተለያዩ ጊዜያት የሚፈጠሩ ግጭቶችን ጠለቅ ብለን ለመመርመር ብንሞክር ሄደን ሄደን የምንደርስበት እውነት በአብዛኛው የፍላጎት ያለመሟላት ችግር ነው። በእጠቃላይ የሰው ልጅ በየትኛውም ደረጃ ላይ ይሁን በዘመኑ ፍላጎቱ እንዲሞላለት ይሻል፤ ደግሞም ለተግባራዊነቱ ይንቀሳቀሳል። ምናልባት እውቀት ከማጣት፣ ካለመማር እና በተለያዩ ተጽዕኖዎች ውስጥ ወድቆ ፍላጎቱን ቀብሮ እና ደብቆ ዝም ይል እንደሆነ ነው እንጂ ሁኔታዎች ሲያመቹ ፍላጎቱን ለሚሟላት ደፋ ቀና ማለቱ አይቀርም። ተው ብሎ ሊገድበው የሚሻ ሰው ከተገኘም ለምን? ብሎ የሚጠይቅ ፍጥረት ነው። በቀላሉ ልናስቆመውም አንችልም።

ስለዚህም በፍላጎት ያለመሟላት ምክንያት የሚፈጠርን ግጭት ለማስቆም ብቸኛው መፍትሔ ሰው ሁሉ የራሱ ፍላጎት እንዳለው በመገንዘብ በየደረጃው መሟላት የሚቻልበትን ሁኔታ መፍጠር ሲሆን ምን አልባት የተጠየቀው የይሟላልኝ ጥያቄ አቅም፣ ጊዜ እና የመሳሰሉትን ነገሮች የሚጠይቅ ከሆነ ቁጭ ብሎ በመወያየት

ወደ አንድ አቅጣጫ መምጣት ይቻላል። ከዚህ ውጪ ፍላጎት ይሟላል። ብሎ የሚጠይቅን አንድን ሰው፣ ማኅበረሰብ፣ አገር ወይም ሌላ በሀይል በማስገደድ ዝም ለማሰኘት መሞከር ትክክልና የመፍትሔ አቅጣጫ አይሆንም፤ ጉዳዩም በኋላ የሚቆይ ሊሆን ስለሚችል ፍጽሞ ይሄንን መንገድ መምረጥ አይገባንም።

1.3.6 ትክክለኛ መረጃ ማጣት

መረጃ ሁልጊዜ በአንድ ማኅበረሰብ መካከል ወሳኝ እና አስፈላጊ ነገር ነው። ሰው በጊዜው ማወቅ የሚፈልጋቸውን አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎች በወቅቱ ካልደረሱት የገመተውን ማሰብ እና መናገሩ አይቀራ ነው። ታዲያ መረጃ ሰጪው ክፍል በተለያዩ ምክንያቶች የሚጠበቀውን መረጃ ለሚመለከተው ክፍል ሳይደርስ ሲቀርና የዘገየበትንም ምክንያት በየመሀሉ ለማስረዳት ካልቻለ እንደሚጠበቀው መረጃ መጠን ከጉምጉምታ አስከ ከፍተኛ ግጭት ሊያስከትል ይችላል።

በተለይ ደግሞ የግል ጥቅማቸውን ለመተግበር የሚያስቡ ሰዎች የነገሩን ውጥረት በመመልከት የተሳሳተ መረጃ ለማስተላለፍ አድል ካገኙ በአጭር ጊዜ ነገሮች ወደ አላስፈላጊ አቅጣጫ ሊሄዱ ይችላሉ። ስለዚህ መረጃን በየደረጃው ላለ ማህበረሰብ እንደየአስፈላጊነቱ በወቅቱ መስጠት አላስፈላጊን ግጭት ለማስቆም ጥሩ መፍትሔ ይሆናል። በተመሳሳይ በቤተክርስቲያንም እንዳንዴ ሪፖርት በወቅቱ ባለመቅረቡ ምክንያት አባላት ግምታቸውን ብቻ ለመናገር ስለሚገደዱ የመንፈስ አንድነት፣ የሰራ ተነሳሽነት እና የመሳሰሉት መሰረታዊ ነገሮች ቀስ በቀስ እየተሸረሸሩ መሄድ ይጀምራሉ። ከዚህ ከፍ ሲልም የተሳሳተ ድምዳሜ ላይ በመድረስ ቤተክርስቲያናቸውን አስከመልቀቅ ወይም ለከፍፍል አስከመዳረግ ሊደርሱ ይችላሉ።

የአገራችን ኢትዮጵያ ሀገ መንግስት አንቅጽ 29 ቁጥር 3 /ለ/ ላይ መረጃን ማግኘት የየትኛውም ማኅበረሰብ ወይም ድርጅት መብት እንደሆነ ይደነግጋል። አስገዳጅ ሁኔታ ካልተፈጠረ እና ወቅቱን ያልጠበቀ መረጃ ማስተላለፍ ለበለጠ ጉዳት ይዳርጋል አስካልተባለ ድረስ መረጃን በጊዜው እና በሰዓቱ ለሚመለከተው ክፍል ማስተላለፍ በአገርም ሆነ በቤተእምነት ደረጃ ጥቅሙ የጎላ ነው።

1.3.7 በታሪክ አጋጣሚ የሚፈጸሙ ስህተቶች

በታሪክ አጋጣሚ ሰዎች በአንድ ወቅት የፈጸሙትን መጥፎ ተግባር መረጃ በማድረግ ዛሬ ሁኔታው የማይመለከታቸውን ሰዎች ለመጉዳት የሚደረግ እንቅስቃሴ ግጭትን ሊቀሰቅስ ይችላል። በተለይ እንደዚህ አይነቱ ግጭት የሚነሳው የእኩል

ዘር ወይም ጎሳ በአንድ ወቅት በእኔ ዘር ወይም ጎሳ ላይ በደል አድርሰዋልና ዛሬ ዘመን ስለመጣልኝ መበቀል አለብኝ የሚል ክፍል ሲፈጠር ነው።

ለምሳሌ ባለፉት ዘመናት ሀገርን የመምራት ሀላፊነት ተቀብለው ሲንቀሳቀሱ የነበሩ የሀገር መሪዎች በስልጣን ዘመናቸው የጠቀሙትን ያህል ጎጂ ተግባራትን ፈጽመው ሊያልፉ ይችላሉ። በተለይ የተለያዩ ጎሳዎችን በወቅቱ በመሰላቸው ነገር ተገፋፍተው ተጽእኖ አድርገውባቸው ሊሆን ይችላል። ታዲያ ታሪክ አላፈ እንደመሆኑ መጠን ትላንት በእነእኩል የስልጣን ዘመን የተበደለ አንድ ጎሳ ወይም ዘር እድል ገጥሞት ወደ ስልጣን የሚወጣበት ጊዜ ሲመጣ ወዲያውኑ ታሪክ ጠቅሶ እና ዘር ቆጥሮ የበቀል እርምጃ መወሰድ ቢጀምር ማለቂያ ወደማይገኝለት የግጭት አዙሪት ውስጥ ነው የሚገባው።

ከዚያ ይልቅ ሁል ጊዜ ጥሩ የሚሆነው ትላንት ምንም ይፈጸም ምን ነገን እንዴት ተባብረን አገርን እንገንባ የሚለው ሀሳብ አዋጭ እና ጥሩ የመፍትሔ አቅጣጫ ነው። ለዚህ ደግሞ መሪነት የገባው እና በዚህ አቅጣጫ የሚከሰት ግጭትን ለአንዴ እና ለመጨረሻ ጊዜ ለማስቆም የቆረጠ ሰውን ማግኘት ይጠይቃል።

1.3.8 ሰይጣን ዲያብሎስ

ስለ ሰይጣን የግጭት ምክንያት መሆን ብዙ ዝርዝር ሀሳቦችን ማስቀመጥ እንዳለብን አላስብም። ምክንያቱም ብዙዎች ሰይጣን የከፉ ነገር ምንጭ እንደሆነ ይገነዘባሉ ብዬ ስለማምን። እንዴት እና በምን መንገድ ከሰይጣን ተጽእኖ መላቀቅ እንዳለባቸው ብዙዎች አይወቁ እንጂ በተረት እና በምሳሌያቸው፣ በቃላት ልውውጥ ወቅት እና በመሳሰሉት አጋጣሚዎች ሁሉ የሰይጣንን መጥፎ ገጽታ ማንሳት የተለመደ ነገር ይመስለኛል።

እንዲያውም ቤተ ክርስቲያንን ጨምሮ ይኖራል ብዬ የማስበው ችግር የግጭቶች ሁሉ መነሻ ሰይጣን ነው ብሎ የማስብ ነገር ሊጎሳ ይችላል የሚለው ነው። አስከ አሁን ስንመለከት እንደመጣነው ሰይጣን የግጭት መነሻ አንዱ ምክንያት ነው እንጂ ሁሉ በሁሉ ሊሆን አይችልም። ስለዚህ ግጭቶች ሲፈጠሩ ረጋ ባለ መንፈስ የግጭቶችን ትክክለኛ ምክንያት ለይቶ ማስቀመጥ እና ትክክለኛ የመፍትሔ አቅጣጫዎችን መከተል ብልህነት ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሰይጣን ዲያብሎስ የሚነግረን ነገር ግልጽ እና የማያሻማ ነገር ነው። የወንድሞች ከሳሽ፣ ተንኮለኛ፣ በወንድሞች መካከል ጠብን የሚዘራ፣ ሀሰተኛ እና የሀሰት አባት፣ ነፍሰ ገዳይ፣ ሌባ... የመሳሰሉትን ይለዋል። /ራዕ 12፡10፤

የሐ 8፥44፤ ሉቃ 22፥31-32፤ 2ቆሮ 11፥2፤ ዮሐ10፥7-8/

በሰይጣን የሚጠነሰስ የትኛውም ግጭት ደግሞ ውይይት፤ የፍላጎት መሟላት ወይም ሌላ የመፍትሔ አቅጣጫዎች ሊፈቱት አይችሉም። እንደፈታነው ካሰብንም መሰረቱን አላገኘነውምና ብዙ እርቀት ሳይሄድ ተመልሶ ማገርሸቱ አይቀሬ ነው። ለዚህ አይነቱ ግጭት ብቸኛው መፍትሔ በክርስቶስ በኩል ወደ እግዚአብሔር የሚደረግ ጸሎት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ማንም በክርስቶስ ኢየሱስ ቢያምን እና አምናም በሰሙ ቢመላለስ በሰይጣን ኃይል ሁሉ ላይ ስልጣን እንዳለው ይናገራል። /ማር 16፥17-18/ በክርስቶስ በሆነለት ስልጣንም የሰይጣንን ስራ ማፍረስ፤ ተልዕኮውን መበጣጠስ እና ሙሉ ለሙሉ ተጽእኖውን መቆጣጠር እንዳሚችል ያስተምረናል። /ሉቃ 10፥17-20/

ዘመናዊ መሆን፤ በጥሩ የእመራር ብቃት መሞላት፤ ስለ ግጭት እና አፈታት በቂ ስልጠናዎችን መውሰድ፤ በርካታ ልምዶችን ማካበት እና በመሳሰሉት ነገሮች ማደግ በግጭት አፈታት ሂደት እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ነገሮች እንደሆኑ ቢታወቅም በሰይጣን ለሚነሳ ግጭት ግን በዋናነት የሚቀመጡ መፍትሔዎች አይደሉም።

ስለዚህ ግጭቶች በሰዎች መካከል ሲከሰቱ አቅጣጫው ምን እንደሆነ እና ለምንስ ሊነሳ እንደቻለ አስቀድሞ ማወቅ ረጅም ርቀት ያለ ዋጋ ከመልፋት ሊያድነን ይችላል።

1.3.9 መንፈሳዊ ውድቀት

ሰው በመንፈሳዊ ህይወቱ እየወደቀ ሲመጣ በምንም መልኩ ከሰውም ከእግዚአብሔርም ጋር በሰላም ለመኖር ይቸግረዋል። በመንፈሳዊ ህይወት ራስን መገንባት ለአሁንም ለሚመጣውም አለም መሰረት እንደመሆኑ መጠን ሰው ሁሉ ሊኖረው የሚገባ እውነት ነው / 1ኛጢሞ 4፥8/ ይሁንና በሰዎች መካከል የሚነሱ ሁሉ ግጭቶች የመንፈሳዊ ውድቀት ውጤቶች ናቸው የሚል ድምዳሜ እንደማይኖረን አስባለሁ። ምክንያቱም በጥቂቱ ለመግለጽ እንደሞከርኩት ግጭቶች በሰዎች መካከል በተለያዩ ምክንያቶች ሊከሰቱ ይችላሉና።

መጽሐፍ ቅዱስ ከዘፍጥረት ምዕራፍ ሦስት ጀምሮ የሚያስነብን ውድቀት፤ ሞት፤ ጦርነት፤ በሽታ እና የመሳሰሉት ቸግሮች በሰው ልጅ መንፈሳዊ ውድቀት ምክንያት የተከሰቱ ክስተቶች ናቸው። በሀዲስ ኪዳን ክርስቶስ ኢየሱስ ወደ ምድር መጥቶ ጥልን በመስቀል እስከገደለው ጊዜ ድረስ በአብላጫው ይታዩ የነበሩት ግጭቶች ከመንፈሳዊ ውድቀት ጋር የተያያዙ

እንደነበር እንገነዘባለን /ኤፌ 2፥14-16 /።

ዛሬም በሰው ልጆች መካከል የሚነሱ ግጭቶች በዋናነት ሰዎች በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል የሚገኘውን መዳን ተቀብለው በየእለቱ ከእግዚአብሔርም ከሰውም ጋር በሰላም ለመኖር ውሳኔ ያለማድረጋቸው ሲሆን በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ በየእለቱ በተቀበሉት እውነት ላይ ለመኖር ያለመቻል ወይም ልል በሆነ የእምነት ልምምድ ውስጥ መውደቃቸው ነው። ስለዚህ ሰው የሰላም መሰረት ወደ ሆነው ክርስቶስ መምጣት እና በየቀኑ የእውነትን ኑሮ በህይወቱ መለማመድ ይኖርበታል። ይሄ ሲሆን ምን አልባት የግጭት ምክንያት ይሆናሉ የሚባሉ ነገሮች እንኳ ቢገጥሙት በጥበብ፤ በትዕግስት እና በውይይት ለመፍታት የተሻለ አቅም ይኖረዋል።

1.3.10 ማኅበራዊ፣ ፖለቲካዊ እና መንፈሳዊ ለውጥ

1.3.10.1 ማኅበራዊ ለውጥ

አንድ ማኅበረሰብ ያልለመደው እንግዳ እና አዲስ ነገር ሲመጣ ጥቅሙ እና ጉዳቱ እስኪለይ ድረስ ሁልጊዜ ተቃዋሚ መኖሩ አይቀሬ ነው። በተለይ ወግ በሚያጠብቁ እና አንዴ የተቀበሉትን ነገር እስከወዲያኛው መልቀቅ ድረስ የማያስኛቸው አንዳንዶች በአንድ ማኅበረሰብ መሀል የለውጥ እንቅፋት ሆነው ሊገለጡ ይችላሉ።

እኔ ተወልጄ በአደኩባት አነስተኛ ከተማ ለመጀመሪያ ጊዜ የተቆረጠ እንጂራ በሳህን ሲታደል በተመለከተ አንድ ሰው አማካይነት ለተወሰኑ ጊዜያትም ቢሆን ጠብ ተቀስቅሶ ተመልክቻለሁ። በግዜውም ነገሩን ልታስተዋውቅ የሞከረችው ወ/ሮ ከማኅበረሰቡ እስከመገለል ደርሳም ነበር። ዛሬ ደግሞ እንደሚታወቀው ምን አልባት ያልተቆረጠ እንጂራ በሙሉ ትሪ እድርን የሚያቀርብ ማኅበረሰብ ገና ያልነቃ ተደርጎ ሊቆጠር የሚችልበት ሁኔታ ነው ያለው።

በተመሳሳይም ሱሪ ለመጀመሪያ ጊዜ ለመልበስ የሞከሩ ሴቶች ከማኅበረሰቡ መካከል የተገለሉበት ወይም እንደቡና ቤት ሴቶች ተቆጥረው ወንዶች ለትዳር ከመጠየቅም ሆነ ከማስጠየቅ የታቀቡበትን ሁኔታ አስታውሳለሁ። በአጠቃላይ ዛሬ በሰላት በማኅበረሰቡ ዘንድ ተቀባይነትን ያገኙ በርካታ ነገሮች በአንድ ወቅት የተለዩ ሆነው በመታየታቸው ብቻ የግጭት ምክንያት ሆነው ያለፉበት አጋጣሚ ብዙ ነው።

በዚህ ሁሉ ውስጥ ታዲያ አንድ ልንረሳው የማይገባ ነገር ቢኖር በአንድ ማኅበረሰብ ዘንድ የተስተዋለ የለውጥ አካሄድ ለጊዜው የማይጠቅም መሰሉን

ከተቃወምነው በኋላ በቆይታ ነገሩን በማስተዋል በሙሉ ልብ ልንቀበለው የምንችለው አዲስ ነገር እንዳለ ሁሉ ፍጹም አስከ መጨረሻው በእኛም ሆነ በሚመጣው ትውልድ መካከል ተቀባይነት እንዳያገኝ የምንከላከለው ነገር በአንድ ማኅበረሰብ መካከል ሊፈጠር መቻሉ ነው። በተለይ የአንድን ማኅበረሰብ ስነ-ምግባር፣ ሞራል እና የመሳሰሉ ነገሮችን ሙሉ በሙሉ የሚያጠፋ ነገሮች አዲስ ነገር መስለው ብቅ ሲሉ ጉዳታቸውን በተለያዩ መንገዶች ለማኅበረሰብ በማሳወቅ ተቀባይነት እንዳያገኙ ጥረት ማድረግ አስተዋይነት ይሆናል።

1.3.10.2 ፖለቲካዊ ለውጥ

ፖለቲካዊ ለውጥ ብዙውን ጊዜ በሀገር ደረጃ የሚታይ ነገር ነው። አንድ መንግስት የሚከተለው ፖለቲካዊ አቅጣጫ ጠቃሚ መስሎ ካልታየው በከፊል ወይም ሙሉ ለሙሉ ሊቀይረው የሚችልበት ሁኔታ ይኖራል። አሊያም ደግሞ የትኛውም መንግስት በዲሞክራሲያዊ ምርጫ ወይም በሀይል ስልጣኑን ለሌላ ካስረከበ ተረካቢው ክፍል የመጀመሪያውን አካሄድ ሙሉ ለሙሉ ቀይሮ አዲስ የፖለቲካ አቅጣጫ ሊከተል ይችላል።

በዚህ ሂደት ታዲያ ሁል ጊዜ የፖለቲካ አቅጣጫ በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ በተቀየረ ቁጥር ብዙዎችን ተጠቃሚ ሊያደርግ የሚችልበት ሁኔታ ቢኖርም ተጎዳን የሚሉ አካላት ሁሉም ስለማይጠፉ ተቃውሞ መፈጠሩ አይቀሬ ነው። ለምሳሌ ከሀገራችን ተጨባጭ ሁኔታ እንኳን ተነስተን ለመኖር ብንሞክር ወታደራዊ አገዛዝን ይከተል የነበረው የደርግ መንግስት ለ50 አመታት የዘለቀውን የንጉሥ ነገስቱን ስልጣን ሲረከብ በርካቶች በደስታ ወደ አደባባይ ወጥተዋል። በተለይ መሬት፣ ቤት እና የመሳሰሉት ነገሮች የሌሉት የታችኛው ማኅበረሰብ ቆይቶ የሚመጣበት መከራ በወቅቱ ስላልታየው መሬት ላራሹ በሎ በደስታ ጨፍሯል። በወቅቱ ታዲያ የፖለቲካ አቅጣጫውን የተቃወሙ ሰዎች ቁጥራቸው ቀላል አልነበረም። በየጊዜው የፖለቲካ ፕሮግራማቸው ማኅበረሰቡን ማሳመን አቅቶት በየመንገዱ ተንጠባጥበው የቀሩ ቡድኖች እንዳሉ ሆነው ዛሬ ለደርግ መንግስት መውደቅ ምክንያት የሆነው ነገርው ፖርቲ ኢሕአዴግ ለአስራ ሰባት አመታት የደርግ መንግስትን በጦርነት በመፋለም ግንቦት 20/1983 ዓ.ም በስልጣን ላይ ለመውጣት በቅቷል።

ዛሬም ታዲያ ምንም እንኳን ከቀድሞው የደርግ መንግስት አገዛዝ ጋር ሲነፃፀር በርካታ ነገሮች እንደተሻሻሉ ቢታወቅም አልተመቸንም ብለው እና ነፍጥ አንግተው የትግልን አቅጣጫ የመረጡ ቡድኖች መኖራቸውን ስንመለከት ፖለቲካዊ ለውጥ ሁሉንም ማኅበረሰብ መቶ በመቶ ተጠቃሚ አድርጎ ከግጭት ነፃ በሆነ ሁኔታ ሊቀረጽ ይችል ይሆን? የሚል ጥያቄ እንድንጠይቅ መገደዳችን አይቀሬ ነው።

በዚህ ውስጥ እኔ ላስቀምጥ የምፈልገው ሀሳብ አንድ መንግስት ወይም የፖለቲካ ቡድን ሀገራዊ የሆኑ መዋቅሮችን የመዘርጋት እድል ከገጠመው እና ገዢ ሆኖ ሀገርን የማስተዳደር ኃላፊነት ከወደቀበት በተቻለ መጠን ሁሉንም ማኅበረሰብ በእኩል የመጥቀም ሀላፊነት እንዳለበት ተረድቶ መንቀሳቀስ ይኖርበታል። ከዚህ ጋር ከበቀል ይልቅ ሰላም፣ ይቅርታ፣ መቻቻል እና በወደፊት ሀገራዊ ግንባታ ላይ ያተኮሩ ስልታዊ አቅጣጫዎችን ቢከተል አዋጭ ይሆናል። ይሄ ሲሆን ሙሉ በሙሉ ያለተቃውሞ አገርን ያስተዳድራል የሚል ድፍረት ባይኖረኝም ብዙሀኑን ከመጥቀም አኳያ ግን የተሳካ ስራ ሊሰራ ይችላል። በተለይ ጥቂቶች የተለየ የሚሉትን አጀንዳ ይዘው ረብሻ እና ሁከት ለመፍጠር ቢንቀሳቀሱ እንኳን ማኅበረሰቡን በእኩል ለመጥቀም ጥረት አድርጓልና የሚተባበር አካል አይኖርም።

ከተመራው ክፍልም እንደ ሀገር መብትን የሚያስከብር እና ብዙሀኑን ተጠቃሚ የሚያደርግ የፖለቲካ ማንፌስቶ ሲመጣ ለመቀበል ራስን ማዘጋጀት አዋቂነት ነው። በዚህ ውስጥ ለጊዜው ተጎጂ የሆነ አካል እንኳን ቢኖር የፖለቲካው አቅጣጫ ሌላውን ተጠቃሚ ሲያደርግ ትዕግስቱ ካለ፣ ተጎዳሁ ባዩንም አካል በጊዜው መጥቀሙ አይቀሬ ነው።

በአጠቃላይ የፖለቲካ አቅጣጫ ለውጥ ሲመጣ ፖለቲካውን ካመጣው አካልም ሆነ ከተመራው ወገን ቀናነት፣ ማስተዋል እና ሀገራዊ በሆኑ ጉዳዮች ላይ መግባባትን ስለሚጠይቅ ሁሉም የተሻለውን ለመቀበል መዘጋጀት ይኖርበታል። ያኔ በፖለቲካው ለውጥ ምክንያት ሊፈጠር የሚችለው ግጭት አነስተኛ ወይንም ምንም እየሆነ ይመጣል።

1.3.10.3 መንፈሳዊ ለውጥ

አንድ ሰው በመንፈሳዊ ህይወቱ ሲለወጥ እና ትናንት ያደረጋቸው የነበሩትን አላስፈላጊ ነገሮች ስያቆም በሌሎች ዘንድ በተለይ በቅርብ ባልንጀሮቹ እና ቤተሰቦቹ ዘንድ እንደተለየ ፍጡር ሊቆጠር ይችላል። በተለይ ለውጡ የመጣው የነፃነት ጥግ እስከምን ድረስ እንደሆነ በማይረዱ እና በህግ ደረጃም የተቀመጠውን መብት በማያስተውሉ ሰዎች መካከል ከሆነ ደግሞ ችግሩ የበለጠ የጎላ ይሆናል። በዋናነት ሃይማኖቱን ቀየረ፣ በህላችንን እና ዘራችንን አሰደበ ብለው ስለሚያስቡ ድርጊቱን በኃይል እና በተቃውሞ ጭምር ለማስቆም ይሞክራሉ። ያኔ የለውጡን አስፈላጊነት አምኖ የተቀበለው ሰው በሚያሳየው ጽናት ምክንያት ብጥብጥ እና ግጭት ሊፈጠር ይችላል። በኢትዮጵያ ክርስትናን በማስፋፋት ሂደት ውስጥ ወንጌል በማኅበረሰቡ መካከል ያመጣውን ለውጥ ተቃውመው እና ግጭት ቀስቅሰው የሰውን ህይወት

ያጠፋ፤ ንብረት ያወደሙ እና ለብዙዎች የሰደት ምክንያት የሆኑ ሰዎች በርካቶች ናቸው። ታዲያ የወንጌል ሀይል ትላንት ተቃዋሚ የነበሩትን እየማረከ እና ለብዙዎች የለውጥ ምክንያት እየሆነ ዛሬም ወደፊት መገሰገሱን ስመለከት ልቤ በደስታ ይሞላል።

በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክም በተለይ በአዲስ ኪዳን ታላቁ መሲህ ኢየሱስ ክርስቶስን ጨምሮ ሐዋርያትና በተከታይ የወንጌሉን ቅብብሎሽ ይዘው የተነሱ የወንጌል አርበኞች በየደረጃው ከቀላል አስከ ሞት የዘለቀ ተቃውሞ ግጥሟቸዋል። ከዚህ ጋር ለሰደት የተዳረጉ፤ ንብረታቸውን የተወረሱ፤ ከማንበራዊ መብቶቻቸው የተገለሉ፤ እና ወደ ወህኒ የወረዱ የወንጌል አማኞች ቁጥራቸው ቀላል አይደለም።

በመንፈሳዊ ለውጥ ወይም ከእምነት ጋር በተያያዘ የሚታየው ተቃውሞ እና ግጭት እንድም መሉ በሙሉ የእምነት ነፃነትን በሚገድብ መንግስት ስር የወደቀ ማንበረሰብ ሲኖር እና ራሱ መንግስት በተለያዩ መንገዶች የግል እምነታቸውን በሚያራምዱ ሰዎች ላይ ጫና ሲያደርግ ሲሆን በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ በህገ መንግስቱ ላይ የሰፈረ የእምነት ነፃነት ህግ ተቀምጦ እያለ ሰዎች ካለማወቅ ወይም ከቅናት እና ከመሳሰሉት ነገሮች ተነስተው በሌላው የእምነት እንቅስቃሴ ውስጥ ጣልቃ በመግባት ጫና ለማድረግ ሲሞክሩ ነው። ለምሳሌ የሀገራችን ኢትዮጵያ ህገ መንግስት አንቅጽ 27 ቁጥር 1 ላይ ማንኛውም ሰው የፈለገውን እምነት የመከተል መብት እንዳለው በግልጽ ቢደነግግም ዛሬም ድረስ አንዳንዶች ባለማወቅ እና ባለማስተዋል ሰዎች የፈለጉትን የመከተል መብታቸውን እንዳይጠቀሙ ሲቃወሙ፤ ተጽእኖ ሲያደርጉ ይስተዋላል።

ስለሆነም በመንፈሳዊ ለውጥ ምክንያት የሚነሱትን ግጭቶች በበቂ ሁኔታ ለመቆጣጠር ቁልፍ መፍትሔ ሊሆን የሚችለው የሰው ልጆችን በነፃነት የመኖር መብትና የፈለጉትን ሀይማኖት የመከተል ነጻነት ከላይ እስከታች ማረጋገጥ ሲሆን በየደረጃውም ለሚኖሩ ማንበረሰብ የማንቂያ ትምህርት ለመስጠት ጥረት ማድረግ ነው።

1.3.11 ለራስ የተለየ ቦታ መስጠት

ለራስ የተለየ ቦታ መስጠት እና ሌሎች እኔ ራሴን በማይበት መጠን ተመልክተው የተለየ ቦታ እንዲሰጡኝ መፈለግ አልፎ አልፎ የግጭት ምክንያት የሚሆንበት ጊዜ አለ። በተለይ በሹመት ወይም በዘር ሀረግ አሊያም ደግሞ ባበረከትነው የተለየ አስተዋጽኦ ምክንያት ያገኘነው የተለየ ስም እና ዝና ድንገት በሌሎች ተሸርሽሮና እንደማይሆን ሆኖ ካገኘነው ሳናውቀው ስሜታዊ ሆነን

ወደ ጠብ ውስጥ ልንገባ እንችላለን። ሁልጊዜ ታዲያ እንደዚህ አይነት ግጭት እንዳይከሰት ራስን ቀለል እድርጎ ማየት እና የቱንም ያህል ከሌሎች የተሻለ ያበረከትነው አስተዋጽኦ ቢኖር ከሰብዕና አንፃር ከሌላው የሚለየን አንዳች ነገር እንደሌለ ማወቅ ይኖርብናል።

1.4 የግጭት ምልክቶች

ህይወት ያለውም ሆነ ህይወት የሌለው ፍጥረት የራሱ የሆኑ የለውጥ ሂደቶች ይኖሩታል። ያንን ደግሞ በየደረጃው በምናያቸው ምልክቶች ልናስተውል እንችላለን። ለምሳሌ የህፃንነት፤ የጉርምስና፤ የጉልምስና እና የሽምግልና ምልክት አለ። ልክ እንደዚህ የበሽታ፤ የክረምት፤ የበጋ፤ የምፅዓት ምልክት እያልን ልንዘረዝር እንችላለን። በተመሳሳይ ሁኔታ ግጭት መሉ ለሙሉ በፍጥረት መካከል ከመገለጡ በፊት የራሱ የሆነ መገለጫዎች ይኖሩታል። ቶሎ ላስተዋለ እና ለነቃ ሰው በምልክት ደረጃ ላይ ያለ ግጭት ገና እንጭጭ ሊሆን ስለሚችል በቀላሉ መቆጣጠር ይቻላል። ይህ ሳይሆን ከቀረ ግን በቀላሉ ልንፈታው የምንችለው ግጭት ብዙ ዋጋ ሊያሳከፍለን ይችላል።

1.4.1 በጋብቻ ውስጥ የሚንፀባረቁ የግጭት ምልክቶች

በትዳር ውስጥ ያሉ ባልና ሚስቶች በሰላሙ ጊዜ የራሳቸው የሆነ የፍቅር መግባቢያ ቋንቋዎች እንዳላቸው አሙን ነው። ዛሬ የቱንም ያህል ከፍቶ ለአደጋ የተጋለጠ ትዳር ቢያጋጥመን እን በአንድ ወቅት ጥሩ በሚባል ፍቅር ውስጥ እንዳለፈ ለመገመት እንቸገርም። በትዳር ውስጥ ግጭቶች ገዝፈው ለክረረ ጠብ ምክንያት ከመሆናቸው በፊት እንደ ማንበረሰቡ ሁኔታ ይለያያል እንጂ የየራሳቸው የሆነ የግጭት ምልክቶችን ማንፀባረቃቸው አይቀሬ ነው። ታዲያ ምልክቶቹን ተገንዝበው በፍጥነት ነገሩን ለመቆጣጠር የሚተጉ ሰዎች እንድ ሰው ቁራጭ ሲጋራን አመሬት ላይ ጥሎ በእግሩ በቀላሉ እንደሚያጠፋት አይነት በሊጋጉኑ ለግጭቱ መፍትሔ መስጠት ስለሚቻላቸው ትዳራቸው ለከፋ አደጋ አይጋለጥም።

በአጭር ቃል በትዳር ተጣምረው የሚኖሩ ሰዎች ሁል ጊዜ ትኩረታቸውን በቤታቸው ላይ ማድረግ ይኖርባቸዋል። ይሄ ሲሆን እንደኛው ወገን የተለየ ባህሪ ማሳየት ሊጀምር ወይም ከዚህ ቀደም በደስታ ያደርጋቸው የነበሩትን ነገሮች በከፊል እየቀነሰ ሲመጣ በቀላሉ ማስተዋል ስለሚችሉ ፈጥነው ለነገሩ መፍትሔ ለመስጠት ይዘረጋሉ።

የግጭት ምልክት እንደየማንበረሰቡ ባህል ሊለያይ እንደሚችል ሳንዘነጋ በአብዛኛው በትዳር ውስጥ እንደ ግጭት ምልክት ተደርገው ከሚቆጠሩ ነገሮች

መካከል በጥቂቱ ለማንሳት ብንሞክር። ኩርፊያ፣ አምሽቶ መግባት፣ በአንድ ገበታ ላለመቅረብ ሰበብ መፍጠር፣ በትንሽ በትልቁ መንጫጭ፣ የሩካቤ ስጋ ለመፈጸም ደስተኛ ያለመሆን፣ ከልጆች ጋር ብቻ ጊዜ ማጥፋትን መምረጥ፣ ሀሳቦችን በልጆች መካከልኛነት መለዋወጥ፣ የፍቅር ቃላቶችን ከመናገር መቆጠብ፣ ስለ ሌሎች የትዳር ህይወት እያደነቁ ግን ደግሞ ስለራስ ምንም ያለማለት እና የመሳሰሉት በዋናነት የሚነሱ ናቸው። እነዚህን የመሳሰሉ ጠንክር ያሉ ምልክቶች በጊዜው መፍትሔ ካልተሰጣቸው ለከረረ ጡብ፣ ለመለያየት፣ ለፍቺ እና ለመሳሰሉት ነገሮች ያጋልጣሉ። ስለዚህ ሁል ጊዜ በትዳር ውስጥ ያሉ ሰዎች ትንሽ ዘነፍ ያለ ነገር ሲያጋጥማቸው ቶሎ ብለው ፀሐይ ሳትገባ ተቀምጠው በትንሿ ልዩነታቸው ላይ መወያየት ይኖርባቸዋል።

1.4.2. ባልተጋቡ አጭኞች መካከል የሚንፀባረቁ የግጭት ምልክቶች

እንደሚታወቀው ያልተጋቡ ወጣት ፍቅረኞች ከማንኛውም ግንኙነት በላቀ መልኩ በጋለ ፍቅር መጠመዳቸው አይቀሬ ነው። ቶሎ ቶሎ መገናኘት፣ መደዋወል፣ ስጦታዎችን መለዋወጥ፣ የፍቅር ቃላቶችን ያለ ገደብ መመለለስ፣ መዝናናት፣ ወደ መንፈሳዊ ስብሰባዎች አብሮ መሄድ፣ አንዱ ሌላውን ለቤተሰብና ለባልንጀራ ማስተዋወቅ፣ በተለየ መልኩ በከተማዎች አካባቢ በሚኖሩ ሰዎች ሊንገባረቅ የሚችል ነገር ሲሆን በገጠርም እንደከተማው አይነት አይሁን እንጂ የፍቅር ልውውጥ እንደየባህሉ ይንፀባረቃል። ታዲያ ፍቅረኞች በዚያው የፍቅር ግለት ቀጥለው ለጋብቻ ሳይደርሱ የሚቀሩበት ሁኔታ እጅግ ብዙ ነው። በተለይ በአሁኑ ዘመን ነገሮች እንደ ጅማራያቸው ፍፃሜያቸው የተዋበ የማይሆንበት ሁኔታ እየበዛ የመጣ ይመስለኛል።

በሁለት ያልተጋቡ ጥንዶች መካከል በአብዛኛው የሚስተዋለው የግጭት ምልክት ለመገናኘት ፈቃደኛ ያለመሆን እና ለዚህም የተለያዩ ስበቦችን መፍጠር ሲሆን የመገናኘት አጋጣሚው ሲገኝም ብዙም ሳይቆይ ለመለያየት መጣዳፍ በዋናነት ሊነሱ የሚችሉ የግጭት ምልክቶች ናቸው። ስልክ አለመደዋወል፣ ከተደዋወሉም ብዙም ሳይነጋገሩ ስልኩን ለመዘጋት መንደርደር ለምሳሌ። “በተረፈ ሰላም ነው፣ ... በቃ እንግዲህ ...” የሚሉ የመቋጫ ቃላቶችን ማሰማት፣ የሌሎችን ሰዎች ውበት ሁልጊዜ በጓደኛ ፊት ማድነቅ፣ እወድሃለሁ ወይም እወድሻለሁ ለሚሉ የፍቅር ቃላት ባልተለመደ መልኩ ሙሉ ምላሽ መስጠት ያለመቻል ከዚያ ይልቅ እኔም... ተቀብያለሁ...፣ አመሰግናለሁ... በሚሉ ቃላቶች ውስጥ ተደብቆ ለማለፍ መሞከር፣ ግንኙነቶችን ማንም እንዳይሰማቸው መደበቅ እና የመሳሰሉትን የግጭት ማሳያ አድርገን ልንወስዳቸው እንችላለን።

ሁለት ያልተጋቡ ጥንዶች ያልተለመደ ባህሪ በመካከላቸው መንፀባረቅ ሲጀምር ቶሎ ብለው ስለጉዳዩ በግልጽ መወያየት ይጠበቅባቸዋል። ያለበለዚያ በጥሩ ፍቅር የጀመሩት የፍቅር ጉዞ ዳር መድረስ አቅቶት በመንገድ ሊቀር ይችላል።

1.4.3 በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚታዩ የግጭት ምልክቶች

ቤተ ክርስቲያን በራሷ የሰዎች ስብሰብ እንደመሆኗ መጠን እንደሌለው ሁሉ የህሣብ አለመግባባቶች መከሰታቸው አይቀርም። ምንም እንኳን ራሷ የሆነው ክርስቶስ ፍጹም የሰላም አምላክ ቢሆንም እካሉ ሙሉ ለሙሉ ወደ ሙላቱ ካለመምጣቷ የተነሣ በየበታው ችግሮች ይስተዋላሉ። በዋናነት የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ከግጭት የፀዳች እንድትሆን ራሷን እንደ ንጽህት ድንግል እንጽታና እና ተቀድሳ የሚመጣውን ክርስቶስ በሙላት ለመቀበል መዘጋጀት ይኖርባታል። ለዚህ ደግሞ የክርስቶስ አገልጋዮች ትልቁን ድርሻ ይወስዳሉ።

እንደ ሌላው ሁሉ ግጭቶች በቤተ ክርስቲያናት መካከል ተፈጥረው ለከፉ ጉዳት ምክንያት ከመሆናቸው በፊት የራሳቸው የሆነ ምልክት ይኖራቸዋል። በተለይ ግጭቱ የሚስተዋለው በመሪዎች፣ በአገልጋዮች እና በማህበረ ምዕመኑ መሀከል ከሆነ በአብዛኛው የሚታዩት የግጭት ምልክቶች ተደጋጋሚ ወቀሳ፣ በጎ ነገሮችን ያለማበረታታት፣ በሚጠሩ ስብሰባዎች ላይ ያለመገኘት፣ በመድረክ ላይ ብስትን ማስተጋባት፣ ከዚህ ቀደም እፊት ወይም መድረክ አካባቢ ይቀመጡ ከሆነ መጨረሻ መቀመጥ፣ ጉባኤ ሳያበቃ ፈጥኖ መውጣት፣ ማንንም ላለማግኘት መወሰን፣ በአላማ ለቤተ ክርስቲያን የሚገባውን አስራት እና ሰጦታ አለመከፈል፣ እቅዶችን ያለመደገፍ፣ ሊተገበሩ የማይችሉ ምናልባትም እነርሱ በቦታው ላይ ቢቀመጡ የማያደርጓቸውን ነገሮች ለምን አልተሰሩም ብሎ መውቀስ እና የመሳሰሉት የሚጠቀሱ ናቸው።

እነዚህ እና የመሳሰሉ የግጭት ምልክቶች በቤተ ክርስቲያን መካከል ሲከሰቱ ሁሉም በየደረጃው ነቅቶ ጉዳዩን በጠረጴዛ ዙሪያ መወያየት ያስፈልገዋል። በተለይ መሪዎች ሁል ጊዜ የሚያስተዳድሯቸውን አባላት አጠቃላይ ሁኔታ በንቃት የመከታተል ግዴታ አለባቸው። ከዚህ ጋር በየደረጃው የውይይት መድረክ በመፍጠር ከላይ እስከ ታች በመግባባት የተያያዘ አባል መፍጠር ይኖርባቸዋል።

1.4.4 በሀገር ደረጃ የሚታዩ የግጭት ምልክቶች

በእርግጥ በሀገር ደረጃ የሚታዩትን የግጭት ምልክቶች በዚህ አጭር ክፍል በዝርዝር ማስቀመጥ አይቻልም። ይሁንና እንደሌለው ሁሉ በአንድ ሀገር ውስጥ የሚኖሩ ሕዝቦች በተለይ ከሚያስተዳድራቸው መንግስት ጋር ቅራኔ ውስጥ ሲገቡ

ወይም መንግስት ሕዝብ ቅር እንዳሰኘው ሆኖ ሲቀርብ የሚታዩ ምልክቶች እንዳሉ በመጠኑ መጠቀም እወዳለሁ።

አንድን ሀገር ለማስተዳደር በምርጫ ወይም በኃይል ስልጣን የያዘ መንግስት ቀዳሚ ስራው የሚመራውን ሕዝብ አጠቃላይ ፍላጎት ማሟላት እንደሆነ ሁሉም ሰው የሚሰማማበት ሀሳብ ነው። ይሄንን ደግሞ ከመመረጡ በፊት ጀምሮ በምርጫ ቅስቀሳው ወቅት ጭምር በስፋት የሚገባው ቃል ነው። በጦርነት አሸንፎ ስልጣን የያዘውም መንግስት ቢሆን አጠቃላይ ሂደቱ አይደለም እንጂ የፖለቲካ ንግግራት መተላለፍን በማግኘቱ ይመስለኛል ብዙዎችን ለጦርነት የማስከተል አቅም የሚኖረው ።

በዚህም ሆነ በዚያ፣ ሕዝብ ስልጣን ከያዘ መንግስት የሚፈልገውን ማግኘት ካልቻለ በአንዴ ከፍተኛ ተቃውሞ አያንሳ እንጂ የግጭት ምልክቶችን ማንፀባረቁ አይቀሬ ነው። በተለይ መንግስትን መንቀፍ፣ ሕዝባዊ ስብሰባዎችን ያለመሳተፍ፣ ግብር እና ታክስ ለመክፈል ፈቃደኛ ያለመሆን፣ ጥቂት ጥፋቶችን አጉልቶ ማሳየት፣ በመንግስት ሚዲያ የሚተላለፉ የትኞቹንም መረጃዎች ያለማመን እና የመሳሰሉ ተግባራትን ማንፀባረቅ በዋናነት የሚጠቀሱ ምልክቶች ናቸው። ከመንግስት በኩል ብዙ ባይጠበቅም በሕዝቡ ያዘነ መንግስት የህዝቡን የተለያዩ ጥያቄዎች መመለስ እየቻለም ቸል ብሎ የሚያልፍበት ሁኔታ የግጭት ምልክቶች ተደርገው ሊቆጠሩ ይችላሉ።

በአጠቃላይ መንግስት ወደ ሕዝቡ ወርዶ በህዝቡ መካከል ያሉትን ቅሬታዎች በየጊዜው ማዳመጥ የሚኖርበት ሲሆን ነገሮች ከምልክትነት አልፈው ወደ ለየለት ግጭት ከማምራታቸው በፊት መፍትሔ ለመስጠት መንቀሳቀስ ይኖርበታል። እንደ ሕዝብም ቅሬታ ሲኖር ሀገርን ወደሚጎዱ እርምጃዎች ከመሄድ ይልቅ ሰላማዊ በሆኑ መንገዶች ሀሳብን መግለጥ ብልህነት ነው። በተለይ መንግስት የሕዝብ ልብ እየራቀው መምጣቱን ካላስተዋለ እና በየሀገሩ እየተነሳ ያለውን ቅሬታ ግምት ውስጥ ካላስገባ ነገሮች ድንገት ሌላ መልክ ይዘው ስልጣኑን እስከወዳደኛው ሊያጣ ይችላል። በተለይ በሕዝብ ምርጫ የሚያምኑ መንግስታት የመራጩ ሕዝብ ድጋፍ ለስልጠናቸው መቆየት ትልቅ ድርሻ ስላለው ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርባቸዋል።

ምዕራፍ ሁለት

2.1 አምስቱ የግጭት አፈታት መንገዶች

ግጭትን ለማብረድ እና ለመቆጣጠር የማይሞክር ህያው ፍጥረት የለም ማለት ይቻላል። ከሰው ልጆች ጀምሮ እስከ ትንንሽ ፍጥረታት ድረስ ለግጭት መፍትሔ ለመስጠት ሁሉም እንደ የእቅሙ እንቅስቃሴ ያደርጋል። ታዲያ አንድን ግጭት ሁሉም በአንድ መንገድ ይፈታዋል ማለት ግን አይደለም። በ1970/ዎቹ/ መጀመሪያ አካባቢ ለመጀመሪያ ጊዜ የሰው ልጆች በመሀከላቸው የሚከሰተውን ግጭት ለመፍታት የሚጠቀሙበትን ዘዴ በማጥናት Ralph Kilmann እና Kenneth Thomas የተባሉ ጸሀፍት Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument /TKI/ በሚል መሪ ሀሳብ አምስት የግጭት አፈታት መንገዶችን ለማስቀመጥ ሞከረዋል። በዚህ ክፍልም በዋናነት የምንመለከተው እነኝህኑ አምስት መሰረታዊ ስልቶች መነሻ በማድረግ ሰዎች በአለት ተአለት እንቅስቃሴያቸው ውስጥ የሚያጋጥሟቸውን ግጭቶች እንዴት የተለያዩ ስልቶችን በመጠቀም ለመፍታት እንደሚሞክሩ መጠቀም ነው።

2.1.1 ውድድር /Competing: I win, you lose /

ውድድር ተብሎ የሚጠራው የግጭት አፈታት አይነት ብዙ ጊዜ እንደኛውን በበላይነት በማንበርከክ የሚፈታ የግጭት አይነት ነው። በዚህ ውስጥ መተማመን ላይ ትኩረት ያደረገ የግጭት አፈታት ሂደት ምንም ትኩረት አይሰጠውም ማለት ይቻላል። ይሄንን አይነት የግጭት አፈታት ሂደት የሚከተሉ ሀገሮች፣ ቡድኖች ወይም ግለሰቦች ሙሉ ለሙሉ መገለጫቸው ኃይል ሲሆን ተቃራኒው ወገን መሸነፉን እስካላገዛቸው ድረስ ያመኑበትን ከማድረግ አይመለሱም።

በዚህ አይነቱ የግጭት አፈታት ዘዴ በአብዛኛው ጎልቶ የሚታየው ጉዳቱ ሲሆን ምንም አይነት በጎ ነገር የለውም ማለት ግን አይቻልም። የሙብት ጥሰት፣ ሞት፣ መለያየት፣ መበታተን፣ የንብረት መውደም እና የመሳሰሉት ነገሮች አንድን

ግጥም በበላይነት ለመቆጣጠር በሚደረግ ሂደት ውስጥ የሚፈጠሩ ጎጂ ገጽታዎች ሲሆኑ፤ ምን አልባት አማራጭ የሰላም አቅጣጫዎች ሙሉ ለሙሉ ተሟጢው ሊፈታ ያልቻለን አንድን ግጥም ብዙኃኑን ስለ መጥቀሙ ከተለያዩ አቅጣጫ ከታመነበት እና አነስተኛ በሆነ ጉዳት ሊቋቋም በሚችልበት ሁኔታ ወደ ውድድር ተገብቶ ግጥሙን ለማቆም ከተቻለ በበጎ ጉዞ ሊታይ የሚችልበት ሁኔታ አለ።

ውድድር የተሰኘውን የግጥም አፈታት አይነት አንዳንዶች ሻርክ /Shark/ በተባለ የዓሳ ዝርያ ይመስሉታል። በአለም ከሚገኙ የታወቁ ሀይቆች ውስጥ በ30%(ቱ) ብቻ ውስጥ እንደሚገኝ የሚገመተው ሻርክ በባህሪው ቁጡ፤ አልኸኛና አንድን ነገር ለመያዝ ካሰበ እስከ መጨረሻው እንደሚተጋ ይነገርለታል። አፉን እስከ 30 ድግሪ ድረስ መክፈት የሚችለው ሻርክ እርካታው ለምግብነት የሚያገለግሉትን የተለያዩ ዓሣዎችንና የተለያዩ የውሃ ውስጥ እንሰሳዎች እንዳለ መዋጥ ብቻ ነው። ከ 8 - 10 ባሉ ቀናቶች ውስጥ ሁል ጊዜ የጥርሱን ስለት የሚቀይረው እና በሀይወት ዘመኑ ከ 30 ሺ በላይ ጥርሶችን የሚቀይረው ሻርክ ውድድር ከተሰኘው የግጥም አፈታት አይነት ጋር የተመሳሰለበት ዋና ምክንያት ይሄ ካልዋጠ ወይም ሙሉ ለሙሉ አንድን ነገር በበላይነት ካልተቆጣጠረ የማይረካ እንስሳ መሆኑ ነው።

ዛሬ በስፋት እየተስተዋለ የምንመለከተው የግጥም አፈታት አይነት ይሄ የአኔ ብቻ ነው ትክክል የሚለው መንፈስ ነው። በእንደዚህ አይነት መንፈስ የተጠቁ ሰዎች ደግሞ ፈጽሞ የሌላውን ምክር አይሰሙም። ሌላው የአነርሱ ያህል ሐይል ያለው ስለማይመስላቸው በንቀት መንፈስ የተሞሉ ናቸው። ውስጣቸው ሁልጊዜ የበላይ የመሆን ጉጉት ስላለ በእነርሱ ደረጃ የሚያስብ፤ የሚያቅድ እና የሚንቀሳቀስ ሰው፤ ቡድን ወይም ድርጅት ካለ እንዴት አድርገው እንደሚያሸመደሙት አስበው እና አቅደው ይንቀሳቀሳሉ። ሁሌም እረፍታቸው ከእናንተ በላይ ማንም የለም ሲባሉ ብቻ ነው።

እንዲህ አይነቱ አካሄድ ታዲያ ሁሌ አይሳካም። ምክንያቱም ዛሬ አቅም እንደሌለው ሆኖ አንገቱን የደፋ ሁሉ ሀይሉን አጠናክሮ የተነሳ ቀን ብዙ ነገር ይበላሻል። በውድድር ህግ ደግሞ ሁለት አካላት በአንዴ አሸናፊ ስለማይሆኑ አንዱ እስኪረታ ድረስ በመሀል በርካቶች ለብዙ ጉዳት ይዳረጋሉ። ዛሬ በየቤተክርስቲያኑ የምንመለከተው አውነታ ይኸው ይመስለኛል። የአባላት መበተን እና ወደ ኋላ መመለስ፤ የሰህተት አስተማሪዎች ያለ ከልካይ ቤተ እምነቶችን ማናወጣቸው ግጭቶቻችንን አግባብ ባለው አካሄድ ለመፍታት ባለመሞከራችን ነው። በተለያዩ ሀገሮችም እንዲሁ አንዱ አንዱን ለመዋጥ በሚያደርጉት ሩጫ ተጎጂው አካል ሲሺሉ ማሳበረሰብ ነው።

በዚህ ሁሉ ውስጥ ታዲያ እንድ ልንዘነጋው የማይገባን ነገር ከክርስትና መሰረታዊ አስተምህሮ ወይንም እምነታችን ጋር በተያያዘ የሚፈጠሩትን ግጭቶች ምናልባት ከረንፍ ቀጥተኛ (dogmatic) ሆነን እስከ መጨረሻ ለመሔድ የምንገደድበት ሁኔታ ሊፈጠር መቻሉን ነው። ምክንያቱም ከእምነት ጋር የተያያዙ አስተምህሮዎችን እንደሌላው ጊዜ ልል ሆነንና አመቻምቸን ማለፍ አይቻልም። ለምሳሌ “ኢየሱስ ሞቷል - ተነስቷልም” በሚሉ እና “አልሞተም- አልተነሳምም” ብለው በሚያምኑ ሰዎች መካከል ጠብ ተነስቶ ግጭት ቢቀሰቀስ የፍቺ አቅጣጫው ሊሆን የሚችለው የኢየሱስን አለመሞትና አለመነሳት በሚያረጋግጥ መንገድ ሊሆን አይችልም። ምክንያቱም የኢየሱስ ሞትና ትንሳኤ ሕያውና ዘላለማዊ ከመሆኑም በላይ የትኛውም መጽሐፍ ሊሸረው የማይችለው አውነታ ነው /ሉቃ 24፥15 ቆሮ 15+3/ ። ከዚህ ይልቅ ሁለት ወገኖች በኢየሱስ ሞት እና ትንሳኤ ላይ ተስማምተው ጊዜው መቼ ነበር? በሚለው ሃሳብ ላይ የተለያዩ ጊዜያትን ቢያስቀምጡ በሰፊው ልል መሆን ይችላሉ። ይሄ ሲባል ሊለወጡ ወይም ሊሻሻሉ በማይቻሉ የእምነቶቻቸው መሰረት ምክንያት የሚነሱ ግጭቶችን ስሙሉ በጠብ ጀምረው በጠብ ይጨርሳሉ ማለት አይደለም። በተቻለ መጠን ሁሉም ሰው ያመነበትን እምነት እንደያዘ የሌላውን እምነት በማክበር መንቀሳቀስ ከቻለ ከእምነት ጋር በተያያዘ የሚፈጠር የትኛውንም ግጭት በቀላሉ መቆጣጠር ይቻላል።

በውድድር ግጥምን ለመፍታት የሚሞክሩ ሰዎች የተለዩ ባህሪያት

- ▲ ኃይል መጠቀም
- ▲ ሰዎችን በማስፈራራት ሀሳባቸውን እንዲቀይሩ ማድረግ
- ▲ ተቃራኒን ወገን በማከራፍ፤ ሰልክ ባለመመለስ እና በመሳሰሉት ነገሮች ማስጨነቅ
- ▲ የተቃራኒን ወገን የኋላ ታሪክ በማጥናት ከግጭቱ ጋር ፈጽሞ በማይያያዝ ሁኔታ ደካማ ጎኖችን እየፈለጉ ለማሳጣት ጥረት ማድረግ
- ▲ ጥቅማቸውን ለማስጠበቅ እና ግጭቱን ለመቆጣጠር ብቻ በማሰብ የግጭቱ ዋና ተዋናይ የሆነውን ሰው በመለየት በተለየ ጥቅም ዝም ማስገኘት
- ▲ በመረጃ ማስፈራራት
- ▲ መንፈሳዊ ይዘት ባላቸው መልዕክቶች ማስፈራራት። ለምሳሌ፡- ስጸልይ ጌታ ተናግሮኛል ስለዚህ ተቃራኒው ወገን ይቀስፋል፤ ይሞታል፤ አይሳካ ለትም፤ ድሉ የአኔ ነው ወይም ከራማይ እንዲህ እና እንዲያ ብሎኛል በሚሉ እና በመሳሰሉት ቋንቋዎች ማስፈራራት።

2.1.2 ሸሽት /Avoiding: No Winners, No Losers/

ሸሽት በመባል የሚታወቀው የግጭት አፈታት ስልት አሸናፊ እና ተሸናፊ የሌለበት ነው። ይህንን ስልት የሚጠቀሙ ሰዎች ብዙ ጊዜ ግጭት ሲነሳ አቅልሎ የመመልከትን ነገር ያንጸባርቃሉ። የዚህ ደግሞ ምክንያቱ በርካታ ሊሆን ይችላል። በዋናነት ከግጭት ይልቅ ሀብረት የተሻለ ቦታ የሚሰጠው ሲሆን፤ ግጭቱ የሚያደርሰውን ኪሳራ ከወዲሁ መገመት ሲቻል፤ ከግጭቱ ጋር ለመፋለም የአቅም ውስንነትን መረዳት፤ ጉዳዩን የተሻሉ ሰዎች እንዲፈቱት ማስተላለፍ፤ ግጭቱን ሙሉ ለሙሉ መናቅ እና የመሳሰሉት የሚጠቀሱ ናቸው።

መሸሽ ሁል ጊዜ የተሸናፊነት ምልክት ተደርጎ መቆጠር የለበትም፤ እንዳንዴ የማሸነፊያ አንዱ ስልት የሚሆንበት ጊዜ አለና። በጦር ሜዳ ውሎም ቢሆን ስልታዊ ማፈግፈግ ወይም መሸሽ እንደ አንድ የማሸነፊያ ስልት ይቆጠራል ሲባል ስምቻለሁ። ለምሳሌ፡- ዳዊት ከታላቁ ጦረኛ ከጎልያድ ጋር ያደረገው ፍልሚያ የውድድር አይነት ነው። ያሸነፈ ብቻ የበላይነቱን የሚያረጋግጥበት መድረክ ነበር።/1ኛ ሳሙ 17፥41-46/ በሌላ ጊዜ ደግሞ ከሳኦል ጋር በነበረው ግጭት የወቅቱ የዳዊት መፍትሔ መሸሽ ብቻ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስም “ዳዊትም ከሳኦል ፊት ፈርቶ ሸሸ” በማለት ያስነብረናል።/1ኛ ሳሙ 19፥18 / ከዳዊት እና ከሳኦል የግጭት ታሪክ እንደምንረዳው ምንም እንኳ ሳኦል በከፍተኛ ሁኔታ ውድድር የተባለውን ስልት በመጠቀም ዳዊትን ለመግደል ቢፈልግም በዳዊት በኩል ግን አንድነት እና ፍቅርን የመፈለግ ነገር ጎልቶ ተስተውሏል። በወቅቱ ዳዊት ሳኦልን ለመግደል የሚያስችል ምቹ አጋጣሚ እያለው ለሰላም ያደረገውን ጥረት ስንመለከት የዳዊት ሸሽት የበለጠ ከሳኦል ጋር የነበረውን ግጭት በፍቅር ለመፍታት ከመፈለግ እንደነበር ያመለክተናል።/1ኛ ሳሙ 24፥4-7/

ይሁንና ታዲያ እንዳንዴ አስቸኳይ እና ውሳኔ ሊሰጥባቸው የሚገባቸውን ግጭቶች ስናስታምም ወይም ከላይ ባነሳናቸው የተለያዩ ምክንያቶች ነገሮችን ቸል ብለን ለማለፍ በምናደርገው አካሄድ ነገሮች መስመር ስተው ለብዙ ነገር መጥፋት ምክንያት እንዳይሆኑ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል። ምክንያቱም የሁልጊዜ መፍትሔ አድርገው የሚከተሉ ሰዎች ብዙውን ጊዜ ለእንደዚህ አይነቱ ችግር የተጋለጡ ናቸውና።

እንዳንዶች በመሸሽ ማሸነፍ የሚባለውን ስልት ኤሊ በተሰኘችው እንስሳ ይመስሉታል። እንደሚታወቀው ኤሊ በሰላም ጊዜ እንገደን ከጠንካራ ቤቷ አውጥታ ስትራመድ ልንመለከታት እንችላለን። ይሁንና የተለየ ድምጽ በአካባቢዋ ከሰማች ወዲያውኑ ሁሉ ነገሯን ቀብራ ትደበቃለች። ለመንቀሳቀስ የምትሞክረውም ሰላም መሆኑን ስታረጋግጥ ብቻ ነው።

ዛሬ ዛሬ ትንሽ ግጭት በቤተክርስቲያን አካባቢ ሲነሳ እቤታቸው የሚቀሩ ወይም ቤተክርስቲያናቸውን የሚቀይሩ ሰዎችን ማየት አየተለመደ መጥቷል። ግጭትን መልክ ለማሰያዝ ጥረት ማድረግ ጊዜን እንደማጥፋት የሚቆጥሩም አይታሉም። ይህ በእንዲህ እያለ በተለይ በሀገራችን ኢትዮጵያ ከግጭት ጋር በተያያዘ ሚስት ወይም ባል እቤታቸውን ለቀው የሚሄዱበት /የሚሸሹበት/ ሁኔታ የተለመደ ነው። በተቃራኒው ደግሞ ግጭት በቤታቸው እያለ አቅልለው በመመልከት እና ለሀብረት ትልቅ ግምት በመስጠት በግጭቱ መሀል ግጭቱ እንደሌለ ገመቁጠር የሚመላለሱ ሰዎች ቁጥራቸው ቀላል አይደለም። በአጠቃላይ ሸሽትን እንደ አንድ አማራጭ የሚመርጡ ሰዎች በአብዛኛው የመለማመጥ፣ በዝምታ የማለፍ፣ ግጭትን ለማብረድ የተለያዩ የማግባቢያ ዘዴዎችን የመጠቀም እና የመፍራት ባህሪ ጎልቶ ይንፀባረቅባቸዋል።

2.1.3 ድርድር - ማመቻመቻ

/Compromising: you bend, I bend/

ማመቻመቻ ወይም ድርድር ተብሎ የሚጠራው ግጭትን የመፍታት ስልት በዋናነት የሚከተለው የተወሰነ ነገርን በመልቀቅ ወይም በመተው አንድን ነገር የራስ ማድረግ ይቻላል የሚል መርህ ነው። ይሄ አይነቱ አካሄድ በተለይ በሀገሮች መካከል በሰፋት ሲተገበር ልንመለከት እንችላለን። የእስረኞች ልውውጥ፣ ነገሮች መልክ እስኪይዙ ድረስ የግጭት ምክንያት የሆኑትን ቦታዎች ወይም ሌላ በሌሎች እጅ እንዲቆዩ ማድረግ፣ ከሁለቱም ወገን የሚተገበሩ እና የማይተገበሩ ነገሮችን በመዘርዘር ወደ ስምምነት መምጣት እና የመሳሰሉትን ማድረግ በዋናነት በድርድር ግጭትን በመፍታት ሂደት ውስጥ የሚተገበሩ ነገሮች ናቸው።

ግጭትን በድርድር የመፍታት ህግ በሀገሮች ወይም በትልልቅ ተቋማት ዘንድ ብቻ የሚታይ ሳይሆን ሁሉም በየደረጃው ሊተገበረው የሚችለው ስልት ነው። በተለይ በባልና ሚስቶች መካከል ጎልቶ የሚታይበት ሁኔታ አለ። ሚስት ወይም ባል ወይም ሁለቱም አልተመቻንም የሚሏቸው ነገሮች ተፈጥረው ነገሮች ወደ ግጭት ካመሩ ብዙ ጊዜ የተለመደው ግጭቱን በድርድር ለመፍታት መሞከር ነው። አባቶች “አንተም ተው አንቺም ተይ” የሚሉት አካሄድ ማለት ነው።

ግጭትን በድርድር በመፍታት ሂደት ውስጥ ታዲያ ምንም ቦታ የማይሰጠው ነገር ቢኖር የሁሉ ነገር ማሰሪያ የሆነው ፍቅር ነው። በድርድር ህግ በፍቅር መተባበር የለም። ከዚያ ይልቅ ጎልቶ የሚወጣው መጠባበቅ ነው። ስለዚህ የተደረሰበት ስምምነት በእንደኛው ወገን ከተጣሰ ወዲያውኑ ሌላኛው ወገን ስምምነቱን

ለመጣስ ጊዜ አይወስድበትም። መሰረቱ በፍቅር መተባበር ስላልሆነ በተደጋጋሚ ጊዜ ማገርሸት የዚህ ግጭትን በድርድር የመፍታት ስልት ትልቅ ደካማ ጎን ልገለው እንችላለን።

እንዳንዶች ግጭትን በድርድር የመፍታት ሁኔታን በቀበሮ ባህሪ ይመስሉታል። ቀበሮ በባህሪዋ ብልጥ፤ ተጠራጣሪ እና መተማመኛ ሳይኖራት ወደ አንድ ነገር የማትገባ እንስሳ እንደሆነች ይነገራል። በተጨማሪም በየትኛውም ደረጃ ሰው ወይም የዱር እንስሳ እያለሳለሰ ሊቀርባት ቢሞክር በቀላሉ የማትታለል እና ሊጎዱኝ ነው የሚለውን ሀሳብ አጉልታ የምታይ እንስሳ ስለሆነች ቶሎ ወደሚፈለገው ነገር ማምጣት ያስቸግራል። ልክ እንደዚሁ በድርድር ልዩነታቸውን ለመፍታት የሚያስቡ ሰዎች በአብዛኛው በብልጠት፤ የራስን ፈቃድ በማስቀደም፤ እና በጥርጣሬ የተሞሉ ሲሆኑ በድርድር ችግራቸውን ከፈቱ በኋላ እንኳ ሙሉ ልባቸውን ለተቃራኒው ወገን ለመስጠት ይቸግራቸዋል።

2.1.4 እንዳለ መቀበል /ተው ቻለው/
/Accommodating: I lose, you win/

ተው ቻለው ተብሎ የሚታወቀው ግጭትን የመፍታት ስልት ብዙ ጊዜ የሀገሪ ሰው “የባለ አታምጣ” ብሎ ከሚተርተው ተረት ጋር ይመሳሰላል። በዚህ የግጭት አፈታት ሂደት ሌላኛው ወገን የቱንም ያህል ጥፋት ቢሰራ የማለፍ እና የመቻል ሁኔታ ከዚህኛው ወገን ይስተዋላል። እንደዚህ አይነትን አካሄድ የሚከተሉ ሰዎች በአብዛኛው ነገሮች ነገ ሊለወጡ ይችላሉ በሚል መንፈስ የተሞሉ ናቸው። ስለዚህ ጉዳዩን ለድርድር ማቅረብ ወይም ለመለወጥ ጥረት ማድረግ የባለ ጥፋት ያስከትላል ብለው ስለሚያስቡ ዝም ማለትን ይመርጣሉ። ያለ ምንም መከላከል አሸናፊነቱን ለሌላኛው ወገን በመስጠት ሰላም የሚፈጥሩ ስለሆነ እንደ ውድድር ወይም እንደ ድርድር የጥፋት ምክንያት የሚሆንበት ሁኔታ በጣም አነስተኛ ነው።

በዚህ ሁኔታ የሚፈታ ግጭት ሁል ጊዜ ከባድ የሚሆነው ለዘመናት በተው ቻለው አካሄድ አይታለፈ ጥፋቱን ማንም ሳይነግረው የኖረ አንድ ግለሰብ፤ ቡድን ወይም አገር “ለምን ይሄንን ታደርጋለህ?” የሚለው አካል ካጋጠመው ለዘመናት ተነክቶ አያውቅምና ነገሮች ይበላሻሉ። ሁል ጊዜ እንተ ትከክል ነህ ተብሎ ስለኖረ ጥፋቱን ከማመን ይልቅ ወደ በቀል እርምጃ ለመግባት ይነሳሳል።

እንዳለ መቀበል ወይም ተው ቻለው ተብሎ የሚታወቀውን የግጭት አፈታት ሂደት ሰዎች በህፃናት እና በድመት ፍቅር ይመስሉታል። እንደሚታወቀው ህፃናት ድመቶችን ይወዳሉ በተለየ ምክንያት ካልሆነ በቀር ብዙ ህፃናት ድመቶችን ማቀፍ

እና አብረው መጫወትን ይወዳሉ። ታዲያ ድመቶች የህፃናቱ ፍቅር ስለማይገባቸው በዚያ በሚቧጥጥ ጥፍራቸው ይቧጭሯቸውና ህፃናቱን ያስለቅሷቸዋል። ሁሌም የሚገርመው ታዲያ ህፃናቱ ለድመቶቹ ያላቸው ፍቅር ያለመለወጡ ነው። አሁንም እየቧጩሯቸው ያቅፏቸዋል፤ ይወዷቸዋል።

ዛሬ በዚህ በተው ቻለው አካሄድ ነገራቸውን አምቀው ይዘው የሚመላለሱ ሰዎች በየቤተክርስቲያኑ እና በየቤቱ በርካቶች ናቸው። ብንናገር እናልቃለን በሚል ፍራቻ እንደ ንጉሱ እያጎነበሱ የሚኖሩ የቤተክርስቲያን አገልጋዮች በየቤተክርስቲያኑ ቁጥራቸው ቀላል አይሆንም። እንደዚህ አይነቶቹ አገልጋዮች አየተጎዱም ቢሆን የሚያገኙትን የአገልግሎት መድረክ እየሸፈኑ እና ደሞዛቸውን እየተቀበሉ ነገሮች እስኪቀየሩ ድረስ አንገታቸውን ይፍተው መኖርን ይመርጣሉ።

ወደ ቤተሰብ ህይወት ስንመጣ ሁል ጊዜ ማታ ማታ ወደ ቤት በገባ ቁጥር ሚስቱን የሚደበድብ አንድን ሰው አውቃለሁ /ዛሬ በህይወት የለም/ ጠዋት ሲነጋ እንደ ሰላማዊ ሰው ወደ ስራ ሲሄድ ሚስቱ በማታው ዱላ ምክንያት ቤቱን ጥላ ትሄድ ይሆን? ብሎ ለደቂቃ አያስብም። ምክንያቱም ሚስቱ ግጭቱን ለመቆጣጠር የምትሄድባቸው መንገዶች ሁል ጊዜ መቻል እንደሆነ ተረድቷል። እውነትም ማታ ስትደበድብ ያደረገች ሚስት ጠዋት ቀድሞ ተነስታ ቁርሱን አዘጋጅታ እና ለምሳው የሚሆነውን በላህን ቋጥራ ስትሸኘው ለተመለከተ ሰው ግራ ያጋባል። በዚህ መልክ ኑሯቸውን የሚገቱ ሰዎች በአብዛኛው የልጆቻቸው መበተን የሚያሳስባቸው፤ ምንም የመሔጃ አማራጭ የሌላቸው፤ ሦስተኛ ወገን ስለ ጠባቸው እንዲሰማባቸው የማይፈልጉ እና ከዛሬ ነገ ነገሮች ሊለወጡ የችላሉ በሚል መንፈስ የተሞሉ ሰዎች ናቸው።

በአጠቃላይ የደረሰውን በደል ዋጥ በማድረግ ግጭትን ለማብረድ ጥረት ማድረግ በተወሰነ ደረጃ ጥሩ ጎን እንዳለው ቢታመንም የፈነዳ ጊዜ ግን መመለሻ የለውም። ምክንያቱም ተበዳይ ለዘመናት የተሸከመውን ቀንበር ከጫንቃው ላይ መወርወር ሲጀምር እና ዛሬ ምን አዲስ ነገር ተገኝቶ ነው ይሄ የተለየ እርምጃ የተወሰደው በሚል አካል መከከል የሚፈጠርን ግጭት ማንም በቀላሉ ሊያረግበው አይችልም። ስለዚህ ግጭትን አግባብ ባለው መልኩ በማለዳ - በጠዋት ለመፍታት ጥረት ማድረግ ብልህነት ነው።

2.1.5 መተባበር - /I win, you Win/

መተባበር የተሰኘው ግጭትን የመፍታት ሂደት ከሁሉ የበለጠ እና ውጤታማ የግጭት አፈታት ሂደት ነው። መተባበርን ማዕከል ያደረገ የግጭት አፈታት ሂደት

ሁለቱንም ወገን አሸናፊ ያደርጋል። ታዲያ ይህ አይነቱ አካሄድ በሳል ሰዎችን መጠየቁ አይቀሬ ነው። ምክንያቱም መተባበርን ለመፍጠር የግድ መተማመን፣ ስልጣንን ማካፈል፣ የአስተሳሰብ ለውጥ ማምጣት፣ በተሻሉ ሰዎች ለመመራት ፈቃደኛ መሆን፣ ያለፈውን ልዩነት ሙሉ ለሙሉ መተውና የመሳሰሉትን ማድረግ የግድ ይላል።

በአለም መንግስታት ዘንድ በእጅጉ የሚወደዱት እና የእድሜያቸውን እሩብ ያህል በትግል እና በእስር ቤት ያሳለፉት የቀድሞ የደቡብ አፍሪካ ኘሬዚደንት ኔልሰን ማንዴላ መተባበር የተሰኘውን የግጭት አፈታት ሂደት በስተመጨረሻ በስፋት ረተጦቃሙ ታላቅ መሪ እንደሆኑ ይነገርላቸዋል።

ዛሬ በቤተ ክርስቲያን ይሄ አይነቱ የግጭት አፈታት ሂደት ከሌሎች በበለጠ በስፋት ሊስተዋል የሚገባው ነገር ሆኖ ሳለ ነገሮች የኋሊት እየሄዱ የመጡ ይመስለኛል። መሪዎች በሆነ ምክንያት እንዲሁ ከሌላው ጋር ከተጋጩ ተመልሰው የመጀሪያው አይነት ህብረት ለመፍጠር ሲከብዳቸው አመለከታለሁ። “ልቤ ለእርቅ እንቢ አለኝ” ብለው የሚናገሩ መሪዎችንም ማየት አየተለመደ መጥቷል።

ጥፋቱ ሙሉ ለሙሉ የሰው ልጅ በሆነበት እና ሀጢያት ነግሶ በኖረበት ዘመን ሁሉ በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል ጠብ እንደነበር ከቅዱሱ መጽሐፍ እናነባለን።/ኤፌ 2፡1-6/ ታዲያ ይሄንን ጠብ እግዚአብሔር የፈታበት መንገድ ፍጹም መተባበር እና ፍቅርን ማዕከል ባደረገ መልኩ ነበር። የእግዚአብሔር እርቅ በስጋት የማንመለከትው ፍጹም ነው። ወዳጅነቱ ነገ ይቀር ይሆን? የማይባል ዘላለማዊ ነው። ከእግዚአብሔር ጋር በክርስቶስ በኩል ህብረትን ስንፈጥር ፍጹም ወደ ሆነ መተባበር ነው የገባነው። ከባህሪው ተካፋዮች ሆነን ለዘላለም አብረን ለመኖርም ኪዳን ተቀብለናል። / 2ኛ ጴጥ 1፡2-3/ በመተባበር በሚመጣ እርቅ ውስጥ በፍጹም መጠባበቅ የሚባል ነገር የለም ወይም “የባለ አታምጣ” በሚል አባባል ጥፋትን እያዩ በዝምታ ማለፍ አይታሰብም። መተባበር መሰረቱ ፍቅር እና መተማመን ስለሆነ ማንም የተሰማውን ስሜት በመናገሩ እስከ ወዲያኛው የሚፈርስ ነገር የለም።

2.2 የግጭት መገለጫ ደረጃዎች

ግጭት መገለጫዎች አሉት። ያለምንም መገለጫ ለእርምጃ የሚደርስ ግጭት እንዳለ አይታሰብም። ሰውም ሆነ ህይወት ያለው ፍጥረት ወደላየለት ግጭት እና ጠብ ውስጥ ከመግባታቸው በፊት በየደረጃው የሚገልጡት የራሳቸው ስሜት አላቸው። ለምሳሌ።- ሁለት ኮርማዎች ቀንዳቸውን እርስ በእርስ ቆልፈው ወደ ላየለት ጠብ ውስጥ ከመግባታቸው በፊት ሲያገቡ፣ በእግራቸውና በቀንዳቸው መሬት ሲጭሩ የምንመለከተው ነገር በራሱ ከዋናው ግጭት ቀደም ብለው የሚታዩ

የግጭት መገለጫዎች ናቸው። ልክ እንደዚሁ የሰውም ስሜት ቀስ በቀስ እየተቀየረ ከመጣ በኋላ ነው ወደ ላየለት ግጭት ውስጥ ሊገባ የሚችለው።

2.2.1 ውጥረት /Tension/

ውጥረት በግጭት ውስጥ መጀመሪያ የሚስተዋል ስሜት ነው። ሰው በዚህ ደረጃ በፊት ገጽታው ላይ የመቆጣት ምልክት የሚታይበት ሲሆን፣ የአይን መጉረጥረጥ፣ ዝምታ፣ በሰላሙ ጊዜ የሚያሳያቸውን ባህሪዎች መቀነስ እና የመሳሰሉት ነገሮች ይስተዋሉበታል። ውጥረት ስሜት ያለው ሁሉ መጀመሪያ ሊያንፀባርቀው የሚችለው ነገር ስለሆነ የግጭት ጀማሪ ነው እንጂ ለክፉ ነገር አጋልጦ የሚሰጥ ነገር አይደለም። ቶሎ ብለን ስሜታችንን መቆጣጠር ከቻልን በውጥረታችን ላይ ተረማምዶ ወደ ሌላ አቅጣጫ የሚገፋንን ነገር በጊዜ ማስቆም ይቻላል። በተለይ ቆም ብለን ነገሩን ለመተው መመከር፣ ችግሩ ከተነሳበት አካባቢ ለጊዜው ራቅ ማለት፣ ነገሩን ለማሳደር መመከር እና የመሳሰሉ እርምጃዎችን መውሰዱ ለውጥረት ጥሩ ማርከሻ ነው።

ቃየን ወንድሙ አቤል በእግዚአብሔር ፊት ያቀረበው መስዋት ተቀባይነትን አግኝቶ የእርሱ በመቅረቱ ምክንያት መጀመሪያ የሆነው ነገር ከፍተኛ ውጥረት ውስጥ መግባት ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ “ቃየንም እጅግ ተናደደ ፈቱም ጠቆረ” በማለት የውጥረቱን ከፍታ ቁልጭ እድርን ያስቀምጥልናል። /ዘፍ 4፡3/ በጊዜውም ወደ ሌላ እርምጃ ሊወስደው በደጃፋ ያደባውን ሀጢያት /ውጥረት/ ቀድሞ መቆጣጠር ባለመቻሉ ነገሮች መስመራቸውን ስተው ወንድሙን እስከመግደል ድርሶ ህይወቱ በመቅበዝበዝ እና በፍርሀት የተሞላ እንዲሆን አደረገው። /ዘፍ 4፡13-14/

ስለዚህ ሁል ጊዜ ግጭት በህይወታችን በርትቶ ወደ ተግባራዊ እርምጃ እንዳንገፋፋ እና በኋላ ፀፀት ውስጥ እንዳንወድቅ ገና በውጥረት ደረጃ እያለ መቆጣጠር መቻል ይኖርብናል። ምክንያቱም ግጭት በዚህ ደረጃ ከሌሎች ደረጃዎች ሁሉ ባነስ ደረጃ ላይ ስላለ ለመቆጣጠርም የዚያኑ ያህል አይከብድም።

2.2.2 ግራ መጋባት

ውጥረት ሲጠነከር እና ሲያድግ እየገፋን የሚሄደው ወደ እርምጃ ነው። ታዲያ የትኛውን መንገድ መከተል እንዳለብን ቶሎ ለመወሰን ስለምንቸገር ግራ ወደ መጋባት ውስጥ መግባታችን አይቀሬ ነው። ከውጥረት ወደ ግራ መጋባት ደረጃ የደረሱ ሰዎች ባህሪያቸው በፊት መጨማደድ ብቻ የሚገለጥ አይሆንም። ውጥረታቸው ከፍ ብሎ እንደ እርምጃ ወደፊት መሄድ እንዳለባቸው ቢያምኑም

ሊወሰዱት የሚያስቡትን እርምጃ ገና ስላልወሰኑ ግራ የመጋባት ነገር ሊታይባቸው ይችላል። መቀመጥ፣ መነሳት፣ ቃላት ጀምሮ ያለመጨረስ፣ መንገድ /እርምጃ/ ጀምሮ ማቆም፣ ስልክ ለመደወል ጀምሮ መተው እና የመሳሰሉ ምልክቶች በዋናነት ሊንፀባረቅባቸው ይችላል። በሌላ አገላለጽ አንድ ሰው ከውጥረት ደረጃ ከፍ ብሎ ወደ ግራ መጋባት ደረጃ ሲደርስ በደላኝ ከሚለው ሰው ጋር በተያያዘ። “ሄጄ ልበለው? ፖሊስ ልጥራ? ጉዳዩን ሄጄ ለአለቃው ልናገር? ወይስ... ቆይ ብቻ...” በሚሉ የተበታተኑ ሀሳቦች ሊወጡ ይችላል። በዚህን ጊዜ ፈጽሞ አእምሮ አንደኛደለው ሰው ሁሉ አስከሚያስቆጥረው ድረስ በግራ መጋባት ማእበል ውስጥ ሊዋጥ ይችላል።

በግራ መጋባት ደረጃ ላይ ያለን የግጭት መገለጫ ማስቆም ከመጀመሪያው የቀለሰ ባይሆንም ከሌላው አንፃር ሲታይ ግን እድሉ ሰፊ ነው። በተለይ ወደ አእምሮአችን ከሚመጡ በርካታ ሀሳቦች መካከል ወደ ከፋው ከማዘንበል ይልቅ የተሻለውን በመምረጥ የግጭትን አቅጣጫ ወደ ሰላም መግፋት ይቻላል። ለምሳሌ በግራ መጋባት ወቅት “ሄጄ ልክ ልኩን ልንገረው?” የሚለውን ሃሳብ ከመምረጥ ይልቅ “ጉዳዩን ለአለቃው ላስረዳው?” የሚለውን መምረጥ የተሻለ የሰላም አማራጭ ሊሆን ይችላል። ወይም ደግሞ “አሁኑኑ ደውዬ እስከ እፍንጫ ላስታጥቀው” ከሚለው ይልቅ “ነገ ላግኘውና ላውራው” የሚለው ሀሳብ የተሻለ ሰላምን ይፈጥራል። በአጠቃላይ ሰው ከውጥረት ወደ ግራ መጋባት ደረጃ ከደረሰ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያለበት በመጨረሻ ያዋጣኛል የሚለውን ምርጫ ሲመርጥ ነው። ምክንያቱም ወደ ጥፋትም ወደ ልማትም የሚያስኬዱ መንገዶች ከፊት ለፊታችን ሰላላ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ የግድ ይላል።

2.2.3 መረጃ መሰብሰብ

በዚህ ደረጃ አንድ ሰው ተግባራዊ እርምጃ ለመውሰድ የሰኬዱኛል የሚላቸውን መረጃ ለመሰብሰብ የሚሄድበት ደረጃ ነው። በእርግጥ የሚሰበሰባቸው የመረጃ አይነቶች በሁለተኛው የግጭት መገለጫ ደረጃ /ግራ መጋባት/ ወቅት በመጨረሻ ወስኖ የሄደባቸው መንገዶች ይወስኑታል። ምርጫዎቹ እጻፉን ለመመለስ፣ ለመበቀል እና ተመሳሳይ ድርጊቶችን ለመውሰድ የሚያነሳሱ ከሆኑ የሚሰበሰባቸው መረጃዎችም በአብዛኛው የሚሆኑት፣ ለማሳጣት የሚጠቅሙ፣ የሚጎዱ፣ ወንጀለኛ የሚያደርጉ እና የመሳሰሉ ድርጊቶችን የሚያንፀባርቁ ይሆናሉ። በዚህ ሂደት የመጨረሻ ግቡ ተቃራኒን ወገን መጉዳት ስለሆነ የውሸት መረጃዎች ጭምር በመፍጠር ሊገለጥ ይችላል።

በተቃራኒው ከውጥረት ወደ ግራ መጋባት ዘልቆ በስተመጨረሻ አዋጭ

እና ሁለቱንም ወገን ሊጠቅም የሚችል ምርጫ የመረጠ አንድ ሰው እንደ ሌላው የተጠናከረ መረጃዎችን ሰብስቦ ነገሮችን ለመጋፈጥ ቢወስንም ግቡ ግን መብቱን ማስከበር እንጂ ሌላውን መጉዳት አይደለም።

በግጭት ወቅት ልንሄድባቸው ያስብናቸው መንገዶች የተሳሳቱ ከሆነ ሁል ጊዜ ለተቃራኒው ወገን የሚኖረን አይታ የተሳሳተ ነው። እርካታችንም የሌላው መውደቅ፣ መሸነፍ እና መጎዳት ብቻ ይሆናል። የቆዩ እና የተረሱ አጀንዳዎችን እንደ አዲስ ማንሳት፣ በምስጢር የተያዙ ነገሮችን ለማሳጫ ግብአትነት እንዲያገለግሉ መግለጥ፣ በሰው ሁሉ ዘንድ የሚታወቁ ነገሮችን በመገልበጥ ለመከሰሻ በሚጠቅሙበት መልኩ ቀይሮ እና አቀነባብሮ ማቅረብ በተሳሳተ ምርጫ ውስጥ የወደቁ ሰዎች አይነተኛ መገለጫዎች ናቸው።

ስለዚህ አንድን ግጭት በሚገባ ለመፍታት የምንወስናቸው የምርጫ አቀጣጫዎች ወሳኝ ስለሆኑ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል። ነገሮች በመጥፎ ገጽታቸው ወደ አራተኛው ደረጃ ከተሸጋገሩ ውጤታቸው በምንም መልኩ መልካም ሊሆን አይችልም።

2.2.4 መጋፈጥ

ከውጥረት የጀመረው የሰዎች ግጭት ከግራ መጋባት በኋላ አንድ አቅጣጫ ይዞ እና በመረጃ ተደግፎ ወደ መጋፈጥ ሊደርስ ይችላል። በዚህ ደረጃ ያለ ግጭት አሁን ከነገሮች ጋር መጋፍጥ ይጀምራል። ያ ማለት ወደ ፍርድ ቤት መሄድ፣ ቁጭ ብሎ መወያየት፣ በሦስተኛ ወገን አማካይነት መደራደር ወይም ደግሞ ከተቃራኒው አካል ጋር ለጥል መጋበዝ፣ ወደለየለት ጦርነት ውስጥ መግባት እና የመሳሰሉት ነገሮች በመጋፈጥ ደረጃ የሚተገብሩ ድርጊቶች ናቸው።

አንድ ሰው በደቂቃ ውስጥ ስሜቱ ተቀያይሮ ግራ ተጋብቶ ብሄድበት ያዋጣኛል ያለውን ምርጫ መርጦ እና ለምርጫውም ድጋፍ የሚሆን ነገር በህሊናው አስቦ አንድን ነገር ሊጋፈጥ ይችላል። ወይም ደግሞ ረጅም ወራት ወይም አመታት አስቦበት ግጭትን ሊጋፈጥ ይችላል። በሁለቱ መካከል ብዙ ጊዜ የሚታየው ልዩነት ሁለተኛው ከመጀመሪያው ይልቅ የተሻለ ለማሰብ መቻሉ እና ለመጋፈጥ የሚሄድባቸው መንገዶች ከጦርነት፣ ከጠብ፣ ከድብደብ ... እና ከመሳሰሉት ነገሮች በተለየ ሁኔታ የሰላም መንገዶችን ለመከተል መቻሉ ነው። የመጀመሪያው ግን ነገሮችን በጥድፈያ አድርጓቸዋልና ውጤቱ መጥፎ ሊሆን የሚችልበት አይደለም ነው። ያ ማለት አንድ ነገር በችኮላ ስለተደረገ ብቻ ውጤቱ መጥፎ ይሆናል ማለት ግን አይደለም። ለምሳሌ አንዳንድ ሰዎች በሰራ ቦታ፣ በታክሲ ውስጥ ወይም በሌላ

አጋጣሚ ድንገት ከሰዎች ጋር ሲጋጩ ወዲያውኑ የተቆጣ ስሜታቸውን ገዝተው እና የሰላም መንገዶችን ምርጫቸው አድርገው ነገሮችን የሚጋፈጡበት ሁኔታ አለ። ይሄ የሚሆነው ግን በአእምሮችን መታደስ ስንለወጥ፣ ግጭት በሰዎች ልጆች መካከል በተለያዩ አጋጣሚዎች መከሰቱ አይቀሬ መሆኑን ስንረዳ እና ግጭትን እንዴት አድርገን መቆጣጠር እንዳለብን እውቀቱ ሲኖረን ብቻ ነው።

2.2.5 ማስተካከያ ማድረግ /Adjustment/

ከመነሻው በግጭት ደረጃ ውስጥ ስንመለከት እንደመጣነው በስሜት መቀየር፣ የጀመረው ግጭት ደረጃዎችን በፍጥነት ወይም ባዘገመ ሁኔታ ተጉዞ መጨረሻ የሚደርሰው ማስተካከያ የሚባለው ደረጃ ላይ ነው። ከፍ ብሎ ባለው ርዕስ ነግሮት እንደሞከርነው ሰዎች አንድን ነገር ተጋፍጠው በመጨረሻ የሚገኘው ውጤት የነገሮች ማስተካከያ ይሆናል። በቀላል አገላለጥ ለመግለጽ ያህል ለምሳሌ፡- አንድ ሰው የቤተሰቡን አባል ጠላት ቢገድልበት እና እርሱም ደግሞ የተፈጸመበትን ነገር አፃፋ ለመመለስ ከሌላኛው ወገን አንድ ወይም ሁለት ሰው ቢገድል በተበቃይ ህሊና ማስተካከያ እንደተደረገ ይታሰባል። በተመሳሳይ ሁኔታ ወደ አጻፋ ከመሄድ ይልቅ መረጃ አሰባስቦ ወደ ህግ ቦታ በመሄድ ገዳዩን ቢያስፈርድበትም የማስተካከያ እርምጃ ተወሰደ ይባላል። አጥፍቻለሁ ብሎ ይቅርታ መጠየቅም ለይቅርታ ተቀባዩ ሰው እንደማስተካከያ ስለሚቆጠር ነገሮች በሰላም ሊደመደሙ ይችላሉ።

ከግጭት በኋላ የሚደረጉ የካሣ ክፍያዎች እና የመሳሰሉት ሁሉ በግጭት ወቅት የደረግነውን ነገር ያስተካክላሉ ተብለው የሚደረጉ ነገሮች ናቸው። በዚህ ሂደት ሁል ጊዜ የሚታዩ ችግሮች ታዲያ ማስተካከያ የሚደረግላቸው አንዳንድ ግጭቶች ፍጹም ከተከሰተው ግጭት ጋር የማይጣጣሙ መሆናቸው ነው። ለምሳሌ፡- በአንድ ታክሲ ውስጥ በጉዞ ታሪፍ ምክንያት ተሳፋሪ እና ረዳት በፈጠሩት ግጭት ጡብ ተነስቶ ሰው ቢሞት፣ መኪናዋ በድንጋይ እሩምታ መስታወቷ እንዳለ ቢረግፍ ከዚያም ጉዳዩን ወደ ህግ አምጥተው እና ፋይል ከፍተው ረጅም ወራት ከተካሰሱ በኋላ በስተመጨረሻ የጥፋቱ መነሻ ነው የተባለው ሰው ከፍተኛ ቅጣት ቢጣልበት ማስተካከያው የተመጣጠነ አይደለም እንላለን። በሌላ በኩል ደግሞ ግጭቱ በጉዞ ታሪፍ ምክንያት ልክ ሲነሣ ነገሩን በአቀራቢያ ላለ የትራፊክ ፖሊስ ቢነገረው እና ትራፊኩ የጉዞው ታሪፍ ተሳፋሪው እንደሚለው ሆኖ ሹፌሩን ቢቀጣው ወይም ደግሞ በተቃራኒው ተሳፋሪው ጥፋተኛ ሆኖ የተጠየቀውን ታሪፍ እንዲከፍል ተደርጎ ነገሮች ቢቋጩ ማስተካከያው የተመጣጠነ ነበር እንላለን።

አይቀሬ የሆነው ግጭት በሰው ልጆች መካከል ሲከሰት ከውጥረት እስከ ማስተካከያ ደረጃ በፍጥነት ወይም ባዘገመ ሆኔታ ተጉዞ ሊደረስ ይችላል። ስለዚህ

ነገሮች ገፍተው ወደ ማስተካከያ ደረጃ ከደረሱ ማስተካከያው የተመጣጠነ እና ለተፈጠረው ግጭት ትክክለኛ የመፍትሔ አቅጣጫ ያስቀመጠ መሆን ይኖርበታል። በተለይ የማስተካከያ ፍጻሜ ጥሩ ወይም መጥፎ ሆኖ እንዲቋጭ በሚወሰነው በሦስተኛው ደረጃ /መረጃ መሰብሰብ/ ላይ ከፍተኛ ትግል ማድረግ ይኖርብናል። ምክንያቱም የምንሰበስበው መረጃ በቀጥታ ከሰላም ይልቅ በደለኝ የምንለውን ሰው ለመጉዳት ከሆነ የምናስበው የምንሄድባቸው መንገዶች ሁሉ የሻከረ ከመሆን አልፎ ማስተካከያውም ያልተመጣጠነ፣ አፍራሽ እና ለጸጸት የሚዳርግ ይሆናል። በተቃራኒው ደግሞ ግባችንን ሰላም በማድረግ የምንሰበስባቸው መረጃዎች ትክክለኛ እና እውነትን መሰረት ያደረጉ ከሆኑ ማስተካከያውም የዚያኑ ያህል መልካም ይሆናል።

ምዕራፍ ሦስት

3.1 ግጭት እና አቀራረብ

ግጭትን በሚገባ ለመፍታት አቀራረብ ትልቅ ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ጉዳይ ነው። ትክክለኛ ያልሆነ አቀራረብ ከጅምሩ በእርቅ ሂደት ላይ ጥቁር ጥላ ስለሚያጠፋበት የተሳካ የእርቅ ፍጻሜ መናፈቅ አይቻልም። ስለዚህ ሰዎች ችግራቸውን ለመፍታት በአንድ ወንበር ላይ በተቀመጡ ሰዓት ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ የሚገባቸው ለአቀራረባቸው ሊሆን ይገባል።

3.1.1 አካላዊ አቀራረብ

ግጭትን አንድ እርምጃ ወደ እርቅ እንዲጠጋ ከሚያደርጉት ነገሮች አንደኛው እና ዋነኛው አካላዊ አቀራረብ ነው። አንድ ሰው ለእርቅ ከሌሎች ጋር በተቀመጠ ጊዜ አካላዊ አቀማመጡ የተስተካከለ መሆን ይኖርበታል። የተጨበጠ ወይም የተጨቆነ አይነት አቀማመጥ መቀመጥ ባይገባውም የሌላውን ሰው ህሊና በማይጎዳ እና ትዕቢትን በማያንፀባርቅ አይነት አቀማመጥ መቀመጥ ይገባዋል። ለምሳሌ እግርን ከተለመደው ወጣ ባለ መልኩ አነባብሮ መቀመጥ፣ ሙሉ የእጅን መዳፍ፣ በፊት ገጽ ላይ ማሳረፍ እና የመሳሰሉትን ድርጊቶች መፈጸም ፈጽሞ ግጭትን በመፍታት ሂደት ውስጥ እንቅፋት ስለሆኑ ጥንቃቄ ሊያደርግ ይገባዋል።

በተለያዩ አጋጣሚዎች ወደ ፍርድ ቤት ሄደን የተለያዩ ችሎቶችን የመከታተል ለድሉ ገጥሞን ከሆነ ትልቅ ስርአት ልንማር እንችላለን ብዬ አስባለሁ። በየትኛውም ፍርድ ቤት ማንም እድል ሳይሰጠው መናገር አይፈቀድለትም። አካላዊ አቀራረብንም በተመለከተ በውጪ የትኛውም ስርአት የሌለው ሰው እንኳ ቢሆን ችሎቱ ተጀምሮ እስኪጠናቀቅ ድረስ በጨዋ ደንብ መቆም ወይም ተስተካክሎ መቀመጥ ይጠበቅበታል። ይሄ ሳይሆን ከቀረ የዳኝነቱን ሂደት አደናቅቷልና ወደ ማረፊያ ቤት እንዲሄድ በፖሊስ እንደ አስፈላጊነቱ ሊጠየቅ ሁሉ ይችላል። ከመነሻው እንደዚህ አይነት ህግ የሚወጣው ሰዎችን ለማሸማቀቅ ወይም ተጨቅነው በችሎት

ፊት እንዲቆሙ ለማድረግ ሳይሆን ሰርአትን ገንዘብ አድርገው ለዳኝነቱ ሂደት የበኩላቸውን ማበርከት ይችሉ ዘንድ ነው።

አካላዊ እንቅስቃሴዎች የራሳቸው ዋጋ ስላላቸው ለሶስተኛ ወገን ግልጽ ባልሆነ መልኩ ተቃራኒን ወገን ሊጎዱ ይችላሉ። ለምሳሌ የአብራም ሚስት ሶራ በታላቅ ቁጣ ተሞልታ አብራምን “ለደረሰብኝ በደል ሁሉ ተጠያቂው አንተ ነህ በእኔና በአንተ መካከል አግዚአብሔር ይኖረድ” በማለት እንድትናገር ያደረጋት ለአብራም ልጅ እንድትወልድለት የሰጠችው ባሪያዋ እጋር በአይኗ ስላቃለለችት ነበር።/ዘፍ 16፥5-6/ ከከፍሉ አንደምንረዳው በአይን ማቃለል በቃላት የሚገለጥ ሳይሆን አካልን ሌላውን ሊጎዳ በሚችል መልኩ በማንቀሳቀስ የሚገለጥ ድርጊት ነው። ይሄ አይነቱ ድርጊት ደግሞ ለውይይት በተቀመጡ ሰዎች መካከል ከተንፀባረቀ ነገሮች የበለጠ እየተወሳሰቡ ይመጣሉ። ስለዚህ እንደ ፍርድ ቤቱ ሁሉ በየትኛውም ጊዜ ግጭትን ለመፍታት በጠረጴዛ ዙሪያ ከተቀመጡን አካላዊ አቀራረባችን በሚያንጽ መልኩ መሆን ይኖርበታል።

3.1.2 ቃላዊ አቀራረብ

ግጭትን ለመፍታት በጠረጴዛ ዙሪያ የተቀመጡ ሰዎች ሁል ጊዜ ከፍተኛ ጥንቃቄ ሊያደርጉ የሚገባቸው ስለሚናገሩት ቃላት ነው። ቃላት አንድን ግጭት ጥሩም መጥፎም ሆኖ አንዲቀጥል የማድረግ ሀይል ስለ አለው ሰው ሁሉ በውይይት ወቅት ከአንደበቱ ቃል ከማውጣቱ በፊት ሰሚውን የሚመጥን ቃል መርጦ መናገር ይኖርበታል። በአንድ ወቅት አብሮኝ ከሚያገለግል አንድ አገልጋይ ጋር ሆነን በባለ ትዳሮች መካከል የተፈጠረን ችግር ለመዳኘት ወደ ቤታቸው አቅንተን ነበር። የመሄዳችን ዋና ምክንያት፤ ተደጋጋሚ ጊዜ በመሀከላቸው ጠብ በመፈጠሩ ምክንያት ከባለቤቷ ጋር መቀጠል እንደ ከበዳት ባለቤቱ ለመሪዎች ጉባኤ በማሳወቁ ነበር። እንደደረሰንም ጸልየን ሁለቱንም ችግራቸውን በየተራ እንዲናገሩ ጠየቅናቸውና እድሉን በቅድሚያ ለባለቤቱ ሰጠን። ቢያንስ ለእርባ ደቂቃ ያህል አሉ የምትለውን ሁሉ ችግር በዝርዝር ለማስቀመጥ ሞክረች። በጊዜው ባሏም ሆነ እኛ በትዕግስት ነበር የሰማናት። ልክ እርሷ ስትጨርስ ደግሞ ባለቤቷ እንዲናገር እድል ተሰጥቶት እየተናገር ሳለ በመሀል ጣልቃ ገብታ “እዩ እንግዲህ አበሬ አፉን ከፈተ!” በማለት እኛንም ሆነ ባለቤቷን የሚያሸማቅቅ ቃላት ከአፏ አወጣች። ከዚያች ስላት በኋላ ነገሮች ሁሉ እንደማይሆን ሆነው ፈራረሱ። በተለይ ባልየው ድርጊቷን በሌሎች ፊት እንደማየታ ስለቆጠረው ውይይቱ እንዲቀጥል እንኳ ሳይፈልግ ቀረና በእለቱ የሚፈለገው ውጤት ሳይመጣ ውይይቱ ተበተነ።

ቃል የዚህን ያህል የተጀመረን ውይይት የመበተን አቅም እንዳለው ሁሉ

በመልካም ተቀምጦ ከተነገረ ደግሞ ጥቅሙ ቀላል አይደለም። በ1ኛ ሳሙ. ም 1 እና ም 2 ውስጥ ታሪክ ተመዝግቦ የምናገኛት የህልቃና ሁለተኛ ሚስት የነበረችው ሐና ልጅ አልነበራትም ነበር። በወቅቱም ጣውንትዋ ፍናና ታብሳጫት እንደነበር በም. 1 ቁ. 6 እንመለከታለን። ጊዜው የእግዚአብሔር ቃል እና ነብይ የሌለበት ስለነበር ይቼን የተጎዳች ሴት በተለየ መልኩ ችግሯን የሚጋራ እና የሚያጽናናት አገልጋይ አልነበረም። / ሳሙ. 3፡1/ በዚህ ሁሉ የልብ ስብራት ውስጥ የነበረችው ሐና ችግሯን ለእምላክ ለመናገር ወደ እግዚአብሔር ቤተመቅደስ ሄዳ መፀለይ ስትጀምር ካህኑ ኤሊ “ስካርሽ እስከ መቼ ነው? የወይን ጠጅሽን ከእንቺ አርቂው” በማለት በህዝን ላይ ሌላ ህዝን የሚጨምር ነገር ተናገራት። / ሳሙ. 1፡14/ በወቅቱ ሐና የመለሰችው መልስ ታዲያ የሚያረካ እና ራሱን ከመግዛት የመነጨ መልስ ነበር። ምንም እንኳ በቤቷም ሆነ በመቅደስ ያሉ ሰዎች ባይረዷትም ቃሎቿ የተዋቡ እና የተቀመሙ ነበሩ። “ሐናም ጌታዬ ሆይ አይደለም እኔስ ልቧ ያዘነባት ሴት ነኝ ጠጅና ሌላ የሚያስከር ነገር አልጠጣሁም ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ነፍሴን አፈሳለሁ ህዘኔና ጭንቀቴ ስለበዛ እስከ አሁን ድረስ ተናግራለሁና ባሪያህን እንደምናምንቴ ሴት አትቁጠረኝ” በማለት ነው የመለሰችለት። / ሳሙ. 1፡15-16/ ከዚህ ንግግር በኋላ ካህኑ ኤሊ የለም! የለም! በማለት ለመከራከር አቅም አልነበረውምና “በደህና ሂጂ” በማለት ነበር በፍቅር የሸኛት። / 1ኛ ሳሙ. 1፡17/

ከዚህ ታሪክ የምንረዳው ሁል ጊዜ መልካም ቃል በቁጣ እና በክፉ ንግግር ላይ ሀይል እንዳለው ነው። ጠቢቡ ሰሎሞን በምሳሌ መጽሐፉ “የለዘበች ምላስ ቁጣን ትመልሳለች” በማለት የተናገረው፤ ሐዋርያው ጳውሎስም የተሰሎንጌ ሰዎች ንግግራቸው በጨው እንደተቀመመ በፀጋ እንዲሆን የመከረው ለዚህ ነበር። / ምሳ 15፡11 1ኛ ተሰ 4፡6/

3.1.3 ገጽታዊ አቀራረብ

በተወሰነ ደረጃ ገጽታዊ አቀራረብ ከአካላዊ አቀራረብ ጋር የተቀራረበ ፍቺ ሊኖረው ይችላል። ምክንያቱም በውይይት ወቅት ወጣ ያለ እና የውይይቱን መንፈስ የሚያጠፋ የአካል አቀራረብ የሚያንጸባርቁ ሰዎች በምንም መልኩ የፈታቸው ገጽታ የፈካ ይሆናል ተብሎ አይታሰብም። የሆነው ሆኖ በውይይት ወቅት ገጽታዊ አቀራረባችን በተቻለ መጠን ለውይይት የሚጋብዝ ቢሆን ይመረጣል።

ሁለት ለእርቅ የተቀመጡ ሰዎች በየበኩላቸው እንደተበደሉ ሆነው ሊቀመጡ ስለሚችሉ የግድ ሞቅ ባለ ሰላምታ እና ፈገግታ ወደ ውይይት እንዲገቡ መገደድ የለባቸውም ይሁንና በተቻለ መጠን የተቋጠሩ ግንባሮችን በመፍታት ለውይይት ምቹ ሁኔታን መፍጠር ይኖርባቸዋል።

3.1.4 ባህላዊ አቀራረብ

ባህል በአንድ ማህበረሰብ ዘንድ ተቀባይነትን አግኝቶ በሰፋት የሚተገበር ነገር ሲሆን በተለየ መልኩ የአንድ ማህበረሰብ አይነተኛ መገለጫም ተደርጎ ይቆጠራል። የአንድ አገር ባህል ከጊዜ ወደ ጊዜ በተለያዩ ምክንያቶች እየተበረዘ ወይም በከፊልም ሆነ ሙሉ ለሙሉ እየተቀየረ ሊመጣ የሚችል ነገር ነው። በተለይ አለም ወደ አንድ መንደርነት እየተቀየረች ባለችበት በአሁን ሰዓት የአንድ ማህበረሰብ አይነተኛ መገለጫ የሆነው ባህል በፍጥነት መልኩን እየቀየረ ሊመጣ ይችላል።

ሁልጊዜ የአንድ ማህበረሰብ ባህል ሲነሣ መዘንጋት የሌለበት ነገር ቢኖር ጎጂ ባህል መኖሩ ነው። ማህበራዊ፣ አካላዊ እና ኢኮኖሚያዊ ጉዳት የሚያስከትሉ በርካታ ባህሎች በአለማችን በተለይም በአፍሪካ ስለአሉ ሁሌም መልካሙን ባህል ከመጠበቅ ጎን ለጎን ጎጂ ባህሎችን ልናስቀራቸው ይገባል።

ግጭትን ለመፍታት ታዲያ የአንድን ማህበረሰብ አጠቃላይ የባህል ሁኔታ ማወቅ ያስፈልጋል። በተለይ ባህሉን በከፍተኛ ደረጃ በሚጠብቅ ማህበረሰብ መሀከል ከሆነ ግጭቱ የተከሰተው የሚመለከተው አካል ግጭቱን ለመፍታት ከመሞከሩ በፊት ከአለባበስ እና ከአነጋገር ስርአት ጀምሮ የማህበረሰቡን ወግ ጠንቅቆ ማወቅ ያስፈልገዋል።

ለምሳሌ በምዕራባውያን አለም ሁለት ሰዎች ተጋጭተው ለውይይት ቢቀመጡ በአብዛኛው ንግግራቸው ፊት ለፊት፣ አይን ለአይን በደንብ እየተያዩ የመነጋገር ባህል አላቸው። ሴት፣ ወንድ፣ ትልቅ፣ ትንሽ ሳይል እንደዚህ አይነቱ ነገር ሊተገበር ይችላል። እንዲያውም አንድን ነገር የበለጠ ተአማኒ እንደሆነ ለማሳየት ወሳኝ ቃላትን ከመናገራቸው በፊት በደንብ ተመልከተኝ /look at me/ በማለት ማሳሰቢያ ከሰጡ በኋላ ነው የሚናገሩት ስለዚህ ሰዎች ግጭትን ለመፍታት በጠረጴዛ ዙሪያ በተቀመጡበት አንደኛው ወገን መሬት መሬት እያየ መልስ ቢሰጥ ወይም የሌላኛውን አይን የማየት አቅም ካጣ በጠዋቱ እጅ እንደሰጠ ይቆጠራል።

ወደ ሌላኛው በተለይ ደግሞ ወደ አፍሪካ ባህል ስንመጣ እንደዚህ አይነቱ ነገር ብዙም ቦታ አይሰጠውም። እንዲያውም ሌላ ስም እና መልክ ሊሰጠው ሁሉ ይችል ይሆናል። ስለዚህ ሁልጊዜ በአንድ ማህበረሰብ ውስጥ በግልም ሆነ በቡድን የተነሣን ግጭት ለመፍታት የሚያስብ ሰው አቀራረቡ የሰዎችን ባህላዊ ሁኔታ ግምት ውስጥ ያስገባ መሆን ይኖርበታል።

3.2 የውይይት ባህል እና ግጭት

ግጭትን በውይይት ለመፍታት መሞከር ዘመናዊነት እና የሰለጠነ አካሄድ ነው። ውይይቱ የሚካሄደው የውይይትን ህግ ተከትሎ ደግሞ ከሆነ የበለጠ የተዋበ ይሆናል። ይሁንና ብዙ ጊዜ ሰዎች በተናጠል፣ በቡድን ወይም ሦስተኛ ወገን በተገኘበት በሚያካሂዱት የዕርቅ ሂደት የውይይትን ስነ-ምግባር ባለመረዳት ብቻ ነገሮች መስመራቸውን ለቀው አላስፈላጊ አቅጣጫ ሲይዙ እንመለከታለን። ምን አልባትም ለውይይት ባልተቀመጥን አስከንል ድረስ መጨረሻው ከመጀመሪያው የከፋ ሊሆን ሁሉ የሚችልበት ሁኔታ ሊገጥመን ይችላል። ስለዚህ አንድ ሰው ግጭትን በውጤታማነት ለመፍታት አዋጭ የውይይት ክህሎቶችን ማዳበር ይኖርበታል።

3.2.1 የውይይት ትርጉም

ውይይት የሚለውን ሀሳብ አክሰፎርድ/Oxford/ የእንግሊዘኛ መፍቻ መጽሐፍ “ሁለት ሰዎች ወይም ቡድኖች በስርአት ጊዜ ወስደው ስለ አንድ ጉዳይ የሚያደርጉት የሀሳብ ልውውጥ” በማለት ያስቀምጠዋል። በተመሳሳይ ወርድ ዌብ /word web.com/ በሚል ስያሜ የሚጠራውና የተለያዩ የመፍቻ መጽሐፍትን በድረ-ገጹ በቋሚነት በመጫን የሚታወቀው ድረ-ገጹ “ሰዎች ስለ አንድ ጉዳይ ያላቸውን አመለካከት በአንድ መድረክ በመገናኘት የሚያደርጉት የሀሳብ ልውውጥ” በማለት ይተረጎማል።

3.2.2 የውይይት ጥቅም

ሰዎች ለውይይት ፈቃደኛ ሆነው በአንድ ጠረጴዛ ዙሪያ አስከተቀመጡ ድረስ ወደ ጦርነት አይሄዱም። ምክንያቱም ውይይት ሁልጊዜ አንድን የጋላ ነገር ለጊዜውም ቢሆን እንዲቆም የማድረግ ሀይል አለው። በተጨማሪም ምንም ይሁን ምን የውይይት መድረክ በራሱ አንድን አካል በቅድሚያ ጥፋተኛ የማድረግ ነገር ስለማይገጸባረቅበት ሰዎች መልካምን ነገር ተስፋ እንዲያደርጉ እና ሊወስዱ ያስቡትን የጋራ እርምጃ እንዲተወ ወይም እንዲቀንሱ እድልን ይሰጣል።

በሰው ልጆች መካከል የሚፈጠርን የትኛውንም ግጭት ለመፍታት ውይይት ዋና መግቢያ በር ነው። ለውይይት ፈቃደኛ ያልሆነ አካል ዋናውን እና የመጀመሪያውን ምዕራፍ ዝግ አድርጓልና በቀጣይ ምንም ማድረግ ስለማይቻል ነገሮች ሁሉ የተወሳሰቡ ይሆናሉ። እንወያይ ሲባል ፈቃደኛ የማይሆን አካል ወይም

ለውይይት የተዘጋጁ መድረኮችን የተለያዩ መከንያቶችን እየፈጠረ የሚሸሽ ሰው በየትኛውም መለኪያ ትክክል ሊሆን አይችልም። አንዳንዴ ሰዎች አለመወያየትን እንደመፍትሔ ቆጥረው ሽሽትን ሊመርጡ ይችላሉ ወይም ደግሞ እንወያይ የሚለው አካል የሰራውን ጥፋት ስላወቀ ነው ብለው ስለሚገምቱ የበለጠ መለመንን ይፈልጉ ይሆናል። ታዲያ እንደዚህ አይነቱ አካላዊ መጨረሻው ጥፋት እንጂ ልማት ሊሆን አይችልም። አጥፊው የትኛውም አካል ይሁን በውይይት ችግርን ለመፍታት መፈለግ የሰለጠነ መንገድ ነውና ቸል ልንለው አይገባም።

ውይይት በተለይ ትክክለኛ መረጃ ባልያዝንበትና መሰሉን በመቃወማችን ምክንያት የተፈጠረን ግጭት ቶሎ ለማብረድ አይነተኛ መንገድ ነው። በየትኛውም ደረጃ የተፈጠረን ግጭት በውይይት ለመፍታት ዝግጅቱ እስካለን ድረስ በውይይቱ ተጠቃሚ እንጂ ተንጂ አካል ሊኖር አይችልም። ምክንያቱም ውይይት በራሱ ሁለት አካላት ሃሳባቸውን እንሸራሸረው በመተማመን የበለጠውን ሃሳብ ተፈጻሚ የሚያደርጉበት መድረክ ስለሆነ ሁሉም በየደረጃው ተጠቃሚ ይሆናል። በተለይ ውይይት አቀጣጣይ የሆኑ ነገሮችን እየወረወሩ አንድን በቀላሉ ሊፈታ የሚችልን ግጭት የሚያባብሱ ሰዎችን ዝም እንዲሉ የማድረግ አቅም አለው። ምክንያቱም ሁለት ሰዎች ለውይይት ተቀምጠው ሲወያዩ የመሰሉ ግን ያልሆኑ፣ የተወሩ ግን እውነትነት የሌላቸው ነገሮች በሙሉ ፊት ለፊት ስለሚወጡ ብዙ ነገሮች መስመር እየያዙ ይመጣሉ። ያኔ ምናልባት ወዳጅ የመሰሉንን ሰዎች ሁሉ ለግጭቱ መባባስ ምክንያት ሆነው ልናገኛቸው እንችል ይሆናል።

ሁልጊዜ ሰዎች ተልእኮቸውን ፊት ለፊት ተጋፍጠው ማስፈጸም ወይም መፈጸም ሲያቅታቸው የሚሄዱበት መንገድ የተደበቀ እና ስውር ነው። ያ ደግሞ ምናልባት በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ መንገድ የእነሱን ጥቅም የሚያስጠብቅ መሰሎ ከታያቸው በሌሎች ሰዎች ግጭት ዙሪያ በመሆን ወደ ሚፈልጉት አቅጣጫ ነገሮች እንዲሔዱላቸው ከፍተኛ ጥረት ሊያደርጉ ይችላሉ። ከዚህም የተነሳ አንድን ነገር አጋኖ ማውራት፣ ግጭቱ እንዲስፋፋ ሊያደርጉ የሚችሉ ቃላቶችን ለይቶ ማጥላት፣ ተቆርቋሪ መሰሎ መቅረብ፣ ማዋከብ፣ የፈጠራ ወሬዎችን ማሰራጨት እና የመሳሰሉ ነገሮችን በዋናነት ከማድረግ አይመለሱም። ስለዚህ ግጭቶች ሲከሰቱ ነገሮችን ከሰራቸው ለመመልከትና ለከፋዎች የሚሆንን በር ለመዘጋት ትልቁ መንገድ በተና መንፈስ ውይይትን የሁልጊዜ የህይወት መመሪያ ማድረግ ነው።

3.2.3 የውይይት እንቅፋት

3.2.3.1 አእምሯዊ ንባብ

እለምጽዊ ንባብ ማለት በዕርቅ ሂደት አንድ ሰው እየተናገረ ሌላኛው ጣልቃ በመግባት “ልትለው የፈለከው ገብቶኛል” ወይም “ይሄንን የምትለው እንዲህ ለማለት ፈልገህ ነው” በማለት በተናጋሪው አዕምሮ ውስጥ ያለውን ሀሳብ ቀድሞ እንደተረዳህ ሆኖ ሲናገር ነው። ይሄ አይነቱ አካሄድ ሁል ጊዜ የውይይትን መንፈስ ያጠፋል። በተለይ ተናጋሪው በልቡ የሌለን ሀሳብ በዚህ አዕምሮን በማንብብ አካሄድ ቀድመን ከተናገርን ነገሮች ሁሉ ይበላሻሉ።

ከዚያ ይልቅ ተናጋሪው ንግግሩን እንዲጨርስ እድል መስጠት ከብዙ ጥፋት ይጠብቀናል። ተናጋሪው እየተናገረ ምን አልባት ሀሳቡን ሙሉ ለሙሉ እንደተረዳነው ብናውቅ እንኳ እስከ መጨረሻው ማስጨረስ ትርፍ እንጂ ጉዳት የለውም። በተራችን ለመናገር እድሉ ሲደርሰን ተናጋሪው ሌላው የፈለገውን ነገር ከራሱ ንግግር በመነሳት በራሳችን አገላለጽ ለማስቀመጥ እንችላለን። በዚያን ጊዜ ምንአልባት የአተረጓጎም ከፍተኛ እንዳለ ተናጋሪው ከተረዳ ማስተካከያ ሊሰጥበት ይችላል። አስተያየት ከሌለ ደግሞ በውይይቱ ተግባብተናል ማለት ነው።

3.2.3.2 የችኮላ ገጽታዎችን ማሳየት

በውይይት ወቅት ሌላው እየተናገረ በግልጽ የሚታዩ እና የተናጋሪውን ሀሳብ የሚሰርቁ የችኮላ ገጽታዎችን ማሳየት የውይይት እንቅፋቶች ናቸው። በተለይ በተደጋጋሚ ማዛጋት፣ ቶሎ ቶሎ ሰዓት መመልከት፣ ወረቀት ማገላበጥ፣ መውጣትና መግባት፣ ከውይይቱ ጋር የማይሄዱ ስራዎችን መስራት፣ አቀርቅሮ መቀመጥ፣ ከውይይቱ መንፈስ በመውጣት ሌሎች ነገሮችን መመልከት እና የመሳሰሉትን ማድረግ በዋናነት የሚጠቀሱ ናቸው።

አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ውይይቱ ከመጀመሩ በፊት ስለ ሰዓት አጠቃቀም በግልጽ መነጋገር ይቻላል። አሊያም ደግሞ ውይይቱ እየተካሄደም አስተያየት ወይም ማሳሰቢያ ካለ በጨዋ ደንብ የምንፈልገውን ሀሳብ የመስጠት እድሉ ይኖረናል። ከዚህ ውጪ ግን ቃል አልባ በሆኑ ድርጊቶች የሌላውን የመናገር መብት መቃወም ያለመብሰል ምልክት ነው።

3.2.3.3 የተልጎመጎሙ ወይም ተናጋሪውን የሚጎዱ ቃላቶችን ማስማት

ብዙ ጊዜ ውይይትን ከሚጎዱ እና በስርዓት እንዳይቀጥል ከሚያደርጉት ነገሮች እንደኛውና ዋንኛው ተረኛው ተናጋሪ እየተናገረ መልጎምንም ወይም በግልጽ በማይሰማ ንግግር ጣልቃ በመግባት የተናጋሪውን የመናገር መንፈስ የሚያጠፋ ቃላት ማስማት ነው።

አንዳንድ ጊዜ ለውይይት የተቀመጡ ሰዎች ለመናገር ተራ እስኪሰጣቸው ጊዜ ድረስ በእጅጉ ሲቸኩሉ ይሰተዋላሉ። የተሰማቸውን ሁሉ በተራቸው ዝርግፍ አድርገው መናገር እየቻሉ ሌላው እየተናገረ መረጋጋት አይታይባቸውም። ስለዚህ ተረኛው ሰው እየተናገረ “አቤት ውሸት... ጉድ እኮ ነው... እረ በኢየሱስ ስም... እንዴ...!” የሚሉ እና የመሳሰሉ ቃላቶችን በማውጣት ውይይቱ እንዳይቀጥል ትልቅ እንቅፋት ያኖራሉ።

በውይይት ወቅት ምንጭር ማለት፣ ያለመረጋጋት፣ ተናጋሪን አፍ አፍ ማለት፣ ሁከት እና ረብሻን መፍጠር ለማንም የማይበጅ ተግባር ነው። ስሜታችን ገንፍሎና በውስጣችን የታመቀውን እልህ መቆጣጠር ተስኖን ከአፋችን ከፋ ቃላቶች እየወጡ ሌላውን መጉዳት ከጀመሩ ነገሮች በመጥፎ መንገድ ላይ ሆነዋልና ውይይቱ እንዲቆም ማድረግ አሊያም የሚመለከተው አካል ወደልቡ ተመልሶ መረጋጋት እንዲችል ጥረት ማድረግ የሰፈልጋል። ምክንያቱም እንደነዚህ አይነት ድርጊቶች ግጭትን መጀመሪያ ከነበረበት ቦታ በፍጥነት ወደከረረ አቅጣጫ ስለሚገፉት ውይይቱ ሲጀመር ሰላማዊ የነበሩ ሰዎች ሁሉ በሆነው ነገር ተበሳጭተው የሁከቱ ተባባሪ ወደመሆን ሊመጡ ይችላሉ። ስለዚህ የውይይት ዋና አላማ ወደ አንድ አስማማ ሀሳብ ለመድረስ የሚደረግ ጉዞ እንደመሆኑ መጠን ሁሉም ሰው የጉዞ መንገዱን ሳይለቅ መወያየት ይኖርበታል።

3.2.3.4 ፈጥኖ መልቀቂያ መጠየቅ ወይም ኃላፊነትን ለመልቀቅ መወሰን

ግጭትን ለመፍታት ለውይይት በተቀመጣችሁበት ለምን ይሄንን እና ያንን ተባልኩ ብለው በጣም ስሜታዊ በመሆን የሚናገሩትን መለየት እስኪያቅታቸው ድረስ የሚበሳጩ ሰዎች ሊገጥሟችሁ ይችላሉ። እንደነሻህ አይነቶቹ ሰዎች ውይይቱ ቀጥሎ ዘላቂ መፍትሔ እንዳይመጣ “ከዛሬ ጀምሮ ስራዬን ለቅቄአለሁ፣ ከእናንተ ጋር አብራ አልሰራም፣ አሰናብቶኝ” በማለት ነገሩን ከሰሩ መቁረጥ ስለሚጀምሩ ውይይታችሁን ከጉቱ ያደርጉባችኋል።

በተለይ በቤተ ክርስቲያን አካባቢ እንደዚህ አይነቱ ችግር ከሌሎች በበለጠ የሚጎዳባቸው ይመስለኛል። ልትመክሩት ወይም በተፈጠረው ችግር ምክንያት ከሌሎች ጋር ለውይይት ወደ ቢሮችሁ የምትጠሩት ሰው ውይይቱ ገና መሀል ሳይደርስ ለምን ተነካሁ? ብሎ “እሄዳለሁ መልቀቂያ ስጡኝ እና ሸኜኝ” ሊላችሁ ይችላል። ወይም ደግሞ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በሀላፊነት የያዘው አገልግሎት ካለ “ከዛሬ ጀምሮ ቁጭ ብዬ እገለገላለሁ በቃኝ!” በማለት ቁጭ ብሎም በቀጣይ ሰላለመረበሹ አርግጠኛ ሳይሆን እውክ ሊያደርጋችሁ ይችላል። እነዚህን የመሳሰሉት ባህሪያት

ሁል ጊዜ የውይይትን ጣዕም መራራ ያደርጋሉ። መልቀቅ ወይም አገልግሎትን አቁሞ መቀመጥ በራሱ የተዋጣለት መፍትሔ አይደለም። ከዚያ ይልቅ ሰከን ባለ መንፈስ ችግርን በውይይት ፈትቶ ወደሚቀጥለው ቀጣይ ስራ መሸጋገር ነው የሚበልጠው።

3.2.3.5 ጠብን በመፍራት ብቻ ሁሉን ነገር በእሽታ መጨረስ

ውይይት የሚለው አረፍተ ነገር በራሱ የሚያመለክተው ሁለት እና ከሁለት የሚበልጡ ሰዎች በአንድ ላይ ሆነው የሚመክሩበት መድረክ ማለት ነው። ያ ማለት አንዱ ብቻ ተናጋሪ የሚሆንበት ሳይሆን ሁሉም በየደረጃው ሀሳቡን በነፃነት የሚገልጥበት መድረክ ማለት ነው። አንዳንዴ ታዲያ ሰዎች ጭቅጭቅ ወይም ሀይለ ቃል ያለበት ውይይት መስመሩን ስቶ ወደ ሌላ ጠብ ሊያመራ ይችላል በሚል ፍርሀት ብቻ ያለመኑበትን አጀንዳ “እሺ... ይሁን” በማለት ሊስማሙ ይሞክራሉ።

ምንም እንኳ ይሄ አይነቱ መድረክ ከሌላው ጊዜ ውይይት በአጭር ሰዓት ሊያልቅ ቢችልም ውይይቱ መሰረቱን የሳተ እና ትክክለኛ መፍትሔ በዘላቂነት ያስቀመጠ ስለማይሆን ውይይቱ እንቅፋት ገጥሞታል እንላለን። በውይይት ወቅት ሀይለ ቃል ወይም ስሜት የተቀላቀለበት የቃላት ልውውጥ ሁሌም ባይሆን ሊያጋጥም የሚችል ነገር ነው። ውይይቱን የተረጋጋ በማድረግ በሰከነ መልኩ የሚቀጥልበትን ሁኔታ መፍጠር እንጂ በድንጋጤ ያላመንበትን ነገር መቀበል አግባብ አይደለም። ምንአልባት በአለቱ እየተደረገ ያለው ውይይት ጤናማ መስሎ ካልታየን ለሌላ ጊዜ እንዲያድር ማድረግም አስተዋይነት ነው።

ይሄ ጠብን በመፍራት ብቻ አጣድፈን የምንቋጨው ግጭት በትክክል ስላልተቋጨ እንደተዳፈነ አሳት ነው። ብዙም ሳይቆይ ተመልሶ መፈንዳቱ አይቀርም። ሌላው በምዕራፍ ሁለት “ለስላሴ፣ ተው ቻለው” የተሰኘውን የግጭት አፈታት ስንመለከት እንዳየነው ለውይይት ከቀረቡት ሰዎች መካከል አንደኛውን ከፍል በሂደት የሚጎዳ ሆኖ እናገኘዋለን። ምክንያቱም ሁሌም ግጭት በተፈጠረ ቁጥር ጥፋቱን ለመሸፈን ቶሎ ቁጣን በማስቀደም እና ሌሎችን በማስደንገጥ እሺ ማስባል የለመደ ሰው ነገ ለፍትህ እና ለጽድቅ አስከመጨረሻው የሚሟገተው ሰው ካጋጠመው ነገሮች ይበላሻሉ። ያልለመደው ነገር ነውና ለጠብ የተጋለጠ ይሆናል።

ያ ማለት ግን ሁል ጊዜ በውይይት ወቅት እውነቱ ካልወጣ ወይም ትክክል ብዬ ያልኩት ነገር በተሰብሳቢዎች ዘንድ ተቀባይነትን ካላገኘ አስከመጨረሻው ግትር በመሆን እከራከራለሁ ማለት ላይሆን ይችላል። አንዳንዴ ነገሮችን ጊዜ እንዲፈታቸው መተው ማስተዋል ሲሆን በሌሎች ሀሳብ መሸንፍም የእናሳነት ምልክት ያለመሆኑን መረዳት አዋቂነት ነው።

3.2.3.6 በትክክለኛው አጀንዳ ላይ ያለመወያየት

የግጭትን ትክክለኛ ምክንያት በውይይት ወቅት አቅርቦ ያለመወያየት ምን አልባት ከሌሎች የውይይት እንቅፋቶች ሁሉ የከፋው ልንለው እንችላለን። ምክንያቱም እንደዚህ አይነት ነገር የቱንም ያህል ጊዜ ወስደን ለመወያየት ብንሞክር ሰላም የሚባል ነገር ሊመጣ አይችልም። በአለቱ ተስማማን ብለን ብንጨርስ እንኳ የተስማማነው የጠቡ ምክንያት ባልሆነ አጀንዳ ስለሆነ ሳይውል ሳያድር ግጭቱ ማገርሸቱ አይቀሬ ነው።

በተለይ በጋብቻ ውስጥ የሚነሱ ግጭቶች ለእንደዚህ አይነቱ ችግር የተጋለጡ ናቸው። ምን አልባት ግጭቱ በዋናነት የተነሳው በወሲብ ያለመጣጣም ሆኖ ሳለ ለውይይት የቀረበው ግን “ወርሃዊ ወጪ አይሰጠኝም፣ ሳይነግረኝ እንግዳ ይዞ ይመጣብኛል፣ ያመሻል” ወይም ደግሞ ባባወራው በኩል “የምስጣትን ገንዘብ ቆጥባ አትጠቀምም፣ አታምነኝም” የሚሉ እና የመሳሰሉት ሊሆኑ ይችላሉ። እነዚህ የተዘረዘሩት ችግሮች በራሳቸው የግጭት ምክንያቶች አይሆኑም ማለት አይደለም። በአለቱም ለውይይት ቀርበው ከሁለቱም ወገን ማስተካከያ በማድረግ ወደ አንድ የስምምነት ሀሳብ ተደርሶ ሊሆን ይችላል ይሁንና መሰረታዊው የጠቡ መነሻ ስላልተነካ እንደችግር የቀረበት አጀንዳዎች እንዳለ መፍትሔ ቢያገኙም ግጭቱ ሊቆም አይችልም።

በይስሐቅ ሎሌዎች እና በጌራራ አገር አረኞች መካከል የተፈጠረው ግጭት ላዩን ብቻ ለተመለከተው በአብርሃም ዘመን የተቆፈሩትን በኋላም ፍልስጤማዊያን የደፈኑትን የውሃ ጉድጓዶች ዳግመኛ ለመቆረር መከራ በማድረጋቸው ምክንያት የተቀሰቀሰ ግጭት ሊመስለን ይችላል። /ዘፍ 26፡18/ ይሁንና ፀሐፊው አስቀድሞ በቁጥር 8 ላይ ይስሐቅ ከእግዚአብሔር በሆነለት በረከት ምክንያት ፍልስጤማዊያን እንደቀኑበት ይናገራል። ስለዚህ የጠቡ ዋና ምክንያት ቅንአት እንጂ ሌላ ያለመሆኑን ልብ ይለዋል።

ሁልጊዜ ዋናውን አጀንዳ ደብቀን ትዳራችንን፣ ቤተክርስቲያናችንን፣ ማህበረሰባችንን ብሎም ሀገራችንን መቆጫ ወደሌለው አዙሪት ውስጥ እንዳናስገባ ጥንቃቄ ልናደርግ ይገባናል። ግጭትም እድል ፈንታ አግኝቶ እየተመለለሰ መላ ነገራችንን ከሚያደቀው ማርከሻው የሆነውን ትክክለኛ የግጭት አጀንዳን ገልጠን መናገር እና መወያየት ባህላችን ልናደርግ ይገባል።

3.2.3.7 ጥፋትን ያለማመን

በየትኛውም የውይይት መድረክ ወደ መጨረሻው አካባቢ ከሚጠበቀው መሰረታዊ ነገር አንዱ እና ዋነኛው መተማመን ነው። የመተማመን መገለጫው ደግሞ ጥፋትን ማመን መቻል ነው። አሊያም ለግጭቱ መስፋት የሚመለከተው ሰው፣ ቡድን ወይም ሀገር ያደረገውን አሉታዊ ተጽእኖ ነቅሶ በማውጣት ለወደፊቱ እንዳይደገም መተማመኛ መስጠት መቻል ነው። መተማመን በሌለበት ውይይት ውጤታማ ሊሆን አይችልም። ቅመም ወጥን እንደሚያጣፍጥ እንዲሁ መተማመን ውይይትን የማስዋብ አቅም አለው። ወንጀል ፈጽመህል ተብሎ የተከሰሰ አንድ ሰው እንኳ ያለምንም መከላከል ጥፋተኛ ነኝ ብሎ ካመነ መቀጣቱ ባይቀርም ካለ ብዙ ማስረጃ አጥፍቻለሁ ብሎ እምኗልና እስሩ ወይም የተበየነበት ፍርድ የሚቀልበት ሁኔታ እንዳለ አውቃለሁ።

ጥፋትን በግልጽ ማመን እና በሰውም በእግዚአብሔርም ፊት ይቅርታ መጠየቅ ትልቅ ማስተዋል ነው። ሕሊና ስለ እውነት እየመሰከረ ጥፋትን ደብቆ የዞ ሌላውን በደለኛ ለማድረግ መሞከር በደል ከመሆኑ ባሻገር ከመንፈሳዊ ከፍታ የመውረድ ምልክትም ነው። አዳም በቀጥታ ስለ በደለው በደል እግዚአብሔርን በድያለሁ ብሎ ንስህ ከመግባት ይልቅ ጥፋቱን ለመግፋት የሞከረው አጥንቱ ብሎ ወደተቀበላት ወደ ሚስቱ ሔዋን ነበር። እርሷም በተራዋ ስለተፈጠረው ነገር ሀላፊነት ለመውሰድ ከመዘጋጀት ይልቅ ነገሩን ወደ አባብ በማዞር “አባብ አሳሳተኝና በላሁ” በማለት ለእግዚአብሔር ስትመልስ ነው የምናየው። /ዘፍ 3፡11-14/

በበት ተግባራቸው እና በእምነታቸው ብሉይ እና ሀዲስ ኪዳን የመሰከረላቸው አብርሃምና ሳራ በአንድ ወቅት እግዚአብሔርን ከመጠበቅ ደክመው በፈጸሙት ስህተት ምክንያት ሰላም ከቤታቸው ጠፍቶ በነበረበት ወቅት ከሁለቱም ወገን ሀላፊነትን ለመውሰድ የቻለ አልነበረም። በዘፍጥረት ምዕራፍ 16፣ ከቁጥር 1-6 ከተመዘገበው ታሪክ እንደምንረዳው ለአብርሃም ወደ አጋር መግባት ሚስቱ ሳራ ሀሳብን ከማቅረብ ጀምሮ ትልቅ ሚና ነበራት። በኋላም ሁለተኛ ሚስት ትሆነው ዘንድ በፈቃዷ አጋርን በባሏ ብብት በማኖር ፈቃደኝነቷን በተግባር ገልጣለች።

ይሁንና አጋር ለአብርሃም ማርገዚን ስታውቅ አመቤቷ ሳራን በአይኗ ማቃለል ጀመረች /ዘፍ16፡5/ ይሁን ተከትሎም ለዘመናት ሰላም የነበረው የአብርሃምና የሳራ ጋብቻ ቀስ በቀስ ጭቅጭቅ እየነገሰበት መጣ። በጊዜው ለተፈጠረው ችግር አብርሃምም ሆነ ሳራ ጥፋታቸውን በግልጽ እምነው ግጭቱን ለመቆጣጠር አልሞከሩም። ከዚያ ይልቅ በተለይ ሳራ በቁጣ መንፈስ ተሞልታ ጌታ እያለች ታከብረው የነበረውን ባሏን ለደረሰባች በደል ተጠያቂው እንተነህ እግዚአብሔር በአንተና በእኔ መካከል ይፍረድ” /ዘፍ16፡5/ በማለት ነበር ለአጋር

ወደ አብርሃም መምጣት ምክንያት መሆኗን ሙሉ ለሙሉ ረስታ ችግሩን ወደ አብርሃም ያመጣችው። አብርሃምም ቢሆን በድርሻው ለበደለው በደል ሀላፊነቱን ወስዶ እግዚአብሔርንም ሰውንም ይቅርታ ሲጠይቅ አንመለከትም። ስለዚህ ግጭትን ለመፍታት ጥፋትን ማመን እና በግልም ሆነ በጋራ ሀላፊነትን መውሰድ ወሳኝ ነገር እንደመሆኑ ሁሉም ሰው ሊተገብረው ይገባል።

3.3 የውጤታማ ውይይት መርሆች

ከላይ የውይይት እንቅፋት ብለን በዝርዝር ያስቀመጥናቸውን ሀሳቦች አለማድረግ ነው በአጭሩ የውጤታማ ተወያዮች መገለጫ። የተፈጠረን ግጭት ለውጤት ለማብቃት ማለት በመልካም እንዲቋቋሙ ለማድረግ እያንዳንዱ ተወያይ የሚጠበቅበትን ሁሉ ስለሚያደርግ ለዳኛ ወይም ለተቃራኒው ወገን የማይመቹ ባህሪያትን እያንፀባርቁም። እንደነኝህ ባሉ ሰዎች መካከል የሚደረግ እርቅ ሁለቱንም ወገን አሸናፊ ስለሚያደርግ ልቡ ተሰብሮ ወይም አዝኖ የሚሄድ ሰው አይኖርም ማለት ይቻላል። እስኪ በተወሰነ ደረጃ መልካም መገለጫዎቻቸውን ላማየት እንሞክር።

3.3.1 በሙሉ አካላት መስማት

ውጤታማ ተወያዮች ሁል ጊዜ ግጭትን ለመፍታት ከቡድን ወይም ከግለሰብ ጋር ሲቀመጡ በሙሉ አካላቸው ማዳመጥን ቀዳሚ ተግባራቸው ያደርጋሉ። እንደ ሌላው ተወያይ እያዛጉ፣ እየተቁንጠነጡ፣ ወረቀት እያገለበጡ እና ከውይይቱ ጋር የማይሄድ ስራ እየሰሩ የሰውን ሀሳብ አይሰርቁም። ከዚያ ይልቅ ሁሉ ነገራቸውን በውይይቱ ላይ በማድረግ ሌላኛው ሰው ሲናገር እየሰሙት እንዳለ ግንባራቸውን በመነቅነቅ ወይም የቀጥል ድምጽ በማስማት እና ምልክትን በመስጠት ያደምጡታል። በመሀል ጥያቄ ወይም እንዲብራራላቸው የሚፈልጉት ነገር ካለ ስነምግባር በተላበሰ እነጋገር ሳይቀር “አንዴ ለቋርጥህ” በማለት ሀሳባቸውን ያቀርባሉ እንጂ ሳይፈቀድላቸው በግድ ለመናገር አይሞክሩም። ሀሳባቸውን በደንብ እንደሚገልጥላቸው የሚያስበትንና ግን ደግሞ ተሰብሳቢውን ላይመጥን ይችላል ብለው የገመቱትን ቃል እንኳ ከአፋቸው የሚያወጡት “ይቅርታ ሀሳቤን በትክክል እንደሚገልጥልኝ ስላሰብኩ አንድ ቃል ልጠቀም” በማለት መናገርን ይመርጣሉ።

3.3.2 አከብሮትን በተለያዩ መንገዶች መግለጥ

ለውጤት የሚወያዩ ሰዎች ሁል ጊዜ የሌላኛውን ሰው ስብዕና መጠበቅ

ተቀዳሚ ተግባራቸው ነው። በውይይታቸው መካከል ቀድሞ በሰላሙ ጊዜ አንድን ሰው ይጠሩት እንደነበረ ይጠሩታል እንጂ ግጭት ስለተፈጠረ ብቻ አቃለው እና ንቃት በተሞላበት አጠራር አይጠሩትም። ያ ማለት አንተ፣ አንቺ፣ እነርሱ፣ ያ፣ የሚሉ ቃላቶችን ከመጠቀም ይልቅ ተወያዩ ማዕረግ ካለው፣ ዶ/ር፣ ፓስተር፣ ሻንብል፣ . . . በማለት ይጠሩታል ማለት ነው። ማዕረግ ከሌለው ወይም ከሌላት ደግሞ ወንድም፣ አቶ፣ ወ/ሮ፣ ወ/ሪት . . . በማለት መጥራትን ይመርጣሉ። ምን አልባት ውይይቱ የሚካሄደው በተመሳሳይ እድሜ እና ማዕረግ ከሆነ እና ከግጭቱ በፊት የሚጠራሩበት የፍቅር እና የቁልምጫ ስም ካላቸው ያንኑ በውይይቱም ሰዓት ቢጠቀሙ የበለጠ የተዋበ ስለሚሆንላቸው ሊጠቀሙበት ይችላሉ። እንደዚህ አይነቱ አጠራር ግን ቦታ ሊወሰነው ይችላል። ለምሳሌ በሀገር ደረጃ ወይም ውይይቱን ለመዘገብ ጋዜጠኞች በተሰበሰቡበት በቁልምጫ ቃል እንጠራራ ብንል እያስኬድም። ይሁንና በተለይ በጋብቻ መካከል የተፈጠረን ግጭት ለመፍታት ለውይይት የተቀመጡ ባልና ሚስቶች ያለ ሦስተኛ ወገን ከሆነ የሚወያዩት መኝታ ቤታቸውን ዘግተው ቀድሞ በፍቅራቸው ጊዜ እንደሚጠራሩት አይነት ለመጠራራት ቢሞክሩ ግጭቱን ገና ከመነሻው ህምሳ በመቶ ያህል ሊፈቱት ይችላሉ።

3.3.3 ሀሳብን ከማንነት ለይቶ መቃወም

ብዙ ጊዜ ሀሳብን እንጂ ማንነትን አንቃወም ሲባል ሰምተን የሰውን ሀሳብ ከማንነቱ ለይቶ ለማየት ተቸግረን ሊሆን ይችላል። በእርግጥ ልቀው ለሄዱ ሰዎች ካልሆነ በቀር ነገሩ እንደምንጽፈው ወይም እንደምንናገረው ቀላል ነው ለማለት አልደፍርም።

ሀሳብን ከመቃወም አልፈው ማንነትን የሚቃወሙ ሰዎች ሁል ጊዜ ያቀረቡት የመከራከሪያ ሀሳብ በሌሎች ከተዋጠ እና ከተሸነፉ ሀሳባቸውን የመቃባቸውን ሰው መጥላት ወይም መበቀል ይጀምራሉ። ወይም ደግሞ በውይይት ወቅት አንድ ሰው የመሰለውን ስላሌላኛው ወገን ሀሳብ ቢያቀርብ የቀረበውን ሀሳብ ማስተባበል ወይም በሀሳብነቱ ተቀብሎ ከማለፍ ይልቅ ወደ ጥላቻ ይሄዳሉ። በዚህ ጊዜ ውይይቱ ማንነትን ወደ መቃወም ተሸጋግሯልና የውጤታማ ውይይት መርህ አይደለም እንላለን።

ግጭት ተፈጥሮም ይሁን በሌላ ስብሰባ ሰዎች ለውይይት ተቀምጠው ረጅም ሰዓት በቀረቡ ሀሳቦች ላይ ብቻ ተፋጭተው ከሆነ ስብሰባውን የቋጩት በምንም መልኩ ከስብሰባው በኋላ ኩርፈዶ፣ ጥላቻ ወይም በቀል ቦታ አይኖራቸውም። በሀሳብ ሳንግባባ ረጅም ጊዜ እንኳን ብንቆይ በአለት ተአለት እንቅስቃሴዎች ላይ ምንም ጉዳት ሳናደርስ ወይም ሳይደርስብን ለመኖር አቅም እናገኛለን።

እንደ እድል ሆኖ አፍሪካ ውስጥ ብዙ እናይም እንጂ በተለይ አገራዊ ምርጫ በሚደረግበት ወቅት በምራባዊያኑ አለም ከፍተኛ የሀሳብ ፍጭት ሲደረግ ነው የምንመለከተው። እንደውም አልፎ አልፎ ሀይለ ቃል ጭምር ሲሰናዘሩ መስማት የተለመደ ነገር ነው። ይሁንና ፉክክሩ ከአበቃ በኋላ ሁሉም በሰላም የመኖር መብቱ የተጠበቀ ነው። ያቀረበው ሀሳብ በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነት አጥቶ የተሸነፈ ተፎካካሪ ፕሬዝዳንት ሆኖ ለተመረጠው ሰው እንኳን ደስ ያለህ በማለት በቀጣይ መልካም የሰራ ዘመን ይመኝላታል። እሸናፊ ሆኖ በትረ ስልጣኑን የተረከበውም ሰው በከርከሩ ወቅት የነበሩትን ምልልሶች ወደ ጎን በመተው ተፎካካሪዎቹን ጭምር ሀገርን ለማስተዳደር ስላሳዩት ትጋት ያመሰግናል። ለዚህ ደግሞ በ2009 ዓ.ም በአሜሪካ የተደረገውን ፕሬዝዳንታዊ ምርጫ መመልከት ብቻ የሚበቃ ይመስለኛል ምክንያቱም የፕሬዝዳንት ባራክ ኦባማ ዋና ተፎካካሪ የነበሩት ጆን ማይኬን በነፃው ምርጫ መሸነፋቸውን ካረጋገጡ በኋላ ቀዳሚ ስራቸው ያደረጉት ምርጫውን ላሸነፉት ለፕሬዝዳንት ባራክ ኦባማ የእንኳን ደስ አለዎት መግለጫ ማስተላለፍ ነበር። በተመሳሳይ ፕሬዝዳንት ባራክ ኦባማም በደጋፊዎቻቸው ፊት ንግግር ባደረጉበት አለት በቀዳሚነት ተፎካካሪያቸው የነበሩትን ጆን ማይኬንን “ላገራቸው ዋጋ የከፈሉጅግና” በማለት ሲያሞክሩባቸው ተመልክተናል። እንግዲህ በዚህ ደረጃ የተደረገ ውይይት ከሀሳብ አልፎ ማንነትን በመቃወም የተደረገ ውይይት ሆኖ ቢሆን ኖሮ ተፎካካሪን “እንኳን ደስ ያለህ” ከማለት ይልቅ ሌላ መልክ ይኖረው ነበር።

በአጭር ቃል ሰው በህይወት ዘመኑ ሁሉ ከሰው ማንነት ይልቅ ሀሳብን እየተቀበለ እና እየተቃወመ መኖር ከቻለ ደስተኛ እና ሰላማዊ የሆነ ኑሮን መኖር ይቻላል። በተቃራኒው ማንነትን ወደ መጥላት ውስጥ ከገባ ኑሮው ሁሉ የተመሰቃቀለ ከመሆን አልፎ አንድ ቀን የእድሜ ልክ ፀፀት ውስጥ የሚያስገባውን ወንጀልፈጽሞ ወደ እስር ቤት ሊጣል ይችላል። በተለይ ጥሪ ኖሯቸው እግዚአብሔርን ለማገልገል ትልቅ አላማ ሰንቀው የወጡ አገልጋዮች ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርባቸዋል።

3.3.4 ከመፍትሄ ሀሳብ ጋር መቅረብ

የግጭትን ምክንያት መተንተን ወይም ደረሰ ያልነውን በደል በርካታ እማኞች ባሉበት የማስረዳት እና የመመገብ ችሎታ ቢኖረን ግጭቶችን ከነመፍትሔአቸው ማስቀመጥ ካልቻልን የቀረበው ሀሳብ የቱንም ያህል ተጨባጭነትና እና ተአማኒነት ይኑረው መፍትሔ አልጠቀምንምና ውይይታችን የተገደበ ይሆናል። ለውጡት የሚወያዩ ሁለት በግጭት ውስጥ ያሉ ሰዎች ግን ሁል ጊዜ ለውይይት ሲቀርቡ በየፊናቸው ተቀባይነት ያግኝም አያግኝም የመፍትሔ ሀሳብ ይዞ መቅረብ ባህላቸው

ነው። በውይይቱም በአት ያቀረቡት የመፍትሔ ሀሳብ በሌሎች የሚዋጥበት ሁኔታ ቢፈጠር የኔ ካልሆነ ከማለት ይልቅ ለተሻለ ሀሳብ ቅድሚያ መስጠትም ይችላሉ።

ምዕራፍ አራት

4.1 ግጭትን በብቃት ለመቆጣጠር የሚያስችሉ ቅድመ ሁኔታዎች

4.1.1 ግጭቱ እንደ ግጭት ይታያል ወይስ አይታይም የሚለውን መወሰን

በሰው ልጆች መካከል የሚነሱ ግጭቶች በሙሉ እንደልዩነት ተቆጥረው እና ግምት ተሰጥቷቸው ለድርድር እና ለዕርቅ በጠረጴዛ ዙሪያ መቀመጥ ሊያስፈልጋቸው ይችላል። ያ ማለት በዚያኑ ሰዓት ይቅር በመባባል የሚያልቁ ወይም በማንም ላይ ምንም ጉዳት እንደማያስከትሉ በመረዳት በአንደኛው ወይም በሁለቱም ወገን ሊታለፉ የሚችሉ ግጭቶች ይኖራሉ ማለት ነው። ሁለት የተጋጨ ሰዎች ከጥቂት ሰዓታት ዝምታ በኋላ ወደ መጀመሪያው ሁኔታ ከተመለሱ ወይም ከትንሽ ደቂቃዎች ውይይት በኋላ ሁለቱም ወገኖች ተስማምተው እና ተቀራርበው ከተመለከትን ከመነሻው ግጭቱ እንደ ትልቅ ልዩነት የሚቆጠር አልነበረም ማለት እንችላለን።

ስለዚህ መካከለኛ ሆነው ግጭትን ለመፍታት የሚሞክሩ ሰዎች ሁልጊዜ ቀዳሚ ስራቸው መሆን ያለበት ግጭቱ በራሱ እንደ ግጭት ሊወሰድ የሚችል ነገር ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጥያቄ መመለስ ነው። ከዚያ የጥያቄያቸው መልስ አይወሰድም ከሆነ ምንም ባይነካኩት የተመረጠ ይሆናል። ምክንያቱም በራሱ ጊዜ ይቃኛልና። ነገር ግን መልሳቸው ይወሰዳል ከሆነ ግጭትን ለመፍታት የሚያስፈልጉ ቅድመ-ሁኔታዎችን በመከተል ግጭቱን ለመፍታት መሞከር ይኖርባቸዋል። ኬን ሳንድ “አስታራቂው” በሚል ርዕስ በጻፉት መጽሐፍ ላይ ባብዛኛው የግጭቱ መልክ እግዚአብሔርን የማያከብር ሆኖ ከተገኘ፣ ግንኙነትን በእጅጉ የሚጎዳ ከሆነ እና ከሁለት አንዳቸው በድርጊቱ እንደተጎዱ ሆነው ከቀረቡ አቅልሎ ለማለፍ ከመሞከር ይልቅ ስርአት ባለው መልኩ ግጭቱ እንዲፈታ ይመከራሉ። ኬን ሳንድ፡ 2004 ሶስተኛ እትም/

4.1.2 የግጭቱን መሰረት መለየት

ብዙ ጊዜ ግጭት ሲነሳ የሚመለከተውንም የማይመለከተውንም ሁሉ ሊነካካ ይችላል። በተለይ ግጭቱ የተቀሰቀሰው ከሁለት በሚበልጡ ሰዎች መካከል ከሆነ የመፍትሔ አቅጣጫ ለማስቀመጥ ከመሞከራችን በፊት ግጭቱ በዋናነት በእነማን ላይ እንደሚያጠነጥን እና ግጭቱም ምን እንደሆነ ለይተን ማውጣት ይኖርብናል። ወይም ደግሞ አንዳንዴ እንደሚሆነው ግጭቱ በግልጽ ወደ መታየት ያልደረሰ ነገር ግን በማህበረሰቡ መሀከል በጥላቻ መልክ እየተሰፋፋ የሚሄድ አይነት ግጭት ከሆነ በጥልቀት ስለጉዳዩ በመመርመር የልዩነቱን መሰረት መጀመሪያ ለይተን ማውጣት ያስፈልጋል።

ለምሳሌ በ1999 ዓ.ም /e.c/ በሱማሊያ ውስጥ የሚንቀሳቀሰው እና እራሱን “የአሰላማዊ ፍርድ ቤቶች ሀብረት” ብሎ የሚጠራው ቡድን በኢትዮጵያ ላይ የጅህድ ጦርነት አውጇል መባሉን ተከትሎ በፖርላማ አባላት መካከል ከፍተኛ የህሳብ ፍጭት ይካሄድ ነበር። በሃሳብ ክርክሩ ወቅት የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጠቅላይ ሚኒስትር አቶ መለስ ዜናዊ ስለጉዳዩ ሲያብራሩ በጣም በጥንቃቄ እና ግጭቱ ከእነማን ጋር እንደሆነ ለይቶ ያስቀመጠ ነበር። በወቅቱ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ሲመልሱ “የኢትዮጵያ ጠብ ከሱማሊያ ህዝብ ጋር አይደለም፣ ከሙስሊሙ ማህበረሰብ ጋርም አይደለም፣ ነገር ግን ከጂሃዲስቶች ጋር ነው” በማለት ነበር የመለሱት። ይሄ ደግሞ ወዴትም ከመኬዱ በፊት በቅድሚያ ሊቀመጥ የሚገባ መርህ ነው።

ስለዚህ በየትኛውም ደረጃ ግጭቶች ይከሰቱ ቀዳሚ ተግባራችን መሆን የሚገባው የግጭቱን አይነት መለየት፣ ግጭቱ የሚመለከታቸውን ሰዎች ማወቅ፣ ከግጭቱ ጋር በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ መንገድ ንክኪ እንዳላቸው የሚጠረጠሩ አካላትን በሙሉ ለይቶ ማስቀመጥ እና ለመፍትሔ ሁኔታዎችን ማመቻቸት ነው።

4.1.3 የተሻለውን የግጭት አፈታት ስልት መጠቀም

በምዕራፍ ሁለት ውስጥ ለማየት እንደሞከርነው በአብዛኛው የተለመዱት የግጭት አፈታት ስልቶች አምስት ሲሆኑ። ውድድር፣ ድርድር፣ ሽሽት፣ እንዳለ መቀበል እና መተባበር በመባል ይታወቃሉ። እነዚህ እያንዳንዳቸው የየራሳቸው በጎ እና ጎጂ ገጽታ ያላቸው ሲሆን ሁሉም በየደረጃቸው የሚያስፈልጉበት ቦታ ይኖራል። ስለዚህ ግጭትን በብቃት ለመፍታት የሚያስብ አንድ አካል በቅድሚያ ግጭቱን በትክክል ከለየ በኋላ በሁለተኛ ደረጃ ሊያደርገው የሚገባው ነገር የትኛውን የግጭት

አፈታት ስልት በዋናነት እንደሚጠቀም ማወቅ ነው።

ለምሳሌ ዳዊት ከሳኦል ጋር በነበረው ግጭት እንደመፍትሔ የወሰደው ነገር መሸሽ ነበር። /1ኛ ሳሙ 19፡18 / ከጎልያድ ጋር በነበረው ግጭት ደግሞ የመረጠው ስልት ፊት ለፊት መጋፈጥ ወይም ውድድር የተባለውን የግጭት አፈታት ስልት መጠቀም ነው። /1ኛ ሳሙ 17፡41-46/ ስለዚህ ግጭት የራሱ የሆነ ባህሪ ያለው እንደመሆኑ ቁጭ ብሎ በጥንቃቄ መሬት የያዘ ስልት መቀየሱን ይጠይቃል። ያለዚያ ሳናስብ በቀላሉ እንደምንፈታው አስበን የጀመርነው ግጭት ወደ ለየለት እና ወደ ተወሳሰበ ችግር ውስጥ ሊከተን ይችላል። ስለዚህ ግጭትን መከከለኛ ሆነው ለመፍታት የሚያስቡ ሰዎች ከባህላዊ መንገድ ይልቅ ሳይንሳዊ የሆነውን የግጭት አፈታት ስልት ቢጠቀሙ መልካም ነው።

4.1.4 የተናጠል ውይይት ማድረግ

በሁለት ወይም ከሁለት በላይ በሆኑ ግለሰቦች፣ ቡድኖች ወይም ሀገሮች መካከል የተፈጠሩ ግጭቶችን ለመዳኘት ግጭትን መለየት እና የመቆጣጠሪያ ስልቱን ማስቀመጥ ብቻ በራሱ በቂ አይደለም። ከእያንዳንዱ አካል ጋርም በተናጠል ውይይት በማድረግ ነገሩን ማብሰል ያስፈልጋል። ብዙ ጊዜ የተናጠል ውይይት ለሽማግሌዎች ትልቅ ግንዛቤ የማግኛ ቦታ ነው። ምክንያቱም ተጓዳኝ የሚሉ ሰዎች ተቃራኒው ወገን አጠገባቸው ስለሌለ የተሰማቸውን ሁሉ ያለገደብ ሊናገሩ ስለሚችሉ የጠለቀውን ነገር ከብዙ ንግግራቸው በመነሣት የራሳቸውን ግምት ሊይዙ ይችላሉ። ከዚህ ጋር ፊት ለፊት ሲያገናኟቸው ሊፈጠር የሚችለውን ነገር ከወዲሁ መገመት ስለሚችሉ ወጣ ያለ ነገር ካስተዋሉ በተቻለ መጠን ጊዜ ወስደው የውይይትን ባህል እንዲያዳብሩ ሊያበረታቷቸው ይችላሉ።

የተናጠል ውይይት በሌለበት የሚደረግ የሽምግልና ሂደት በአብዛኛው የሚጠናቀቀው ያለ ውጤት ነው። እንዲያውም ለያዥ ለገላጋይ እስከሚያስቸግር ድረስ የክረረ ጠብ ሁሉ ድንገት ሊቀሰቀስ ይችላል። ስለዚህ የግጭቱ ባለቤት የሆኑ ሰዎች ያለ ምንም ቅድመ ውይይት ፊት ለፊት እንዲገናኙ ማድረግ ከጥቅሙ ጉዳቱ ሊበልጥ ስለሚችል ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል።

4.1.5 መደራደር

በሁለት ሰዎች መካከል የተፈጠረውን ግጭት ለይተን አውጥተን፣ አዋጭ የሆነ የግጭት አፈታት ስልቶችን መርጠን እና ሰዎችን በተናጠል እነጋግረን ከጨረሰን በኋላ በቀጣይ የምናደርገው ጉዳዩን በጋራ ለመነጋገር በጠረጴዛ ዙሪያ መቀመጥ

ይሆናል። በእርግጥ አጠቃላይ ስለድርድሩ ሂደት በቀጣይ የምንመለከተው ስለሆነ አሁን አንገባብንም። ይሁንና በድርድር ወቅት በተቻለ መጠን በታው እና ሰዓቱ በሁለቱም ወገኖች ስምምነት የሚወሰን ቢሆን ይመረጣል። ከዚህ ጋር ተደራዳሪዎች በጠረጴዛ ዙሪያ ሲቀመጡ በግልጽ በሚታይ ቦታ እንዲቀመጡ ማድረግ እና የሁሉም ተደራዳሪዎች ፊት ወደ አደራዳሪው አቅጣጫ እንዲሆን ማድረግ ያስፈልጋል።

4.2 በግጭት ሂደት ሊንፀባረቁ የማይገባቸው ባህሪያት

4.2.1 የሚያበሳጩ ቃላትን መጠቀም

ሰዎች በመካከላቸው የተፈጠረውን ግጭት ለመፍታት በጠረጴዛ ዙሪያ ከተቀመጡ ዋና ግባቸው አድረገው መንቀሳቀስ ያለባቸው የቱንም ያህል ጊዜ ይፍጅ ግጭቱን በሰላም መቋጩት ነው። ለዚህ ደግሞ ተቃራኒውን ወገን በቀላሉ የሚያበሳጩ ቃላቶችን መጠቀም አግባብ አይደለም። ለምሳሌ አንደኛው ወገን በተሰጠው ጊዜ ተጠቅሞ ስለ ተፈጠረው ግጭት የተናገረው ህሣብ ምንክልባት በሌላኛው ወገን ተአማኒነት ሊያጣ የሚችልበት ሁኔታ ሊፈጠር ይችላል። ታዲያ ሌላኛው ወገን ነገሩ ተአማኒነት እንደሌለው በመረጃ በማስደገፍ ማቅረብ እየቻለ ተቃራኒን ወገን “ውሽታም! ቀጣፊ! አንተን ብሎ... አናቅህም አንዴ?” በሚሉ እና በመሳሰሉ ቃላቶች መጉዳት አግባብ አይደለም። ያለመብሰል እና ያለማደግ ምልክትም ነው።

በአንድ ወቅት የ6 ወር የስራ ሪፖርት ለአጠቃላይ የቤተክርስቲያን አባላት ለማቅረብ ምእመናንን የጠራ የቤተክርስቲያን ዋና መጋቢ ከተሰብሳቢዎቹ የገጠመውን የቃላት ተግዳሮት አስታውሳለሁ። በጊዜው መጋቢው አጠቃላይ ሪፖርቱን በጽሁፍ ካሰማ በኋላ አድሉን ለሁሉም ተሰብሳቢ ከፍት በማድረግ አስተያየት ካለቸው እንዲሰጡ ጠየቀ፤ ወዲያው ከአንድ አስተያየት ሰጪ ቀጥሎ አንድ አገልጋይ እጁን አወጣ መጋቢውም በትህትና ህሣቡን እንዲናገር በግንባሩ ምልክት ሰጠውና ከመቀመጫው ተነስቶ መናገር ጀመር። ታዲያ ንግግሮቹ ጠቅላላ በሀይል ቃል የተሞሉ እና በአብዛኛው የሚያንጹ አልነበሩም። ለምሳሌ፡- ከብዙ ንግግሮቹ መካከል መጋቢውን ለይቶ “አንተ የባቡር ፋርጎ ነህ” ብሎ የተናገረውን ቃል አረሳውም። ተናጋሪው በዚህ ቃል ሊያስተላልፍ የፈለገው ህሣብ የራሱን አቋም የለህም፤ በሰው ትመራለህ ለማለት እንደሆነ መገመት ይቻላል።

ጥሩው ነገር መጋቢው አጻፋውን ለመመለስ አለመሞከሩ ነው። ምንም እንኳ

የአገልጋዩ ንግግር ጠንካራና ፈታኝ ቢሆንም መጋቢው መልስ ሲሰጥ “በእርግጥ ህሣብህን በጥሩ አማርኛ ገልጠኸው ቢሆን ኖሮ የተሻለ ነበር። ሃሳብህ በሰው ህሣብ ትመራለህ የሚል ከሆነ እንደ አንድ ህሣብ ልቀብለው አችላለሁ። ነገር ግን አንድ ማወቅ ያለብን ነገር ሁላችንም አውቀታችንን እና አስተሳሰባችንን የገነባነው የተለያዩ ሰዎችን አስተሳሰብ መሰረት በማድረግ እንደሆነ ልብ ልንል ይገባል” በማለት ነበር የመለሰለት።

በአጠቃላይ ሰውን ለብስጭት የሚዳረጉ ቃላትን በውይይት ወቅት መጠቀም ሁልጊዜ ጉዳታቸው ያመዝናል። በተለይ ደግሞ ልዩነታቸውን ለመፍታት በጠረጴዛ ዙሪያ ለተቀመጡ ሰዎች ጉዳቱ የላቀ ነው። ስለዚህ ቃላቶችን በጨው እንደተቀመመ በፀጋ ሊሆን ይገባል።/ቀላ 4፥6/

4.2.2 የሰዎችን ስሜት ሆን ብሎ መጉዳት

ሰዎች በውይይቱ ጥሩ ሰዓት ሁሉ አንዱ የሌላውን ስሜት መጠበቅ ባልቻለበት ሁኔታ መልካም ውጤት መጠበቅ የዋህነት ይሆናል። ምክንያቱም ሰው ስሜቱ ከተጎዳ በምንም ሁኔታ አንድን ነገር ወደፊት ለመግፋት አቅም ስለሚያጣ ውይይቱ ወደተፈለገበት አልባት ሳይደርስ በእጭር ይቆማል። ስለዚህ በውይይታችን ወቅት ለሌላኛው አካል፣ ስሜት፣ ሞራል እና ስብዕና በመጠንቀቅ ልንወያይ ይገባል። ለምሳሌ፡- አንድ ሰው በተፈጠረው ነገር እጅግ ማዘኑን እና እንዲያውም ሰዎች “እበደ እንዴ” እስኪሉት ድረስ ሀዘኑ በግልጥ በሚታይ መልኩ ሆኖ እንደነበር በመናገር በግጭቱ ተጎጂነቱን እጉልቶ ለማሳየት በሚሞክርበት ጊዜ የሌላኛው ወገን ምላሽ የተናጋሪውን ስሜት ግምት ውስጥ ያስገባ መሆን ይኖርበታል። ምንክልባት ተናጋሪው የተጎዳው ነገሩ በትክክል ሳይገባው ከሆነም አግባብ ባለው መልኩ ነገሩን በመግለጥ ከብስጭቱ እንዲመለስ ማድረግ ይቻላል። ይሄ ሳይሆን ቀርቶ ለሰው ስሜት ምንም ግምት ሳንሰጥ የበለጠ ሰውዬውን የሚጎዱ ቃላትን ማሰማት አግባብነት የለውም። ለምሳሌ “ጨርቅህን ጥላህ ብትሔድ ምን አገባኝ?”፣ “ለእኔ ስትል ለምን አታብድም?” የሚሉ እና የመሳሰሉትን ቃላቶች ብናወጣ ፍጹም ለሌላው ሰው ስሜት ግድ የማይለን ሰዎች መሆናችንን ያመለክታል። ዶክተር መለሰ ወጉ “ከአስቸጋሪ ሰው ጋር መኖር” በሚለው መጽሐፋቸው ለሰው ስሜት የማይጠነቀቁ ሰዎች በአብዛኛው “አብሪተኞች” ናቸው በማለት ያስቀምጣሉ / ዶክተር መለሰ ወጉ፣ 1998፣79/ እብሪተኛ ደግሞ ከመነሻው ሰውን አሳንሶ የማየት ነገር ስላለው በውይይት ወቅት ሌላውን እያከበረ ከመናገር ይልቅ እያንኳሰሰ ለመናገር ስለሚሞክር የትኛውም ግጭት ስላማዊ አልባት ሊበጅለት አይችልም።

ነህምያ የእስራኤልን ቅጥር ለመስራት ራዕይ ተቀበሎ እና ከንጉስ ፈቃድ ጠይቆ

ለስራ በተሰማራበት ጊዜ አንዳንዶች በተለይ እንደ ሐሮናዊው ሰንበላጥ ባሪያውም አምናዊው ጦቢያ ያሉ ሰዎች በእጅጉ ተቃውመውት ነበር። የተቃውሟቸውም መልክ በየጊዜው የተለዋዋጭነት ባህሪ ያለው ሲሆን በሀሰት የሚናገሩ ነቢያትን ገዝቶ አስከመላክ የዘለቀ ነበር። /ሀሳብ-11፣ 2፡17-20 /

ታዲያ በአንድ ወቅት የቀየሱት የተቃውሞ ስልት የነህሚያን ስራ ማንኳሰስ እና የሰራ ስሜቱን በመግደል ስራው እንዲቋረጥ ማድረግ ነበር። ለዚህም “እነዚህ ደካሞች አይሁድ የሚሰሩት ምንድን ነው?... በድንጋይ በሚሰሩት ቅጥራቸው ላይ ቀበሮ በመጣበት ያፈርሰዋል” /ህ 4፡3/ በማለት በሰዎች ሁሉ ፊት ይናገሩ ነበር። አላማቸው በነህሚያ እና አብረውት ለስራ በተሰማሩ ሰዎች የልብ ጽናት የተነሣ ባይሳካም አሳባቸው የሰውን ስሜት መግደልና ስራን ማስተጓጎል ነበር። ታላቁ አምላካችንና ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስም በምድር በቆየባቸው ጊዜያት በተለይ ከጥናት እና ከፈራሃዊያን አቅጣጫ ይሰነዘሩበት የነበረው የቃላት ተቃውሞ በቀጥታ የእርሱን ስሜት እንዲጎዳ ታስበው የሚነገሩ ነበሩ። ለምሳሌ “እኛ ከዝመት አልተወለድንም... የጠራቢው የሮሴፍልጅ...” የሚሉ ቃላቶችን መመልከት ይቻላል። ይሁንና ኢየሱስ በሁለንተናዊ አቅጣጫ የተገነባ ማንነት ስለነበረው ተቃውሞው በተልኩው ላይ ጫና ማድረግ አልቻለም። /ዮሐ 8፡41፣ ሉቃ 4፡22/

በዚህ ውስጥ ታዲያ ማወቅ የሚኖርብን አለማችን ከመቼውም ጊዜ ይልቅ ከሰነ-ምግባር እየወጣች ያለችበት ጊዜ እንደመሆኑ ሌሎች ስሜታችንን ጠብቀው እንዲናገሩን ከመፈለግ ይልቅ በየጊዜው ሞራላቸውን ከጣሉ ሰዎች አቅጣጫ የሚሰነዘርብንን ስሜት ጎጂ ቃላቶች መመከት የሚችል ማንነት መገንባት አስፈላጊ መሆኑን ነው።

4.2.3 የፍርድ ቃል ማውጣት

ግጭትን ተከትሎ የሚደረግ ውይይት ሁልጊዜ ለውጤት የሚበቃው በግልጽ እና መተማመን ላይ መሰረት ያደረገ ውይይት ሲኖር ነው። ያለበለዚያ በማስፈራራት እና የፍርድ ቃል በማውጣት ሰውን ለማሳመን መሞከር ሞኝነት ይሆናል። ለምሳሌ፡ በመሰረታዊው ነገር ላይ በመወያየት አዎንታዊው እና አሉታዊው ነገር ሳይለይ እንዲያው በጭፍን ተቃራኒን ወገን “እግዚአብሔር ይፈርድብህል፤ ጌታ ይቀጣህል፤ ነገ በአንድ አይገህ ታለቅሳለህ፤ ከራማዬ እንዲሆና እንዲያ ያደርግብህል፤” በሚሉ እና በመሳሰሉት ቃላት ማስፈራራት አግባብ አይደለም። ምክንያቱም በመጀመሪያ እግዚአብሔር የሚፈርድባቸው፣ የሚቀጣቸው እና ነገ በአንድ አይናቸው የሚያለቅሱ ሰዎች ምን አይነቶቹ እንደሆኑ ተለይቶ መቀመጥ አለበት። ከዚህ ባሻገር ለመወያየት ፈቃደኛ ሆኖ የመጣ አንድ ሰው በምንም ምክንያት የፍርድ ቃል መሰማት የለበትም።

ስለዚህ የሰለጠነው እካሔድ በነገሩ መከራከር እና መተማመን ነው። ይህም ሆኖ መፍትሔ የሚያመጣ ካልሆነ በየደረጃው ጉዳዩን ሊፈቱት ወደሚችሉ አካላት መውሰድ የግድ ሊሆን ይችላል። በስተመጨረሻ ነገሩ ወደ አንድ አቅጣጫ መጥቶም እንደኛው ወገን አሁንም ፍርድ ጎድሏል ብሎ የሚያስብ ከሆነ የሚቀለው የፍርድ ቃል ከማውጣት ይልቅ በጽድቅ ለሚፈርደው ጌታ ነገሩን አሳልፎ መስጠት ወይም በድጋሜ ሰፊ ጊዜ በመውሰድ ለመተማመን መሞከር ነው። /1 ጴጥ 2፡23/

4.2.4 የተቃራኒን ወገን ታማኝነት ሙሉ በሙሉ ማጣጣል

ታማኝነትን በማግኘት ወይም የተሰጠን ሀላፊነት በአግባቡ ባለመወጣት ምክንያት የተፈጠረን ግጭት ለመፍታት የተቀመጡ ሁለት ወገኖች ጥንቃቄ ማድረግ ያለባቸው በውይይታቸው መሀከል እንደኛው ወገን የሌላውን ወገን የወደፊት ህልውና የሚጎዳ ሃሳብ እንዳይናገሩ ነው። ለምሳሌ በዚህ ሁኔታ እንዴት ላምንህ አችላለሁ? ከዚህ በኋላ አንተን ማን ያምንህል? አንተ ሰው አትሆንም!” የሚሉ እና የመሳሰሉ ቃላትን መሰንዘር ሰውን ተስፋ ያስቆርጣል። ተበዳይ ወገንንም ምንም አይነት ቀጣይ ልብ ለሌላኛው ወገን እንደሌለው ያሳያል። በዚህ መልክ ደግሞ ሁልጊዜ አንድነት እና ሰላም አይመጣም።

እንደኛው ወገን የቱንም ያህል ያጥፋ ቀጣይ እድሎችን ሙሉ ለሙሉ ዝግ ማድረግ እና ተቃራኒን ወገን ተስፋ ቢስ እንደሆነ እድርጎ መደምደም የበላል ሰው መንገድ አይደለም። ከዚያ ይልቅ የተሻለ መንገድ ካለ መፈለግ እና ቢያንስ በትንሹ የምትታይ ተስፋ ማስቀመጥ የተሻለ መፍትሔ ነው።

እግዚአብሔር ለሰው ልጆች በርካታ ጊዜ የዕርቅ እድሎችን በመስጠት ይታወቃል። በአዳም እና በሄዋን አለመታዘዝ ምክንያት ወደ አለም የገባውን ሞት፣ ሀጢያት እና መለየት በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ድል በመንሣት የሰው ልጆችን ከራሱ ጋር አስታርቋል።/ሮሜ 5፡5-17/ ከዚህ ጋር ሰው አሁንም ከስጋ ድካም የተነሣ ከጌታው ትዕዛዝ በመውጣት አምላኩን ቢያሳዝንም ከእግዚአብሔር አቅጣጫ ብዙ ጊዜ የምህረት እና የይቅርታ በሮች ዝግ አይደሉም። ስለዚህ የሰው ልጅ ከፈጣሪው መማር ያለበት ነገር ቢኖር በአጥፊው ወገን ላይ ሙሉ በሙሉ ተስፋ መቁረጥ ሳይሆን ተጨማሪ እድል በመስጠት የተሻለን ነገር መጠበቅ ነው።

4.2.5 ተቃራኒ ወገን ለሰላም እጁን ዘርግቶ እያለ ምላሽ ያለመስጠት

ሁልጊዜ በግጭት ማግስት ከሚስተዋሉ ነገሮች መካከል እንደኛው እና ዋንኛው ነገር ያለመነጋገር እና ሰላምታ ያለመለዋወጥ ነው። በተለይ ፍርድ ቤት

እካባቢ እነዚህ ነገሮች ጎልተው ይስተዋላሉ። ሁለት የተጋጩ ሰዎች በፍርድ ቤት የክስ ፋይል ከፍተው በቀጠሮ በተመለሱ ቁጥር ከክስሱት ወገን ጋር የመገናኘት አጋጣሚው ስለአላቸው በተያዩ ቁጥር ስሜታቸው የተደባለቀ ይሆናል። ከዚህም ውጪ በስራ ቦታ፣ በመንገድ ላይ እና በማህበራዊ ኑሮ ሲሣተፉ ሊገናኙ ስለሚችሉ ፈተናቸው ቀላል አይደለም።

የሆነው ሆኖ ሁለት የተጋጩ ወገኖች ችግራቸውን አግባብ ባለው መልኩ መፍታታቸው አንዳለ ሆኖ ድንገት በተገናኙበት ወይም ለዳኝነት በጠራቸው አካል ፊት ቢገናኙ እና አንደኛው ወገን እጁን ቢዘረጋ ሌላኛውም ወገን አወንታዊ ምላሽ መስጠት አለበት፤ ምክንያቱም አንድ ሰው እጁን ለሰላምታ ዘርግቶ እያለ ምላሽ መንፈግ እጅግ አሣፋሪ ድርጊት ነውና። ለተዘረጋ እጅ ምላሽ መስጠት የእርቅ መጀመሪያም መጨረሻም ስላልሆነ አግባብ ባለው መልኩ ማስተናገድ ብልህነት ነው። ስለዚህ ግጥምት የቱንም ያህል በመካከላችን ይከሰት ሙሉ ለሙሉ ቅንነታችንን ሊያጠፋው አይገባም። ነገ ሰላም ፈጥረን ከሰላም ያለፈ ስራ እንደምንሰራ አስበን ቢያንስ ለሰላምታ ለተዘረጋ እጅ ምላሽ በመስጠት የድርሻችንን ልንወጣ ይገባል።

4.2.6 በጎ ህሊና ማጣት

በጎ ህሊና በየትኛውም ደረጃ ላለ ማህበረሰብ ወሳኝ ነገር ነው። ያለ በጎ ህሊና ምንም አይነት መልካም ስራ ከሰዎች ጋር መስራት አይቻልም። በጎ ህሊና ባልጀራን ማመን ነው። በጎ ህሊና የቀናውንና የተሻለውን ማሰብ ነው። በጎ ህሊና ንጹህ አስተሳሰብ ነው። ታላቁ የህይወት መጽሐፍ መጽሐፍ ቅዱስ "... በጎ ህሊና ይተርህ" በማለት የሚያስተምረን ትእዛዛዊ ምክር ለሁሉም ሰው መሰረታዊ ነገር ነው። /ጠጊም 1፡19/

በጎ ህሊና በጠፋበት የቱንም ያህል ጥሩ ነገር ለመስራት ብንሞክር ሌላኛው ወገን ለጥቅሙ ነው ከማለት አይመለስም። እያለቀሰን ስለ አንድ ነገር ብናስረዳ የሚሰማ አካል የለም። ጥረን እና ለፍተን ሀብት ብናፈራ "ሰርቆ ነው፣ ስልብ ነው" የሚል ስም ከመስጠት ውጪ ጥረታችንን የሚያደንቅ ህሊና አይኖርም።

እግዚአብሔር "እንደ ልቤ" ብሎ የመሰከረለት ንጉስ ዳዊት የአሞን ልጆች ንጉስ ናኦስ መሞቱን ተከትሎ ልጁን ሐኖንን እንዲያጽናኑት መልክተኞቹን ወደ አሞን በላከበት ወቅት የአሞናዊያን አለቆች ወደ ሐኖን መጥተው "ዳዊት አባትህን እክብሮ የሚያጽናኑህን ወደ አንተ የላከ ይመስልሃልን? ባሪያዎቹስ እገራቱን ለመመርመር፣ ለማጥፋት፣ ለመሰለልም ወደ አንተ የመጡ አይደለምን?" በማለት ነገሩት /ዘኢያም 19፡1-5/ ከዚያም ንጉስ ሐኖን ከባሪያዎቹ ጋር ሆኖ ሊያጽናኑት ከዳዊት

ዘንድ የመጡትን መልዕክተኞች ይዞ አሰቃያቸው። ጢማቸውንም ላጭተው እና ልብሳቸውን ገፈው ወደ መጡበት ላካቸው።

ይሄ እንግዲህ በጎ ህሊና ከማጣት የመጣ ችግር ነው። ንጉስ ዳዊት ፈጠን ብሎ አጽናኞችን የላከበት ዋና ምክንያት ሟች የሐኖን አባት ናኦስ ስለአደረገለት ወሮታ ማካካሻ ይሆናል ብሎ አስቦ ነበር።/1 ዜና 19፡1-2/ ይሁንና አሞናዊያን በጎ ህሊና ስላልነበራቸው ማጽናናቱን ለጥፋት ነው ብለው ቆጠሩ። ስለዚህ ምስጋና ለሚገባው ተግባሩ ከፋት መለሱለት የመጽናናትን ቃል ገፍተው በምድራቸው ላይ ጦርነትን አበቀሉ ውጤቱም እጅግ የከፋ ሆነ።/ዘኢያ 19፡7-19/

በጎ ህሊና በሌለበት ደግሞ ግጭት ሲከሰት ነገሮች የበለጠ የተወሳሰቡ ይሆናሉ። በምንም መልኩ ግጭቱን ለመቆጣጠር ቀላል አይሆንም። ምክንያቱም በጎ ህሊና የሌለው ሰው የምታቀርቡትን የትኛውንም የመፍትሔ አቅጣጫ እኔን ለመጥቀም ሳይሆን አራሳቸውን ለመጥቀም ነው ብሎ ስለሚያስብ በጎ ምላሽ አይኖረውም። በዚህ በሽታ የተጣቃ ሰው በቤተ ክርስቲያን ውስጥም ቃለ እግዚአብሔር ሲሰበክ በጥሩ ስሜት አይሰማም። ሰባኪው ትንሽም ከእርሱ ሁኔታ ጋር የተያያዘ ነገር እንደሰበከ ካሰበ በድፍረት "ለእነ እክሌ ተደርቦህ እኔን ለመንካት ነው" በማለት ረብሻ ሊፈጥር ይችላል። በአጠቃላይ በጎ ህሊና በሀገር ደረጃ ሀገርን ለሚመሩ፣ በቤተክርስቲያን ውስጥ ለሚያገለግሉ አገልጋዮች፣ ለሀብረተሰብ እና የተሻለ ነገር ለማየት ለሚሹ ሁሉ አስፈላጊ ነገር እንደመሆኑ መጠን በበጎ ህሊና ማጣት ችግር እንዳንጠቃ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል።

4.2.7 ያልተረጋገጠ ነገር ለማውራት መፍጠን

በግጭት ወቅት የሚመለከታቸው ወገኖች ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ከሚገባቸው ነገር አንዱ እና ዋንኛው ነገር በተረጋጋ መንፈስ መሞላት ነው። በተለይ ሙሉ መረጃ ሳይኖረን ለአላፊው አግዳሚው ስለ ተፈጠረው ግጭት እና በግጭቱ ተሳትፈዋል ብለን ስለምንገምታቸው ሰዎች ለማውራት መሞከር ትልቅ ክስረት ይዞብን ሊመጣ ይችላል። ነገሮች መልክ ይዘው ለውይይት ሲቀርቡም አውራው ከፍል በእጅጉ ሊያፍር ይችላል። በተለይ በተፈጥሯቸው ፈጣን የሆኑ ሰዎች በዚህ ችግር በቀላሉ የተጠቁ ሊሆኑ ይችላሉ። በራስ የመተማመን ችግር ያለባቸውም ሰዎች በተመሳሳይ ለዚህ አደጋ ተጋላጭ ናቸው። ሰው በራስ መተማመን መንፈስ ከተሞላ ምንም ይምጣ ምን በረጋ መንፈስ ነገሮችን በአግባቡ ለመቆጣጠር ጥረት ያደርጋል እንጂ አይዋክብም። እንደ አስፈላጊነቱም ትክክለኛውን መረጃ ለማግኘት ይንቀሳቀሳል እንጂ የመሰለውን በማውራት ራሱን ለቅሌት አሳልፎ አይሰጥም። ምክንያቱም አንድ ሰው ዛሬ ያልተረጋገጠ ነገር ተናግሮ ነገ እውነታው ሲገለጥ ውሸት

ሆኖ ከተገኘ የዚያ ሰው አጠቃላይ ተአማኒነት እየወረደ ይሄዳል። ነገ መሰረታዊ በሆኑ ጉዳዮች ላይ አስተያየት ለመስጠት ሲሞክር የትላንቱን ነገር የሚያውቁ ሰዎች በተከፈለ ልብ ሆነው መስማት ስለሚጀምሩ የሚከፈለው ዋጋ ቀላል አይሆንም። ስለዚህ በየትኛውም ደረጃ ግጭት ሲከሰት ስለጉዳዩ የጠራ መረጃ መያዣንን እርግጠኛ መሆን አለብን። በተጨማሪም የሰማነውን ነገር እንዳየን አድርገን መናገርም አግባብ ስላልሆነ መታረም ይኖርበታል።

4.2.8 ተቃራኒን ወገን እያዩ ወይም በአመልካች ጣት እየጠቆሙ ከሌላ ሰው ጋር ማውራት፣ መሳቅ፣ ማሸሚጣጥ ...

ሁለት እርስ በእርስ የተጋጩ ወገኖች ጉዳያቸውን ቁጭ ብለው ለመፍታት እስከሚችሉ ጊዜ ድረስ በከፍተኛ መጠባበቅ ላይ ሊሆኑ ይችላሉ። በዚህ ምክንያት ነገሮችን ሁሉ ከተፈጠሩት ግጭቶች አንፃር ለማየት ስለሚሞክሩ የሚመለከተው አካል ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርበታል። በተለይ ተቃራኒን ወገን እየተመለከቱ ከባልንጀራ ጋር ማውራት፣ ወደ ተቃራኒ ወገን መጠቆም፣ መሳቅ እና የመሳሰሉ ድርጊቶችን መፈጸም ተቃራኒን ወገን የበለጠ ሊያበላጭ ስለሚችል ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል። በዚህ መልክ ሆነ ተብሎ ተቃራኒን ወገን ለማበላጩት መሞከርም የአለመብሰል ምልክት ነው። ሰላምም አያመጣም። ሰዎች ወደተቃራኒያቸው አቅጣጫ እየተመለከቱ አራሳቸውን የሚመለከት ነገር እንኳ ቢያወሩ ተቃራኒው ወገን ከመገመት ውጪ ስለ ምን እንደሚወራ ስለማያወቅ ነገሮችን በቀጥታ ለማያያዝ የሚሞክረው ከተፈጠረው ግጭት አንጻር ነው። ይሄ ደግሞ ነገሮች መስመራቸውን ለቀው የማይመለከታቸው ሰዎች ሁሉ ጭምር የግጭቱ አካል ተደርገው እንዲቆጠሩ ሊያደርግ ይችላል። ስለዚህ ግጭት ሲነሣ ሁል ጊዜ ፀሐይ ሳትጠልቅ ለመፍታት ጥረት ማድረግ ስኬት ነው። ያ ሳይሆን ቀርቶ ነገሮች የሚውሉበት እና የሚያድሩበት አጋጣሚ ከተፈጠረ በተቻለ መጠን ለተቃራኒ ወገን ጥንቃቄ በማድረግ መመላለስ ነገ ለሚኖረን የእርቅ ውይይት አዎንታዊ አስተዋጽኦ ይኖረዋል።

ምዕራፍ አምስት

5.1 ግጭትን መዳኘት

አይቀሬ የሆነው ግጭት በሰው ልጆች መካከል መቀሰቀሱን ተከትሎ ሁል ጊዜ የሚጠበቀው ነገር ቢኖር ግጭቱን የሚዳኙ ሰዎች በመሀል የመግባታቸው ነገር ነው። ያለ ሦስተኛ ወገን ቁጭ ብለው በውይይት ችግራቸውን ለመፍታት የሚችሉ ሰዎች እንዳሉ ሁሉ በቤተሰብ፣ በሀገር ሽማግሌዎች፣ በጎሣ መሪዎች፣ በቅርብ ባልንጀሮች፣ በፍርድቤት፣ አዋቂ ነገ በሚሉ ጠንቋዎች እና በመሳሰሉት በኩል የሚዳኙ ልዩነቶች በሀገራችን በርካቶች ናቸው። ታዲያ በሳል አስታራቂ ከማጣት የተነሳ ለበለጠ ግጭት የሚዳረጉ ልዩነቶች ቁጥራቸው ቀላል አይደለም። ስለዚህ ሁላችንም በየደረጃው የሚነሱ ግጭቶችን በመልካም ለመዳኘት ይቻላል። ዘንድ ስለ ዳኝነት መሰረታዊ የሆነ እውቀት ይኖረን ዘንድ የግድ ይላል።

5.2 ዳኝነት እና ተአማኒነት

በሁለት ግለሰቦች፣ ቡድኖች፣ ጎሣዎች፣ ሀገሮች እና የእምነት ተቋማት መካከል የሚነሱትን ግጭቶች በትክክል ለዘለቄታው ለመፍታት በመጀመሪያ በሁለቱም ወገኖች በኩል የሚታመን አስታራቂ ዳኛ ያስፈልጋል። ዳኛው ተአማኒነት ባጣበት የትኛውንም ጊዜ ወስደን ለመወያየት ብንሞክር እናባብሰው እንደሆነ ነው እንጂ ስላም ሊመጣ አይችልም። ስለዚህ ግጭትን እንዲዳኙ የሚመረጡ ሰዎች ወደ እርቅ ሂደቱ ከመግባታቸው በፊት በሁለቱም ተደራዳሪዎች መካከል ተአማኒነት እንዳላቸው መረጋገጥ ይኖርበታል። ወይም ደግሞ ራሳቸው ተደራዳሪዎቹ የሚዳኙቸውን ሰዎች መምረጥ የሚችሉበት ሁኔታ ካለ የበለጠ ውጤታማ ስራ ሊሰራ ይችላል። እንደዚህ አይነቱ አካሄድ በፍርድ ቤት የተሰየመን ዳኛ ላይመለከት ይችላል ይሆናል። ይሁንና የፍርድ ቤት ዳኛም ቢሆን ከየትኛውም የመንግስት አካል እና ባለስልጣን ተጽእኖ ነፃ ሆኖ ያለ እድሉ ዳኝነቱን እንዲፈጽም የሀገራችን ሕገ መንግስት ይደነግጋል / የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፖብሊክ ሕገ መንግስት አንቀጽ 79 ቁጥር

2/ ከዚሁ ጋር ዳኛው ለዳኝነት በተሰየመበት የዘመዱ ወይንም የቤተሰቡ ፋይል ወደ እሱ የሚመጣበት ሁኔታ ሲፈጠር ለሌላ ዳኛ የማሻገር መብት በህግ ተሰጥቶታል።/ የፌዴራል ፈርድ ቤቶችን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁጥር 25 አንቅጽ 27/1988/

ሁል ጊዜ በተለይ በቤተ ክርስቲያን የመጨረሻ ውሳኔ ሰጪ የሆኑ መሪዎች ከታች ባሉ የአገልግሎት ዘርፎች ወይም አባላት መካከል የሚነሱትን ግጭቶች በጣም በረጋ፣ በጥንቃቄ እና በሰከነ መንፈስ ማየት ይኖርባቸዋል። በምንም ምክንያት ከአንዱ ብቻ የሰሙትን ነገር ይዘው ስለሌላኛው ወገን አስተያየት መስጠት የለባቸውም። ምክንያቱም ነገሮች እታች ባሉ ሰዎች መፈታት ሳይችሉ ቀርተው ወደ መጨረሻው የውሳኔ ሰጪ አካላት ሲመጡ ፍትህዊ ፍርድ ለመስጠት እንቅገራለን። ከተወያዩቹም መካከል ገና ከመጀመሪያው ጠቡ ሲነሣ የሰጠውን አስተያየት በተለያዩ መልኩ ሊሰሙ ስለሚችሉ የትኛውንም መፍትሔ በዳኝነታችን ለመስጠት ብንምክር ከሀሜት የፀዳን ልንሆን አንችልም። ስለዚህ ምንአልባት ሰዎች እንደተበደሉ ሆነው በብዙ ሀዘን ስለቸግራቸው ሊያስረዱን ቢሞክሩ እንኳ ከሌላኛው ወገን ጭምር ስለ ጉዳዩ እስከምንሰማ ድረስ መልሳችን የተቆጠበ እና ሊመነዘር የማይችል መሆን ይኖርበታል። ለምሳሌ፡- እናየዋለን፣ እናጣራለን፣ እንከታተላለን የሚሉ እና የመሳሰሉትን ቃላቶች መጠቀም ይቻላል።

የዳኝነት ሚና

- ▲ መካከለኛ በመሆን ተደራዳሪዎችን ማግባባት
- ▲ በተመረጡ እና መሰረታዊ በሆኑ አጀንዳዎች ላይ ብቻ እንዲወያዩ ተደራዳሪዎችን ማሳመን
- ▲ ተደራዳሪዎች ከሁለቱም ወገን ቁጥራቸው በርከት ያለ ከሆነ በተወካዮቻቸው አማካይነት ድርድሩ እንዲደረግ ማድረግ
- ▲ ያለ አድሎ ሁሉንም ተደራዳሪዎች ማስተናገድ
- ▲ የሚመለከታቸው ተደራዳሪዎች መገኘታቸውን ማረጋገጥ
- ▲ በተቻለ መጠን የተደራዳሪዎች አቀማመጥ የጎንዮሽ ሆኖ ከፊት ለፊታቸው አደራዳሪዎችን ብቻ እንዲመለከቱ አድርጎ ማስቀመጥ
- ▲ በተቻለ መጠን ስለተደራዳሪዎቹ አጠቃላይ መረጃ እንዲኖራቸው ጥረት ማድረግ
- ▲ ወደ ስብሰባው ማዕከል በሚገቡበት ወቅት የመገናኘት እድሉ ካለ ሁሉንም ተደራዳሪዎች በተመሳሳይ ገጽታ ስላምታ ማቅረብ

የዳኝነት ስነ-ምግባር

- ▲ ምስጢር መጠበቅ
- ▲ በውይይት ወቅት በከፍተኛ ትዕግስት እና መረጋጋት ውስጥ መሆን

- ▲ በውይይት መሀል የተደራዳሪዎችን ስም መጥራት ሲያስፈልግ የመታወቂያ ስማቸውን መጠቀም
- ▲ ተደራዳሪዎች እየተናገሩ ከተለመደው የተለየ የጋባዥ ገጽታን አለማንጸባረቅ
- ▲ ማስታወሻ መያዝ መቻል ነገር ግን ለረጅም ሰአት አቀርቅሮ አለመቆየት

5.3 ዳኝነት እና የዕርቅ ሂደት

በዚህ ርዕስ ስር “ዳኝነት” የሚለው ቃል በፍርድ ቤት አካባቢ የሚደረጉ የዳኝነት ሂደቶችን ሳይሆን ከፍርድ ቤት ውጪ በተለያዩ ደረጃዎች የሚነሱትን ግጭቶች ለመፍታት መካከለኛ ሆነው የሚቀመጡ ሰዎችን የሚመለከት ይሆናል። በፍርድ ቤት ደረጃ የሚደረግ የፍርድ ሂደት ራሱን የቻለ የተፃፈ ህግ እና መመሪያ ስላለው ወደዚያ መግባት አያስፈልገኝም። ከላይ ለማንሳት እንደሞከርኩት አስታራቂው ክፍል በሁለቱም ወገን ተአማኒነት አግኝቶ የእርቅ ሂደቱን መጀመር ወደሚችልበት ደረጃ ከደረሰ በሂደቱ ላይ ደግሞ መሰረታዊ የሆኑ ችግሮች እንዳይገጥሙት ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርበታል። ለዚህም የሚከተሉትን ጥቂት ሀሣቦች ለመንደርደሪያነት ብንጠቀምባቸው መልካም ነው አላለሁ።

5.3.1 በጸሎት መጀመር

ክርስቶስ የሰላም እምላክ እንደመሆኑ በተፈጠረው ግጭት መካከል ጣልቃ እንዲገባ መጸለይ ከሁሉ አስቀድሞ ሊተገበር የሚገባው ተግባር ነው። ስለዕርቅ ከጌታ በላይ ዋጋ የከፈለ በሰማይም በምድርም ከቶ ሊኖር አይችልም። እርሱ በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል የነበረውን የጥል ግድግዳ አፈራርሶ ሰላምን የሰበከ ታላቅ ካህናትን ነው። /ኤፌ.14፡16/ ስለዚህ በእክብሮት ከእኛ ጋር እንዲሆን መጸለይ የምርጫ ጉዳይ ሳይሆን ወሳኝ እና አስፈላጊ ነገር ነው። ይሁንና ሁለት ወገኖች ተጋጭተው ለመደራደር ከፊት ለፊታችን በተቀመጡበት የምንፀልየው ጸሎት ጠንካራ እና የተደራዳሪዎቹን ልብ የሚፈትሽ ቢሆን ይመረጣል። ለምሳሌ በዕብራይስጥ መጽሐፍ ምዕ. 4 ቁጥር 13 ላይ እንደተጻፈው እግዚአብሔር ሁሉን እንደሚቆጣጠር፣ በእርሱ አይኖች ፊት ሁሉ ነገር የተራቀተ እንደሆነ እና በእርሱ ፊት የተሰወረ ፍጥረት እንደሌለ የሚገልጥ ጸሎት ፀልየን ከሆነ ወደ ውይይቱ የገባነው በተደራዳሪዎቹ ስሜት ላይ የሚመጣው ተጽእኖ ቀላል አይሆንም ብዬ አስባለሁ።

5.3.2 መመሪያ ወይም ማሳሰቢያ መስጠት

የእርቅ-ሂደት ከመጀመሩ በፊት ሁል ጊዜ ማሳሰቢያ ወይም መመሪያ ነክ ጉዳዮች ግልጽ ተደርገው ለተወያዮቹ በዳኞች ወይም በሚመለከተው ሰው አማካይነት መነገር ይኖርበታል። ሰአት በአግባቡ እንዲጠቀሙ፣ በውይይት ሰአት ተንቀሳቃሽ ስልካቸውን እንዲዘጉ፣ በተቻለ መጠን ሀሳባቸውን ከመናገር ውጪ የግለሰቦችን ስም እንዳያነሱ፣ ስለሚጠቀሙባቸው ቃላቶች እና ስለመሳሰሉት በቅድሚያ መናገር የእርቁን ሂደት ከጅምሩ የተዋበ ያደርገዋል። ምን አልባት ከተወያዮች መካከል በቡድን መወያየት የመጀመሪያቸው ሊሆን ስለሚችል በመሀል የአካሄድ ችግር እንዳለ ከተሰማቸውም አግባብ ባለው ሁኔታ የሚናገረውን ሰው አቋርጠው ጭምር ሀሳባቸውን መግለጥ እንደሚችሉ ሊነገራቸው ይገባል።

5.3.3 በውይይት ሰዓት ማብራሪያ ወይም ጥያቄ ካለ መጠየቅ

ብዙ ጊዜ በተወያዮች መካከል አንድን ሀሳብ በጥቅል የመናገር ሁኔታ የተለመደ የንግግር ስልት ነው። ለምሳሌ፡፡ -ብዙ ችግር አለ፣ -ብዙ ሰው ሞቷል፣ የብዙ ሰው ሀሣብ ነው፣ የቱን ትቼ ከየት ልጀምር? የሚሉ እና የመሳሰሉ ቃላቶች ከተወያዮች መካከል ልንሰማ እንችላለን። በዚህን ጊዜ ዳኞች ወይም የሚመለከው አካል “እንዴት? ለምን? እስኪ ለምሳሌ ግልጽ ብታደርገው?” የሚሉ የማብራሪያ ጥያቄዎችን በማንሳት ነገሮች በግልጽ እና በማያሻማ ሁኔታ የሚቀመጡበትን ሁኔታ መፍጠር ያስፈልጋል። አንዳንድ ጊዜ ሰዎች ሀሳባቸውን በጥቅል ለማቅረብ የሚሞክሩት ነገሩ ትልቅ ትኩረት እንዲሰጠው እና የሰው ህሊና ሞላለሁ እንዲቀበላቸው ለማድረግ ነው። ይሁን እንጂ ዝርዝር ነገር እንዲያቀርቡ ሲጠየቁ ነገሩ ለራሳቸው ለተናጋሪዎቹ የማያሳምን ሁሉ ሊሆን ይችላል። ለምሳሌ፡፡ -የቱን ትቼ ከየት ልጀምር... ብሎ ሰፊ ጊዜ እንኳ ቢሰጠው ሀሳቡን ተናግሮ ሊጨርስ እንደማይችል ይናገር የነበረው ተደራዳሪ በቂ ጊዜ እንዳለ እና ሳይሰቀቅ እንዲናገር ተፈቅዶለት ወደ ሀሳቡ ከገባ በኋላ ገና ንግግሩን እንደጀመረ ማጣፊያው አጥሮት ጨርሻለሁ ብሎ ንግግሩን ካቆመ ከመነሻው ነገሩ ግነት ሊሆን እንደሚችል መገመት ይቻላል። ስለዚህ በተለይ ዳኞች በተደራዳሪዎች ግነታዊ ንግግር ሳይወሰዱ ነገሮች ትክክለኛውን መስመር እንዲይዙ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ይኖርባቸዋል።

5.3.4 የውይይቱን ዋና ዋና ሀሳብ ማስታወስ

ለውይይት የተቀመጡ ተደራዳሪዎች በየተራቸው ሀሳባቸውን በዝርዝር ሲያስረዱ በአብዛኛው ዳኞች ማስታወሻ ከመያዝ እና ስብሰባውን ከመምራት የዘለለ ሚና አይኖራቸውም። ይሁንና ታዲያ ምንአልባት መጀመሪያ ላይ የተናገረው ሰው ሀሳቡ እየተረሳ ሊመጣ ይችላል ወይም ደግሞ ሰዎች ሀሳባቸውን በሚገልጡበት

ወቅት ባልተፈለገ እቅጣጫ ተተርጉሞ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ዳኞች የመፍትሔ እቅጣጫዎች እንዲቀመጡ ከማድረጋቸው በፊት በተቻለ መጠን የእያንዳንዱን ሰው ወይም ቡድን ሀሳብ በአጭሩ በመጭመቅ ለተሰብሳቢው ቢያስቀምጡ በእጅጉ የተሻለ ነው። በዚህ ጊዜ ያልተስተካከሉ ሀሳቦችን ለማስተካከል ዳግመኛ እድልን ይፈጥራል። ከሁሉ በላይ ደግሞ ሰዎች የተናገሩት ሀሳብ በዳኞቹም ሆነ በተደራዳሪዎች ዘንድ በትክክል እንደተደመጡ ሲገባቸው የበለጠ ደስተኛ በመሆን ለመፍትሔ ቀናዎች ሊሆኑ ይችላሉ። ይሁንና ታዲያ ዳኞች አንድ ሊያውቁት የሚገባው ነገር ምንአልባት ረጅም ርቀት ሄደው የተወያዩበት ነገር ከንቱ ሆኖ እንደ አዲስ ተሰብሳቢዎቹ ሀሳባቸውን መድገም እንደሚፈልጉ ሊገልጡ ይችላሉ። እንደዚህ ላይነት ነገር የሚፈጠረው ዳኞች የተባለውን ነገር ጨምቀው ለማስረዳት ሲሞክሩ በትክክል ካልገለጡት ወይም ተሰብሳቢዎቹ ሊሉት የፈለጉትን ነገር በትክክል ያለመግለጣቸውን ሲረዱ ሊሆን ይችላል። በዚህን ጊዜ ዳኞች ሊያደርጉት የሚገባው ብቸኛው መፍትሔ ሀሳቡን ሊደግም ለሚፈልግ ሰው ወይም ቡድን ዳግመኛ እድል መስጠት ብቻ ነው።

5.3.5 ሀሳብን በልዩነት የማስቀመጥ ባህል እንዲዳብር ጥረት ማድረግ

ግጭትን ለመፍታት በሚደረግ የዕርቅ ሂደት ሁል ጊዜም ባይሆን አልፎ አልፎ በሁሉም አጀንዳዎች ላይ ያለመስማማት ሁኔታ ሊከሰት ይችላል። እንደዚህ ላይነት ነገሮች ሲገጥሙ ታዲያ የተለፉበት ነገር ሁሉ ከንቱ ሆነ ማለት አይደለም። በዚህ ሰአት ሁል ጊዜ የሰለጠነው አካሄድ የተሰማማንበትን ሀሳብ በሚገለጠው የስምምነት ሰነድ ላይ ፈርማችንን በማኖር ባልተሰማማንባቸው አጀንዳዎች ላይ በልዩነት ሀሳብን ወደ ማስፈር መሄድ ነው። ይሄንን በልዩነት ሀሳብን የመግለጥ ባህል በየጊዜው እያሳደግን መምጣት ካልቻልን ነገሮች ሁሉ የተወሳሰቡ ይሆናሉ። ተቻችለንም ከማንም ጋር መኖር እንችልም። ግጭትን በመፍታት ሂደት ውስጥ ሁልጊዜ መዘንጋት የሌለበት ነገር ቢኖር ሁሉም ግጭቶች በአንዴ ሊፈቱ ያለመቻላቸውን ማወቅ ነው። አንዳንዴ ግጭቶች ያለምንም ውይይት ጊዜ እና ወቅት ሊፈታቸው ሁሉ ይችላል። ስለዚህ በውይይታችን በተሻለው እና በቀጣይ አብረን ለመጓዝ በምንችልበት ደረጃ ከተግባባን ቢያንስ ለማንያ በመቶ /80% ድል እንዳገኝን ተረድተን ወደ ፊት መቀጠል ይኖርብናል።

ይሁንና በዚህ ሂደት አንድ ሊዘነጋ የማይገባው ነገር ቢኖር ለምሳሌ በሁለት ተጋቢዎች መካከል የተፈጠረው የልዩነት ሀሳብ እምስት ቢሆንና ከእምስቱ በአራቱ ተስማሙ ብንል ያልተስማሙበት አንዱ አጀንዳ ለትዳራቸው ቀጣይ ነገር በከፍተኛ ደረጃ እንቅፋት የሚሆን ከሆነ የእርቅ ሂደት አደጋ ገጥሞታል ልንል እንችላለን።

ለምሳሌ ያልተግባቡበት አንደኛው ሀሣብ ከጋብቻ ውጪ ወደ ሌላ ሴት ወይም ወንድ የመሄድ ጉዳይ ከሆነ የተሰማሙበት ሀሣብ ምንም ጥሩ ቢሆን በዋና ጉዳይ አልተግባቡምና ትዳሩ ዘለቁታዊነት ሊኖረው አይችልም። ስለዚህ ጥንቃቄ ሊደረግባቸው የሚገባቸው ነገሮች እንዳሉ ሆነው በልዩነት ሀሣብን የመግለጥ ባህል ጥሩ ጎኑ የሚልቅ ስለሆነ ልንተገብረው ይገባል።

5.3.6 የስምምነት ሰነድ ማዘጋጀት

ውይይት ስምሮ ተወያዮች ወደ አንድ አልባት መድረስ የቻሉበት ሁኔታ ከተፈጠረ ስብሰባውን ያለ አንዳች የስምምነት ሰነድ መበተን አግባብ አይደለም። የስምምነት ሰነድ በአጭር ቃል ሰዎች ከብዙ ውይይት በኋላ በቀጣይ የሚተገብሯቸውን ነገሮች ለይተው በማውጣት ለተግባራዊነቱ ለመንቀሳቀስ በጋራ ቃል የሚገቡበትን ሁኔታ ያመቻቻል።

ዛሬ ዛሬ ነገሮች በዚህ መልክ ይተግቡ እንጂ የስምምነት ሰነድ በወረቀት ላይ ሳይፈርም ሰዎች የሚተገቡት ነገር ነው። ለምሳሌ ሁለት ባልና ሚስቶች በመካከላቸው በተፈጠረው ልዩነት ምክንያት አስታራቂ ገብቶ ካስማማቸው በኋላ በስተመጨረሻ “እንግዲህ እንተም ይሄንን አድርግልን፤ እንቺም ይሄንን አታድርግ” በማለት የሚናገሩት የመጨረሻ የማሰሪያ ቃል ዛሬ የስምምነት ሰነድ ብለን ከምንጠራው ሀሳብ ጋር ይመሳሰላል። ልዩነቱ በወረቀት እና በአእምሮ መያዙ ነው።

በእርግጥ ለትልቁም ለትንሹም ነገር ከውይይት በኋላ የስምምነት ሰነድ ማዘጋጀት አስፈላጊ ላይሆን ይችላል። የአኔ አላማ ባህሉ በእያንዳንዳችን ውስጥ በመጠኑም ቢሆን እንዲሰርጽ ማድረግ ነው። ምክንያቱም የስምምነት ሰነድ አንድን ሰው ነገ ልትጠይቀው በምትችልበት ሁኔታ ውስጥ እንዲገባ ስለሚያደርገው ምናልባት ነገሮች መስመራቸውን ለቀው ወደማይተገበሩበት ደረጃ ከደረሱ ለመጠየቅ ጥሩ መንገድ ይከፍታል።

5.3.7 ለሚመለከተው አካል የስምምነቱን ሃሳብ ብቻ እንዲነገር መመሪያ መስጠት

እንደሚታወቀው የዕርቅ ሂደት በሰዎች መካከል የሚደረግ የሀሣብ እና የአመለካከት ፍጭት እንደመሆኑ የማይነሣ እና የማይጣል ነገር አይኖርም። በዚህ መሀል በውይይቱ ያልተገኙ እና ምናልባትም የማይመለከታቸው ሰዎች ሁሉ ተነስተው ሊሆኑ ይችላሉ። ታዲያ እርቁ ከተቋጨ በኋላ በውጪ ጉዳዩ ምን እንደደረሰ ለማወቅ የሚጠብቁ ሰዎች ሊኖሩ ስለሚችሉ በተቻለ መጠን በስተመጨረሻ

የተግባባንባቸውን የስምምነት ሰነድ ወይም የመቋቋሚያውን ውጤት ብቻ ለመናገር መሞከር ብልህነት ነው። ያ ማለት ጥሩ ነበር፤ ጌታ ይመስገን ተስማማን፤ ልንስማማ ስላልቻልን ለሌላ ጊዜ ቀጠሮ ይዘን ተለያየን፤ የሚሉ እና የመሳሰሉትን ሀሳቦች መግለጥ ማለት ነው። በተፈሪ ከስብሰባ እንደወጣን ለጠየቀን ሁሉ ዝርዝር ሀሣቡን ለመናገር ከሞከርን ዳግመኛ ከሌሎች ጋር ግጭት ፈጥረን ለውይይት ልንቀመጥ እንችላለን።

5.4 የዳኝነት ሚና በዕርቅ ማግስት

ብዙ ጊዜ የተለመደው የዳኞች ሚና እርቅ እስከሚጠናቀቅበት ዕለት ብቻ ሊሆን ይችላል። ይሁንና ዳኞች በሁለት ወገኖች መካከል እርቅ ከፈጠሩ በኋላ በስምምነት ሰነዱ ላይ የፈረሙትን ሀሳብ በፍጥነት ወደ መተግበር እንዲመጡ የተለያዩ ስልቶችን በመጠቀም ሊያበረታቷቸው ይገባል። በተለይ እርቁ የተካሄደው በጋብቻ ወይም በቤተክርስቲያን አባላት መካከል ከሆነ በፍጥነት የቀድሞውን አብሮነት ለማምጣት ሊከብዳቸው ስለሚችል መካከለኛ ሆነው እርቁን የፈጠሩት ዳኞች በተገኘው አጋጣሚ እቤታቸው በመሄድ፤ የአንድነት ጊዜ በማዘጋጀት እና የመሳሰሉትን ነገሮች በመፍጠር እርቁን ወደ ውጤት እንዲቀይሩ ማበረታታት ይኖርባቸዋል። አንዳንዴ ሰዎች ከታረቁ በኋላ ተመልሰው እንደቀድሞው ለመሆን የሚያቅታቸው እና ብሎም ተመልሰው ወደ መጀመሪያው አይነት ግጭት የሚመለሱት ዳኞች በተወሰነ ደረጃ አንኳ ከዕርቅ ማግስት ጀምሮ አስተዋፅኦ ለማድረግ ስለማይሞከሩ ነው። ስለዚህ በተሳካ ሁኔታ የቋጨነው የዕርቅ ሂደት ለዘለቄታውም በአስተማማኝነቱ እንዲቀጥል ከተፈለገ ዳኞች ያለፈ ስራ ለመስራት መንቀሳቀስ ይኖርባቸዋል።

በእርግጥ እንደዚህ አይነቱ አካሄድ በሀገር ደረጃ ለተሾሙ ዳኞች ያስቸግር ይሆናል። የዚህ ጽሁፍ ዓላማ በየትኛውም ደረጃ ላይ የሚገኙ ሰዎች በተለያዩ አጋጣሚዎች ግጭቶችን ለመዳኘት መቀመጣቸው ስለማይቀር እርቁን ከፈጠሩ በኋላ የበለጠ ውጤታማ የሚሆኑት በተወሰነ ደረጃ እንኳ ቢሆን ታራቂዎቹ ወደ ቀድሞ ነገራቸው እስኪመለሱ ድረስ መርዳት ያስፈልጋል የሚለውን ሀሳብ መጠቀም ነው።

ከርስቶስ ኢየሱስ በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል የነበረውን የጥል ግድግዳ በመስቀል ከሻረ በኋላ ሁሉን ነገር እርግፍ አድርጎ አልነበረም በአባቱ ቀኝ የተቀመጠው። ዛሬም የማስታረቁን ስራ የሚሰራ ሲሆን ለሰው ልጆችም ጠበቃ ሆኖ ይማልድላቸዋል። /ኛዮሐ 2:1 / መንፈስ ቅዱስም የመጣው በክርስቶስ ኢየሱስ የተሰራውን የዕርቅ ስራ ተግባራዊነቱን ለማፋጠን ነው። /የሐ.ሥራ 2:1 / ስለዚህ ሰዎች በተለያዩበት ነገር ዳግመኛ ከተሰማሙ በኋላ ወደ መተግበር /I win, you win/

ውስጥ እስኪገቡ ድረስ ዳኞቹ ስራቸውን ማቆም የለባቸውም። ይሄንን አይነት የዳኝነት ተልዕኮ ሊተገብሩ የሚችሉት ታዲያ “አንተም ተው፣ አንቺም ተይ” ብለው እና ላያዊ እርቅ ፈጽመው ዞር እንደሚሉ አይነት ሰዎች አካሄድ የሚሄዱ ዳኞች አይደሉም። አሁን እየተነጋገርን ያለነው የዕርቅ ተልዕኮ መንፈሳዊነትን የሚጠይቅ እና በሰው ልጆች መካከል ዘለቄታዊ ሰላም እንዲመጣ ትልቅ መሻት ያላቸውን ዳኞች ስለሚጠይቀው ተልዕኮ ነው። ስለዚህ በሰው ልጆች መካከል የሚፈጠርን ግጭት ለመዳኘት በሀገር ደረጃ የተቀመጡ ዳኞች እንኳ ቢሆኑ በከፍተኛ ትዕግስት የተሞሉ፣ ሰላምን የሚናፍቁ፣ ከሚያገኙት የወር ደመወዝ ወይም የተለየ ጥቅም ይልቅ የሰዎች አንድነት እና ሰላም የሚያረካቸው እና የሚከፈል ዋጋ ካለም ስለ እርቅ ዋጋ ለመከፈል የተዘጋጁ መሆን ይኖርባቸዋል።

5.5 ግጭት፣ ፍርድ ቤት እና መጽሐፍ ቅዱስ

የተፈጠሩ ልዩነቶችን ወደ ፍርድ ቤት እምጥቶ መከራከር እና ህጉ እስከፈቀደ ድረስም ይግባኝ እያሉ በተለያዩ ችሎት ፊት መቆም የተለመደ ነገር ነው። በሀገራችን ኢትዮጵያ በጎሳ መሪዎች፣ በሃይማኖት አባቶች፣ በሀገር ሽማግሌዎች እና በቅርብ ወዳጆች አማካይነት ለግጭቶች መፍትሔ መስጠት በእጅጉ ስር የሰደደ እና እንደ ባህል ተደርጎ ስለሚቆጠር ሰዎች በቀላሉ ነገራቸውን ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት ይዘው የመምጣታቸው ነገር የጎሳ አልነበረም። አሁን አሁን ግን በገጠርም ሆነ በከተማ ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት ነገርን ይዞ መሄድ እና መከራከር እየተለመደ የመጣ ተግባር ሆኗል።

ወደ መጽሐፍ ቅዱስ አማኞች ስንመጣ ደግሞ በተለይ ሁለት ክርስቲያኖች በምንም መልኩ ነገራቸውን ወደ ፍርድ ቤት ይዘው እንዲመጡ አይመከርም። ለዚህም በአብዛኛው የሚጠቀሰው የመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃ በቆሮ ምዕ 6 ቁጥር 5 ላይ “በወንድሞች መካከል ሽማግሌ ሊሆን የሚችል አንድ አስተዋይ ሰው በእናተ ዘንድ አይገኝም...” የሚለው ቃል ነው። ከዚህ የተነሣ ሁለት አማኞች በቤተ ክርስቲያን ነገራቸውን ከመጨረስ ይልቅ ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት መሄዳቸው ሲሰማ እንደ በደለኛ የሚቆጠሩበት ጊዜ አለ። ወንጌልንም እንዳስነቅፉ ስለሚታሰብ በቤተክርስቲያን ያላቸው የአገልግሎት ተሳትፎ በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ ሊገደብ ይችላል። በተለይ ከጋብቻ ጋር በተያያዘ ሁለት በትዳር ውስጥ ያሉ ሰዎች አብረው መኖር አቅቷቸው የፍቺ ጥያቄ ቤተ ክርስቲያንን ቢጠይቁ ልታስተናግዳቸው ስለማትችል ብዙ ጊዜ ወደ ፍርድ ቤት በመሄድ ፍቺን ይፈጽማሉ። ለዚህም ድርጊታቸው ቤተ ክርስቲያን በየትኛውም ጊዜ እውቅና ስለማትሰጣቸው የሚከፍሉት ዋጋ ቀላል አይደለም። በእርግጥ ቤተ ክርስቲያን በዚህ ጉዳይ ጠንካራ አቋም ይዛለች መንገድ የሚከፍቱ እና የሚያበረታቱ በሮችን

ዝግ ማድረጓ አግባብነት አለው። የጌታም ቃል እግዚአብሔር ፍቺን እንደሚጠላ እና የመለከት ጥምረት የሆነውን ጋብቻ ሰው እንዳይለየው በማለት ጠንክር ያለ መልዕክት ስለሚያስተላልፍ ነገሩን ከመቀበል የተለየ አማራጭ ይኖራል ብዬ በግሌ አላምንም። /ማቴ 19፡4-6 ፣ ሚል 2፡16/

እንደ ክርስቲያን ወደ ፍርድ ቤት ከመሄድ ጋር በተያያዘ አጠቃላይ ነገር ከመነጋገራችን በፊት በቅድሚያ ሁለት መሰረታዊ ነገሮችን መመልከት ያስፈልጋል። የመጀመሪያው በብሉይ ኪዳን በተለይ በእስራኤል የጉዞ ታሪክ ውስጥ የነበረውን የፍርድ አሰጣጥ ሂደት መመልከት ሲሆን በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ በአዲስ ኪዳን በተለይ በማቴዎስ ወንጌል ምዕ 18 ከቁጥር 15-17 ያለውን ቃል በስፋት ለመመልከት እንሞክራለን። ከዚያ ሁለት ክርስቲያኖች ተካሰው ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት መሄድ ይችላሉ ወይስ አይችሉም? የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ እሞክራለሁ።

በብሉይ ኪዳን በተለይ በእስራኤል የጉዞ ታሪክ ውስጥ ከምንመለከታቸው በርካታ ነገሮች መካከል አንዱ እና ዋነኛው የፍርድ አሰጣጥ ሂደት ነው። በዋናነት በሙሴ አማካይነት የተጀመረው የፍርድ አሰጣጥ በሂደት በሙሴ አማት በዮቶር ሀሳብ ሰጪነት ተስተካክሎ እና በደረጃ ተከፋፍሎ ጊዜን በሚቆጥብ መልኩ ተቀርጾ ለመተግበር ተችሎ ነበር። /ዘፀ 18፡21/

ግጭቶችን ወይም የሚፈጸሙ ወንጀሎችን ለመዳኘት የእስራኤል ፈራጆች ይጠቀሙ የነበሩት ህግ በአምስቱ የሙሴ መጽሐፍት ውስጥ የተጠቀሱትን ዝርዝር ህጎች ሲሆን አልፎ አልፎ በቀጥታ ከእግዚአብሔር የፍርድ ውሳኔ በመጠየቅ እና በጥበብ መንፈስ በመሞላት የመጨረሻ የፍርድ ውሳኔ የሚሰጡበት ጊዜ ነበር።

በዘጠራዊ ምዕራፍ 15 ከቁጥር 32-36 እንደምንመለከተው አንድ ሰው በእስራኤላዊያን መካከል ያልተፈቀደን ነገር በሰንበት በማድረግ ምክንያት ሰዎች እንዲፈረድበት በሙሴ ፊት ሲያመጡት እንመለከታለን። በጊዜው ወንጀልን በፈጸመው ሰው ላይ ሊደረግበት የተገባው ነገር ገና ስላልታወቀ ሙሴ በግዞት እንዲያኖሩት አዝዞ በቀጥታ ስለ ጉዳዩ እግዚአብሔር መልስ እንዲሰጥበት ሲጠይቅ እናያለን። እግዚአብሔርም ይህ ሰው የሰራው ጥፋት ለሞት የሚያበቃ ስለሆነ “ሰውዬው ፈጽሞ ይገደል” /ቁ 35/ በማለት ስለፈረደበት በድንጋይ ወግረው ገደሉት።

በኛ ነገስት ምዕራፍ 3 ከቁጥር 16-28 ደግሞ ስንመለከት ጥበብ በተሞላበት መንፈስ ነገስታት እንዴት ግጭትን ለመፍታት እንደቻሉ እናያለን። ከፍሉን ስንመለከት በሁለት ጋለሞታ ሴቶች መካከል ስለ ተፈጠረ ግጭት እናነባለን። ሁለቱ

ጋለሞታ ሴቶች በአንድ ቤት ይኖሩ የነበረ ሲሆን በተቀራረበ ቀናት ሁለቱም ልጅን ይወልዳሉ። ታዲያ አንዲቱ ጋለሞታ ሌሊት በልጇ ላይ ተኝታ ልጇን ከገደለችው በኋላ የሌላኛይቱን ደህና ልጅ ወስዳ በምትኩ የሞተውን የእርሷን ልጅ በአዛችኛዋ አጠገብ አስቀመጠችው። በዚህ ምክንያት ሲነጋ የሞተ ልጅ አጠገቧ ያገኘችው ሴት ስትመለከት ልጁ የእርሷ ያለመሆኑን እና ልጇም በሌላኛይቱ እጅ አንዳለ ስትረዳ “የእኔ ነው” የሚል ጥያቄ ማቅረብ ጀመረች። ድርጊቱንም የፈጸመችው ሴት በከህደት የእርሷ ያልሆነውን ህፃን የእኔ ነው በማለት ተከራክረች። በዚህ ምክንያት ያለመግባባት በመካከላቸው ሲከሰት ነገራቸውን ይዘው ወደ ጠቢቡ ሰሎሞን መጡ።

ንጉስ ሰሎሞን ነገሩን በትክክል ካዳመጠ በኋላ አንደ ሌሎች ፈራጆች ህግ መጥቀስ ሳያስፈልገው የጥበብን መንገድ ተከትሎ እውነቱን ደረሰበት። ሁለቱም ሴቶች በህይወት ያለውን ህፃን የእኔ ነው እያሉ እየተከራከሩ ሳሉ በድንገት “ሰይፍ አምጡልኝ” አለ ሰይፍም ይዘው ወደ ንጉሱ ፊት መጡ። ንጉሱም “ደህነኛውን ሕፃን ለሁለት ከፍላችሁ ለአንዲቱ አንዱን ከፍል ለሁለተኛይቱም ሁለተኛውን ከፍል ሰጡ።” /ቁጥር 24-25/ በማለት ትዕዛዝ አስተላለፈ። ወዲያው ልጇን የገደለችውና የሌላኛይቱን ልጅ በሌሊት ወስዳ የእኔ ነው ብላ የምትከራከረው ጋለሞታ በድፍረት “ይከፈል እንጂ ለእኔም ለአንችም አይሆንም” /ቁጥር 25/ በማለት መልስ ስትሰጥ ጤነኛ ልጅ የተወሰደባት ሴት ግን ያችኛይቱ የተናገረችውን ሀሳብ መቀበል አልቻለችም። ስለዚህ “እንጂ ስለ ልጇ ናፍቄልና ጌታዬ ሆይ ደህነኛውን ለእርስዋ ሰጣት እንጂ አትግደል ብላ ለንጉስ ነገረችው” /ቁ 26/

ንጉሱም በዚህ ጥበብ የሞላበት ጥያቄ ጤነኛው ልጅ የማን እንደሆነ በመገንዘብ በግልጽ “ይህችኛይቱ እናቱ ናትና ደህነኛውን ሕፃን ለእርሷ ስጧት እንጂ አትግደሉት” /ቁ 28/ በማለት ትክክለኛውን ፍርድ አስተላለፈ። ይህንን የመሰለ የፍርድ አሰጣጥ ሂደትም በብሉይ ኪዳን ህግን አንደ መረጃ በመጥቀስ አንድን ሰው ጥፋተኛ ነህ ወይም ጥፋተኛ አይደለህም በማለት ከሚሰጥ ፍርድ ጎን ለጎን ይሰራበት ነበር።

ይሁንና ቀስ በቀስ እንደ ህይወት ህግም እንደ መመሪያም አንዲያገለግሉ የተሰጡትን የብሉይ ኪዳን መጽሐፍት ጠቅሶ መዳኘት እና በጥበብ መንፈስ የተፈጠሩት የተለያዩ ግጭቶች እና ወንጀሎች መፍታት እየቀረ የመጣበትን ሁኔታ እናያለን። በተለይ ሮማውያን ግዛታቸውን አስፋፍተው አስራኤልን ጨምሮ በርካታ ሀገራትን በቀኝ ግዛት ይዘው ስለ ነበር በአዲስ ኪዳን ከመቼውም ጊዜ በላይ ዘመናዊ ህጎች እየተስፋፉ የመጡበት ጊዜ ነበር። የሃይማኖት ሰዎችን ጨምሮ የትኛውም ሰው የተበደለውን በደል ይዞ ወደ እነዚህ ዘመናዊ ፍርድ ቤት /ሐ.ሥ.ራ 25+6-12/ መሄድ

በፈልግ በአይሁድ ማህበረሰብ ዘንድ እንደ ልዩ ሰው ተደርጎ አይቆጠርም። ለዚህም ይመስላል በቁጥር 18 ቤተክርስቲያን ውስጥ የሚያመልኩ ማህበረ-ምዕመናን እርስ በእርስ መግት ሲገጥማቸው ወደ እነኚህ ቦታዎች ሲሄዱ የምንመለከተው። /1ኛቁር 615-6/

5.5.1 “ወንድምህም ቢበድልህ ... ብቻችሁን ሆናችሁ ውቀሰው”

ማቴ 18:15

በአንድ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በአንድ ላይ የሚያመልኩ ሰዎች በተለያዩ ምክንያቶች እርስ በእርስ ሊጋጩ የሚችሉበት ሁኔታ አለ። ሁለቱም ጥፋተኛ በሆኑበት ወይም አንደኛው ወገን ብቻ ሙሉ በሙሉ ጥፋተኛ ሆኖ በተገኘበት ግጭት ሊነሣ ይችላል። ቁም ነገሩ ግጭቱ ለምን ተነሣ የሚለው ሳይሆን በምን መልኩ ልንቆጣጠረው እና ልንፈታው እንችላለን የሚለው ሀሳብ ነው ትልቅ ቦታ ሊሰጠው የሚገባው።

ከቀሉ እንደምንረዳው አንድ ሰው ባልንጀራው ቢበድለው በቅድሚያ ወደ ቤተክርስቲያን መሪዎች ወይም ወደ ፍርድ አካላት ከመሄድ ይልቅ ብቻውን እግኝቱ እንዲወቅሰውና ችግሩን እንዲፈታ ይበረታታል። ስለ ጉዳዩ ከሚመለከተው አካል ጋር ሳይወያዩ አንድን ግጭት ወደ ሦስተኛ ወገን ለመውሰድ መሞከር ነገሩን የበለጠ ያወሳሰበው እንደሆነ ነው እንጂ የመፍትሔ መሰረት ሊሆን አይችልም።

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ነገራቸውን በግል መፍታት የሚችሉ አባላትን እየገነባን ካልመጣን ቤተክርስቲያን የአምልኮና የጸሎት ቦታ መሆኗ ቀርቶ የመከሰሻ ቦታ እየሆነች ትመጣለች። ይሄ ደግሞ ቀስ በቀስ የወንድሞችን ህብረት እየሸረሸረ እና ወደ ብዙሀኑ እየተሸጋገረ ለቤተክርስቲያን መዘጋት እና ለምዕመናን መበተን ምክንያት እየሆነ ይመጣል። ዛሬ በቤተክርስቲያን ውስጥ በገህድ የምናውቃቸው እና ትልቅ ቦታ የደረሱ ግጭቶች መሰረታቸውን ለማጥናት ብንሞክር በእርግጠኝነት ሁለት ግለሰቦች ችግራቸውን ብቻቸውን ከመፍታት ይልቅ ለ3ኛ ወገን ያለጊዜው አሳልፈው መስጠታቸውን ተከትሎ የተፈጠረ ችግር እንደሆነ እናስተውላለን። ስለዚህ ቤተክርስቲያን የሰላም ቦታ መሆኗ በተግባር የሚረጋገጠው ሰዎች ችግራቸውን በግል ተገናኝተው የመፍታት ባህላቸውን በየጊዜው ማዳበር ሲችሉ ብቻ ነው።

5.5.2 "... እንድ ወይም ሁለት ከእነተ ጋር ውሰድ"

ሁልጊዜ በሁለት ግለሰቦች መካከል የሚፈጠረው አለመግባባት በአንዱ ወይም በሁለቱም ምክንያት ግጭቱ ሊቋቋም የማይችልበት ሁኔታ ሊፈጠር ይችላል። እንደዚህ አይነት ሁኔታ ሲፈጠር ታዲያ መጽሐፍ ቅዱስ የሚመክረው ሁለት ወይም ሦስት ሰዎች በጉዳዩ ውስጥ እንዲገቡ ማድረግ ነው። በአማኞች ውስጥ ከጌታ የሆነ ማስተዋልና ጥበብ እንዲሁም የተሰወረን ነገር የመለየት መንፈስ እንደመኖሩ ከሌሎች በተሻለ ሁኔታ እንድን ግጭት የመፍታት ብቃት ይኖራል ብዬ በግሌ አምናለሁ። ልባችንን እልከኛ ካላደረግን በስተቀር ሁለት እና ሦስት ገለልተኛ ሰዎች በጉዳያችን ገብተው የሚሰጡት የመፍትሔ ሀሳብ ሚዛኑን የለቀቀ ሊሆን የሚችልበት አድል የጠበበ ነው። ስለዚህ ነገራቸውን ወደ ሦስተኛ ወገን ወስደው የሚደራደሩ ሰዎች በተቻለ መጠን ቅኞች እና ጥፋታቸውን ለመቀበል የተዘጋጁ መሆን ይኖርባቸዋል።

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በርካታ የቡድን አገልግሎት እንደመኖሩ መጠን ግጥምን ከሁለት ሰዎች ባለፈ ተወያይቶ አልባት የመስጠት ባህል ማዳበር ለቤተክርስቲያን ጭምር ትልቅ ጠቀሜታ አለው። በተለይ በቤተክርስቲያን እንደ ኳየር፣ ጸሎት ዓድ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ህብረት እና የመሳሰሉት የቡድን አገልግሎት ዘርፎች ውስጥ የሚፈጠሩ ያለመግባባቶችን በብቃት ለመቋቋም ትልቅ እገዛ ያደርጋል። ይህ ሲሆን ደግሞ ቤተ ክርስቲያን የተፈጠረችለትን ዋና ተልዕኮ መፈጸም ይቻላታል።

በአንድ ወቅት በአንዲት ቤተ ክርስቲያን የሽማግሌ መረጣ ወቅት በድጋሚ የተመረጠን አንድን የእግዚአብሔር ሰው ባለቤቱ እና ሁለት ልጆቹ በከፍተኛ ደረጃ በመቃወማቸው ምክንያት ከምርጫው አንዲወጣ መደረጉን አስታውሳለሁ። በወቅቱ ቤተሰቦቹ ምርጫውን የተቃወሙበትን ምክንያት ሲያስረዱ "በተለያዩ ጊዜያት በቤተክርስቲያን ውስጥ የሚፈጠሩ ግጭቶችን በመዳኘት ሂደት ውስጥ ከፍተኛ የሆነ ውጥረት፣ ያለመረጋጋት እና የመበሳጨት ባህሪ በማምጣቱ ለጤናው እናስባለን" የሚል ነበር። እንደዚህ አይነት ችግር ታዲያ በበርካታ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናት ባሉ መሪዎችም ዘንድ ይሰተዋላል ብዬ አምናለሁ። ስለዚህ በየአጥቢያ ቤተ ክርስቲያናት እንደዚህ አይነቶቹን ጫና ለመቀነስ እና ቤተ ክርስቲያን በትክክለኛ ጉዞዋ ላይ እንድትሆን ለማድረግ ብቸኛው መፍትሔ አባላት በግልም ሆነ በቡድን ችግራቸውን በውይይት የመፍታት ባህል እንዲያዳበሩ ማበረታታት ነው።

5.5.3 "...እነርሱንም ባይሰማ ለቤተ ክርስቲያን ነገራት"

ማቴ 18፥17

አሁን በሁለት አማኞች መካከል የተጀመረው ግጭት በተለያዩ ምክንያቶች በግልም ሆነ በቡድን የተደረገው የማስታረቅ ስራ ሳይሳካ ቀርቶ ወደ ቤተ ክርስቲያን ደርሷል። ከቃሉ አንደምንረዳው ሁለት ወገኖች በመካከላቸው የተፈጠረውን ያለመግባባት በሂደት መፍታት ካልቻሉ በመጨረሻ እንዲመጡ የሚመክረው ወደ ቤተ ክርስቲያን ነው። ይህ ደግሞ ቤተ ክርስቲያን የመጨረሻ መፍትሔ ለመስጠት አቅሙም ስልጣኑም እንዳላት ያመለክታል።

ሐዋርያው ጳውሎስ የቤተ ክርስቲያንን ስልጣን አጉልቶ ለማሳየት በቆሮንቶስ ምዕ 6 ቁ. 2 ላይ "...የትዳር ጉዳይ ይቅርና በመላዕክት እንኳ እንድንፈርድ አታወቁምን?" በማለት ጉዳያቸውን በቤተ ክርስቲያን መጨረስ ሲገባቸው ወደ ፍርድ ቤት /ጳውሎስ አረመኔ ይላቸዋል/ ለሄዱት ለቆሮንቶስ አማኞች ይናገራል።

ቤተ ክርስቲያን በአማኞች ላይ ሙሉ ስልጣን ያላት ተቋም ነች። የመገሰጽ፣ የመቅጣት፣ የስነ ስርአት እርምጃ የመውሰድ እና ማገኛውንም ማስተካከያ የማድረግ ስልጣን አላት። "በውጭ ባሉ ሰዎች ላይ መፍረድ ምን አግዶኝ? በውስጥ ባሉ ሰዎች ላይ እናንተ አትፈርዱምን?" /ቆሮ 5፥12/ በማለት ሐዋርያው ጳውሎስ የሚናገረው ቃል የሚያረጋግጥልን ቤተ ክርስቲያን በውስጥ ባሉ አማኞች ላይ የመጨረሻ ፍርድ ማስተላለፍ የምትችል ተቋም መሆኗን ነው። ለዚህም ያላትን ስልጣን ተጠቅሞ የስነ ስርአት እርምጃ ስትወስድ፣ ስትቀጣጣጥ የእርምት እርምጃ ስትወስድ እና የመሳሰሉትን ነገሮች ስታከናውን በተጨማሪም የተቀጡ ሰዎች ንስህ ገብተው ሲመለሱ የመቀበል ስራ ስትሰራ እንመለከታለን። /ቆሮ 5፥3-4 2ቆሮ 2፥6-7፣ 1ጢሞ 1፥20/

ስለዚህ ሁለት እርስ በእርስ የተጋጨ ወገኖች ችግራቸውን በግልም ሆነ በሦስተኛ ወገን ሊፈቱ ካልቻሉ በመጨረሻ ሊሄዱ የሚገባቸው ቦታ ቤተ ክርስቲያን ነው። ይሄንንም ሲያደርጉ በፍጹም ቅንነት ቤተ ክርስቲያን ትክክለኛውን ፍርድ የምትሰጥ ተቋም እንደሆነች በማመን ጭምር መሆን አለበት። ስለሆነም ቤተ ክርስቲያን ጉዳዩን መርምራ እና ግራ ቀኙን ተመልክታ በተጨማሪም ከጌታ የሆነን መልዕክት ሰምታ የመጨረሻ ውሳኔ ስታስተላልፍ በተጋጨት ወገኖች ዘንድ ሊሰጥ የሚገባው ምላሽ እሺ ቢሆን ይመረጣል። ምክንያቱም በእኔ እምነት በጌታ ሀሳብ የተወረሰች ቤተ ክርስቲያን በፍጹም ፊት አይታ ወይም በተለየ ጥቅም ተደልላ ኢፍትሐዊ ውሳኔ አታስተላልፍም። ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን የመጨረሻ ያላቸውን ሀሳብ ተቀብሎ ነገሮችን ወደ ሰላም አቅጣጫ ማምጣት ይጠቅማል እንጂ ወደ ክልል፣ ወደ ዋና ቢሮ ወይም ወደ ፍርድ ቤት በመሄድ ጊዜ መፍጀት ለውጥ አያመጣም።

የመጣ ከመሰለንም ያለ ፍቅር የሆነ ሰምምነት እንጂ ፍጹምነት አይኖረውም።

5.5.4 “ቤተ ክርስቲያንን ባይሰማት እንደ አረመኔና እንደ ቀራጭ ይሁንልህ” /ማቴ 18፡17/

ነገሮች ከግለሰብ ግጭት ተነስተው እስከ ቤተ ክርስቲያን ደረጃ ከደረሱ በራሱ ረጅም ርቀት ያለ እርቅ የሄደን አንድን ግጭት እናይበታለን። ይሄም ሆኖ ቤተ ክርስቲያን ዘንድ ከደረሰም በኋላ ሰላም ከወረደ በራሱ መልካም ነገር ነው። ነገር ግን ቤተ ክርስቲያን ግጭቱን የመፍታት እና የመጨረሻ ውሳኔ የመስጠት ስልጣን እያላት የተወሰነውን የመጨረሻ ውሳኔ አልቀበልም የሚል አካል ከተፈጠረ ጉዳዩ ከቤተ ክርስቲያን ስልጣን በላይ ሆኗልና ከዚህ በኋላ አልቀበልም ያለው ሰው እንደ እመፀኛ ወይም እንደ ቀራጭ ይቆጠራል። ይሄ ማለት ደግሞ ለነገሩ መልክ ለመስጠት እና በግጭቱ ሂደት የተገዳው አካል ትክክለኛ ብይን ያገኝ ዘንድ ቤተ ክርስቲያን ስልጣኗ በአማኞች ላይ ብቻ ስለሆነ የግድ አረመኔዎችን ወደሚዳኙ ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት መሄድ የግድ ይላል።

በእኔ እምነት ሁለት አማኞች በተለያዩ ጉዳዮች ተጋጭተው እና ሳይግባቡ ቀርተው በዘመናዊ ፍርድ ቤት የሚቆሙበት ሁኔታ የሚኖረው ሁለቱም ወይም አንደኛው ወገን የተሄደበትን ሁሉ የዕርቅ መንገድ በስተመጨረሻም የቤተ ክርስቲያንን የውሳኔ ሀሣብ ለመቀበል ፈቃደኛ ሳይሆኑ ሲቀሩ ብቻ ነው። በዚህ ደረጃ ላይ ያለን ሰው መጽሐፍ ቅዱስ እንደ አረመኔ ወይም እንደ ቀራጭ ነው የሚቆጥረው። አረመኔ ወይም ቀራጭ ደግሞ በቤተ ክርስቲያን መሪዎች ሊዳኝ እና ውሳኔውንም አሜን ብሎ መቀበል አይችልም። ሐዋርያው ጳውሎስ “በውጪ ባሉት ሰዎች ላይ መፍረድ ምን አግዶኝ?” /ቆሮ 5፡12/ በማለት ቤተ ክርስቲያን በውጪ ባሉ ወይም በሂደት ከጌታ እና ከቤተ ክርስቲያን ሀሣብ ራሳቸውን ባወጡ ሰዎች ላይ የመፍረድ ስልጣን እንደሌላት አስረግጦ ተናግሯል። በሁሉ ላይ የመፍረድ ስልጣን ያለው ሁሉ በሁሉ የሆነው እግዚአብሔር ብቻ ነውና። /ቆሮ 5፡13/

አንደ አረመኔ የተቆጠረው እና የቤተ ክርስቲያን የመጨረሻ ውሳኔ ባይሰማ የተባለው ሰው እስከ ወዲያኛው ከቤተ ክርስቲያን ቢወጣ ወይም ቤተ ክርስቲያን ልታዘው በማትችልበት ደረጃ ላይ ብትደርስ አንደኛው ወገን ምንም እንኳ ሁሉ ነገሩ ከጌታ እና ከቤተ ክርስቲያን ሀሣብ ጋር ቢስማማ አንደኛው ወገን አምቦ የአረመኔን ተግባር ማድረግ ጀምሯልና መብቱን ለማስከበር ወደ ዘመናዊ ፍርድ መሄድ የግድ ሊለው ይችላል። በዚህ ሁኔታ ውስጥ ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት የሄደን ሰው የፍርድ ቃል እያወጣን ልንኮንነው አይገባም። በእርግጥ ለጌታ መተው ወይም “በትበደሉ አይሻልምን?” /ቆሮ 6፡7/ በሚለው የጌታ ቃል መሰረት ጉዳቱ እና መበደሉ እያለ

መብትን መልቀቅ የሚኖርበት ሁኔታ አለ። ነገር ግን ይሄ አይነቱ አካሄድ ሁልጊዜ ትክክል የማይሆንበት ጊዜ ይኖራል።

ሐዋርያው ጳውሎስ በዘመናዊ ፍርድ ቤት ቆመው ስለመብታቸው ከተከራከሩ ጥቂት አማኞች መካከል አንዱ እና ዋነኛው ነው። ሐዋርያው በሚሰብከው ወንጌል ምክንያት በአይሁዶች በርካታ ጊዜያት ተቃውሞ ደርሶበታል። ከዚህም አልፎ ከስ ተመስርቶበት በፍርድ ወንበር ፊት ቆሟል። ይሁንና በነገሮች ሁሉ በሸንጎ ፊት ቆሞ መልስ ሲሰጥ እና ሲከራከር የበደለኝነት ስሜት አይስተዋልበትም ነበር። ምክንያቱም እየተከራከረ ያለው በአረመኔ እና በቀራጭ ህይወት ተርታ ከሚመደቡ አለቆችና የሃይማኖት ለባቶች ጋር እንደሆነ ያውቃል። ለዚህም ነበር እስከ ሮም ድረስ ይግባኝ ጣይቆ በዘመናዊ ፍርድ ቤት ቆሞ ስለ መብቱ ይከራከር የነበረው። /ዮሐ 21፡28-31/

በእጣቃላይ አንድ ሰው ከቤተ ክርስቲያን ስልጣን በላይ ሆነ የሚባለው ቤተ ክርስቲያን የምታስተላልፈውን ውሳኔ እንቢ-አሻረረኝ-አልቀበልም ሲል ብቻ ነው። በዚህ ጊዜ ግለሰቡ በቀጥታ ሊዳኝ የሚችለው በሀገር ህገ-መንግስት መሰረት ስለሆነ ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት መውሰድ ያስፈልጋል። ከዚህ ጋር አንድ አማኝ ከማያምን ሰው ጋር በተለያዩ ምክንያቶች ተጋጭቶ ወደ ዘመናዊ ፍርድ መሄድ ቢያስብ ስህተት የለበትም። ምክንያቱም የማያምንን ሰው ወደ ቤተ ክርስቲያን አምጥቶ የመፍትሔ ሀሣብ ማስተላለፍ አይቻልም። በእርግጥ ምንም እንኳ ግለሰቡ ባያምንም ብቻውን ማናገር ከዚያም ከፍ ሲል ሁለት እና ሦስት በመሆን ለማንጋገር እድሉ ስለሚኖር ወደ ፍርድ ቤት ለመሄድ ከመወሰን ይልቅ የተቻለውን ሁሉ ጥረት ማድረግ አስተዋይነት ነው።

5.6 የሐይማኖት ግጭቶች እና የመንግስት ጣልቃ መግባት በመጽሐፍ ቅዱስ ሚዛን ሲለካ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፖብሊክ ሕገ መንግስት አንቀጽ 11 ቁጥር 3 በግልጽ “መንግስት በሃይማኖት ጉዳይ ጣልቃ አይገባም። ሃይማኖትም በመንግስት ጉዳይ ጣልቃ አይገባም” በማለት ይናገራል። መንግስት ጣልቃ ሊገባ የሚችለው ወይም ከላይ የተቀመጠው ነፃነት ሊገደብ የሚችለው “የሕዝብን ደህንነት ሰላምን፣ ጤናን፣ ትምህርትን፣ የሕዝብን የሞራል ሁኔታ የሌሎች ዜጎችን መሰረታዊ መብቶች ነፃነቶች እና መንግስት ከሐይማኖት ነፃ መሆኑን ለማረጋገጥ በሚወጡ ሕጎች ይሆናል” በማለት በአንቀጽ 27 ቁጥር 5 ላይ የማያሻማ ሀሳብ በማስቀመጥ ነፃነቱ አስከምን ድረስ መሄድ እንደሚችል እና እስከምን ድረስ ደግሞ መሄድ እንደማይችል አስቀምጧል። ከዚህ ሕገ መንግስት አንፃር መንግስት የሃይማኖት

ድርጅቶች በዚህ ማዕቀፍ ታቅፈው መሄዳቸውን የመከታተል ሐላፊነት እንዳለበት አምናለሁ።

አንድ አገርን የሚመራ አካል ጣልቃ ሳልገባቸው በነፃነት ሃይማኖታችሁን እራምዱ ካለ በኋላ በሌላ አንቀጽ ደግሞ ነፃነታችሁ የሌላውን መብት የሚነካ ሆኖ ከተገኘ ሕገ መንግስቱን ተላልፋችኋልና ጣልቃ ገብቼም ቢሆን ወደ ትክክለኛው መስመር የመመለስ ሀላፊነት አለብኝ የማለቱ ነገር በመጽሐፍ ቅዱስ ሚዛን እንዴት ሊለካ ይችላል? በመጽሐፍ ቅዱስ መንግስት በሃይማኖት መካከል ጣልቃ የገባበት ሁኔታ አለ ወይስ የለም? ይህን ጥያቄ በእጭሩ ለመመለስ በዚህ መጽሐፍ በፊት ለፊት ገጽ ከተቀመጠው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል መነሳት አስፈላጊ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በሮሜ መልዕክቱ ም 12 ቁጥር 18 ላይ “ቢቻላችሁስ በእናንተ በኩል ከሰው ሁሉ ጋር በሰላም ኑሩ” ብሎ የተናገረውን ቃል ብዙዎች ሙሉ ሀሳቡን ከመጠቀም ይልቅ “ከሰው ሁሉ ጋር በሰላም ኑሩ” በሚል ሀሳብ ሲግባቡበት አመለካከታቸው። ይሁንና ሐዋርያው በተናገረው በዚህ ክፍል ውስጥ ትልቅ መልዕክት ያላቸው ሁለት መሰረታዊ ሀሳቦች በአግባቡ ስለማይታዩ ከሰው ሁሉ ጋር እንዴት በሰላም መኖር ይቻላል? የሚል ጥያቄ ሰዎች እንዲጠይቁ እናደርጋቸዋለን። ሐዋርያው ይሁን ሀሳብ ሲናገር “ቢቻላችሁስ በእናንተ በኩል” የሚል ሁለት ሐረግ ማስገባቱን በጥንቃቄ መመልከት ይኖርብናል። “ቢቻላችሁስ” የሚለው ሀሳብ የተቻለንን ሁሉ አድርገን ከሰዎች ጋር በሰላም ለመኖር መጣጣር እንዳለብን ያሳያል “በእናንተ በኩል” የሚለውም ሀሳብ በሰላም ከሌሎች ጋር ለመኖር በእኔ በኩል የድርሻዬን መወጣት እንዳለብኝ ያመለክታል።

እንግዲህ በእኔ በኩል የተቻለኝን ሁሉ አድርጌ ከሌሎች ጋር በሰላም ለመኖር ያደረኩት ጥረት በሌሎች ጥረት አለማድረግ ምክንያት ላይሳካ የሚችልበት ሁኔታ እንዳለ የሐዋርያው ጳውሎስ ሀሳብ የሚጠቁም ይመስለኛል። ያ ማለት አንተ የሰዎችን መብት እያከበርክ ሃይማኖትህን ለማስፋፋት ስትሠራ ሌላው ደግሞ በሀይል አሳቡን ሊጭንበህ ከሞከረ ሌላ የሚዳኝህ ሀይል ያስፈልግህል ማለት ነው። ስለዚህ በእኔ እምነት የትኛውም ሰው የሌሎችን መብት ሳይነካ እምነቱን በነፃነት ለማራመድ ቢጥር እና ከሌሎች ጋር በሰላም ለመኖር በራሱ በኩል ሐዋርያው እንዳለ የቻለውን ሁሉ ቢያደርግ በምንም መልኩ በሐይማኖት መካከል ጠብ እና ግጭት ሊነሳ አይችልም ይሁንና ሰዎች ከሰላም ይልቅ ጠብን በመሻት በሌሎች ላይ አላስፈላጊ ጫና ለመፍጠር ከተንቀሳቀሱ አገር የመምራቱ ሀላፊነት ያለበት መንግስት ነገሮች የሰላምን አቅጣጫ እንዲይዙ የመሰራት ሀላፊነት አለበት።

ሐዋርያው ጳውሎስ እንደሚሰብከው ወንጌል ሁሉ ለሰላም በራሱ በኩል ከፍተኛ ጥረት ሲያደርግ እናያለን። ሰዎች የሚሰብከውን ወንጌል ለመቀበል እንቢ

ባሉ ጊዜ ሁሉ “ከገፋችሁትና የዘላለም ህይወት እንዳይገባችሁ በራሳችሁ ከፈረዳችሁ ግን እነሆ ወደ አሕዛብ ዘወር እንላለን” በማለት ትቶ ይሄዳል እንጂ ወደ ጠብ እና ግብ ግብ ውስጥ ሲገባ እናይም /የሐሥ 13፡46/

ይሁንና በአንድ ወቅት ከአራት ሰዎች ጋር በከንከራዎስ ፀጉሩን ተላጭቶ ስለት ለማቅረብ ወደ መቅደስ በገባ ጊዜ ከእስያ የመጡ አይሁዶች በመቅደስ አይተውት ሕዝቡን ሁሉ አስተባብረው ያዙት፤ መያዝ ብቻ አይደለም ከፋኛም ደበደቡት። በዚህ መሀል ታዲያ ጣልቃ ገብቶ ያስጣለው በጊዜው አገር ይመራ የነበረው መንግስት ነበር። ቃሉም “ሊገድሱትም ሲፈልጉ ሊየሩሳሌም ፈጽማ ታወከች የሚል ወሬ ወደ ጭፍራው ሻለቃ ወጣ እርሱም ያን ጊዜ ወታደሮችን ከመቶ አለቆች ጋር ይዞ እየሮጠ ወረዳባቸው” በማለት ይነግረናል። /የሐሥ 21፡31/

ስለዚህ ሰዎች ከእምነት ጋር በተያያዘ ያልተግባቡበት ሁኔታ ተፈጥሮ ነገሮች ከቁጥጥር ወጪ ወጥተው የሰው ህይወት እንዳይጠፋ ምን ጊዜም አገርን የሚመራት ሀላፊነት ያለበት አካል ጣልቃ መግባቱ የግድ ይላል።

ጥንቃቄ የሚሹ ሐሳቦች

1. በሃይማኖት መካከል የተነሱ ግጭቶችን እንዳይረጋጉ የሚላኩ ባለስልጣናት ወይም ፖሊሶች ሕገ መንግስትን ከማስከበር ባለፈ የሚከተሉትን ሃይማኖት ለማስከበር መንቀሳቀስ የለባቸውም።
2. የሃይማኖት ቅጥር ግቢዎች ቅዱስ ስፍራ ተብለው ስለሚታመኑ እስገዳጅ ሁኔታ ካለጋጠመ በቀር በግቢ ውስጥ የጦር መሳሪያ ተኩስ ባይሰማ ይመረጣል።
3. መንግስት በአብዛኛው ቅርበቱ ለፖለቲካ አስተሳሰብ እንደመሆኑ በሃይማኖት መካከል የሚነሱ ግጭቶችን በቀጥታ እርሱ ለመፍታት ከመሞከር ይልቅ ለእምነቱ ቅርበት ያላቸውን እና በሁለቱም ወገኖች ዘንድ የሚታመኑ ሰዎችን ለመጠቀም ቢሞከር የተሻለ ይሆናል።
4. የሃይማኖት ግጭት በባህሪው ሰዎችን ቶሎ ስሜታዊ ሊያደርግ ስለሚችል በሚድያ ሲቀርብ በተቻለ መጠን ሚዛኑን የጠበቀና ለስላሳ ቢሆን ይመረጣል።
5. ከሃይማኖት ግጭት ጋር በተያያዘ ተጠርጥረው የሚያዙ የሃይማኖት አስተማሪዎች እና መሪዎች በማግበረሰቡ ዘንድ የሚለጣቸው ቦታ እና አክብሮት ከፍተኛ ስለሆነ በጥንቃቄ ሊስተናገዱ ይገባል። ያ ማለት ማግበረሰቡ በሚጠራቸው ማዕረግ መጥራት፤ ከብራቸውን መጠበቅ እና የመሳሰሉትን ማድረግ የግድ ይላል።

ምዕራፍ ስድስት

6.1 መጽሐፍ ቅዱስ እና ግጭት

መጽሐፍ ቅዱስ በትውልዶች ታሪክ ያለፈ መጽሐፍ እንደመሆኑ ከሰው ፍጥረት ጀምሮ በርካታ መረጃዎችንና ታሪኮችን የያዘ መጽሐፍ ነው። በተለይ ለቀጣዩ ትውልድ ትምህርት ይሆን ዘንድ ያለምንም መቀነስ እና መጨመር የነገሰታትን ድካም ጨምሮ በየደረጃው በሰው ልጆች መካከል ይፈጠሩ የነበሩ ግጭቶችን በማያሻማ መልኩ እስቀምጦልናል። /ሮሜ 15፥4/ በዚህ መጽሐፍም የተወሰኑትን ግጭቶች በማንሳት በጊዜው ግጭቱን ለመፍታት የተጠቀሙበትን ስልት በምዕራፍ ሁለት ካነሳናቸው የግጭት አፈታት አይነቶች ጋር በማገናኘት ለማየት እንሞክራለን።

6.1.1 በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል የነበረው ግጭት

በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል ለተፈጠረው ግጭት ትልቅ ድርሻ የነበረው ሰይጣን ዲያቢሎስ ሲሆን በመቆጣጠል በሰይጣን ተንኮል ተታሎ የእግዚአብሔርን ህግ የተላለፈው የሰው ልጅ ነው። /ዘፍ 3፥1-8/ በዚህም ምክንያት ሞት ወደ አለም ሲገባ ሰውም ከእግዚአብሔር ጋር በጽድቅ መኖር አቅቶት እረኛ እንደሌለው በግ በምድር በዳ ተቅበዝብዟል። /ማቴ 9፥35-38/

ይሁንና ዘመናት ያስቆጠረው የእግዚአብሔር እና የሰው ልጅ ልዩነት በእግዚአብሔር ፍጹም ፍቅር እና እርህራሄ የተነሣ ዳግመኛ ተሃድሶ አግኝቶ የሰላም አዋጅ በሰማይ እና በምድር ታውጇል። /ሉቃ 2፥12-14/ የሰው ልጆች ዋና ጠላት የነበሩት ሀጢያት እና ሞትም በክርስቶስ ኢየሱስ የመስቀል ስራ ድል ተነስተዋል። /1ኛ ቆሮ 15፥55-57/

ከዚህ ቀደም ከምናውቀው የግጭት አፈታት ሂደት የእግዚአብሔር እና የሰው ልጆችን እርቅ በእጅጉ ለየት የሚያደርገው ተበዳዩ እራሱ እግዚአብሔር ሆኖ

ባለ ለዕርቁ ትልቅ ዋጋ የከፈለውም ራሱ እግዚአብሔር መሆኑ ነው። እንደያ ልጁን ለመስቀል ሞት አሳልፎ በመስጠት ለዕርቁ ትልቅ አስተዋጽኦ ያደረገ ሲሆን ልጁም ክርስቶስ ፍጹም በሆነ መሰጠት ተልዕኮውን ፈጽሞ ሰውን ከነበረበት የጨለማ ኑሮ በማላቀቅ ወደ ታላቁ ብርሃን እምጥቶታል። /ቆላ 1፥13-14/

6.1.2 የአብርሃምና የሎጥ እረኞች ግጭት

እግዚአብሔር አብርሃምን ለተለየ አላማ ከካራን ሲጠራው ዘመዱን ሎጥ ይዞ ነበር የወጣው። /ዘፍ 11፥31-32/ ምንም እንኳ ከሀገራቸው ሲወጡ ምንም ሀብት እና ንብረት ያልነበራቸው ቢሆንም እግዚአብሔር እንደ ቃሉ ባረካቸውና ሀብታቸው በየቀኑ እየበዛ መጥቶ ስፍራ አልበቃ አላቸው። /ዘፍ 13፥6/ የበታ መጥበብን ተከትሎ የአብርሃምና የሎጥ እረኞች ጠብ ሲፈጥሩና ጠቡም ወደ አብርሃምና ወደ ሎጥ ሲደርስ እንመለከታለን። /ዘፍ 13፥7-13/

ከታሪኩ እንደምንረዳው የዚህ ጠብ ምክንያት በምዕራፍ አንድ እንደተመለከትነው የፍላጎት ያለመሟላት ልንለው እንችላለን። ምክንያቱም በግልጽ የሚታየው ችግር የበታ ችግር ነውና። ለዚህ ግጭት መፍትሔ ለመስጠት አብርሃም ትልቁን ሚና የተጫወተ ይመስላል። ምክንያቱም ግልጽ የሆነ የመፍትሔ አቅጣጫዎችን ከጥሩ የሰነ ምግባር ንግግር ጋር ነበር ሲያቀርብ የነበረው። “አብረምም ሎጥን አለው፤ እኛ ወንድማማች ነንና በአኔና በአንተ በእረኞቼና በእረኞችህ መካከል ጠብ እንዳይሆን አለምንሀለሁ ምድር ሁሉ በፊትህ እይደለችም? ከአኔ ትለይ ዘንድ አለምንሀለሁ አንተ ግራውን ብትወስድ አኔ ወደ ቀኝ እሄዳለሁ፤ አንተም ቀኙን ብትወስድ ወደ ግራ እሄዳለሁ” /ዘፍ 13፥8፥9/ በማለት ዘመዱን ሎጥን በአክብሮት ሲጠይቅ እናያለን። ከዚሁ ጋር አብርሃም በከፍተኛ ደረጃ ጠብን የማብረድ አቅም ያለው ሰው ሲሆን በሂደቱም ለመመልከት እንደቻልነው መተባበር የተባለውን የግጭት አፈታት ሂደት እንደተከተለ እናስተውላለን። ምክንያቱም መተባበር ግጭትን በሰላም ቋጭቶ ለተሻለ አላማ ተባብሮ መሰራት እንደመሆኑ ሎጥ በዘፍ. ም 14 ከቁ1-24 እንደምንመለከተው በሚኖርባት በሰዶም ከተማ በተነሣ ግጭት እራሱን ጨምሮ፤ ሚስቱ፤ ልጆቹ እና ንብረቱ ሲማረኩ አብርም 318 የሚሆኑ በቤት ውስጥ የተወለዱ ብላቴኖቹን አሰልፎ ነበር ሎጥን ለማስለቀቅ የዘመተው። በዚህም ከአምስት ያላነሱ ነገሰታትን ድል ነሱቶ ሎጥን፤ የሎጥ የሆነውንና ሌሎችን ማርኮ ሲመለስ እንመለከታለን። /ዘፍ 14፥17-24/

ግጭትን በመልካም መቋጫት እና ነገም እንደምንገናኝ ሆነን መለያየት የብስለት ምልክት ነው። ከአብረምና ከሎጥ ግጭት የምንገነዘበውም ግጭትን በጥሩ መልኩ መቋጫት ለዘላቂታዊ መፍትሔ መሰረት መሆኑን ነው። ስለዚህ “በደረሰበት

አልደርስም" ብሎ መለያየት ትክክለኛ የመፍትሔ አቅጣጫ አይደለምና ልንሄድበት አይገባም።

6.1.3 የይስሐቅ ሎሌዎች እና የጌራራ ሀገር አረኞች ግጭት

በሚኖርበት ምድር በተከሰተ ረሀብ ምክንያት ይስሐቅ አካባቢውን ለቆ ወደ ግብፅ ለመሄድ እያሰበ እያለ ነበር አግዚአብሔር በጌራራ እንዲቀመጥ እና በዚያም እንደሚባርከው የተናገረው ሕፃን 26፡1-2/ እግዚአብሔር እንደተናገረው ይስሐቅን በብዙ ባረከው፤ አሰፋውም። ንጉስ አቢሜሌክ "ከእኛ ይልቅ በርትተሃል" አሰከለውም ድረስ በሀብት እጅግ እየጨመረ መጣ ሕፃን 26፡16-17/ በኋላም በአብርሃም ዘመን ተቆፍረው የነበሩና በኋላ በፍልስጤማዊያን የተደፈኑትን የውሃ ጉድጓዶች የይስሐቅ ሎሌዎች መቆፈር ሲጀምሩ የጌራራ አረኞች ተጣሏቸው። ሕፃን 26፡18-22/ በጊዜው ኤሴቅ እና ስጥና ተብለው በተጠሩ የውሃ ጉድጓዶች ላይ ሊግባቡ አልቻሉም። የይስሐቅ ሎሌዎች የቆፈሩትን ሁለት ጉድጓዶች ለጌራራ አረኞች ትተውላቸው አልፍ ብለው ሶስተኛውን ጉድጓድ መቆፈር ጀመሩ። በዚህም ጠብ አልነበረምና ስሙን ርኖቦት ብለው ጠርተውታል። ሕፃን 26፡22/

የጠቡን መነሻ ከመሰረቱ ለማየት ስንሞክር ቅናት ሆኖ እናገኘዋለን። ምክንያቱም በዘፍ 26ቁ 12 ላይ ስንመለከት "ይስሐቅ በዚያች ምድር ዘርን ዘራ በዚያም አመት መቶ አጥፍ አገኘ እግዚአብሔርም ባረከው። ባለጠጋ ሰውም ሆነ እጅግ እስኪበልጥ ድረስም እየጨመረ ይበዛ ነበር የበግና የላም ከብትም ሎሌዎችም እጅግ በዙላት። የፍልስጤም ሰዎች ቀኑበት" የሚል ቃል እናነባለን። ይሁንና የይስሐቅ ሎሌዎች በዚህ መልክ የተፈጠረውን ግጭት ለመቆጣጠር የተከተሉት የመፍትሔ አቅጣጫ "መሸሸ" የሚባለውን የግጭት አፈታት ሂደት ይመስላል። ምክንያቱም ጠብን ለማብረድ ብቻ ሲባል ቆፍረው ያወጡትን ሁለት የምንጭ ጉድጓዶች እየለቀቁ ሲሄዱ እንመለከታለን። ሕፃን 26፡20-22/ ይሄ ደግሞ የሚያሳየው በአንድ ነገር ላይ የሙጥኝ ብሎ አላስፈላጊ ጠብ ውስጥ ከመግባት ይልቅ ተመሳሳዩን ነገር አልፍ ብሎ መፈለግ ከተቻለ ጥሩ የመፍትሔ አቅጣጫ ሊሆን ይችላል። በጊዜው የጌራራ ሰዎች በትንሽ በትልቁ ምክንያት ፈጥረው ይስሐቅንና ሎሌዎቹን ተጋጭተው ድብቅ አላማቸውን ለመተግበር የሚተጉበት ጊዜ ስለነበር ማጥበቢያ መንገዱ በእርግጥም አልፍ ማለት ብቻ ነበር ማለት ይቻላል።

አለመግባባት በተፈጠረ ቁጥር መሸሸ የሁልጊዜ መፍትሔ ሊሆን እንደማይችል ለሁሉም ሰው የተገለጠ ይመስለኛል። ሆኖም ግን አንዳንዴ ከነገሩ አልፍ ማለት የተሻለ መፍትሔ የሚሆንበት ጊዜ አለ። በተለይ ሰዎች በሆነልን ነገር ቀንተው ሆነ ብለው ስኬታችንን የኋሊት ለመጎተት አሰበው የሚፈጥሩትን ግጭት

በጥበብ መቆጣጠር ያስፈልጋል። ለዚህም የበለጠውን ለመጠበቅ ሲባል አልፍ ማለት ብቸኛው መፍትሄ ሊሆን ይችላል።

6.1.4 በያዕቆብ እና በዴሳው መካከል የነበረ ግጭት

ያዕቆብ እና ዴሳው መንታ ወንድማማቾች ሲሆኑ ዴሳው በአደን ስራ ላይ ጊዜውን የሚያጠፋ ያዕቆብ ደግሞ በቤት አካባቢ ያሳልፍ እንደነበር ከመጽሐፍት እንረዳለን። ሕፃን 25፡24-26፡27/ በሁለቱ ወንድማማቾች መካከል ለተፈጠረው ግጭት መነሻ የሆነው ያዕቆብ ለኤሳው የሚገባውን የብኩርና ምርቃት አታሎ ከአባቱ ከይስሐቅ መቀበሉ ነበር። በዚህም ምክንያት ኤሳው ወንድሙን ለመግደል እንደተነሣ በተሰማ ጊዜ ያዕቆብ አካባቢውን ለመልቀቅ ተገደደ። ሕፃን 27፡18-20፡28፡1-5/

እንግዲህ በያዕቆብ እና በኤሳው መካከል የተፈጠረውን ግጭት ለመፍታት ለጊዜው መሸሸ የመፍትሔ አቅጣጫ ነበር። ሽሽቱም እንደ ይስሐቅ ሎሌዎች አልፍ ተብሎ ብቻ የሚፈታ ሳይሆን ረጅም ርቀት መሄድን የሚጠይቅ ስለነበር በሁለቱ ወንዞች መካከል ወደሚገኘው ወደ እናቱ ወንድም ወደ ላባ ቤት በመሄድ ለ20 አመታት በስደት ኖረ። ሕፃን 28፡1-2/ ለጊዜው መሸሸ የመፍትሔ አቅጣጫ የሚሆነው አንደኛው ወገን ፈጽሞ ያልተረጋጋ እና ከውይይት ይልቅ ለበቀል የሚጣደፍ ሆኖ ሲገኝ ነው። ለዚህም ነበር ኤሳው በንዴት ያዕቆብን ለመግደል ሲያስብ ያዕቆብ መሸሸን የመረጠው። ሕፃን 27፡42/ ይሁንና ከ20 አመታት በኋላ ነገሮች ተቀይረው በኤሳው እና በያዕቆብ መካከል ሰላም ሰፍኖ በደስታ ሲቃ እየተላቀሱ ሲሳሳሙ እንመለከታለን። ሕፃን 33፡4/

ግጭት በአንደኛው ወገን ወይም በሁለቱም ወገን በሆነ ጥፋት ሊከሰት ይችላል። አሊያም ደግሞ በሦስተኛ ወገን እነሳሽነት ሊፈጠር የሚችልበት ሁኔታ አለ። ያዕቆብ ራሱን ደብቆ ከአባቱ ከይስሐቅ የብኩርናን በረከት ለመቀበል እናቱ ርብቃ ትልቅ ሚና ነበራት። ሕፃን 27፡5-11/ ድርጊቱንም ለመፈጸም ከሀሊናው ጋር ሲሟገት የማበረታቻ ድጋፍ ትሰጠው ነበር። ሕፃን 27፡12-17/ የሆነ ሆኖ በያዕቆብና በኤሳው መካከል ለተፈጠረው ግጭት እንደ ዋና ምክንያት የምናስቀምጠው በአቋራጭ በረከት (ሀብት) ለማግኘት የሚደረግን አካሄድ ነው። ወይም ደግሞ እድሏዊ የቤተሰብ አስተዳደር ልንለው እንችላለን። ምክንያቱም ርብቃና ባለቤቷ ይስሐቅ ልጆቻቸውን በእኩል መውደድ ሲገባቸው ለያይተው ያቀርቧቸው ነበርና ሕፃን 25፡28/

ከያዕቆብ እና ከኤሳው የግጭት ሂደት በተለይ ለያዕቆብ ትልቅ የስኬት

በሮች ሲከፈሉት እናያለን። ከታሪኩ እንደምንረዳው ወደ ላባ ቤት ሲሄድ በእጁ ከያዛት በትር በቀር ምንም አልነበረውም። ከ20 አመታት በኋላ ወደ ሀገሩ ሲመለስ ግን እጅግ የበዛ ሀብት እና ብዙ ቤተሰብ አፍርቶ ነበር። እራሱ ሲመሰክርም “... በትሬን ብቻ ይገድ ይህን የርዳናሰን ተሻግራ ነበርና አሁን ግን የሁለት ክፍል ሰራዊት ሆኛለሁ” በማለት ተናግሯል።

በአጠቃላይ ግጭትን እንዴት መቆጣጠር እንደሚቻል ማወቅ የወደፊት አቅጣጫን ብሩህ ያደርጋል። ሰዎች በንዴት ተነሳስተው አላስፈላጊ እርምጃ እንዳይወስዱብንም ይከላከላል።

6.1.5 በሐዋርያው ጳውሎስ እና በበርናባስ መካከል የነበረው ግጭት

በርናባስ እና ጳውሎስ በቀድሞዋ ቤተ ክርስቲያን ዘንድ ትልቅ ቦታ ያላቸው እና ለበርካታ ቤተ ክርስቲያናት መመስረት እስከመጨረሻው የተጋደሉ የወንጌል አርበኞች ናቸው። ከዚህ ጋር መከራን ስለ ወንጌል የተቀበሉ እና በተከታዮቻቸውም ዘንድ በእጅጉ የሚወደዱ አገልጋዮች ነበሩ።

ይሁንና እነዚህ በታላቅነታቸው የተመሰከረላቸው የአግዚአብሔር አገልጋዮች በአንድ ወቅት ለሁለተኛው የሚሸነፈ ጉዞ እየተዘጋጁ እያለ ከፍተኛ ያለመግባባት በመሀከላቸው ተፈጠረ። የግጭቱ ዋና ምክንያት ማርቆስ የተባለው የሐንስ ከእኛ ጋር ለአገልግሎት መሄድ የለበትም ብሎ ሐዋርያው ጳውሎስ በመቃወሙና ወንድም በርናባስ ደግሞ አብሯቸው እንዲሄድ ግፊት በማድረጉ ነበር። /የሐሥ 15፥37-39/ መከፋፋቱ ጠንክሮ እስከ መለያየት ተደረሰና ጳውሎስ ሲላሰን መርጦ ሁለተኛውን የአገልግሎት ጉዞ ሲጀምር በርናባስ ደግሞ የሐንስን ይዞ በመርከብ ወደ ቆጵሮስ ሄደ። /የሐሥ 15፥39/

በዚህ ሁኔታ የተለያዩት እነዚህ አገልጋዮች ግን እስከ ወዲያኛው ተለያይተው ሲቀሩ እንመለከትም። ምክንያቱም ከመጽሐፍት እንደምንረዳው ጳውሎስ ከእኛ ጋር መሄድ የለበትም ብሎ በአቋም ሲከለከለው የነበረውን ማርቆስ የተባለውን የሐንስ ለአገልግሎት ያስፈልገኛል በማለት ዳግመኛ ወደ አርሱ እንዲመጣ መልዕክትን ሲያስተላልፍ እንመለከታለን። /2ኛ ጢሞ 4፥11/

በዚህ ክፍል በቅድሚያ ሁለት ነገሮችን ማንሳት አፈልጋለሁ። በመጀመሪያ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በከፍተኛ ሀላፊነት ላይ ያሉ አገልጋዮች የየራሳቸው ስብዕና ያላቸው እንደመሆኑ ሲጋጩ ብንመለከት ብዙ ሊገርመን አይገባም። እንደ

ስጋዊያንም ቆጥረናቸው ለእነርሱ ያለንን ከብር መቀነስ አይገባንም። ቁም ነገሩ ለምን ተጋጩ የሚለው ሳይሆን እንዴት ፈቱት የሚለው ነው። በሁለተኛ ደረጃ ምንም እንኳ በርናባስ ለጳውሎስ አገልግሎት ትልቅ አስተዋጽኦ ያደረገ እና እንደ መንፈሳዊ አባቱ የሚታይ አገልጋይ ቢሆንም ጳውሎስ ባላመነበት ነገር እስከ መለያየት ድርሶ አቋሙን ማሳወቁ ለእኔ ትልቅ ትምህርት ሰጥቶኛል። ምክንያቱም እንዳንዴ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ለእኛ ብዙ ዋጋ እንደከፈሉ የምናስባቸው አገልጋዮች ምንም ይበሉ ምን ባይመቸንም አቋማችንን በድፍረት ለማሳወቅ ስንቸገር ተመልክቻለሁ። ከዚህ ክፍል ታዲያ መገንዘብ ያለብን ከታች ወደ ላይ አስተያየት መስጠት በራሱ ሰዎችን መናቅ ወይም ድፍረት ሳይሆን ራስን ሆኖ የመቅረብ ምልክት እና ብስለት መሆኑን ነው።

በጳውሎስ እና በበርናባስ መካከል የነበረውን ግጭት ለመፍታት መጀመሪያ የተከተሉት መንገድ የውድድር አይነት ይመስል ነበር። ምክንያቱም ጳውሎስ ማርቆስ የተባለው የሐንስ ከእኛ ጋር አይሄድም ሲል በርናባስም በተራው መሄድ አለበት ብሎ ተከራክሯል /የሐ. ስራ 15፥37-38/ በኋላ ግን ማንም አሸናፊ እና ተሸናፊ ሳይኖር ሁለቱም የየራሳቸውን እርምጃ ስለወሰዱ እና አሸናፊም ተሸናፊም ስላልነበረ የሸሸት መልክ ታይቶበታል። በስተመጨረሻ ግን በሰላም መንገድ ለተሻለ ዓላማ ሲፈላለጉ ስለተመለከትን ግጭታቸውን በመተባበር መንገድ እንደ ፈቱት የሚያመለክት ፍንጭ እንመለከታለን። /2ኛ ጢሞ 4፥11-12/

የአብርሃምንና የሎጥን የግጭት አፈታት ሂደት በተመለከትንበት ጊዜ በዋናነት ልዩነታችንን ተመልሰን እንደምንገናኝ ይሁን ብለን ነበር። በዚህ ክፍልም በተመሳሳይ በመከፋፋት የተለያዩት ጳውሎስ፣ በርናባስ እና ማርቆስ የተባለው የሐንስ ተመልሰው ተገናኝተዋልና ምሳሌያቸው በቀላሉ የሚታይ አይደለም። ሁል ጊዜ በጠራ መንፈስ የተፈጠረን እንደግጭት ለመፍታት ከሞከርን ነገ በቀላሉ በአንድ አላማ ተሳስረን ለመስራት አንቸገርም። ያለበለዚያ እርካታችን የተለየ ይሆንና ሰው ሲወድቅ፣ ሲጎዳ እና ከእኛ ሲያንስ መደሰት እንጀምራለን።

6.1.6 ከግሪክ በመጡ አይሁዶች እና በሀገሬው አይሁዶች መካከል የነበሩ ግጭቶች

በሐዋርያት ስራ ምዕ 6 ክፍ 1-6 የተመዘገበው የግጭት ታሪክ መበለቶቻችን ቸል ተባሉ በሚሉ ከግሪክ በመጡ አይሁዶች ቀስቃሽነት የተጀመረ ግጭት ሲሆን ጉዳዩም የእዕማዶቹን ሐዋርያት ጣልቃ መግባት ሁሉ ጠይቆ እንደነበር እናያለን። ከታሪኩ እንደምንረዳው ግጭቱን በፍትህዊነት ለመፍታት አውነተኛ እና የተመሰከረላቸው አገልጋዮች ከማህበረሰቡ ተመርጠው በሐዋርያት እጅ የተሾሙ

ሲሆን ዳግመኛ ተመሳሳይ ችግር ስለመነሣቱ የሚናገር ከፍል በመጽሐፍ ቅዱስ ስላልተፃፈ ችግሩ በዘላቂነት ተፈታል ብሎ መገመት ይቻላል።

የግጥሙ ዋነኛ ምክንያት በወቅቱ የማዕድ አገልጋዮች የነበሩ ሰዎች እስተዳደራዊ በደል መፈጸማቸው ነው። ምክንያቱም ፍትሐዊ ባልሆነ መልኩ እንግንዶችን እየጠቀሙ ሌሎችን ደግሞ ይበድሉ ነበር። ይሁንና የተፈጠረውን ግጭት ለመፍታት በሁለቱም ወገኖች ዘንድ ዝግጁነቱ ነበር። ከከፍሉ እንደምንረዳው ሐዋርያት ባቀረቡበት የመግባቢያ ሀሳብ በቀላሉ ሲሰማሙ እንመለከታለን። በተለይ በበታው ላይ ሆነው ማዕድ ሲያከፋፍሉ የነበሩ ሰዎች አዲስ በተመረጡ አገልጋዮች እንዲተኩ ሲደረግ ለምን? ብሎ ድምጹን ያሰማ ሰው እንመለከትም። ከዚህ ጋር ሕዝብ የመረጣቸው እና ያመነባቸው ሰራተኛ አገልጋዮች ስለነበሩ በበታው የተተኩት መቋጫው ፍጹም ሰላማዊ ነበር ማለት ይቻላል።

ከዚህ ታሪክ የምናየው ትልቅ ቁም ነገር ፍጹም በሆነ መተባበር ግጭትን መፍታት እንደሚቻል ነው። መተባበር ሀላፊነትን በልጠ ለተገኘ አሳልፎ መስጠት፣ የተሻለን ሀሳብ መቀበል እና ችግርን በውይይት ለመፍታት ፈቃደኝነትን ማሳየት እንደመሆኑ ሙሉ ለሙሉ በእርቁ አፈጻጸም ሂደት ተንፀባርቆ ተመልክተናል። በተለይ ሐዋርያት ግጭትን የመፍታት ብቃታቸው በእጅጉ የላቀ ነበር። ምክንያቱም ሀላፊቱን እኛ ተረክበን ነገሩን እናስተዳድረው ቢሉ ኖሮ ነገሮች የበለጠ ተወሳሰበው እነርሱም የላቀውን ስራ ከመስራት ይገድሉ ነበር። እነርሱ ግን ሕዝብ ያመነበትን ምርጫ አድርገው እና ሀላፊነትን ሰጥተው ነገሩን በጥሩ መንፈስ ዳጩት።

ግጭትን በጥሩ መንፈስ ለማሰር ነገሩን ወደ ውይይት ማምጣት ትልቅ ቁም ነገር ነው። ከዚህ ጋር ለተሻለ ሀሳብ መሸነፍ ደግሞ የበለጠ የተዋበ ያደርገዋል። ስለዚህ ሰው በግጭት ምክንያት ለውይይት ተቀምጦ ከየትኛውም ከፍል ይሁን ተአማኒነት ያለው እና ገንቢ ሀሳብ ከቀረበ ለመቀበል መዘጋጀት ያስፈልጋል።

6.1.7 መገረዝን በሚሰብኩ አይሁዶች እና ወንጌልን በተቀበሉ አሕዛብ መካከል የተፈጠረ ግጭት

ሐዋርያት ወንጌልን በተቀበሉ አሕዛብ ወገኖች እና ሳይላኩ ካልተገረዘችሁ አትድኑም እያሉ በሚናገሩ አይሁዶች መካከል በተነሳ ያለመግባባት ጉባኤ ጠርተው ሰፊ ውይይት ሲያደርጉ ይሄ የመጀመሪያቸው ነበር ማለት ይቻላል። /የሐሥ 15፡1-5/ የችግሩም ስፋት እስከ አንጾኪያ፣ ሶሬያ እና ኪልቂያ የዘለቀ እንደነበር እንመለከታለን። በወቅቱም ሐዋርያው ጳውሎስ እና በርናባስ የመገረዝን ትምህርት ከሚያስተምሩ አይሁዶች ጋር እስከ ጥል የዘለቀ ከርከር ካደረጉ በኋላ ነበር ጉዳዩን ይዘው ወደ

ሐዋርያት እና ወደ ሽማግሌዎች ከአካባቢው ሰዎች ጋር በመሆን ወደ ኢየሩሳሌም የመጡት። /የሐሥ 15፡2/

በኢየሩሳሌም ሐዋርያት እና ሽማግሌዎች ጉዳዩን ለማየት በተቀመጡበት ወቅት ከፍተኛ ከርከር አካሂደዋል።/የሐ 15፡6-7/ በተለይ ሐዋርያው ጴጥሮስ እና ያዕቆብ በውይይቱ ወቅት አሳማኝ እና የሚጠቅም ሀሳብ በመሰንዘር ጉባኤውን የበለጠ ሲሞግቱት ተስተውለዋል። /የሐሥ 15፡7-18/ በስተመጨረሻ የተደረሰበት ስምምነት ታዲያ ወዲህ መሪዎችን ያግባባ፣ እልፍ ሲል ደግሞ የችግሩ ገፈት ቀማሽ የነበሩትን አህዛብ እጅግ ደስ ያሰኘ ውሳኔ ነበር የተላለፈው። /የሐሥ 15፡22፣31/

ከዚህ ታላቅ እና ታሪካዊ ስብሰባ በዘመናት መካከል የሚነሱ መሪዎች ትልቅ ትምህርት እንደሚያገኙ እሙን ነው። በተለይ በሀሳብ መፋጨትን መልመድ፣ ጥሰ የወጣን ሀሳብ የራስ አቋም አድርጎ መቀበል እና ውይይትን አሳታፊ ማድረግ ንልተው የሚታዩ ቁም ነገሮች ናቸው። ከዚህ ጋር የስምምነቱን የመጨረሻ ሀሳብ በግልጽ በሚታይ መልኩ ለማስቀመጥ መሞከራቸው በሐዋርያት እና በሽማግሌዎች መካከል የላቀ እውቀት እንደነበር በቀላሉ መገመት የሚቻል ይመስለኛል። /የሐሥ 15፡23-29/

ዛሬም ድረስ ለመሪዎችና ለአስተዳዳሪዎች ትልቅ መሰረት የሆነው ታላቁ የሐዋርያት ምክከር በይዘቱ ፍጹም ትብብር የተባለው የግጭት አፈታት ሂደት የተንፀባረቀበት ነበር ማለት ይቻላል። ምክንያቱም ዘላቂ የመፍትሔ አቅጣጫ ከማስቀመጡም በላይ በሁለቱም ወገን ተቀባይነትን ያገኘ የመፍትሔ ሀሳብ አስተላልፈዋል።

አንደ መሪ ለበለጠ ሀሳብ መሸነፍ ትልቅ ብስለት ነው። ለምንመራውም ሕዝብ ዘላቂ ሰላም መጨነቅ ያገልጋይነት /Servant hood/ ምልክት ነው። ሐዋርያት በአንድ ልብ ሆነው እኛና መንፈስ ቅዱስ ወስነናል ብለው ወጥ የሆነ ሀሳብ ለሕዝባቸው ማስተላለፍ አቅቷቸው ቢለያዩ ኖሮ ከታች ያለውም ትውልድ ጎራ ለይቶ መሰለፉ አይቀሬ ነበር። እነርሱ ግን በእነርሱ መለያየት ምክንያት የሚመጣውን መብጣበጥ ቀድመው የተፈሩ መሪዎች ስለነበሩ ምንም ከፍተኛ አልሰጡም ነበር።

ስለዚህ በተለይ በቤተክርስቲያን ደረጃ በትልቅ ሀላፊነት ላይ ያለን መሪዎች እና አገልጋዮች የተፈጠሩ ችግሮችን ለመቆጣጠር ከማናቸውም በላይ ሀላፊነት እንዳለብን ማወቅ ይኖርብናል። ያ ሳይሆን ቀርቶ በግብታዊነት ያፈነገጠ ሀሳብ አቅርቦን ተቀባይነት ስላላገኘን ብቻ ብንለይ እታች ያለውን ሰው በእጅጉ እንጎዳለን።

ምዕራፍ ሰባት

7.1 የግጭት አሉታዊ እና አዎንታዊ ገጽታዎች

ግጭትን ከመነሻው ለማየት እንደሞከርነው በሰው ልጆች የየአለት እንቅስቃሴ ውስጥ ሁል ጊዜ ሊከሰት የሚችል ነገር ነው። ተጀምሮ እስኪጨረስ ግጭት ሳያገኘው ይሄንን አለም የሚሰናበት ሰው ሊኖር አይችልም። በእርግጥ ከተገኘም ትክክለኛ የሰው ልጅ ፍላጎት የሌለው እና ጤንነቱም የተዛባ ሊሆን ይችላል ብዬ በግሌ አምናለሁ። ምክንያቱም ሁል ጊዜ ፍላጎት እስካለ ድረስ ግጭት አለና።

ታዲያ ግጭት ሲታሰብ ቶሎ ብሎ ወደ አዕምሯችን የሚመጣው አጥፊነቱ ሲሆን ምንጩም ከአንድ አቅጣጫ ብቻ እንደሆነ አንገምት ይሆናል። ይሁንና ግጭት በመግቢያችን ለማየት እንደሞከርነው ከሰውነት ቀስቃሽነት ውጪ በተለያዩ ምክንያቶች ሊከሰት የሚችል ነገር ሲሆን አግባብ ባለው እና በሰከነ መልኩ ልንቆጣጠረው ከሞከርንም ጥሎት የሚሄደው በጎ ነገር ቀላል ላይሆን ይችላል። ያ ማለት በጎ ነገር ጥሎልን ይሄድ ዘንድ ግጭትን እንጠራዋለን ወይም ሆነ ብለን እንፈጥረዋለን ማለት አይደለም። ከመነሻው ግጭት በፍጥረት ሁሉ መካከል መከሰቱ አይቀራ ስለሆነ አግባብ ባለው መንገድ ተቆጣጥረነው እና ፈተነው ከጥቅሙ ልንካፈል እንችላለን የሚለውን ሀሳብ ለመግለጥ ነው።

7.1.1 የግጭት አዎንታዊ መግለጫዎች

7.1.1.1 ስራን ለመመዘን ይረዳል

ምንጠላለን የሰራ ምዘና እና ግጭት ምን እንድ አደረገው ብለን እንጠይቅ ይሆናል። በእርግጥ ጥያቄው በተወሰነ ደረጃ አግባብነት ሊኖረው ይችላል። ምክንያቱም የሰው ልጅ በግሉ ወይም በተቋም ደረጃ ስራውን የሚመዘንበት የራሱ መሰረታዊ አቅጣጫዎችን ቀይሶ ስለሚንቀሳቀስ ግጭትን እዚህ ጋ ምን አመጣው

ቢባል ብዙ አያስገርምም። ሁል ጊዜ የሚሰራውን ስራ ደካማ እና ጠንካራ ጎን በወቅቱ እየመዘነ እና በሌሎችም እያስፈተሽ የሚንቀሳቀስ ሰው ወይም ቡድን ይሄ ሀሳብ ላይመለከተው ይችላል። ይሁንና አንዳንዴ በተለይ በየደረጃው ሀላፊነት ተሰጥቷቸው ሰዎችን የሚያስገቡ እና የሚያስወጡ ሰዎች ስራቸው ሰውን እየጎዳ እንዳለ ላይታወቃቸው የሚችልበት ሁኔታ ይፈጠራል። በሱበስባ፣ በሰላማዊ ሰልፍ፣ በግል እና በተለያዩ መንገዶች ሰዎች ሀሳብ ቢሰጧቸውም ጥፋታቸው የማይታያቸው አለቆች ይኖራሉ። ከፍ ሲልም ጥፋታቸውን ለማስተባበል የሚሞክሩ እና ተበዳዩን የበለጠ የሚያበሳጩ ሰዎችም አይጠፉም።

ታዲያ ተናግሮ ያልተደመጠው፣ በሰላም ተሰልፎ ብሶቱን በአደባባይ ገልጦም ያልተሰማው፣ የሰላም አማራጮችን ሁሉ ተጠቅሞ ሀሳቡን ሲገልጥ ጆሮ ዳባ ልበስ የተባለው ማህበረሰብ፣ ቡጁን ወይም ግለሰብ ውስጥ ሀይል አለና አንድ ቀን አብሮ እና ገንፍሎ በቁጣ የመሰለውን ሁሉ በሀይል ከማድረግ ላይመለስ ይችላል። በዚህን ጊዜ በሰላሙ ጊዜ ምንም ግጭት ሳይፈጠር ሊስተካከሉ የሚችሉ ነገሮች ግጭቱን ተከትሎ የሚመለከተው አካል ጊዜ ሰጥቶ እና አስተውሎ በሚገባ የተጠየቀውን ጥያቄ ሊመልስ ይችላል። ያኔ ግጭት ስራችንን መዝነን እና ደካማ ጎናችንን መመልከት ችለን ዘላቂ መፍትሔ ለመስጠት ረዳን እንላለን ማለት ነው።

ይሄም ታዲያ እግዚአብሔር ለረዳው እና ቶሎ ወደ ልቡ ለተመለሰ አካል ብቻ ነው የሚሰራው። ምክንያቱም ስራን በፍጥነት መዝኖ ችግርን በሚገባ ከመፍታት ይልቅ ወደ ሀይል እርምጃ ከተሄደ በቁጣ ገንፍሎ ከወጣውም ከፍል ቀላል አፃፋ ስለማይጠብቀው ነገሮች የበለጠ የከረሩ ሊሆኑ ይችላሉ ለዚህ ደግሞ በሰሜን እፍሪካ እና በአረብ አገራት በተለይ በ2003 ዓ.ም የተነሱ በርካታ ነውጦችን መመልከት በቂ ማሳያ ይመስለኛል። ከዚህ ይልቅ ሁል ጊዜ ጥሩ የሚሆነው ምንም ነገር ሳይመጣ ስራን በአግባቡ በየጊዜው በመመዘን ለብዙሀኑ ጥቅም በሚሆንበት መልኩ ማከናወን ነው። ምንጠላለን ባለማስተዋል በአግባቡ ያላስኬድነውን ስራ ማየት ተሰኖን ሌሎች ጥቅማቸው ተነክቶ በሰላም ሊጠቁሙን ሲሞክሩ ፈጥን ለማስተካከል መሞከር በሁለተኛ ደረጃ የሚቀመጥ ጥሩ መፍትሔ ነው። ይሄም አልሳካ ብሎን እና ተደጋጋሚ ጊዜ የሚጠየቀውን ፍትሀዊ ጥያቄ ቸል ብለን ነገሮች በቁጣ ወደ ግጭት ካመሩ አሁንም የመጨረሻ ደረጃ ላይ በደርሰም ስራችንን በፍጥነት ከመዘንንና ሊስተካከል የሚገባውን ነገር ካስተካከልን ግጭትን በቀላሉ ማብረድ የሚቻልበት እድል አለ። ይሄንን መጠቀም ከልቻልን ግን የግጭቱ አሉታዊ ገጽታ ጎልቶ እንዲወጣ ሰፊ እድል እንሰጠዋልን።

7.1.1.2 ግጭት በዘላቂነት መፍትሔ የሚያገኝበትን ሁኔታ ያመቻቸል

የግጭት መልክ፣ አይነት እና መጠን እንደ ሰው ልጆች ፖለቲካዊ፣ ማህበራዊ እና መንፈሳዊ እድገት ሊወሰን ይችላል። እንደ ሰው ልጆች ብስለትም ጥበብን በተላበሰ መልኩ እና ነገን ግንዛቤ ውስጥ ባካተተ ሁኔታ ግጭት የሚፈታበት ጊዜ አለ። ግጭት ሲከሰት የአለቱን ግጭት ብቻ ለመፍታት ጥረት ማድረግ በራሱ በቂ አይደለም። ከዚያ ይልቅ ተመሳሳይ አይነት ግጭት ወደፊት እንዳይከሰት ዋስትናን ባስቀመጠ መልኩ መታሰር ይኖርበታል። ያ ሲሆን የዛሬው ግጭት አግባብ ባለው መንገድ ተፈቷልና በቀጣይ የሚነሳው ትውልድ በተመሳሳይ መልኩ በሚነሳ ግጭት እንዳይጠቃ በር ይዘጋል ማለት ነው።

በአሁን ሰዓት በመላው አለም የሚታወቁት በርካታ ህጎች፣ ፎረምዎች፣ ትብብሮች፣ ስምምነቶች እና ልዩ ልዩ ኘሮግራሞች የተመሰረቱት ከግጭት ማግስት ጀምሮ እንደሆነ ማንም የሚያስተውለው ነገር ይመስለኛል። ከተባበሩት መንግስታት ጽ/ቤት ጀምሮ በየደረጃው የተቋቋሙ ቢሮዎችን ብንመለከት የመነሻቸው ዋና መሰረት በአንድ ወቅት የተፈጠሩ ግጭቶች በአሁኑኑ ወይም በአዎንታዊ መልኩ ከተቋቋሙ በኋላ በተመሳሳይ ሌላ ጊዜ ይኸው ግጭት እንዳይደገም ለሰው ልጆች ዘለቄታዊ መፍትሔ ለመስጠት የተቋቋሙ ተቋሞች ናቸው። /Coser, 1956./

ስለዚህ አንድ ግጭት በአንድ ማህበረሰብ መሃከል ቢከሰት እና ግጭቱ በየትኛውም መልኩ ማለትም በጥሩ ወይም በመጥፎ ይቋቋም ቀጣዩን ትውልድ ባገናዘበ መልኩ ከሆነ የተፈታው ግጭት የተሻለ እና ዘለቄታዊ ጠቀሜታ ሰጥቶ አለፈ ለማለት አንችላለን። አንዳንዴ ሰው “ለባን ነው” የሚለው አባባል በተወሰነ ደረጃም ቢሆን ይሄንን ሀሳብ የሚያስተካክል ይመስለኛል። ምክንያቱም በህይወታችን እንዲሆን የማንፈልገው አንድ ነገር ከተከሰተ በኋላ እርሱን ተከትሎ መልካምና የተሻለ ነገር ይመጣል ከሚል በጎ አስተሳሰብ የመነጨ አባባል ነውና። በሌላ አነጋገር በአለት ተአለት እንቅስቃሴዎቻችን የሚከሰቱ ችግሮች በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ “እንኳን ሆኑ” አስከንል ድረስ የተሻሉ ነገሮችን ሊፈጥሩ የሚችሉበት አድል አለ እያልን እንደሆነ ልብ ይለዋል።

በአጠቃላይ ዛሬ ላይ የተከሰቱ ችግሮችን ነገን ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት ለመፍታት ከተሞከረ የቱንም ያህል ግጭቱ ዛሬ ላይ በአጥፊነቱ ይገለጥ ቀጣይ የጥፋት ቀዳዳዎችን ደፍኖልናልና ግጭቱ በጎ ነገር ጥሎሄደ ብንል አልተሳሳትንም።

7.1.1.3 አዳዲስ ሰዎች በተለየ ሁኔታ እይታ ውስጥ እንዲገቡ በር ይከፍታል

በ1983 ዓ.ም ግንቦት ወር የደርግ መንግስት ወድቆ ኢሕአዴግ ሀገሪቱን ሲቆጣጠር ለቀናት እና ለወራት በየከተማው ከፍተኛ ውጥረት ነግሶ እንደነበረ

ብዙዎቻችን እናስታውሳለን። በወቅቱ የየከተማው የደርግ ሹማምንቶች በሙሉ በታቸውን እየለቀቁ ስለተሰወሩ ከተሞች ሁሉ ያለ መሪ ቀርተው ነበር ማለት ይቻላል። ታዲያ ሰራዊቱ እያንዳንዱን ከተማ ሲያቋርጡ “ሰላምና መረጋጋት” የሚባል ጊዜያዊ ኮሚቴ ያቋቁሙ ነበር። በጊዜው ብዙዎች የሰላምና መረጋጋት አባል ተደርገው የተመረጡት ሰዎች በጊዜው ምንም ስራ የሌላቸው፣ በማህበረሰቡ ዘንድ ብዙም እውቅና ያልነበራቸው፣ ከዚያም ከፍ ሲል የማይታወቁ ሰዎች ነበሩ። የሚገርመው ታዲያ በዚህ አጋጣሚ ለቀናት እና ለወራት ስልጣን በመያዝ ሕዝብ ሲመሩ የተወደደላቸው፣ ብቃታቸው የተመሰከረላቸው እና እስከ ወዲያኛው በመሩን እስኪባሉ ድረስ የተወደዱ ሰዎችን አስታውሳለሁ። ኢሕአዴግም አዲስ አበባን ተቆጣጥሮ በየደረጃው መሰረቱን እየጣለ ሲመጣ እንደነሱ አይነቶቹን ሰዎች ለበለጠ ሀላፊነት ሲመርጣቸው እና ሲሾማቸውም ተመልክቻለሁ። ለማለት የፈለኩት በደርግ መንግስት እና በኢሕአዴግ መካከል የተፈጠረው ግጭት ይዞት የመጣው አሉታዊ ተጽእኖ በተለይ ስልጣን በለቀቀው ከፍል ዘንድ ቀላል ባይሆንም በተቃራኒው ምንም ቦታ የሌላቸው ግን ደግሞ ብቃት የነበራቸው ሰዎች በእዚህ አጋጣሚ በሰዎች እይታ ውስጥ እንዲገቡ በር ከፍተላቸዋል የሚለውን ሀሳብ ለመግለጽ ነው።

በተመሳሳይ መልኩ በመጽሐፍ ቅዱስ እነ አስጢፋኖስ ወደ አገልግሎት የመጡበት ዋና ምክንያት ከግሪክ ወደ ይሁዲነት በገቡ አይሁዶች እና በይሁዳ በነበሩ አይሁዶች መካከል የተነሳን ግጭት ለማብረድ በሚል ሰብብ እንደነበር እንገነዘባለን። /የሐሥ 6፡1-6/ “የእግዚአብሔርን ቃል ትተን ማዕድን እናገለግል ዘንድ የሚገባ ነገር አይደለም” /የሐሥ 6፡2/ በማለት ነበር ሐዋርያት እነ አስጢፋኖስን ወደ መእድ አገልግሎት የጠሯቸው። ከመጽሐፍት እንደምንረዳው በዚህ አጋጣሚ ወደ መእድ አገልግሎት የመጣው አስጢፋኖስ የበለጠ ሊዘረጋ የሚችል እና ለወንጌል አገልግሎት ብቃት የነበረው አገልጋይ እንደነበረ እናስተውላለን። ከርስቶስ ካረገ በኋላም ስለ ወንጌል የመጀመሪያ መስዋዕት ሆኖ ያለፈ ድንቅ አገልጋይ ነበር - አስጢፋኖስ። /የሐሥ 7፡59-60/

እንግዲህ ግጭት መልኩ ምንም ይሁን፣ በየትኛውም ደረጃ ይከሰት መልክ ለማሲያዝ በሚደረግ ጥረት ውስጥ ለበለጠ ስራ እና አገልግሎት እይታ ውስጥ የሚገቡ ሰዎች ሊኖሩ ስለሚችሉ ግጭቱ ከጥፋት በሻገር በጎ ነገርም ጥሎ የሚያልፍበት ሁኔታ እንዳለ ያመለክተናል።

7.1.1.4 ነገሮችን የመጋፈጥ የተለየ ጥንካሬን ያገናጽፋል

ከመከራ ውስጥ ለመውጣት የሚደረግ ትንቅንቅ ሁልጊዜ የተለየ ጥንካሬን

ለሰው ልጆች መስጠቱ አይቀሬ ነው። በተለይ የተፈጠረን ግጭት ለመፍታት በሚደረግ ሂደት ከፍተኛ ትዕግስት ስለሚጠይቅ ግጭቱ በየትኛውም መልኩ ይቋጭ ላለፈበት ሰው በስተመጨረሻ ሊቀርለት የሚችለው ነገር ነገሮችን የመጋፈጥ የተለየ ጥንካሬ እና የመሳሰሉት ሊሆን ይችላል። ይሄ ማለት ግጭት ሁልጊዜ ለሰው ልጆች ጥንካሬንና ብስለትን ያጎናጽፋል ማለት ግን አይደለም። በተቃራኒው ስጉ፣ በራስ ያለመተማመን እና ፈሪ ሊያደርገን የሚችልበት ሁኔታ ይኖራል። ነገር ግን ከአጠቃላይ እይታ ተነስተን ስንናገር በተለያዩ ግጭቶች ውስጥ ያለፉ ሰዎች ካላለፉት በተሻለ ጠንካሮች ሆነው የመታየታቸው ነገር የጎላ ነው። በተለያዩ ሀላፊነቶች ላይ ሲቀመጡም ከሌሎች በተሻለ ሊመሩ የሚችሉበት አቅም አላቸው።

በአጠቃላይ በተለያዩ ደረጃዎች የሚከሰቱ ግጭቶች ለሰው ልጆች የውስጥ ጥንካሬን ሰጥተው የሚያልፉበት አጋጣሚ ሁልጊዜ ለማለት ባንደፍርም በአርግጠኝነት ስለሚኖር በጥሩ ጎኑ እና በጠቃሚነቱ ልንመለከተው እንችላለን።

7.1.1.5 የተለየ አማራጭ እንድንመለከት እገዛ ያደርጋል

በሰው ልጆች መካከል የሚከሰቱ ግጭቶች አንዳንዴ የመጨረሻ አጣብቂኝ ውስጥ ሰዎችን ሊከታቸው ይችላል። በሀገር ደረጃ፣ በቤተሰብ እና በሁለት ባልንጀሮች መካከል ግጭት ተከሰቶ እና ግጭቱ ጦዞ የመጨረሻ ደረጃ ሲደርስ በግድ ከዚያ ግጭት ለማምለጥ እና ለመዳን ከፊት ለፊታችን የታየንን እና መፍትሔ ብለን ያስብናቸውን ነገሮች ለማድረግ እንገደዳለን። በዚህ ሂደት ታዲያ በሰላሙ ጊዜ ያላስተዋልናቸው የመፍትሔ አቅጣጫዎች ከግጭት ለማምለጥ በምናደርገው ትግል ልናስተውላቸው እንችላለን። እንደውም ለምን እስከ አሁን በዚህ መልኩ ተጓዝኩ ብለን በትላንትናችን እስከማዘን ልንደርስ እንችላለን።

ግጭት አንዳንዴ አይን ከፋች ሊሆን ይችላል። ግጭት ከመከሰቱ በፊት ምንም ግራ ቀኛቸውን መመልከት የተሳናቸው ሰዎች ከግጭት አጣብቂኝ ለመውጣት ባደረጉት ጥረት የተሻለ ነገር ማየት የቻሉ ሰዎችን ለማግኘት የምንቸገር አይመስለንም። በግጭቶች ምክንያት ተሰደው ወደ ተሻለ ሀገራት የሄዱ፣ በተሻለ የትምህርት እድል ውስጥ ያለፉ እና የመሳሰሉት እድሎች የገጠማቸው ሰዎች በሙሉ የተለያዩ ግጭቶች ባይነሱ መልካቸው ምንም እንደሚሆን አይታወቅም። ነገር ግን ከተገለጠው የምንረዳው ከግጭቶች ለማምለጥ በሚደረግ ጥረት የተሻለ ነገር ውስጥ መግባት እንደሚቻል እንመለከታለን። በተቃራኒው ታዲያ ሰዎች በግጭት መሀከል መፍትሔ ነው ብለው የወሰዱት እርምጃ ለጥፋት ዳርጓቸው ለተለያዩ ጉዳዮች ሊያጋልጣቸው ይችላል። ከዚህም ከፍ ሲል ለሞት ጭምር የተጋለጡ ሊሆኑ ይችላሉ። ይሁንና ግጭት ገፍቶ ከመጣ ሰው ወደደም ጣላም በወቅቱ መፍትሔ ነው

ብሎ ያመነበትን እርምጃ መውሰዱ አይቀሬ ነው። በዚህ መሀል ታዲያ የማያዋጣ መንገድ ውስጥ መግባት እንዳለ ሁሉ ወደ ሰፊ እና የተሻለ እድል ውስጥ መግባት ስለሚኖር በተቻለ መጠን ረጋ ብለን እና አስቦን የሚበጁ የመፍትሔ አቅጣጫዎችን በግጭት ሰዓት መውሰድ ያስፈልጋል።

7.1.2 የግጭት አሉታዊ ተጽዕኖ

7.1.2.1 ሞት እና የንብረት መጥፋት

የሰው ልጅ በዚህ አለም ሲኖር ከሚጠብቀው እና ከማይቀርለት ነገር አንዱ እና ዋነኛው የዚህን ዓለም ኑሮ በሞት መጨረሱ ነው። ሞት በዚህ ዓለም ላይ ያለንን ቆይታ ለአንዴ እና ለመጨረሻ ጊዜ የሚቆርጥ ነገር ስለሆነ አስፈሪ ነገር ነው። ቤተሰብ እና ወዳጅ ዘመድም እድሉ ኖሯቸው ሚች የቀብር ስርአቱ ሲፈጸም ከተገኙ የመጨረሻ ሃዘናቸውን ይገልጣሉ። እንደየማህበረሰቡም ባህል ከእለቱ ቀን ጀምሮ በተለያዩ መንገዶች ለምሳሌ፡- ተቆር ልብስ በመልበስ፣ የራስ ጸጉርን በመላጨት፣ የፊት ጸምን በማሳደግ፣ ከአልጋ በመውረድና መሬት ላይ በተነጠፈ ምንጣፍ ላይ በመተኛት ሃዘናቸውን ይገልጣሉ።

ሞት ሁልጊዜ ለቋሚው ሰው መራር የሚሆነው ታዲያ በድንገት ወይንም ባልተገመተ ሰዓት ሲከሰት ነው። ቋሚ ሰው ሚችን ለረጅም ጊዜ አስታሞ ወይም አጭር ጊዜም ቢሆን የአቅሙን ለመርዳት ከሞከረ በኋላ ከሆነ ሞት የተከሰተው በድንገት ቤተሰቡን ካጣ ሰው በተሻለ ቶሎ ሊጽናና የሚችልበት ሁኔታ አለ። ምክንያቱም ነገሮች እየጠነከሩ ሲመጡ ሊመጣ ያለውን ለመቀበል ራሱን እያዘጋጀ ሊመጣ ይችላልና።

እንግዲህ የቋሚውን ሰው ሃዘን በእጅጉ ምሬት ላይ የሚጥለው ድንገተኛ ሞት በተለያዩ ምክንያቶች ሊከሰት ይችላል። ለምሳሌ፡- በመኪና አደጋ፣ በተፈጥሮ ምክንያቶች፣ ፋታ በማይሰጡ እንደ ልብ ሀምም እና ደም ብዛት ባሉ በሽታዎች ሊከሰት ይችላል። በተመሳሳይ ሰዎች ግጭትን በአግባቡ ከመፍታት ይልቅ በጊዜያዊ ሰሜት ተነሳሰተው በሚወስዱት እርምጃ የሞት አደጋ ሊከሰት ይችላል። በዚህ መንገድ የሰውን ህይወት አጥፍተው በብዙ ጸጸት ዘመናቸውን በወህኒ ቤት የሚያሳልፉ እና ከራሳቸው አልፈው የሌላውን ሰው ቤት በሃዘን እንዲመታ ምክንያት የሆኑ ሰዎች በርካታ ናቸው።

ከዚሁ ጋር በተያያዘ የገጠመኝን አንድ ታሪክ ማንሳት አፈልጋለሁ። ጊዜው 1996 ዓ.ም ነው። በአዋሳ ወህኒ ቤት ውስጥ ለወንጌል አገልግሎት ተጋብዜ በሰፍራው

ተገኘሁ። ለፕሮቴስታንት እምነት ተከታዮች በተሰራው የእምልኮ አዳራሽ ውስጥ በውጪ የሚደረጉ ፕሮግራሞች በሙሉ ይደረጉ ነበር። በእለቱ ከእኔና ከአንድ ሰው በቀር አዳራሹን የሞሉት አዚያው ጌታን የተቀበሉና ከዚህ ቀደም ጌታን የሚያውቁ የህግ ታሪሚዎች ነበሩ። ከነዚህም መካከል ትኩረቴን የሳበው ሰው ታዲያ በእለቱ ፕሮግራሙን ይመራ የነበረው በወህኒ ቤቱ ታሪሚ የነበረው አገልጋይ ነበር።

ስሙ ሳሙኤል ይባላል ባለትዳር እና የሁለት ልጆች አባት ሲሆን አስራ ስስት ዓመት ተፈርዶበት ነው ማረሚያ ቤት የገባው። የዚህ ደግሞ ምክኒያቱ የገዛ ወንድሙን በዱላ ደብድበ መግደሉ በፍርድ ቤት ስለተረጋገጠበት ነው። በጊዜው አገልግሎቱ ከአባታ በኋላ እድሉን አግኝቼ ለምን እንደዚህ አይነት እርምጃ ወሰድከ? ብዬ ጠይቄው ነበር ሳሙኤል በወቅቱ ምክንያቱን ለማሰረዳት እስኪያቅትው ድረስ በጸጸት ተውጦ ነበር። ትንሽ ቆየት ብሎ አንገቱን ከአቀረቀረበት ቀን አደረገና “አይ የቤተሰብ ጉዳይ ነው... አባቴ ሲሞት ርስት ለእኔና ለእሱ (ለሟች) ሰጥቶን ነበር የሞተው። ታዲያ የእኔን ድርሻ ያለአግባብ ለመውሰድ ሲሞክር በጣም ተናድጄ ስለነበር ከፊት ለፊቴ ሳገኘው መታሁት እና ወደቀ ከዚያ እንዴት እንደሆነ አላውቅም... አዚያው ቆሜ ነው ህይወቴ ያለፈው። ለመሸሽም አልሞክርኩም። ከዚያ ይልቅ ለመጮህ ስሞክር ሰዎች ተሰበሰቡ እና መጡ። ወዲያውም ወደ ፖሊስ ጣቢያ ተወሰድኩ... በቃ ከዚያ በኋላ እስር ቤት ቤቴም ኑሮዬም ሆነ።” በማለት በሃዘን እንባውን አፈሰሰ። ቀጥሎ የጠየኩት ጥያቄ “ስለማዊ በሆነ መንገድ ልታስጠይቀው አልሞክርክም ነበር?” የሚል ነበር እርሱም “አልሞክርኩም ባስጠይቀው ኖሮ እንቢ አይለኝም ነበር ምክንያቱም በባህሪው በጣም ግትር አልነበረም” በማለት ስለሟች ወንድሙ መመስከር ጀመረ። ሳሙኤል አሁን ባለበት የተረጋጋ ሁኔታ በጊዜው በእርሱ እና በሟች ወንድሙ መካከል ተከስቶ የነበረው ግጭት በጣም ቀላል እና በአጭር ደቂቃ ውይይት ሊፈታ እንደሚችል ያምናል። ይሁንና ነገሮችን ካለማመዘዝን እና ስለ ግጭት አፈታት በቂ እውቀት ካለመያዝ የተነሳ በተፈጠረው ግጭት ወንድሙን ከማጣቱ ሌላ ሚስቱንና ሁለት ልጆችን ለከፋ ጉዳት አጋልጦ ወደ ወህኒ ለመወረድ ተገደደ። ልክ እንደ ሳሙኤል ሁሉ በየጊዜው ከግጭት ጋር በተያያዘ የሰው ነፍስ እያጠፋ እና ኑሯቸውን እየበተኑ በብዙ ፀፀት ወደ ወህኒ የሚወርዱ ወንዶች እና ሴቶች ቁጥር ቀላል አይደለም።

ከንብረት መውደምም ጋር በተያያዘ በሀገራችን ኢትዮጵያ በመኪናና በተፈጥሮ አደጋዎች ምክንያት ከሚደርሰው የንብረት መውደም ባልተናነሰ ሰዎች በግጭት ምክንያት ስሜታቸውን መቆጣጠር ተስኗቸው በግል ወይም በቡድን በመውጣት የሚያደርሱት ጥፋት ቀላል አይደለም። ለምሳሌ፡- በ1997 ግንቦት ወር አገራዊ ምርጫ መደረጉን ተከትሎ በመንግስት እና በተቃዋሚዎች መካከል በተፈጠረ ጠብ ምክንያት የበርካቶች ህይወት ከማለፉ በተጨማሪ የወደመው ንብረትም ቀላል

ግምት የሚሰጠው አልነበረም። በየቤቱም ሰዎች እርስ በእርስ በሚኖራቸው ጠብ ስሜታቸውን መቆጣጠር ተስኗቸው ከፊት ለፊታቸው ያገኙትን እንደ ቴቪ፣ ብሬ፣ የበር እና የመሳሰሉት መስተዋት የሚሰብሩ ሰዎችን ቤቱ ይቆጠራቸው።

በአጠቃላይ ግጭትን በአግባቡ መቆታት ካልቻልን አንድ ቀን ህይወታችን ሊቋረጥ እና በዘመናት ያፈራነውም ንብረት ድንገት ሊጠፋ ስለሚችል ግጭት ስሜታችንን ተቆጣጥሮ ለከፋ አደጋ ሳያጋልጠን በፊት ፈጥንን ልንቆጣጠረው ይገባል።

7.1.2.2 የቤተሰብ መበተን

ቤተሰብ ለአንድ አገር ጤናማ እድገት ወሳኝ መሰረት ሲሆን እንደ አገር በተሻለ አመለካከት የተቃኘ ትውልድ ለመፍጠርም ትክክለኛ ቦታ ነው። በጤናማ ቤተሰብ ውስጥ ያላደገ ሰው ጤናማ ማህበረሰብን ይገነባል ተብሎ አይታሰብም። በጤናማ ማህበረሰብ ውስጥ ያላደገ ሰው ደግሞ የአገር ስጋት ከመሆን ያለፈ አስተዋጽኦ አይኖረውም።

ይህ ለአገርና ለትውልድ ልማት የሆነው ቤተሰብ ታዲያ ግጭትን በአግባቡ የመቆታት ባህል ካለማዳበሩ የተነሳ የሚበተንበት ጊዜ አለ። የመበተን አደጋ ደግሞ ልጆች የቤተሰብ አንክብካቤ እና ፍቅር ተነፍታቸው እንዲያድጉ ስለሚያደርግ መራር፣ ጨካኝና፣ ወንጀልን ለመፈጸም ቅርብ የሆነ ማንነት ይዘው አዲያድጉ ያደርጋል። ከዚህም ከፍ ሲል ወደ ነዳና እንዲወጡና አራሳቸውን ለተለያዩ ሱሶች አሳልፈው የሚሰጡ ልጆች እየተበራከቱ እንዲመጡ ትልቅ በር ይከፍታል።

ዛሬ ቤተሰባቸውን በትነውና ለከፍተኛ ችግር አጋልጠው ወህኒ የወረዱ በርካታ ወንዶችና ሴቶች ይገኛሉ። ታዲያ እነኚህ የተለያዩ ወንጀሎችን ፈጽመው በየማረሚያ ቤቱ የሚገኙ ሰዎች በተመሳሳይ የፈጸሙት ወንጀል የሌላውን ቤት ሊበትን እንደሚችል እሙን ነው። ስለዚህ ግጭትን በአግባቡ እና በሰከነ መልኩ ለመቆታት አለመሞከር ማንንም ተጠቃሚ አያደርግም። ስለዚህ ስር ሳይሰድ ሙሉ በሙሉም ስሜታችንን ተቆጣጥሮ ለከፋ አደጋ ሳያጋልጠን በእንጭጩ መፍትሔ ልናበጅለት ይገባል።

7.1.2.3 ሀገራዊ መበታተን

ግጭት በአግባቡ ካልተፈታና ትክክለኛ የመፍትሄ አቅጣጫ ካልተቀመጠለት በቀላሉ የማይናድና የማይፈርስ የሚመስለውን አገር አንኳ ሊበታትን ይችላል። የአገር

መበተን ደግሞ እንደ ቤተሰብ ቀስ በቀስ እያደገ ማህበረሰብን ከዚያም በየደረጃው የሚገኙትን እንደሚገዳ አይነት ሳይሆን ፈጣን እና ዘር፣ ቀለም፣ ቋንቋ እና ቦታ ሳይገድበው ሁሉንም ወገን የሚገዳ ነው። አገር ሲፈርስ ወንጀልን የሚከላከል ኃይል ስለሌለ ዘረፋ፣ ግድያ፣ የሴቶች መደፈር እና ስርአት አልበኝነት ጎልተው የሚታዩ ችግሮች ይሆናሉ። በተቃራኒው ልማት ትምህርትና የመሳሰሉት የአንድ አገር እድገት መግለጫ የሆኑ ነገሮች ፈጽሞ የማይታሰቡ እየሆኑ ይመጣሉ።

በአፍሪካ ያለመንግስት ከሁለት አስርት አመታት ያላነሰ ጊዜ የቆየው እና ለበርካታ አሸባሪዎች መሸሸጊያ ሆኖ የቆየው ሶማሊያ በአንድ ወቅት የራሷ የሆነ መንግስት ያላትና በአለም አቀፉም ማህበረሰብ ዘንድ ቦታ የነበራት ሀገር ነበረች። ይሁንና በተለያዩ ጊዜያት በውስጥና በውጪ የሚነሱ ፖለቲካዊና ማኅበራዊ ግጭቶችን በአግባቡ የመፍታት እቅም ስላልነበራት የመጨረሻዋ ውጤት መፍረስ ነበረና ፈራረሰች። ይህንንም ተከትሎ ዘረፋ፣ ግድያና ስደት እየተበራከቱ ሲመጡ ሕዝቡ ለጊዜውም ቢሆን ራሱን ለማዳን ጎሳውን አየፈለገ ተደራጀ። ይህም ቢሆን አገራዊ አቋም ያላትን አንድን ሰማሊያ ከመፍጠር ይልቅ ለእርስ በእርስ ጦርነት እየዳረጋቸው እንደመጣ እናያለን። ስለዚህ ግጭት አንድን ግለሰብ ወይም ቤተሰብ ከመጉዳት ባለፈ በብሔራዊ ደረጃ አገርን ሊጎዳ እንደሚችል ልብ ልገል ይገባል።

በ 1983 ዓ.ም ግንቦት ወር የደርግን መንግስት የገለገው የኢሕአዴግ ሰራዊት አዲስ አበባ ገብቶ አገር አቀፋዊ በሆነ መልኩ ጥበቃ እና ስርአት ከማስፈኑ በፊት ለቀናትም ቢሆን የነበረውን ዘረፋ ብዙዎቻችን እናስታውሳለን። በወቅቱ በርካታ ግለሰቦችና ድርጅቶች ንብረታቸውን ያጡ ሲሆን በቀላሉ የማይገመትም የመንግስት ንብረት ወድሟል። ይሄ የሚያመለክትው አገር አይደለም በዘላቂነት ለቀናት እንኳ ያለመንግስት ከሆነች ምን ያህል ከባድ ሊሆን እንደሚችል መገመት አይከብድም። ስለዚህ ግጭት ሁልጊዜ ከባድ የሚሆነው አንድን አገር አስከ መበተን ከዘለቀ ነው። ስለሆነም ለዚህ አይነቱ አደጋ አገር እንዳትጋለጥ ከግለሰብ ጀምሮ ሁሉም ሰው በየደረጃው ግጭትን እንዴት መፍታት እና መቆጣጠር እንዳለበት ማስተማር የግድ ይላል።

7.1.2.4 የጤና መታወክ

ግጭት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ከጤና ጋር በተያያዘ የጎንዮሽ ጉዳት እንደሚያስከተል የጤና ባለሙያዎች ይናገራሉ። ምክንያቱም ሰው ሲጋጭ የመቆጣት፣ የመናደድ፣ የመበሳጨት እና ለረጅም ሰዓታት ስለ ሁኔታው በጥልቀት የማብሰልሰል ስሜት ስለሚኖረው እንደ ጨዳራ፣ ደም ግፊት፣ የልብ ህመምና ከፍተኛ ለሆነ የራስ ምታት በሽታ ሊያጋልጠን ይችላል። በተጨማሪም የፊት ገጽታ

መበላሸት፣ የሰውነት ያለ እድሜ መገርጀፍ እና ተስፋ መቁረጥን ያስከትላል። እንዳንዴ ደግሞ ግጭትን ተከትሎ ሰዎች ባልተለመደ መልኩ እራሳቸውን ለመጠጥ እና ለተለያዩ ሰቦች አጋልጠው ስለሚሰጡ ለጉበት እና ለሳንባ በሽታዎች የተጋለጡ ይሆናሉ። ስለዚህ ሰዎች በግጭት አሉታዊ ገጽታ እንዳይጎዱ ሁሌም መሆን ያለበት ነገር ግጭት ያለና የማይቀር ደግሞም ሊፈታ የሚችል እንደሆነ ጠንቅቆ በማወቅ ራስን ለሰላም ማዘጋጀት ነው።

ምዕራፍ ስምንት

8.1 ግጭትን የሚያፋፍሙ ነገሮች

8.1.1 አልኸኝነት

አልህ ለበጎ ወይም አንድን ነገር ለመያዝ በሚደረግ ትንንቅ ውስጥ ስንጠቀምበት ብቻ ነው ውበት ያለው። በተረፈ ለክፉ ካዋልነው በእጅጉ የሚጎዳ እና ግጭትን አላስፈላጊ አቅጣጫ እንዲይዝ የሚያደርግ አደገኛ ነገር ነው። የአልኸኝነት ክባድ ባህሪ ስሜትን ለተወሰነ ጊዜ ተቆጣጥሮ ማድረግ የሚፈልገውን ነገር ካደረገ በኋላ ረብ ለሌለው ቁጭት እና ፀፀት አሳልፎ የሰውን ልጅ መስጠቱ ነው።

አልኸኛ ሰው ለውይይት ጊዜም - በታም አይሰጥም። ወይም ነገሮችን አሳድሮ በረጋ መንፈስ መመልከትም አይሆንለትም። ሁሉ ነገር አሁን እና አሁን እንዲሆን ነው መሸቱ። ግጭት እና አልኸኝነት ከተገናኙ ደግሞ አሳት እና ገለባ ሲገናኙ የሚፈጠረው አይነት ነገር ነው የሚሆነው።

ምንም እንኳ ስሜትን የሚጎዳ እና አልኸኛ የሚያደርጉ በርካታ ችግሮች በዚች አለም ስንኖር ሊገጥሙን ቢችሉም አላማ እንዳለው እና ነውን እንደሚያስብ ሰው ችግሩን ተቋቁመን ማለፍ ይገባናል። ታላቁ አምላካችን እና ጌታችን ስለ ሰው ልጆች ሀጢያት በመስቀል በተሰቀለ ጊዜ ከመስቀሉ በታች የነበሩት ሰዎች ይናገሩት የነበረው ስድብ እና እብረውት ከተሰቀሉት ወንበዴዎች አንደኛው ይናገር የነበረው የፌዝ ቃል ሙሉ ለሙሉ አልህ ቀስቃሾች ነበሩ። “ሌሎችን አዳነ ራሱን ሊያድን አይችልም፤ የእስራኤል ንጉስ ከሆነ አሁን ከመስቀል ይውረድ እኛም እናምንበታለን” /ማቴ 27፡42/ እያሉ ይቀልዱ ነበር። እንደነሱ ቢሆን ኖሮ ከርስቶስ አይናቸው እያየ ከተሰቀለበት ወርዶ ልታደርግ አትችልም ያሉትን ሁሉ ቢያሳያቸው ጥሩ ነበር። ይሁንና አርሱ በወቅቱ ያስብ የነበረው የሰው ልጆችን ነፃነት ነበረና ሁኔታውን በታላቅ ትዕግስት ነበር የተወጣው። የዕብራይያን ጸሐፊም “እርሱ ነውርን ንቆ በፊቱም ስለአለው ደስታ በመስቀል ታግሶ በእግዚአብሔር ዙፋን ቀኝ ተቀምጧልና”

በማለት የሚያረጋግጥልን ይሁንኑ እውነታ ነው። /ዕብ 12፡1-2/

በአጠቃላይ አልኸኝነት ለማንም የማይጠቅምና የማይበጅ በመሆኑ ልንቆጣጠረው ይገባል። በተለይ ትልልቅ ራዕይ ስንቀው ለእግዚአብሔር መንግስት፤ ለሀገር፤ ለቤተሰብ እና ለትውልድ መፍትሔ ለመሆን የሚያስቡ ሰዎች በዚህ ክፉ በሽታ እንዳይጠቁ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርባቸዋል።

8.1.2 የተደበቀ ተልዕኮ ያላቸውን ሰዎች እጅንዳ ቶሎ ለይቶ ያለማወቅ

በግጭት ወቅት ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያለብን ግጭትን እንደ ምክንያት በመጠቀም ተልዕኮአቸውን ለመፈጸም የሚንቀሳቀሱ ሰዎች መጠቀሚያ እንዳያደርጉን ነው። እስከ አሁን ስንመለከት እንደመጣነው በሰው ልጆች መካከል በተለያዩ ምክንያቶች ግጭቶች ይነሳሉ። የተፈጠሩትንም ግጭቶች ለመፍታት የተለያዩ አማራጮችን በመጠቀም ልንፈታቸው የምንችልበት አድል አለ። ይሁንና በሁለት ግለሰቦች፤ ቡድኖች፤ ጎሳዎች እና ሀገሮች መካከል የተፈጠረን እነስተኛ ግጭት ወደ ከፍተኛ ደረጃ እንዲደርስ የሚሹ ሰዎች ከሰላም ይልቅ አቀጣጣይ ነገሮችን እየፈጠሩ በተነሣቸው ትንሽ አሳት/ግጭት/ ላይ በመወርወር ግጭቱን ያባብሱታል። ይሄንንም የሚያደርጉት ከግርግሩ ስልጣን፤ ገንዘብ ወይም ሌላ ጥቅም እናገኛለን ብለው በማሰብ ነው።

በግጭቶች መካከል እንደዚህ አይነት ተልዕኮ ያላቸው ሰዎች ከተቀላቀሉ ሁልጊዜ “እንታረቀም” በሚለው መፈክራቸው ይታወቃሉ። ከዚህም አልፎ በጉዳዩ የማይመለከታቸውን ሁሉ ሰዎች ገብተው የግጭቱ ተካፋዮች እንዲሆኑ የተለያዩ ስልቶችን በመጠቀም ለመቀስቀስም ይሞክራሉ። የሰዎች መሞት፤ የንብረት መውደም፤ የቤተክርስቲያን መዘጋት እና የመሳሰሉት ነገሮች ብዙም የሚያሳስባቸው አይደሉም። ስለዚህ በግጭት ወቅት ከጋለ ስሜታችን ወጣ ብለን ማሰብ ካልቻልን ነገሮች ሊበላሹ ይችላሉ።

ወደ መጽሐፍ ቅዱሳችን ተመልሰን ስንመለከት ደግሞ ሰይጣን የተባለው ዲያቢሎስ በዚህ ግጭትን አባብሶ ለከፍተኛ ጉዳት ከማድረስ ጋር በተያያዘ ሚናው ከፍተኛ ነው። እርሱ በወንድሞች መካከል ጠብን የሚዘራ እና ህብረትን የማይወድ ክፉ ነው። /ሉቃ 22፡31/ ሰይጣን እንዳች ተልዕኮ ይዞ በሰው ልጆች መካከል የሚፈጥረውን ግጭት በውይይት ወይም በሀይል ልንዳኘው እንችልም። ለእንደዚህ አይነቱ ችግር ትልቁ መድሀኒት የሰይጣንን ስራ ሊያፈርስ በሰጋ የተገለጠው ከርስቶስ ኢየሱስ ብቻ ነው። /ኖሮህ 3፡8/ ስለዚህ ወደ ውይይት ከመገባቱ በፊት በክርስቶስ ስም የሰይጣንን ድብቅ ተልዕኮ ማፈራረስ ያስፈልጋል። ምን አልባት ከዚህ

የተቃውሞ ጸሎት በኋላ ለውይይት ስንቀመጥ የግጭት መንስኤ የተባለው ነገር ሁሉ ገለባ ሆኖብን እኛን ሊገርመን ይችል ይሆናል።

8.1.3 የሰዎችን መሰረታዊ ጥያቄ ችል ማለት

ሰዎች የሚያቀርቡት የሙብት ጥያቄ ሁል ጊዜ እንከን የሌለው እና ሊፈጸም የሚገባ ነው ለማለት ባንችልም መሰረታዊ እና በፍጥነት ምላሽ ሊሰጠው የሚገባ ጥያቄ ለሚመለከተው አካል አንደሚያቀርቡ አሙን ነው። ታዲያ የሚያቀርቡትን ጥያቄ የሚመለከተው ክፍል በተደጋጋሚ ጊዜ ችል ቢለው ወይም ምንም እያመጡም በማለት ጥያቄውን ረብ እንደሌለው እንደ ከንቱ ነገር ቆጥሮ ሊያልፈው ቢሞክር ነገሮች አቅጣጫ ስተው የጥፋት ምክንያት ሊሆኑ ይችላሉ።

የሰው ልጅ የራሱ ፍላጎት ያለውና ያመነበትን ነገር መቃወም የሚችል ፍጥረት እንደመሆኑ እኔ ባየሁልህ መንገድ ልትሄድ ይገባህል ሊባል የሚችል አይደለም። ከዚያ ይልቅ መተማመን ላይ ትኩረት በማድረግ የተጠየቀውን ጥያቄ በጊዜው ምላሽ ሊሰጠው ይገባል። የማይባል ነገር እንኳ ቢሆን ነገሮችን በውይይት በማሳመን ሊመጣ ያለውን ግጭት ልንቆጣጠረው እንችላለን።

በሀገራችን ታሪክ ከመቶ አመት በፊት ጀምሮ በተለያዩ ጊዜያት በርካታ ሕዝባዊ ጥያቄዎች ተነስተው በወቅቱ ምላሽ ባለማግኘታቸው ምክንያት ጦርነት፣ ሰደት፣ እና አልቂት ብዙ ጊዜ እየተመላለሱ የህዝብን አጠቃላይ ነገር የሚያደቁበት ሁኔታ ይስተዋላል። በቤተክርስቲያንም በተመሳሳይ መልኩ የቤተክርስቲያን መሪዎች ከአገልጋዮች እና ከማህበረ ምእመኑ የሚጠየቁትን ጥያቄዎች በጊዜው መመለስ ካለመቻላቸው የተነሳ ነገሮች አቅጣጫ ስተው ቤተ ክርስቲያን ለተለያዩ ችግሮች የምትጋለጥበት ጊዜ አለ።

ስለዚህ ግጭት መሰረቱን ለቆ ለብዙ ነገር መጥፋት ምክንያት ከመሆኑ በፊት ልንቆጣጠረው የምንችለው ጥያቄዎችን በአግባቡ ስንመልስ ብቻ ነው። ቢሆንም የትኛውም ስልጣን ያለው አካል የቤተክርስቲያን መሪዎችንም ጨምሮ ተጠሪነታቸው ለሕዝቡ እንደመሆኑ ህዝቡ ውስጥ ለውስጥ ለአመታት ሲያብላላ የቆየውን ጥያቄ በሰላማዊ ሰልፍ ወይም ቁጣ በተሞላበት መንፈስ ብሶቱን ከማቅረቡ በፊት ጠጋ ብሎ ችግሩን ማዳመጥ ከምንም ነገር በፊት ቅድሚያ ሊሰጠው የሚገባው ነገር ነበር። ይሄ ሳይሆን ቀርቶ ሕዝብ በራሱ ጊዜ ተደራጅቶ ወይም በሌላ መንገድ ጥያቄውን ለሚመለከተው ሰው ሲያቀርብ ሰሚ ሊያጣ አይገባም።

ሰው ምንም እያመጣም ሊባል የማይችል ፍጥረት ነው። ከባህሪው አስቦ

ጥፋትም መልካም ነገርም ማድረግ የሚችል ስለሆነ በጥንቃቄ ሊስተናገድ ይገባል። አንዳንድ ጊዜ የሰዎች ጥያቄ የቱንም ያህል መሰረታዊ እና እውነተኛ ይሁን በሚመለከተው አካል ዘንድ የማስተባበል እና ከዚያም አልፎ ጥያቄ ያነሱትን ሰዎች እንደ ወንጀለኛ መቁጠር፣ የተለያዩ እንከፍቶን በመፈለግ ወደ ወሀኒ መጣል፣ ከቤተክርስቲያን ማባረር እና ለሰደት የመዳረግ ነገር ሊኖር ይችላል። እንደነኝህ ያሉ አካላት ሰዎችን በየትኛውም መንገድ ከፈታቸው ዞር እንዲሉ ማድረግ የተሻለ መፍትሔ አድርገው ያስባሉ። እውነቱ ግን ሰው ጥያቄው ለሰካልተመለሰለት ድረስ ለጊዜው ሁኔታዎች አልመች ብለውት እንደተሸነፈ መስሎ ይታይ እንጂ ዘመን ሲመጣለት ጥያቄውን ማንሳቱ አይቀራ ነው። ያኔ ብሶቱ መራር ስለሚያደርገው እንደቀድሞው በሰላም መሰረታዊውን ጥያቄ ከማቅረብ ይልቅ በሀይል ሊያደርገው ይሞክራል። እድሉ ቀንቶት የአስጨናቂዎቹን ዘንግ ሰባብሮ ወደ ስልጣን ከመጣ ደመኛ አፍርቷልና ቀጣዩ ጉዞው የሰጋት መሆኑ የግድ ይሆናል።

8.2 ግጭት እና እርቅ

8.2.1 ባሕላዊ እርቅ

አገራችን ኢትዮጵያ የብዙ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች እና ህዝቦች መኖሪያ እንደመሆኗ የበርካታ ባህል ባለቤት ነች። ከዚሁ ጋር ተያይዞ ዛሬም ድረስ በርካታ ህዝቦቿ ከትንሽ እስከ ሞት የዘለቀን ግጭት በመሀከላቸው ሲከሰት ወደ ዘመናዊ ፍርድ ቤት ከመሄድ ይልቅ ባህሉ በሚያዘው መሰረት ወደ አካባቢው የጎሳ መሪዎች ወይም ሽማግሌዎች መሄዳቸው በሰፊው የተለመደ ነገር ነው። በከተሞች አካባቢ የሚኖሩ ነዋሪዎችም ቢሆኑ በዘመናዊ ፍርድ ቤት ቆመው ከርከራቸውን ከሚያስሙ ይልቅ ነገራቸውን በቤተዘመድ እና በአካባቢያቸው በሚሰሙ ሰዎች አማካይነት መጨረስን ይመርጣሉ።

ባህላዊ የዕርቅ ሽንገ ዘመናዊ የፍርድ አፈጻጸም ሂደት ከመስፋፋቱ በፊት ጀምሮ ሰዎች አካባቢያቸውን በፀጥታ ለመጠበቅ እና ወንጀል የፈጸመ አካል ሲኖርም ጥፋተኝነቱ ተረጋግጦ እና የተወሰነበትን ቅጣት ተቀብሎ በቀጣይ በማሕበረሰቡ መሀከል በሰላም እንዲኖር ከፍተኛ አገዛ ሲያደርግ ኖሯል። ዛሬም ድረስ በርካታ ብሔሮች የተለያዩ ወንጀሎች በአካባቢያቸው ሲፈጸሙ የሚካሰሱት በዚሁ በባህላዊ የዕርቅ ሽንገ ፊት ቆመው ስለመሆኑ በተለያዩ ጊዜያት በተለይ እንደነዚህ አይነቶቹን ባህላዊ አካሄዶች በስፋት ስርቶ በቴሌቪዥን መስኮት ብቅ የሚለው የዋልታ አንፎርሜሽን ማዕከል ትልቅ ማስረጃ ይሆናል።

በርግጥ በአገራችን የወንጀለኛ መቅጫ ህግ መሰረት አንድ ሰው አንድ ወንጀል

ከፈጸመ በኋላ የቱንም ያህል ካሳ ወንጀሉ ለተፈጸመበት አካል ቢከፍል ከወንጀል ነፃ አያደርገውም። በራሴ መንገድ ከበደልኩት ሰው ጋር ታርቄአለሁ ብሎም በነፃነት እንዲገባና እንዲወጣ አይፈቀድለትም። ወንጀል ከተፈጸመ በኋላ ወንጀል ፈጻሚው አካል የቱንም ያህል ቢፀፀት፣ አጥፍቻለሁ ቢል፣ ካሣ ቢከፍል ከዚህም ከፍ ሲል ወንጀሉ የተፈጸመበት አካል ጥፋተኛውን ይቅር በዩዋለሁ በማለት ቢመሰክር እንኳ ወንጀሉ የው ወንጀል ነውና አግባብ ባለው መንገድ ፍርድ ቤት ቀርቦ የቅጣት ውሳኔ መቀበሉ ሊይቀሬ ነው።

ታዲያ ህጉ በዚህ መልክ ይቀረጽ እንጂ ዛሬም ድረስ ተግባራዊ የማይሆንባቸው አካባቢዎች በርካቶች ናቸው። ሰውን የሚያህል ከቡር ፍጡር ገድሎ በሽማግሌዎች እና በጎሳ መሪዎች አማካይነት መጠነኛ የቁም ከብቶችን ካሣ በመስጠት በነፃነት የሚኖር ሰውን በገጠሪቱ ኢትዮጵያ ለማግኘት ዛሬም ከባድ አይመስለኝም። ከዚህ ባነሰ ደግሞ ከሰዎች አለማወቅ፣ ያለመማር እና በአጉል ባህል ከመታሰር ጋር በተያያዘ በርካታ ወንጀሎች ተገቢውን ቅጣት ሳያገኙ ተደባብሰው በጓዳ የሚቀበሩበት ሁኔታ አለ። በዚህ ውስጥ ታዲያ ከኢትዮጵያ ህገ መንግስት አንፃር የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና የክልል ምክር ቤቶች የሀይማኖትና የባሕል ፍርድ ቤቶችን ሊያቋቁሙ ወይም እውቅና ሊሰጡ እንደሚችሉ ማወቅ ይኖርብናል። ሰዎችም በሀይማኖቶች ወይም በባሕሎች ሕጎች መሰረት መዳኘት በፈልጉ ህገ መንግስቱ እንደሚፈቅድላቸው መረዳትም ጠቃሚ ነው ብዬ አስባለሁ። /አንቅጽ 34 ቁ 5፣ አንቀጽ 78 ቁ5/

8.2.2 መንፈሳዊ እርቅ

በዚህ ክፍል በተለይ የምንመለከተው መንፈሳዊ ይዘት ያላቸውን የዕርቅ ሂደቶች ሲሆን በዋናነት የምንመለከተውም “አዋቂ ነን” የሚሉ ጠንቋዮች ስለሚያካሂዱት የዕርቅ ሂደት ይሆናል። ጥንቅላ በአምላክ ዘንድ ፈጽሞ የተጠላ እና በመጽሐፍ ቅዱስም የተወገዘ ክፉ ተግባር ነው። / ዘዳ 18፥9-14/ ይሁንና ሰዎች በተለያዩ ምክንያቶች ወደ ጠንቋይ ቤት ሲሄዱ ይገኛሉ። ከእነዚህ ውስጥ የተሸለ ሀብት ፈልገው፣ ባለጋራቸውን ጠንቋዩ በልዩ ምትህት እንዲገድልላቸው፣ ስለ ነጋቸው ምሪት ለመቀበል ሽተው፣ እርቅ ፈልገው... እና በመሳሰሉት ምክንያቶች የሚሄዱ ሰዎች ይገኙበታል። ጠንቋዮች በማሕበረሰቡ ዘንድ ልዩ ሀይል አላቸው ተብለው ስለሚታሰቡ ታላቸው ከምንም ነገር በላይ ተሰሚነት አለው። ስለዚህ አንድ ሰው በዕርቅ ሂደት ጥፋተኛ ነህ ተብሎ በጠንቋይ ቢፈረድበት ደፍሮ አይደለሁም ብሎ የመከራከር አቅሙ የለውም። ምክንያቱም አይደለሁም ብሎ እንዳይከራከር የጠንቋዩ መንፈስ ሀይወቴን ያጠፋዋል ብሎ ይፈራል ።

እኔ ተወልጄ በአደኩበት በቦሰት ወረዳ /በወለንጪቲ ዙሪያ ማለት ነው/

አሁን አሁን በገጠር እና በከተማ ወንጌል መስፋፋቱን ተከትሎ በርካታ ጠንቋዮች አካባቢውን እየለቀቁ መጡ እንጂ ከአስራ አምስት እመታት በፊት በገጠርም ሆነ በከተማ የሚኖረው ህዝብ ሙሉ በሙሉ በሚያስብል መልኩ በተለያዩ ጠንቋዮች እጅ ነበር ማለት ይቻላል። ዘመናዊ ፍርድ ቤቶች ስራ ፈትተው በሚውሉበት በዚያን ጊዜ ጠንቋዮች በቀን እና በማታ በከፍተኛ ስራ ተጠምደው የሚውሉበት ጊዜ ነበር። ከአራቱም የኢትዮጵያ ማዕዘናት ወደዚህ አካባቢ የተለያዩ መፍትሔዎችን ፈልገው ለሚመጡ ሰዎች ሁሉ የመፍትሔ አለቆች ነን ብለው ስለሚያስቡ ትምክህታቸው ታላቅ ነበር። የዲያብሎስን ስራ ሊያፈርስ በሰጋ የተገለጠው ክርስቶስ ኢየሱስ በአካባቢው ላይ እየነገሰ ሲመጣ ሁሉም ነገር መና ሆኖ ቀረ እንጂ። በብዙ አጅብ ይወጡና ይገቡ የነበሩ ጠንቋዮች ሁሉ ሰው ብቻ ሆነው ወደ እርሻቸው ተመለሱ። አንዳንዶችንም የሚገብሩለት ሰይጣን ራሱ አዋርዶ ገደላቸው።

በትንሹ ከማሰታውሰው ሰዎች በተለያዩ ምክንያቶች ሲጋጩ ተበድያለሁ የሚለው አካል አድርበታለሁ ወደሚለው ውቃቢ ቤት መጥቶ የደረሰበትን በደል ለመንፈሱ፣ ማለት እየገዘፈ ላለው ጠንቋይ ወይም በሰጋ ሆኖ ለሚያናግረው “አዋቂ” ችግሩን በዝርዝር ያስረዳል። ከዚያም ጠንቋዩ ነገሩን ካመነበት በራሱ በከላሹ አማካይነት ወይም በካዳሚዎቹ በኩል ተከላሹን ያስጠራዋል፣ የሚገርመው ታዲያ ያለ ምንም የመጥሪያ ወረቀት የተጠራው ሰው ሳይውል ሳያድር በጠንቋዩ ፊት ቀርቦ ተበድያለሁ የሚለው ሰው በተገኘበት ስለጉዳዩ ማብራሪያ ይሰጣል። ከዚያም ጠንቋዩ ነገሩን ካዳመጠ በኋላ የመጨረሻ ያለውን መፍትሔ ይሰጣቸዋል። ከሁለቱም ወገን ደፍሮ የተለየ ሀሣብ የሚያቀርብ ስለሌለ የተሰጣቸውን የመፍትሔ ሀሣብ ተቀብለው እና ለግጭታቸው ማሰሪያ አበጅተው ይወጣሉ።

መንፈሳዊ ይዘት ያላቸው የዕርቅ ሂደቶች በባህሪያቸው በሰው ስነ ልቦና ላይ ጫና ስለሚያሳድሩ ጉዳታቸው የከፋ ነው። ከዚህ ጋር ሰውን አስፈራርተው መብቱን ጭምር ስለሚያስጥሉት ማንም በዚህ መንገድ ችግሩን እንዲፈታ አይመከርም። እውነቱ ይሄ ሆኖ ሳለ ታዲያ ብርሃን ያልበራላቸው ሰዎች ድረስ ራሳቸውን ለጠንቋዮች አስገዝተው በብዙ ስቃይ ይኖራሉ። ወስነው ከጠንቋዩ አገዛዝ ለመላቀቅ ሲያስቡ ገና እንደሚሞቱ፣ ቤታቸው እንደሚፈርስ፣ ልጆቻቸው በቁጣ እንደሚያልቁ ስለሚገምቱ ወደ ፊት ለመራመድ አቅም ያጥራቸዋል። በእርግጥ ሰይጣንን በሞራል እና በወኔ ወይም በዘመናዊነት ሊያሸንፈው የሚችል ሰው የለም። ለሰይጣን ብቸኛው መድሃኒት ክርስቶስ ኢየሱስ ብቻ ስለሆነ በእርሱ ተሸሽገን ብንገጥመው እናሸንፈዋለን።/ 1ኛዮሀ ምዕ 3፥8/

8.2.3 ሐይማኖታዊ እርቅ

በየትኛውም ሃይማኖት ውስጥ እርቅ ትልቅ ስፍራ የሚሰጠው ነገር እንደሆነ ይታወቃል። ሰዎች እርስ በእርስ ተጋጭተው ለያዥ ለገላጋይ አስቸግረው ህይ የሚላቸው ወገን ከጠፋ በመጨረሻ የሃይማኖት አባቶችን መጥራት በሀገራችን ኢትዮጵያ የተለመደ አካሄድ ነው። ታዲያ የሃይማኖት አባቶች ጠለቅ ብለው የግጭቱን መልክ ለማወቅ ከመጣር ይልቅ ፈጠን ብለው ግጭቱን ወደ ሃይማኖቱ ስርአት በመሳብ ለዕርቅ እንዲዘጋጁ መመሪያ ነገር ሊያስተላልፉ ይችላሉ። አሻፈረኝ የሚል ሰው በቀጣይ ሃይማኖቱ በሚያዘው መሰረት ግዝት እንደሚጠብቀው ስለሚያወቅ ገፍቶ ለመሄድ አቅም ያጣል። ስለዚህ ዘላቂነት አይኖረውም እንጂ ለጊዜውም ቢሆን የተፈለገው እርቅ ሊመጣ የሚችልበት ሁኔታ አለ። እንደውም በአንዳንድ ቦታዎች እንደ ግጭቱ ስፋት እና ጥበት ታቦት ተሸክመው እርቅ የሚለምኑ፣ ግጭቱ ከመካካድ ጋር የተያያዘ ከሆነ የቤተ ክርስቲያንን ደጅ/በር/ አስከፍተው የሚያዘጉ፣ መጽሐፍ ቅዱስ አሲይዘው የሚያስምሱ የሃይማኖት አባቶች በርካቶች ናቸው።

8.2.4 መጽሐፍ ቅዱሳዊ እርቅ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እርቅ ከባህላዊም፣ ከሃይማኖታዊም፣ ከመንፈሳዊውም እርቅ ፍጹም የተለየ የዕርቅ መሰረት ነው። በዚህ የዕርቅ ሂደት ተጠቃሚ ለመሆን በዋናነት እግዚአብሔር የሰው ልጆች ከጨለማ ወደሚደነቅ ብርሃን እንዲመጡ ያደረጋቸውን ተግባራት ማወቅ እና ማመን ይጠይቃል። /ዮሐ 3፡16 ቆላ 1፡13-14/

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከተመዘገቡ የዕርቅ ሂደቶች ትልቁ እና ዋናው በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል የተደረገው የዕርቅ ሂደት ነው። መጽሐፍ እንደሚናገር በአዳም እና በሔዋን መተላለፍ ምክንያት የገነት ደጃፍ በሚንበሰበል ኪሩቤል ከተዘጋ በኋላ ለበርካታ ዘመናት ሀጢያት፣ ሞት፣ ጉስቁልና፣ ሰይጣን እና መለያየት በሰው ልጆች ላይ ህይወት አግኝተው ገዝተውት ነበር። ከዚህ ጋር በእግዚአብሔር እና በሰው መካከልም የጥል ግድግዳ ስለ ነበረ የሚረዳ ህይወት በሰው ልጆች መካከል አልነበረም። /ዘፍ 3፡22-24 ኤፌ 2፡31-3/

ምንም እንኳን የሰው ልጅ ከቀን ወደ ቀን በአመጽ ቢቀጥልም እግዚአብሔር ፍጥረቱን ለዘላለም የመጣል ለጆንዳ አልነበረውምና እንዲያ ልጁን ኢየሱስ ክርስቶስን ወደ ምድር በመላክ የሰው ልጆችን ሀጢያት እንዲሸከም አሳልፎ ሰጠው /ዮሀ3፡16/ ልጁም ኢየሱስ ክርስቶስ የሰው ልጆችን ሀጢያት በራሱ ላይ አድርጎ በመስቀል ላይ ተሰቀለ። በሞቱም በሰው ልጆች ላይ የተላለፈውን የሞት ፍርድ

ተቀበለ። /ኢሳ 53፡4-9 ዮሀ15፡13 /

በኋላም በሦስተኛው ቀን ከሙታን መካከል ተነስቶ በቅርብ እና በሩቅ ላሉት ሁሉ የምስራችን ቃል ተናገረ። ሲለል፣ ሞት፣ የሀጢያት ህይወት እና ሰይጣን አቅማቸው እና ስልጣናቸው ተሸሮ የበላይነት ለሰው ልጅ በሰጠታ ተበረከተለት /ኤፌ2፡16-17 1ኛቆር2፡12-14። እንግዲህ በእግዚአብሔር እና በሰው ልጆች መካከል የነበረውን ግጭት ባልተለመደ መልኩ በደል የሌለበት ክርስቶስ ስለ ሰው ሁሉ ሀጢያት ራሱን አሳልፎ በመስጠት የዕርቅን መሰረት ከጣለ ዛሬስ ይሄንን የዕርቅ ውበት እንዴት መለማመድ እንችላለን? እንድ ሰውስ በዘመኑ ፍጹም በሆነ ሰላም እና እርቅ ተሞልቶ በማንበረሰቡ መካከል መኖር የሚችለው እንዴት ነው?

8.2.4.1 ይቅር እንደተባልን ማወቅ

በክርስቶስ ኢየሱስ አምነው ድኛለሁ የማለት ድፍረት ያላቸው ሰዎች ሁሉ ትልቁ መመኪያቸው የእግዚአብሔር ምህረት ነው። /ኤፌ2፡4-5/ እግዚአብሔር ከወደደን ከቅልቅ ፍቅሩ የተነሣ በበደላችን ሙታን እንኳን ብንሆን ከክርስቶስ ኢየሱስ ጋር ህይወትን ሰጥቻል። ይህ ደግሞ የእርሱን ታላቅነት እንጂ የሰው ልጅን ማንነት ወይም ምንነት አያንፀባርቅም። /ኤፌ2፡8/ ታዲያ አንድ ሰው በዚህ ይቅርታ ተሰቦ ወደ እግዚአብሔር መንግስት እንደ መጣ ሁል ጊዜ የሚያስብ ከሆነ በምንም መልኩ ለሌላው ይቅርታ ለማድረግ አቅም አያጣም ወይም ደግሞ ሰዎች አልፈው ይቅር አድርግልን ሲሉት በጎ ምላሽ ለመስጠት አያቅማማም። ምክንያቱም ይቅር የተባለ ሰው እንደመሆኑ መጠን ይቅር ማለት ይችላልና።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በምድር በቆየባቸው ሦስት ተከታታይ አመታት ለትውልዱ ምሳሌ እንዲሆኑ ቀዳሚ ሆኖ ከኖራቸው የህይወት ተሞክሮዎች መካከል በዋናነት የሚጠቀሰው ሰዎችን ይቅር ማለቱ ነበር። ሐዋርያት በዝምታው ሲንገበገቡ ከፍ ሲልም ስሜታቸውን መቆጣጠር ተስኖቸው ጨቤያቸውን ከሰገባቸው አውጥተው ሌላውን አስቀመጠቀል ሲደርሱ ጌታ በሽላቸዋቸው ጌታ እንደሚል በግ አፋን አልከፈተም ነበር። /ማቴ27፡12/ ሲሰድቡትም መልሶ አልተሳደገም በጽድቅ ለሚፈርደው ጌታ አሳልፎ ከመስጠት በቀር በማንም ላይ መራራ ቃል ሲናገር አልተደመጠም /1ኛኢጥ 2፡23/። እንዲያውም እግዚአብሔር ለብ በአመገባቸው ምክንያት እንዲፈርድባቸው በሚያመች ሁኔታ ውስጥ ሆኖ “አባት ሆይ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው” በማለት የምልጃ ፀሎት ያደርግላቸው ነበር። /ሉቃ23፡34 /

እንግዲህ የሃይማኖታችን ጀማሪ እና ፈጻሚ ትቶልን የሄደው መርህ በቀል፣

ጥላቻ፣ መከፋፈል፣ ቂም እና የመሳሰሉ ክፉ ምግባራትን ሳይሆን ይቅርታ፣ ፍቅር፣ ሰላም እና በደልን ያለመቁጠር እንደመሆኑ ለይቅርታ ልንለመን አይገባም። ወይም “ልቤ እንቢ አለኝ” እንደሚሉ እንደአንዳንዶች ግብዝሆንን የእግዚአብሔርን ይቅርታና ምህረት ልናከፋፉ አይገባንም። ዛሬ ከየትኛውም ማህበረሰብ በበለጠ የክርስቶስ ብርሃን የበራለት ትውልድ የሰላም ሞዴል መሆን ሲገባው በተቃራኒው እየሆነ ነው ያለው። በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ግጭቶች ተፈጥረው ለዕርቅ በተቀመጥንበት ወደ እንድ ያህጥ ለመምጣት ምጥ የሚሆንበት ጊዜ ቀላል አይደለም።

8.2.4.2 የፀጋውን ሀይል መረዳት

የእግዚአብሔር ፀጋ ሲነሳ በዋናነት የሚነሳው የደህንነታችን ጉዳይ ሲሆን በመቀጠል በዚህ ምድር ላይ ስንኖር የተለየ አቅማችን መሆኑ ነው። /ቴዎ 2፡11-13 / በእርግጥ የእግዚአብሔር ፀጋ የመታመኛችን ሀይል፣ የአገልግሎታችን ከፍታ፣ የብርታታችን ምስጢር እና የህልውናችን ሁሉ መሰረት ነው። /ኤፌ 2፡5 ነጃቅጥ 15፡10

መጽሐፍ ቅዱስ አስገራሚ ስለሆነው ስለ ክርስቶስ ኢየሱስ ሀይወት ከመናገሩ በፊት በመጀመሪያ ከፀጋ ጋር በተያያዘ እንድ የሚጠቁመን ነገር አለ። ይኸውም “ቃል ስጋ ሆነ ፀጋንና እውነትን ተሞልቶ በእኛ አደረ” የሚለው ነው። /ዮሐ 1፡14/ ከዚህ ከፍል የምንረዳው ክርስቶስ ኢየሱስ አገልግሎቱን የጀመረው በፀጋ እና በእውነት ተሞልቶ እንደነበረ ነው። ይሄ ደግሞ በአገልግሎት ዘመኑ ስኬታማ እንዲሆን አድርጎአል። ከዚህ ጋር ጠንካራ እና መራራ የሆኑ ተግዳሮቶችን እየሰበረ እንዲያልፍም ረድቶታል። በተለይ የመስቀልን ሞት ስለ ሰው ሁሉ እንዲሞት የረዳው የእግዚአብሔር ፀጋ እንደሆነ መጽሐፍ መስክሯል። /ዕብ 2፡9/

ደስ የሚለው ታዲያ ይሄ ፀጋንና እውነትን የተሞላው ክርስቶስ በእኛ ማድሩ ነው። /ዮሐ 1፡14/ ማንም የክርስቶስ ፀጋ ከእርሱ ጋር በሙላት እንዳለ ካሰበ የበደሉትን ይቅር ማለት፣ ጠላቱ ሲራብ ማብላት፣ የሚያሳድዱትን መመረቅ እና የመሳሰሉትን ማድረግ ይቻላል።

በ1987 ሰኔ ወር ውስጥ በወለንጭቲ ከተማ እኔ መጀመሪያ አገልግሎት በጀመርኩበት ቤተ ክርስቲያን ከፍተኛ ሰደት ተነስቶ ነበር። በወቅቱ በተሃድሶ እንቅስቃሴ ብዙዎች ከእርቶዶክስ ቤተክርስቲያን እየወጡ ያሉበት ጊዜ ስለነበረ ነው። ከፍተኛ ነበረ። በጊዜው ግጭቱ የተነሳበት ዋነኛ ምክንያት የቤተ ክርስቲያናችን ጠንካራ አባል የነበሩ እና ከእርቶዶክስ ፈልሰን ስንወጣ ማንንም ሳይፈሩ ከወጣቱ ጋር የወጡ ወ/ሮ የሺ ወ/ሰማያት የሚባሉ የተከበሩ ቤት መሞታቸው ነበር። ሀይወታቸው ያለፈው አመሻሹ ላይ በመሆኑ ከከተማው ትንሽነት እንፃር በርካታ

ሰዎች ስለሞታቸው ስምተዋል። በከተማው ውስጥ ደግሞ ለፕሮቴስታንት አማኞች የተዘጋጀ የቀብር ስፍራ ስላልነበር በብዙ ጭንቀት ውስጥ ተውጠን ነበር ያደርነው። ይሄንን የተመለከቱ የአካባቢው ቄሶች በማለዳ ተነስተው በድምጽ ማጉያ “ሃይማኖት የለያየንን ከእንግዲህ ቀብር እንድ እያደርገንም፣ ሃይማኖታቸውን የካዱ ሰዎች በቀብር ስፍራችን ቀብር ሊፈጽሙ እየፈለጉ ነውና ለሃይማኖትህ የምትቀና ሁሉ ተነስ” ብለው ህዝቡን ቀስቀሱ። በዚህ ምክንያት በመቶዎች የሚቆጠሩ ሰዎች የተለያዩ የስለት መሣሪያዎች ይዘው ግልብጥ ብለው ወጡ።

እንደ ትላንት ነፍሳቸው የወጣው ወ/ሮ የሺ በነጋታው አስከ 9 ሰአት ድረስ ስጋቸው የመቃብር ስፍራ አግኝቶ ማረፍ አልቻለም ነበር። በእኛ በኩል በዚህ አጋጣሚ ለፕሮቴስታንቱ ማዘጋጃ ቤቱ የቀብር ቦታ እንዲሰጠን ብንጠይቅም ከህዝቡ አመጽ የተነሳ ሊሳካ አልቻለም። በስተመጨረሻ ለጊዜው የነበረው መፍትሔ በአካባቢው ወደ ሚገኘው ወደ ናዝሬት ከተማ ወሰደን የቀብር ስነ ስርዓቱን መፈጸም ነበረና ያ ተግባራዊ ተደረገ።

በዚህ እውነተኛ ታሪክ ውስጥ ላነሳ የፈለኩት ታዲያ በወቅቱ በርካታ ሰዎች በቡድን በቡድን በመሆን የተቃውሞ ድምጽ እያሳሙ ወደ ሚቹ መኖሪያ ቤት አቅራቢያ ይመጡ እና በዜማ ይሳደቡ ነበር። በጊዜው ታዲያ የእግዚአብሔርን የሚፈራ ከእኛ ጋር ያገለግል የነበረ ወንድም ጌትነት ደምሴ የተባለ የሚችል ልጅ ጋቢውን ትክክው ላይ ጣል እንዳደረገ ወደ ውጪ በመውጣት አጥሩ አካባቢ ተሰብስበው የሚሳደቡትን ተቃዋሚዎች ከፍ ባለ ድምጽ “እግዚአብሔር ይባርካችሁ፣ ጌታ ይወዳችኋል፣ እናቱ አልሞተችም ዛሬ በገነት ከጌታ ጋር አለች” በማለት ለሚመለከተው ሁሉ እግራምትን በሚፈጥር መልኩ በተረጋጋ መንፈስ ሆኖ ይባርካቸው ነበር።

በሰው ሚዛን እንዲህ አይነቱ ድርጊት አብድነት ወይም ስሜታዊነት ቢመስልም ምስጢሩ ግን ሌላ ነው። ያለ እግዚአብሔር ፀጋ እርዳታ ሰው ብቻ የሆነ ሰው እናቱ ሞታ እና መቀበሪያ ስፍራ አጥታ፣ በዚህ ላይ ተወልዶ ባደገበት አካባቢ መብቱን እንኳ መጠቀም አለመቻሉን እየተመለከተ በምንም መለኪያ አቅም አግኝቶ ጠላቶቹን መባረክ እንደማይችል ይታወቃል። ወንድም ጌትነት ግን የፀጋው ጉልበት ረድቶት ነበረና በጊዜው ሁሉን መሆን ችሏል።

ከዚህ ጋር በርካታ ሰዎች በምድራችን የከፋ በደል ደርሶባቸው በፀጋው ጉልበት ሰዎችን ይቅር ብለው ብዙዎችን ያስገረሙ አማኞች በአካባቢያችሁ እንደምታውቁ አስባለሁ። በተለይ በደርግ ዘመን ከፍተኛ መከራ በአማኞች ላይ ይደርስ በነበረበት ጊዜ ሰዙዎች የጌታ ፀጋ ረድቷቸው ምህረት ለሰዎች ይለምኑ

እንደነበረ አውቃለሁ። ስለዚህ የእግዚአብሔር ፀጋ ሁሉን መሆን እንድንችል አቅም የሚሰጠን ስለሆነ በየእለቱ ወደ ፀጋው ዙፋን በእምነት በመቅረብ ይሄንን ህያል ፀጋ እንቀበል። /ዕብ 4፥16/

8.2.4.3 ጸሎታችን እንዳይከለከል መጠንቀቅ

ግጭት ወይም ልዩነት በመንፈሳዊ አለም ከሚያደርሰው ጉዳት አንዱ እና ሞንኛው ጸሎታችን በእግዚአብሔር ዘንድ እንዳይሰማ ማድረግ ነው። አማኝ ደግሞ ጸሎቱ ከመስማት ከተከለከለ ትርፉ ምን ሊሆን ይችላል? ሐዋርያው ጴጥሮስ ባልና ሚስቶች ሁልጊዜ ተስማምተው በፍቅር እና በሰላም እንዲኖሩ ሲመከር ከጠቀሰው የማሳመኛ ሀሳብ አንዱ በመካከላችሁ የሚፈጠር ግጭት ጸሎታችሁን ይከለከላል የሚል ነበር። /ክፍ 3፥7/ ያማለት ሰው በግጭት ውስጥ እያለ ቢጸልይ እግዚአብሔር በጸሎቱ አይረካም ማለት ነው። ታላቁ አምላካችን እና ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰዎች ጸሎትን በእግዚአብሔር ፊት ለማቅረብ ከመሞከራቸው በፊት ራሳቸውን እንዲመለከቱ፣ የጸሎት መባቸውን አስቀምጠው ወንድማቸውን በቅድሚያ ይቅር እንዲሉ ሰብኳል፤ አስተምሯል። /ማቴ 5፥23/

ስለዚህ በምንም መለኪያ ግጭትን ማሳደር ወይም ረጅም ጊዜ መፍትሔ ሳይሰጡት ማስቀመጥ መንፈሳዊ ህይወትን ይጎዳልና ሁላችንም ነቅተን በፍጥነት በመሀከላችን ለተፈጠረው ግጭት መፍትሔ መስጠት ይኖርብናል።

8.2.4.4 መጽሐፍ ቅዱሳዊ ይቅርታ ዋጋ የሚያስከፍል ሊሆን ሁሉ እንደሚችል መረዳት

አሁን አሁን ሰዎች ስለ ይቅርታ ያላቸው አመለካከት ትንሽ እየተዛባ የመጣ ይመስለኛል። ምክንያቱም በድለውም ከውስጥ በሆነ ስሜት ሰዎችን ይቅር ማለት ሲከብዳቸው አመለካከታለሁ። ወይም “ይቅርታ” ብለው ከአፋቸው በሚያወጡት የቃል ስንኝ ላይ ብቻ ሁሉ ነገር እንዳለ ስለሚያስቡ እንደልማድ ሆኖባቸዋል። ከዚህም የተነሣ “ይቅርታ በቃ! ካጠፋሁ ይቅርታ! እንዴ! በቃ ከይቅርታ በላይ ምን አለ!” የሚሉ እና የመሳሰሉ ቃላቶችን በመናገር የይቅርታን ውበት ያጠፋሉ። ነገር ግን ይቅርታ እጅግ የጠለቀ እና ከውስጥ በሆነ ስሜት በመነካት የሚፈጸም ድርጊት ነው።

በይቅርታው እና በምህረቱ የሚታወቀው ታላቁ አምላካችን እግዚአብሔር የሰው ልጆችን ከራሱ ጋር በልጁ በክርስቶስ በኩል አስታርቋል። /2ቆሮ 4፥18-19/ ታዲያ ለሰው ልጆች የተደረገው ይቅርታ በቃል ወይም እንደልማድ የተደረገ ሳይሆን

ዋጋ የተከፈለበት ነው፤ የደም ዋጋ! አንድ ልጁን ኢየሱስ ክርስቶስን ለመስቀል ሞት አሳልፎ መስጠትን ጠይቆ ነበር የእግዚአብሔር እና የሰው ልጆች አርቅ!

በግጭት ውስጥ ሁለት ወገኖች ወይም አንደኛው ወገን ብቻ በከፍተኛ ደረጃ ጉዳት ሊደርስበት ይችላል። ታዲያ የዕርቅ ሂደት ሲጀመር የተጎዳው አካል ሁሉን ትቶ የቀደመውን አይነት ሕብረት ከጎዳው አካል ጋር ለመጀመር በእጅጉ ሊከብደው ይችላል። ነገር ግን ጌታ ለእኛ የሆነውን ስናስብ በግጭቱ ተጎጂዎች ሆነን አንኳ ሳለ ስለ ጌታ እና ስለሚበልጠው ሕብረት ብለን ይቅርታን ማድረግ መለማመድ መቻል አለብን። ከዘመናዊ ፍርድ ቤት ውጪ እስከ አሁን በሀገራችን በስፋት የተለመደው የእርቅ ሁኔታ አንድ ሰው በግጭት ወቅት ጥፋተኛ ሆኖ ከተገኘ ይቅርታ ይጠይቃል። እግር ላይ ይወድቃል ከፍ ሲልም ለጥፋቱ ማካካሻ የሆነ ካሳ ለተጎዳው አካል እንደተወሰነበት መጠን ይከፍላል። መጽሐፍ ቅዱስ ደግሞ ተበድላን በደልን እንዳንቆጥር፣ የሚከፈለውን ዋጋ ሁሉ ከፍለን የበደሉንን ሰዎች እንድንታረቅ እና የሚያሳድዱንን ጭምር እንድንመርቅ የተለየ መንገድ ያሳየናል። /ማቴ 6፥12፣ 2ጢሞ 4፥16-17/

ምዕራፍ ዘጠኝ

9.1 ግጭትን ለመቆታት የሚያግዙ ልዩ ልዩ

የግጭት ታሪኮች /Conflict case studies/

በዚህ ክፍል በአብዛኛው የተቀመጡት የግጭት አይነቶች ከነባራዊው ሁኔታ በመነሳት አንባቢው ግጭትን ስለመቆታት ቅድመ ምዘና እንዲያደርግ ተፈጥረው የተፃፉ የግጭት አይነቶች ሲሆኑ ጥቂቶቹ ደግሞ በእውነተኛ ታሪክ ላይ ተመስርተው የተፃፉ ናቸው።

ማሰታወሻ፡- ከዚህ በታች የተመዘገቡትን የግጭት ታሪኮች /Conflict case studies/ በሚገባ ለመመዝገብ አስቀድሞ ሙሉ መጽሐፉን እንዲያነቡ ይበረታታሉ።

9.1.1 የቄስ ገድሉ እንግዶች እና ወ/ሮ ሮማን

የቄስ ገድሉ ባለቤት ወ/ሮ ስሜነሽ ሁለተኛ ልጃቸውን መውለዳቸውን ተከትሎ በርካታ የቤ/ክ ሰዎች ወደ ቤታቸው በመምጣት የእንኳን ደስ አላችሁ መልዕክታቸውን እያሰሙ እና በእጃቸው የያዙትን የተለያዩ ስጦታዎች በፈገግታ የግቡ ምልክት ለሚሰጣቸው ሰው እያሰረከቡ ጠባቢን ሳሎን ሞልተዋታል።

ከወጣቷ ደመቀች በቀር ሁሉም ቄስ ገድሉ ከሚመግቡበት አጥቢያ የመጡ በመሆናቸው ገና ወደ ሳሎኑ እንደ ዘለቁ የጀመሩት ጨዋታ እየደራና እየደመቀ ለቤቱ የተለየ ድምቀት ሰጥተውታል። ወጣቷ ደመቀች በቄስ ገድሉ ቤት የተገኘችበት ዋና ምክንያት አራሷን ለመጠየቅ ሳይሆን ወ/ሮ ስሜነሽ በቤት ሰራተኝነት ክርስቲያን ጓደኛዋ ቤት በሀላፊነት ልታስገባት ጦርታት ቀጣሪዋን በመጠባበቅ ላይ ነበረች። ይሁንና የእንግዶቹ ጨዋታ መስጧት ኖሮ ሳታውቀው አራሷም ቃላት ጣል እያደረገች በከፊል የጨዋታው አካል ሆናለች።

ወ/ሮ ሮማን የቤት ሠራተኛ አጦት በእጅጉ አማራጅ ስለ ነበር ጓደኛዋ ወ/ሮ ስሜነሽ የሠራተኛ ተገኝቶልሽል መልዕክት በእጅጉ ስላስደሰታት ወዲያው ነበር ወደ ቄስ ገድሉ ቤት ያቀናችው። እንደ ደረሰችም ቤተኛነቷን ለመግለጥ በጻፎ በር ወደ ዋናው ሳሎን ለመዝለቅ ስትሞክር በርካት ያሉ የማታውቃቸው ሰዎች ቤቱን ሞልተውት ስለ ነበር በንዳው በር ደጃፍ እንደ ቆመች “ውይ እንደምን ዋላችሁ፤ ስሜ ሠራተኛዎ የት አለች?” ብላ ወደ ቀኝ እና ወደ ግራ ካማተረች በኋላ አራሷን (ወ/ሮ ስሜነሽን) ሊጠይቁ ከመጡ ሰዎች መካከል በጣቷ ወደ አንዲቱ እየጠቆመች “እንቺ ነሽ?” ብላ አመለከተች። ወጣቷ ደመቀች ግን በጥግ በኩል በኩርቱ ፈስታል ልብሷን እንደጠቀለለች ተቀምጣ ነበር።

ወዲያው ያ የሞቀ ጨዋታ በዝምታ እና በድንጋጤ ተዋጦ በሰህተት “እንቺ ነሽ ሠራተኛዎ?” የተባለችው ወጣት ሴት ወዲያው ፈቷ ተለዋወጠ “ምኔ የቤት ሠራተኛ ይመስላል፤ ሂጂና ገረድሽን ፈልገ” ብላ ድንገት ከተቀመጠችበት ወንበር ላይ ብድግ ብላ ተነሳች። ወዲያው ጉዳዩን በድንጋጤ ሲከታተሉ የነበሩት የወ/ሮ ስሜነሽ እንግዶች ብድግ ብለው ተደፈርኩ ባዩዋን ሴት እጅ ያዙ። ቄስ ገድሉም በሰሙት ጩኸት ተደናግጠው ዘለው ከመኝታ ቤት ሲወጡ ሰዎች ሁሉ ከየተቀመጡበት ወንበር ተነስተው ተተረማምሰዋል። ቄሱ ነገሩ ባይገባቸውም ከምትጋበዘው ሴት ፊት ቆመው “እረ በኔታ፤ እረ በእግዚአብሔር ምንድን ነው ነገሩ?” እያሉ በመለመን በመጠኑ የነበረውን ከፍተኛ ጫጫታ እንዲበርድ ጥረት ካደረጉ በኋላ ወደ ወ/ሮ ሮማን ፊታቸውን አዙረው “ወ/ሮ ሮማን ምንድነው የተፈጠረው?” ብለው ሲጠይቁ ሮማን ስብር ባለ መንፈስ “አይ...ማለት...ብላ...”

የውይይት ጥያቄዎች

1. የዚህ ግጭት መሰረት ምንድን ነው?
2. ቄስ ገድሉ የተፈጠረውን ግጭት ለመቆታት ምን ቢያደርጉ ይሻላል ይላሉ?
3. እርሶ እንደ ገለልተኛ አካል የወ/ሮ ሮማን እና በሰህተት “ሠራተኛዎ እንቺ ነሽ?” የተባለችው ወጣት ሴት ጥፋት ምንድን ነው ይላሉ?
4. በሰህተት “ሠራተኛዎ እንቺ ነሽ?” እንደ ተባለችው አይነት ሴት አይነት ተመሳሳይ አጋጣሚ ቢያጋጥም ምን አይነት አቋም ሊኖርዎ ይችላል።
5. በዘላቂነት እንደዚህ አይነት ተመሳሳይ ግጭት እንዳይከሰት ቄስ ገድሉ ለተከታዮቻቸው ምን ማስተማር አለባቸው ይላሉ?
6. “ምኔ የቤት ሠራተኛ ይመስላል፤ ሂጂና ገረድሽን ፈልገ” ከሚለው የቤቱቱ ምላሽ ውስጥ ለቤት ሠራተኛ ያለን ምልክታ ምን ላይ እንዳለ ተገነዘቡ?
7. እባክዎ በተጨማሪ መነሳት ያለበት ጥያቄ ካለ አንስተው ይወያዩ።

9.1.2 መጋቢ ኢዮብ እና የሚመራት ቤተ ክርስቲያን ምእመናን

መጋቢ ኢዮብ በአንድ የገጠር ከተማ በምትገኝ ቤ/ክ ውስጥ ዋና መጋቢ ሆኖ ከተመደበ አንድ ዓመት ያህል ሆኖታል። ቤተ ክርስቲያኒቱ ከ500 የሚባልጡ አባላት ያሏት ሲሆን ከተመሰረተች 10 አመት ያህል ሆኗታል። መጋቢው ቤተ ክርስቲያኒቱን መምራት ከጀመረበት ጊዜ ጀምሮ ጌታ በርካታ ወጣቶችን እሳልፎ እየሰጠው ስላለ ነገን ሲያስብ ጥሩ ተስፋ ይታየዋል። ይሁንና መጋቢ ኢዮብ ቤተ ክርስቲያኒቱን መምራት ከጀመረበት ጊዜ አንስቶ እየተቋቋመው ያለው ትልቅ ተግዳሮት በአካባቢው ላይ ያለው የባህል ተፅእኖ በግልጽ በቤተክርስቲያን ውስጥ በአብዛኛው አባላት ዘንድ ተቀባይነትን አግኝቶ እየተሰራበት መቆየቱ ነው። በአካባቢው የባህል ህግ መሰረት አንድ ሰው ከብሔሩ በስተቀር በፍጹም ጋብቻ መመስረት አይፈቀድለትም። ይሄንን ህግ አልፎ ለመሄድ ከሞከረም ከፍተኛ ውግዘት ይጠብቀዋል። ከዚህ የከፋው ደግሞ በአካባቢው ላይ በእጅጉ የተገለሉ እና ቀጥታዊ፣ ቡዳ፣ ጠራቢ፣ እየተባሉ ከሚጠሩ ሰዎች ጋር በጋብቻ ለመቀላቀል መሞከር የሚያስከፍለው ዋጋ እጅግ የጠነከረ መሆኑ ነው።

በዚህ ሂደት ታዲያ መጋቢ ኢዮብ ምንም እንኳን ከባህሉ ጋር ከፍተኛ ትስስር ያላቸውን ሰዎች አመለካከት ለመቀየር ቢቸገርም የወጣቱን አመለካከት ቀስ በቀስ በወንጌል እውነት በማስታጠቅ ለሰዎች ሁሉ እኩል ምልክታ ይኖራቸው ዘንድ ከፍተኛ ጥረት ሲያደርግ ቆይቷል።

በዚህ መሀል ታዲያ በከተማው ባህል መሰረት ከተከበረ ጎሳ የተወለደው ወጣት ዳንኤል አብራው በአንድ የቤት ጎብረት ከተመደበችውና በእጅጉ ከተገለሉት ጎሳዎች መካከል ከተወለደችው ከእህት ዝናሽ ጋር ተዋደው ጓደኝነትን ይጀምራሉ። ምንም እንኳን ዝናሽ የጋብቻው ጥያቄ ሲቀርብላት በግልጽ ቤተሰቦችህ አይፈቅዱልህም፤ የእኔ ጎሳ እንደዚህ ነው ብላ ብታሳውቀውም ሊቀበላት አልወደደም። ከዚያ ይልቅ ልክ የአርሲን ፈቃድ እንዳገኘ ወደ ቤተሰቦቹ በመሄድ ከእኩል ልጅ ከእህት ዝናሽ ጋር ለመጋባት መወሰኑን በድፍረት ተናገረ። በጌታ የሆኑት የዳንኤል ቤተሰቦች ግን ጉዳዩን ከፋኛ ተቃወሙ። በጉዳዩም ከገፋበት ከየትኛውም ነገር እንደሚያገሉት እና ልጅነቱንም እንደሚከዱ እየዛቱ ነገሩት።

ዳንኤል ግን የቤተሰቡን አቋም ልክ እንደሰማ ጓደኛውን ዝናሽን ይዞ በቀጥታ ወደ መጋቢው በመሄድ ስለ ጉዳዩ በግልጽ አስታወቀ። መጋቢ ኢዮብም በመጀመሪያ የጠየቀው ነገር ቢኖር “ለየቤተሰባችሁ አስታውቃችኋል?” የሚል ነበር ዝናሽ “የእኔ ቤተሰብ በእጅጉ ደስተኞች ናቸው” ስትል ዳንኤል ግን “ሁኔታውን በጋይል

ተቃውመዋል” ብሎ መለሰ። መጋቢውም ጥቂት ከጸለየላቸው በኋላ ዳንኤልን “ታግስህ ቤተሰቦችህን ለማሳመን ሞክር” ብሎ አሰናበታቸው። ወንድም ዳንኤልም ለአንድ አመት ያህል ታግሶ ቤተሰቡን ቢጠብቅም ለጀመረው ነገር እውቅና ሊያገኝ አለመቻሉ ተስፋ እያስቆረጠው መጣ እንዲውም ቀስ በቀስ ወደ ጉባኤ አባላት ነገሩ እየወረደ በመምጣቱ በጉባኤ መካከል ነገሩን በሚደግፉ እና በሚቃወሙ አባላት መካከል መከፋፈል እየተፈጠረ መጣ።

በዚህ መሀል ታዲያ በስርዓት በቤ/ክ መጋባት እጅግ ከባድ እንደሆነ የተገነዘቡት ዳንኤል እና ዝናሽ ድንገት በመዘጋጃ ጋብቻቸውን ፈጽመው አብረው መኖር ይጀምራሉ። አንድ አጋጣሚ ደግሞ ዳንኤል የስራ ቅያሪ አግኝቶ ከቤተሰቦቹ ከተማ ትንሽ ራቅ በማለቱ ለጊዜውም ቢሆን የተፈጠረውን ግርግር በረድ እንዲል አድርጎታል።

ከ6 ወራት በኋላ ዳንኤል እና ዝናሽ በእጅጉ የተቀበላቸውን የዝናሽን ቤተሰብ ለመጠየቅ ወደ ትውልድ ከተማቸው ይመጣሉ። እሳቱም አሁኑ ስለ ነበር ጠዋት አምልኮ አምልከው ከሰዓት ወደ ፕሮግራማቸው ለመሄድ አስበው ቀጥታ ወደ ቤ/ክ አቀኑ። እለቱም የጌታ እራት የሚሰጥበት ጊዜ ነበር። ገና ገብተው እንደተቀመጡ በድቁና የሚያገለግሉ እንዳንዶች እና እርፍደው እየገቡ የነበሩ አባላት ሲመለከቷቸው የተለየ ስሜት ውስጣቸው ተፈጠረ። “በሀጢያት የወደቁ እና የቤ/ክ ስርዓት ያፈረሱ ሰዎች በቤ/ክ በዚህ ሁኔታ ማምለክ አይገባቸውም!” በማለት ወረቀት እየፃፉ ከፊት ለፊት ለተቀመጠው ለመጋቢ ኢዮብ መላክ ይጀምራሉ። በዚህ መሀል መጋቢ ኢዮብ ታግሶ የቃሉ ጊዜ እንዲቀጥል አደረገና የጌታ ራት ስርአቱን ከማስፈጸሙ በፊት ቆሞ “የጌታን ራት ለመውሰድ ያልተገባችሁ እና ያልተዘጋጁችሁ ሰዎች እንድትወጡ በጌታ ፍቅር አጠይቃለሁ።” ብሎ ሲናገር እንዳንዶቹ መውጣት ሲጀምሩ ዳንኤል እና ዝናሽ አልወጡም። አሁንም በድጋሚ መጋቢው “ያልተዘጋጁችሁ እንድትወጡ አጠይቃለሁ” ሲል አሁንም ዳንኤል እና ዝናሽ ሳይወጡ ቀሩ። በቀጣይ መጋቢው ስርአቱን ወደ ማስፈጸም ሊሄድ ሲል ድንገት በቀኝ በኩል ከተቀመጡ ሰዎች መካከል ተነስተው በእጃቸው ወደ ዳንኤል እና ዝናሽ እየመለከቱ “ይሄ የተቀደሰ ጉባኤ ነው እንደፈለጉ በሀጥያት እየተመላለሱ የጌታን እራት መውሰድ አይገባም” ብለው ተቃወሙ እነርሱን ተከትሎ ወጣቱ ከፍል በተመሳሳይ ተነስቶ ጣቶቹን ወደ ተቃወሙት ሰዎች በማድረግ “ጥፋታቸው ምንድነው? ተዉአቸው ምንም አልበደሉም” ብለው በአጻፋው መመለስ ሲጀምሩ ጉባኤው በጫጫታ ተሞላ። በመድረክ ላይ የጌታ እራት ስርአቱን ለማስፈጸም የቆመው መጋቢ ኢዮብ ጥቂት ካሰበ በኋላ በታላቅ ድምጽ “ፀጥታ! ሁላችሁም ዝም እንድትሉ አጠይቃለሁ” ባለ ጊዜ ሁሉም ዝም አሉ ከዚያም መጋቢው እንዲህ አለ.../ከእውነተኛ ታሪክ ተወስዶ በኢትዮጵያ አውድ ተቀይሮ የተፃፈ/

የውይይት ጥያቄዎች

1. የዚህ ግጥም መሰረት ምንድን ነው?
2. ለግጥሙ በዋናነት ሀላፊነቱን መውሰድ ያለበት ማን ነው?
3. መጋቢው በዚያን ሌላት ግጥሞችን እንዴት ሊፈታው ይችላል ብለው ያስባሉ? የጌታ ራቱ እንዲቀጥልስ ምን ቢደረግ የተሻለ ይሆናል ይላሉ?
4. ዳንኤል እና ዝናሽ መጋቢው “ያልተዘጋጃችሁ ውጡ” በማለት ሲናገር መውጣት እንዳለባቸው ያምናሉ? ለምን?
5. ወደፊት ተመሳሳይ ግጥሞች እንዳይከሰት በቀጥታ በዚህ ቤ/ክ ምን ቢደረግ ይሻላል ያላሉ።
6. እርሶ በሚያመልኩበት ቤ/ክ ተመሳሳይ የሆነ ችግር ተመልክተው ያውቃሉ?
7. እባክዎ በተጨማሪ መነሳት ያለበት ጥያቄ ካለ አንስተው ይወያዩ።

9.1.3 የቬክ ጧሂር እና የአቶ ገብረ ማርያም ቤተሰብ

ቬክ ጧሂር አቶ ገብረ ማርያም ቤት ቡና እየጠጡ መጫወት ጀምረዋል። የአቶ ገብረ ማርያም ወንድም ልጅ የቬክ ጧሂርን ቤት ልጅ አግብቶ አንዲት ቤት ወልደው አቶ ገብረ ማርያም በሰጧቸው ሰርቪስ ቤት ሊኖሩ ከሳውዲ ከመጡ ስድስት ወራት ሆኗቸዋል። ቬክ ጧሂር ልጃቸውን ዘሊካን ለማየት የልጅ ልጃቸውንም ለማቀፍ ስለመጡ አግረመንዳቸውን አቶ ገብረ ማርያም ያስፈሉላቸውን ቡና ለመጠጣት ነበር ጎራ ያሉት። ጨዋታቸው ደርቶ እያለ “እስልምናና ክርስትና እኮ ድርም ያለ ነው” አሉ አቶ ገ/ማርያም።

“የኛ ወሎ ወትሮስ ተደባልቆ አይደል የከረመ?” አሉ ቬክ “ይህን ብለን አይደል እርስዎን ቡና መጥራታችን? ያ ባይሆንም ኖሮ አስቀድሞስ ልጄን ከልጅዎ ጋር ድርሽ አትበል አለው ነበር?” አሉ አቶ ገ/ማርያም። “ልጃችንንም የትም እንጥልም መርጦ ይስማማኛል ታለ ፈቃዱ የርሱ ነው የወደዳትን ወደድንለት። ሌላው ቢቀር ህፃኗ አታሳዝንም?” አሉ ቡናውን እየቀዱ ያሉት የአቶ ገ/ማርያም ሚስት ወ/ሮ ድንብላል። “የኔ አያት እኮ የናንተው ሰው ነበረች ወለተ ኪዳን ስትባል ወንድ አያቴን ናስርን አገባችና ስለመች ምን ችግር አለ ብለው ነው?” አሉ ቬክ ቀጥለውም “አሁን የመጡት ክርስቲያን አይሏቸው እስላም የተደበላለቀባቸው ናቸው ያስቸገሩን ትናትና ከቤቴ ሰይፍኩት ሁለተኛ አባቴ እንዳትለኝ ብዬ”

“ማንን ቬክ?” አሉ ወ/ሮ ድንብላል “ከዘሊካ ለጥቆ ያለ ልጄን ነዋ ሲበላ

እንኳ ያገኘውን ነው የሚያግባብሰሰ እስላም ክርስቲያን አይልም ደሞ እኮ ነቢዩ መሐመድን ትቶ ነቢዩ ኢሳ ነው ዋናው ነቢይ ይል ጀምሮአል” “እርሶም ቤት ገባ ይሄ መርዝ? መጤ ሃይማኖት ከሰልሻጅ ጋር መደለያ እየተቀበሉ እኮ ነው የሰበሰቧቸው እኔማ ልጄ ግርማን እንኳንስ ከእናንተ ሆነ እንጂ መንጤ ቢሆን አይማረኝ ብምረው”

“እኔም እኮ እናቴ አስጣለችኝ እንጂ አጋድመው ነበር ይሄ ካሃዲ ማምረሬን አወቀና ሹልክ ብሎ ወጣ አላህ የሰራውን አይባርክለት ዘሩ አይብቀል ይሄ ዘረቢስ ገና 18 አመት ሳይሞላው ቀደም ቀደም ማለት ከጀመረ ወደፊት እላያችሁ ልውጣ ይላል” አሉ ቬክ።

“ቬክ ደሞኮ ካልሰበከናችሁ የሚሉት ነገር አላቸው መርዛቸውን ሳይነሰንሱ እንኳን አባረሩት” አሉ አቶ ገ/ማርያም።

“ውይ ውይ ገ/ማርያም እንዲህ አትበል እኔ በበኩሌ ሁሉም ጥሩ አላረጉም ያንተም ልጅ ቢሆን ቢጤ ቢጤውን ቢመርጥ ሃይማኖት ሃይማኖቱን ቢወዳጅ ይሻል ነበር። ይሄኔ መግቢያ ይኖረው ይሆን አይይይ። ቬክ ምናል ቢታገሱት ዛሬ እኮ የአንድ ቀን ማደሪያ ይቸግራል።”

“ድንብላል ጠግቦ እንጂ ደሞ መናፍቅ መሆኑ ሳያንስ አብሮ ሊኖር ይከጅላል ቤቱን ሁሉ ሳይበክል ቶሎ እርምጃ መውሰድዎ ትክክል ነው የማታውቁትን ባትፈተፍቺ ይሻላል”

“አሁን ቬክ ጥሩ ሰሩ ነው የሚሉት? ምንስ ቢሆን የወለደ እንጀት ይጨከናል ብለው ነው? ለጊዜው ነው ይ መልሰው ያስገቡታል እርሶ ዝም ቢሉ ይሻላል” አሉ ወ/ሮ ድንብላል።

“እሜቴ የእናንተ ወደእኛ የኛ ወደ እናንተ እኮ ሲወርድ ሲዋረድ የነበረ ባህላችን ነው ሰርግና ለቅሶ እንኳ ለእስላም ለክርስቲያን ብለንስ አይደል የምናርደግ እኚህ እኮ የበቀሉበትም አይታወቅ ‘ተቀበል’ ይሉሻል ሞት ይቀበላቸውና ከእንጀቴ አወጣሁት እንደ አባቴ ቀብራዋለሁ በቃኝ መስጅድ እንዳይሰሙበን ነበር ቢሰሙም እንዳባርረው እንዳላስቀምጠው ነበር የሚያዙኝ አድርጌዋልሁ”

“እናቴ ምን አሉ ይሆን? እኔ መቼስ እንጀቴ አይችልም”

“አንቺ ሴትየ በእምነትሽ የመጣብሽ እኮ የመጨረሻ ከሃዲ ነው የኛም ቁለች አባሯቸው ብለውናል እንዲህ ብለሽ ቀሪ ልጆቼን ገደል እንዳትከቺብኝ። መንደሩን ሁሉ ዘንድርማ እንደእሸን ፈልተዋል አውቶብስ ሳይ፣ ገበያ ቦታ ሁሉ ይዘው ያቅራራሉ ሃይ የሚልልን አጥተናል።”

“አቶ ገ/ማርያም መንግስት እኮ ነው የለቀቀብን ቢቆጣጠርልን ኖሮ እንዲህ አይደነፉም ነበር የጥፋቱ ስር ወዲህ ነው” አሉ ቬክ።

“እኔ ግን ቬክ ልጆቼ ሁሉ እንደነሱ ቢሆኑ ደስ ይለኛል። ጫት አይሉ ሺሻና ሲጋራ አይሉ፣ መጠጥ አይሉ አሁን ማይመት ገ/ማርያም ልጃችን ከምንለው ከጥላሁን እነሱ አይሻሉም? ካቲካላ ገልብጦ ሲተፋብን ከሚያድር ጎረምላ” አሉ ወ/ሮ ድንብላል።

“በይ ውጪልኝ ነው የምልሽ እንቺንም ሰበኩሽ እንዴ? ንድና ጅራት ከወደኋላ ነው” አሉ። ቀደም ቀደም አልሸ በሃይማኖቱ እኔ ቀልድ አላውቅም አፍሽን ዝጊ” አሉ አቶ ገ/ማርያም።

ወ/ሮ ድንበላል የቡናውን ዕቃ እያነሳሉ “እኔ በጉልበቱ እኔን ለቀቅ” እያሉ ወጡ። ዘሊካ በቅርቡ በሰማኒያ ቀኗ በአርቶዶክስ ስርአት ጥምቀት የወሰደችውን አራስ ልጇን ታቅፋ ከእነ አቶ ገ/ማርያም ሳሎን ተቀላቀለች ህፃኗን ለሼኩ አባቷ ልታስታቅፍ አቶ ገ/ማርያም “እረ ቆይ ዛሬ ከነጋ እኮ አላየኋትም ወዲህ በያት” ብለው ታቀፏት። አቶ ገ/ማርያም የህፃኗን እጆች በጣታቸው እያፍተለተሉ እና እየሳሟት “ሼኩ መቼስ ትልቁን ልጅህን እንዲህ ሁኒ ብለን አናስገድድም ህፃኗ ግን የኛ ናትና ክርስትና እስነስተናታል” በማለት ገለጥ አድርገው ቢመለከቱ የከር ማተሚያ ከህፃኗ አንገት የለም።

“ማተሚያን የት አደረግሽው? ዘሊካ” ብለው ፈታቸውን ከስከሰው ጠየቁት። ዘሊካም ሰውነቷን ሳጥባት ተበጣጥሶ ወደቀ” አለች ሼኪም “አላህ አላዘዘ እንደሆነ የእናንተ ለመሆን” አሉ። አቶ ገ/ማርያም “የማይሆነውን ሼኪ ህፃኗንም አሳልፈን እንስጥም።” ወ/ሮ ድንበላል መለስ ብለው ነበርና “እንዲሁ ነው የምትደክሙት ስታድግ የራሷን ትመርጥ አይደል ብትተዋትስ?” አሉ።

ሼኪ “በሉ ይበቃኛል ሌላ ቀን እመጣለሁ” በማለት እየመረቁ ከግቢ ወጥተው ሄዱ።

አቶ ገ/ማርያም ሼኪን እስናብተው ከተመለሱ በኋላ “ታዲያ የተበጣጠሰ ከሆነ ሌላ ማተብ መልሰሽ አታስራላትም? ለነገሩ እንቺ አይደለሽም ጥፋተኛ ያስደፈረኝ የገዛ ልጄ ግርማ ነው ሲመጣ እጠይቀዋልሁ ያኔ መልሰሽን አዘጋጃ... ወይስ ሼኪ አባትሽ ሲመጡ እንዳይመለከቱት ብለሽ በጥሰሽ ጣልሽው? አልያማ በ15 ቀን ጊዜ ውስጥ ማተቡ በፍጹም አይበጣጠሱም።”

ግርማ ለምሳ ወደቤት እየገባ ስለነበር ድምጽ ሰምቶ ወደ ቤተሰቦቹ ሳሎን ጎራ አለ። “ምን ሆኖችሁ ዘሊካ?” እያለ ህፃኗን ታቅፎ ጠየቀ።

“ትሰማለህ ግርማ እንተሰ እንዳሻህ የወደደና ያበደ መመለሻ የለውም ለህፃኗ ግን ዘሬ ናትና ማተሚያን ሲበጥሱ ቁጭ ማየት አልሻም ሚስትህን ይዘህ ወደምትሄዱበት ሂዱልኝ በቅርቡ እንኳ በኩዳዴ ሥም ውስጥ አይብ ፍሪጅ ካለበቀመጣችሁልኝ እያለች እኛን ሳታፍር ያገኘችውን የምትበላ መሆኑን ድንበላል ነግራኛለች በዚህ ሁኔታ አንኖርም” አሉ።

ግርማና ዘሊካ ህፃኗን ይዘው ወደ ሰርቪሽ ቤት ገቡና ሲያበቁ “አባባ

እንደሚያዝንበን ታውቁ አይደል አስቀድመንስ ተስማምተን አይደል ያስጠመቅናት?” አላት። ዘሊካም “እንተ አባህትህ ደስ እንዲላቸው እንደምትፈልግ እኔም አባቱ ከሩን አይቶ እንዳያዝን ስለምፈልግ በጥሼ ጥዩዋልሁ።” ግርማ እናቱን ይዞ “ምን አልሽ? ምን አልሽ?” እያለ አይኖቹን አገረጠረጠባት። “እስተኝያት ልጅቷን” ሲል ጮሽባት። “ከነልጄ እንዳሻህ ልታደርገኝ ትችላለህ” አላችው። “ለካ ልብሽ ከኔ ጋር አይደለም ከዘመዶችሽ ጋር ነው” አላት። “ጊዜው ነዋ ታዲያ እምነቴንም አልተውም እንዳታስብ” አላችው። “መልስ አትመልሽልኝ” እያለ እምቧረቀባት። አቶ ገ/ማርያም ሚስታቸውን ጠርተው “በይ ቤት ፈልገው ይውጡልኝ የምንሰማማ መስሎኝ እንጂ እንደ ድርድር እንደ የዋሆቹ ጊዜ... አልያማ እይሆንም ደህና ሰው ፈልገሽ ቤቱ ይከራያል። ቤንጤ የሚባል ግን እንዳይገባብን” በማለት ቀጭን ትዕዛዝ አስተላለፉ። /ተፃፈ:-በሰላምን ለበበ - በኢትዮጵያ አማካኝነት ህብረት ቤ/ክ የልማት ማኅበር ዳሬከተር/

የውይይት ጥያቄዎች

1- በዚህ ታሪክ ውስጥ የልዩነት ምክንያት የሆኑት ዋና ዋና ነገሮች ምን ምን ናቸው? በዝርዝር ያስቀምጡ።

2- የአቶ ገብረ ግርማምን ባለቤት ወ/ሮ ድንበላልን እንዴት ይገልጧቸዋል?

3- በግርማ እና በባለቤቱ በዘሊካ መካከል እየታየ ያለውን ልዩነት እንዴት ማቀራረብ ይቻላል?

4- በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 27 ቁጥር 4 ወላጆችና ሕጋዊ ሞግዚቶች በእምነታቸው መሰረት የሃይማኖታቸውና የመልካም ስነ-ምግባር ትምህርት በመስጠት ልጆቻቸውን የማሳደግ መብት አላቸው” የሚለው የህግ አንቀጽ በእነ ግርማ ቤት በምን መልኩ ሊተገበር ይችላል? ከላይ የተቀመጠውን የወላጅ መብት ግርማ እና ባለቤቱ ዘሊካ በአንድ ጊዜ ለመተግበር ከሞከሩ የልጃቸው የእምነት አቋም ምን ሊሆን ይችላል?

5- ከላይ ካነበቡት ታሪክ በመነሳት የተለያዩ የእምነት ተከታዮች ተቻቸለው በፍቅር አብረው ለመኖር ምን ይጠበቅባቸዋል ይላሉ?

6- ከመብት አንፃር ሼኪ ጣሒር ልጃቸውን “ቤንጤ ሆነሃል” በሚል ስብብ ብቻ ከቤት ማባረራቸውን እንዴት ይመለከቱታል?

7- ሼኪ ጣሒር ልጃቸው እማኝ ለመሆኑ እና ሰዎች በአደባባይ እምነታቸውን ለመናገር መሞከራቸውን ከመንግስት ጋር ለማያዘዝ ሞክረዋል። “መንግስት ነው የለቀቀብን” በማለት ምሬታቸውን ለአቶ ገብረ ግርማም ሲናገሩ ሰምተናል። በዚህ ውስጥ ሼኪ ጣሒር ስለ እምነት ነፃነት ያላቸውን መረዳት እንዴት ያዩታል? እንደ ሼኪ አይነት እስተሳሰብ ያላቸውን የኅብረተሰብ ከፍሎች መረዳት ከፍ ለማድረግስ ምን እንዲደረግ ይመክራሉ?

8- አባከዎ በተጨማሪ መነሳት ያለበት ጥያቄ ካለ አንስተው ይወያዩ።

9.1.4 ነብይ ከበደ እና የቤተ ክርስቲያን መሪዎች

ነብይ ከበደ በአዲስ አበባ በአንዲት ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ማገልገል ከጀመረ ከእስር አመት በላይ ሆኖታል። በይፋ ቤ/ክን የነብይነቱን ፀጋ ተቀብላ ከሾመችው ጊዜ ጀምሮ እግዚአብሔር በሚያስደንቅ ሁኔታ እየተጠቀመበት ነው። ይሄንን ተከትሎም በአገር ውስጥ እና ከአገር ውጪ በርካቶች እንዲያገለግላቸው ስለሚጋበዙት በአመት ቢያንስ ሁለቴ ወደ ውጪ አገር የመሄድ እድል አለው። በአገር ውስጥም ብዙ ቦታ ስለሚጋበዝ በአብዛኛው በቤተ ክርስቲያን የፈውስ እና የጸሎት ፕሮግራም አለት በታማኝነት ከመገኘት ውጪ ብዙ ጊዜ በቤተ ክርስቲያን መደበኛ ፕሮግራሞችን መከታተልም ሆነ በቢሮ ለመገኘት ጊዜ የለውም። ይሁንና በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ከሚያገለግሉ የሙሉ ጊዜ አገልጋዮች ጋር እኩል ተከፋይ ሠራተኛ ነው።

ከጥቂት ጊዜ ወዲህ በአንዳንድ የሙሉ ጊዜ አገልጋዮች እና የቤ/ክ መሪዎች በኩል ስለ ነብይ ከበደ የሚቀርቡ ትችቶች ቀስ በቀስ የአብዛኛው መሪዎች እና የሙሉ ጊዜ አገልጋዮች አቋም እየሆነ መጥቷል። በዋናነት በቤ/ክ ውስጥ በሙሉ ጊዜ እያገለገለ እስካለ ድረስ እንደ ሌሎቹ የሙሉ ጊዜ አገልጋዮች ቢሮ የመገኘት፣ ሁሉንም የቤ/ክ ፕሮግራሞች የመካፈል እና በአገር ውስጥም ሆነ በውጪ አገር የሚኖረው ፕሮግራም በመሪዎች በኩል እየተፈቀደ መሆን ይኖርበታል የሚል ሀሳብ ይንጸባረቃል። በሌላ በኩል ጥቂት አገልጋዮች ደግሞ ነብይ ከበደን በሚመለከት ያላቸው አቋም የተለየ ነው። ነብይ በሳምንት አንድ ቀን ብቻ በታማኝነት የሚመራው የፈውስ ፕሮግራም ለቤ/ክ ትልቅ በረከት እየሆነ ስለመጣ ባያስጨንቁት መልካም ነው የሚል ጽኑ አቋም አላቸው፤ በተለይ ደግሞ እርሱ በስፋት ማገልገል ከጀመረ ጊዜ ጀምሮ የመጣው የገንዘብ እድገት መታየት አለበት የሚል ሀሳብ ያቀርባሉ።

በዚህ መሀል ታዲያ ከቤ/ክ መሪዎች መካከል የተወከሉ ሁለት ሽማግሌዎች ነብይ ከበደን ቢሮ ከጡሩ በኋላ በአጭሩ የዐ አመቱን የአገልግሎት ጉዞ በጥሩ አስታውሰው በቀጣይ በአገር ውስጥም ሆነ ከአገር ውጪ የሚኖረውን አገልግሎት የቤ/ክ መሪዎች ሳይፈቅዱለት መንቀሳቀስ እንደማይችልና በአመትም ከቤ/ክ ውጪ መቀበል ያለበት ፕሮግራም ውስን መሆን እንደሚኖርበት ጫን አድርገው ያስታውቁታል። ይሁንና ነብይ ከበደ ጉዳዩን ካደመጠ በኋላ በቁጣ “ራዕይ አለኝ! በእናንተ የሀገገመድ ስር መታሰር አልፈልግም እንደውም ልታመስግኑኝ ይገባችሁ ነበር” በማለት በሩን በራሱ ጊዜ ከፍቶ ሽማግሌዎቹ እንደተቀመጡ ጥሏቸው ይሄዳል።

የተወከሉት ሽማግሌዎችም አስቸኳይ ስብሰባ እንዲጠራ አድርገው ስለ ጉዳዩ ለሁሉም መሪዎች አስታውቁ። ነብይም በእጅጉ አዝና በሁለተኛው ቀን “መሸኛ ይሰጠኝ” በማለት በደብዳቤ ቤተ ክርስቲያንን ጠየቀ። ይሄንን ተከትሎም ነገሩ በአገልጋዮች እና በእያንዳንዱ አባላት ዘንድ መሠማት ይጀምራል።

ነብይ በዋናነት የራሱን ቤ/ክ መትከል እንደሚፈልግ ለአንዳንድ ወዳጆቹ መናገሩን ተከትሎ ቤ/ክ በቀጣይ መወሰድ ያለበት ውሳኔ ምን እንደሆነ ስታስብ ከቆየች በኋላ ጉዳዩ በድርድር እንዲፈታ ወስኖ ጥያቄ ለማቅረብ ትምክራላች፤ ይሁንና ነብይ “ጉዳዩ ከእግዚአብሔር ዘንድ አልቋል፤ አልደራደርም” በማለት በቀጣይ ሊከፍት ስላሰበው ቤ/ክ የተወሰኑ የቤ/ክ ሰዎችን በቤቱ በመጥራት መጸለይ ይጀምራል። በዚህም ምክንያት ቤ/ክ መልካም የሚባል እና የነብይን አገልግሎት የሚያስታውስ ደብዳቤ ጽፋ በባለቤቱ በኩል ትልክሏቸዋል። የነብይ ከበደ ባለቤት ወ/ሮ መስታወት የባለቤቷን አቋም በፍጹም አትደግፍም በተደጋጋሚ ጊዜም ከቤ/ክ ጋር ተግባብቶ እንዲሠራ ያደረገችው ጥረት ስላልተሳካለት በሐዘን ልቧ ተሰብሯል።

ነብይ በአቋሙ ገፍቶ ለከፈታት ቤተክርስቲያን ከእናት ቤተ ክርስቲያን ጋር የተቀራረበ ስም በማውጣት በይፋ ቤተ ክርስቲያን መከፈቱን ያበሰርና እንቅስቃሴ ይጀምራል። ቤተ ክርስቲያኒቱም ቀድሞ ከሚያገለግልበት ቤ/ክ በቅርብ ርቀት ላይ በመሆኑ በርካታ አባላት ከነብይ አገልግሎት ጋር መተባበር ይጀምራሉ። ይሄንን ተከትሎም የቤ/ክ መሪዎች በነብይ ከበደ ቤ/ክ ለመሳተፍ የሚሞክሩ አባላት በሙሉ ከአመጽ ጋር እየተባበሩ ስለሆነ እንደሚታገዱ በጉባኤ ያስታውቃሉ። ጉዳዩም እየተካረረ ሄዶ እርስ በእርስ በግልጽ መወንጃጀል ይጀመራል። የነብይ ባለቤትም ምንም እንኳን የባለቤቷን አቋም ተቃውማ በቤተ ክርስቲያኗ ውስጥ ጸንታ ብትቆይም በየጊዜው በመድረክ የባለቤቷ ስም መነሳቱ አሳዝኗት ወደ የትም ሳትሆን ከ15 አመት ሴት ልጇ ጋር ቤት ትቀራለች።

የውይይት ጥያቄዎች

- 1-የዚህ ግጭት መሰረት ምንድን ነው?
- 2-የቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች በነብይ ከበደ ላይ ያነሱት ጥያቄ አግባብ ነው ብለው ያስባሉ?
- 3-ነብይ ከበደ የቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎችን ውሳኔ ተቃውሞ የራሱን ቤ/ክ ለመክፈት መሄዱን እንዴት ያቀታል?
- 4-የነብይ ባለቤት ወ/ሮ መስታወት ስለ ወሰደችው አቋም ምን ይላሉ?
- 5-እርሱ ቢሆኑ በነብይ ከበደ እና በቤ/ክ መካከል የተፈጠረውን ግጭት እንዴት የሚፈቱት ይመስልዎታል?

- 6-ተመሳሳይ ግጥም አንዳይከሰት ብዙ ጊዜ ለአገልግሎት ለሚወጡ አገልጋዮች እና ለቤ/ክ መሪዎች ምን ይመክራሉ?
- 7- አባላት ወደ ነብይ ከበደ ቤ/ክ መሄዳቸውን እንዴት ያዩታል?
- 8-አባዛዎ በተጨማሪ መነሳት ያለበት ጥያቄ ካለ አንስተው ይወያዩ።

9.1.5 አቶ ከበደ እና ወጣቷ ባለቤታቸው ወ/ሮ ወጋየሁ /አውነተኛ ታሪክ/

አቶ ከበደ /ሰማቸው የተቀየረ/ የመጀመሪያ ባለቤታቸውን በሞት ካጡ 6 አመት አልፏቸዋል። ለ27 አመታት አብረዋቸው ከኖሩት ባለቤታቸው 6 ልጆችን ያፈሩ ሲሆን የልጅ ልጅም አይተዋል። ከባለቤታቸው ጋር የነበራቸው ጥሩ ተግባቦት እና ይደረግላቸው የነበረው እንክብካቤ ላለፉት 6 አመታት መቋረጡን ተከትሎ በከፍተኛ ደረጃ ብቸኝነት እየገዳቸው መጥቷል። ስለሆነም ከልጆቻቸው ጋር ተማክረው እና በጌታ ፊት ጸልየው ዳግም ጋብቻ ለመመስረት ይወስናሉ። ከዚያም ጉዳዩን በሚያመልኩበት ቤ/ክን በወንጌላዊነት ለሚያገለግል አንድ አገልጋይ ሲያጫውቱት ከመጽሐፍ ቅዱስ አንፃር መጋባት እንደሚችሉ እና ቤተ ክርስቲያንም አግባብ ባለው መልኩ በጉባኤ ቃል ኪዳን እንዳይፈጽሙ የሚከለክላት ነገር ስለማይኖር ትድርዎታለች በማለት ያበረታታቸዋል። በወቅቱ አቶ ከበደ እድሜያቸው 60 ደርሶ ነበር።

አዛውንቱ አቶ ከበደ በዚህ ጉዳይ ከ6 ወራት በላይ ጸልየዋል። እግዚአብሔርም ከሐዘናቸው የምታጽናናቸው ሚስት እንዲሰጣቸው ለተለያዩ ሰዎች የጸሎት አጀንዳ ጭምር እየሰጡ አጸልየዋል። በዚህ ሂደት አቶ ከበደ በቤተ ክርስቲያናቸው የእሁድ ጉባኤ ላይ እንደወትሮው ሁሉ የተገኙት በማለዳ ነበር። ከፊት ለፊት በ3ኛው ረድፍ ላይ ተቀምጠው የኖርግራሙን መጀመር በመጠባበቅ ላይ ሳሉ እድሜዋ በሃያዎቹ መጀመሪያ ላይ ያለች ወጣት ወጋየሁ/ሰሚ የተቀየረ/ አቶ ከበደ ከተቀመጡበት ወንበር አጠገብ ተቀመጠች። ወዲያውም ወደ ጸሎት ተገባና ጥሩ በሚባል መልኩ ተጸልዮ ወደ ዝማሬ አምልኮ ተሄደ፤ ከዚያም መባ ከተሰበሰበ በኋላ የእለቱ ወንጌል ሰባኪ ወ/ዊ አሸብር/ሰሙ የተቀየረ/ ወደ መድረክ እንዲመጣ ተጋብዞ መድረኩን ያዘ።

ወ/ዊ አሸብር ገና መድረኩን እንደያዘ “ሁላችንም ቆመን እንጸልያለን” አለና ሞቅ ወደአለ ጸሎት ውስጥ ተገባ። ከ10 ደቂቃ ጸሎት በኋላ ታዲያ በ3ኛው ረድፍ ላይ ጉን ለጉን የተቀመጡትን አቶ ከበደገና ወጣት ወጋየሁን ሊጸልይላቸው እንደሚፈልግ በእጁ እያመለከተ ወደ መድረክ ጠራቸው። ወዲያውም እጁን በወጋእየሁ ላይ መጫን ሲጀምር በጀርባዋ ከኋላ በደገፏት ሰዎች አማካይነት ተንጋላ

ተኛች። ቀጥሎም በአቶ ከበደ ላይ እጁን ጫነና “የብቸኝነት ዘመንህን አሳልፈአለሁ” ይላል ጌታ” የሚል መልዕክት ተናግሮ ወደ ቦታቸው እንዲመለሱ አዘዛቸው። ከወደቀችበት ወዲያው ተነስታ በፍርሃት መንፈስ ተውጣ ከፈቱ የቆመችውን ወጋየሁን ደግሞ ጠጋ ብሎ “በኋላ ለብቻሽ ላገኘሽ አፈልጋለሁ” በማለት በቀጥታ ወደ አገልግሎቱ ገባ።

ወ/ዊ አሸብር ለ30 ደቂቃ ካገለገለ በኋላ በቀጥታ ከመድረክ ወርዶ ከጀርባ በኩል ወደሚገኝ አንድ ቢሮ በመግባት ወጋየሁን ያስጠራና እግዚአብሔር እቶ ከበደን የትዳር ጓደኛ አድርጎ እንደሰጣት ይነግራታል። ቀጥሎም ይሄንን ስጦታ ለመግፋት ብትሞክር ሞት እንደሚጠብቃት ይነግራትና ይሸኛታል። እዚያው እንዳለም በዲያቆናት በኩል አቶ ከበደን ያስጠራና “እግዚአብሔር የብቸኝነት ዘመንህን ያሳልፋል” ብሎ የተናገረውን የትንቢት ቃል በማብራራት ከጐናቸው የተቀመጠችውን ወጣት ወጋየሁን ለትዳር እንደሰጣቸው አበከሮ ይነግራቸውና ይሸኛቸዋል።

ነገሩ ከ6 ወራት በላይ ሲብላላ ከቆየ በኋላ የቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች ጋብቻውን ለመፈጸም ተሰማሙ። ወጣቷ ወጋየሁም “ከመሞት የእግዚአብሔርን ፈቃድ ፈጽሜ የሚሆነውን ማየት አፈልጋለሁ” በማለት አቶ ከበደን ለማግባት ወሰነች። ነገሩ ለብዙዎች እጅግ የከበደ ቢሆንም ቤተ ክርስቲያን ሁለቱንም የሙሽራ ልብስ አልብሳ በጉባኤ ሊጋባቻቸው።

በብዙ ንትርክ ወደ አንድ አቅጣጫ የመጣው የአቶ ከበደ ጋብቻ ታዲያ በሦስተኛው ቀን ችግር ገጠመው። ወጣቷ ወጋየሁ እና አቶ ከበደ በፍጹም በምንም ነገር መግባባት እና መጣጣም አልቻሉም። በተለይ ወጋየሁ ያደረገችው ነገር ሁሉ በውኃ ስለመደረጉ እንኳ ማመን ተሳናት። “እንኳን ደስ አላችሁ” ለማለት ወደ ቤታቸው ስጦታ እየያዙ የሚመጡ እንግዶችን አቅም አግኝታ ማስተናገድ አልቻላቸውም። ከማግባቷ በፊት የፈራቸው ሞት አሁን መጥቶ እንዲወስዳትም ተመኘች።

አቶ ከበደ የሙሽራዋ ባለቤታቸው ጉዳይ እንቅልፍ ነላቸው። ብቻቸውንም ለማግባባት ያደረጉት ጥረት ውጤት አላስገኘላቸውም። ስለ ተፈጠረውም ችግር ለጋብቻቸው መነሻ ለነበረው ለወ/ዊ አሸብር ቢያወያዩትም መፍትሔ ሊሰጣቸው አልቻለም። በሰማቸው የተመዘገበውን ሀብት የሚበልጠውን በሰሚ ለማዞር እና በባንክ የተቀመጠውን ጥሬ ገንዘብ ያለ ምንም ቅድመ ሁኔታ ሙሉ ለሙሉ እርሷ እንድትቆጣጠረው የአምላካቸውን ስም እየጠሩ ቢገዙትም የሚሰማቸው አልተገኘም። በስተመጨረሻ ችግራቸውን በደንብ ተረድቶ ሊረዳቸው እንደሚችል

ወደ ገመቱት ወደ አንድ የታወቀ የጋብቻ አማካሪ ደውለው ስለተፈጠረው ችግር ለማስረዳት ይሞክራሉ። ቤት መጥቶም እንዲያነጋግራቸው ይጋብዙታል።

የጋብቻው አማካሪ በተሰጠው ቀጠሮ መሰረት ከቀኑ 10 ሰዓት ገደማ ወደ አቶ ከበደ ቤት ያመራል። ወጋየሁ ታይቶ ሱሪ አድርጋ እና ከላይ እንደነገሩ አጠር ያለ ልብስ ለብሳ በተሰበረ መንፈስ ተቀምጧል። አቶ ከበደም ወፈር ያለ ጋቢ በለበሱት ሙሉ ሱፍ ላይ ደርበው ቤቱን ሞልተው ተቀምጠዋል። የጋብቻው አማካሪ ያየውን ነገር ማመን አልቻለም። ጠቡ በአባት እና በመጨረሻ ልጃቸው መካከል እንጂ በባልና በሚሰት መካከል ስለማይመስል ከየት መጀመር እንዳለበት ሲያስብ ቢያንስ 10 ደቂቃ ያህል ወሰደበት። በልቡም መጽሐፍ ቅዱስ “ከዝሙት በቀር ሚስቱን የፈታ...” ብቻ ብሎ መቆሙ አግባብ አልነበረም ማለት ነው? እንግዲህ እንደነዚህ አይነቶቹንምን ልናደርጋቸው እንችላለን? ብሎ ሊመልስ የማይችል ጥያቄ ጠይቆ ቀና ብሎ ወደ ወጋየሁ ሲመለከት ወጋየሁ ከተቀመጠችበት ተነስታ ወደ ውጪ ወጥታ ቆማለች። አቶ ከበደም ግራ በተጋባ ስሜት “ምነው በቀረብኝ?” እያሉ ተከትለዋት ሲወጡ የጋብቻው አማካሪ በተቀመጠበት እጁን በአፉ ላይ እንደሚነ ለሁለተኛ ጊዜ ጭልጥ ብሎ በሀሳብ ተዋጠ። አቶ ከበደ ከብዙ ማባባል በኋላ ወደ ቤት የመለሷት ወጣቷ ወጋየሁ የጋብቻ አማካሪውን “ይቅርታ” ብላ በበታዋ ላይ ተቀመጠች። አቶ ከበደም ከኋላ ተከትለው እንደ ወጋየሁ ሁሉ እርሳቸውም “በጣም ይቅርታ” ብለው በታቸውን ቀይረው ከወጋየሁ አጠገብ ተቀመጡ የጋብቻ አማካሪውም ከሀሳቡ ወጥቶ ወደ አቶ ከበደ እየተመለከተ እንዲህ አለ /ተፃፈ:- በመጋቢ ደረጃ ግርማ - የማሕበራዊ ሳይንስ ባለሙያ እና የጋብቻ አማካሪ/

የውይይት ጥያቄዎች

1. የዚህ ጋብቻ የግጥም መሰረት ምንድን ነው?
2. የወ/ዊ አሸብርን የትንቢት ሁኔታ ከመጽሐፍ ቅዱስ አንፃር እንዴት ይመለከቱታል?
3. የቤ/ክ ሽማግሌዎች በአደባባይ ጋብቻውን የመፈጸማቸውን ሁኔታ እንዴት ያዩታል?
4. የጋብቻ አማካሪው የአቶ ከበደን እና የወጣት ወጋየሁን አለመግባባት እንደሚፈታ ያስባሉ? ካላሰቡ ለምን? ካሰቡ እንዴት የሚያግባባቸው ይመስልዎታል?
5. ከህግ አንፃር የሁለቱን ተጋቢዎች ጋብቻ እንዴት ይመለከቱታል?
6. አንተ በጋብቻ አማካሪው በታ ብትሆን አቶ ከበደ እና ወጋየሁን ምን ልትረዳቸው ትችላለህ?
7. አቶ ከበደ ጋብቻን የሚመለከቱበት ሁኔታ ምን ይመስላል?

8. ሌላ መነሳት ያለበት ጥያቄ ካለ አባከዎ ጨምረው ይወያዩ።

9.1.6 የዲያቆናት አስተባባሪው አቶ ጌታነህ

አቶ ጌታነህ በቤተ ክርስቲያናቸው የዲያቆናት ሀላፊ ሆነው ማገልገል ከጀመሩ ከ5 አመት በላይ ሆኗቸዋል። የጌታ አራት ማዘጋጀትን ጨምሮ በየትኛውም ጊዜ በቤተ ክርስቲያን በኩል የሚዘጋጁ መስተንግዶዎችን ሙሉ ሀላፊነት ወስደው ያስፈጽማሉ። ከአንድ አመት ወዲህ ደግሞ ለአገልግሎት ለሚጋበዙ አገልጋዮች የትራንስፖርት ክፍያ የሚፈጸመው በእርሳቸው በኩል ስለሆነ ቢያንስ በሳምንት ሁለቱ ከፋይናስ ክፍል ገንዘብ በስማቸው እየፈረሙ የትራንስፖርት ወጪን እያወጡ አገልጋዮችን ይሸኛሉ።

በዚህ ውስጥ ታዲያ በመደበኛው የአሁኑ ፕሮግራም ላይ ተጋብዞ ያገለገለው መጋቢ ሄናክ አቤቱ ገብቶ የተመለከተው ነገር በእጅጉ ከንከናታል። ምክንያቱም ከዚህ ቀደም አሁን ባገለገለበት ቤ/ክ ሲያገለግል /በመደበኛ ፕሮግራም ላይ/ ለትራንስፖርት የሚሰጠው 350 ብር እንደሆነ ያውቃል። አሁን ግን የተሰጠውን ፖስታ ሲከፍት ያገኘው 150 ብር ብቻ መሆኑን ሲመለከት ችግሩ ከሸኘው አካል እንጂ ከቤ/ክን ሊሆን እንደማይችል በማሰብ እና በሌሎችም አገልጋዮች ላይ ተመሳሳይ ጥፋት እንዳይደገም እስከ በቀጥታ ከመሪዎች ወደ አንዱ ይደውልና ሁኔታውን ያስረዳል። የደወለለት የቤ/ክን ሽማግሌም ትንሽ እንዲጠብቀው ተናግሮ ስልኩን ይዘጋውና በቀጥታ ወደ ፋይናንስ ክፍል ደውሎ በእለቱ የወጣውን ገንዘብ ሲያጣራ እንደ ወትሮው ሁሉ ለዘማሪውና ለሰባኪው በተመሳሳይ 350 ብር እንደወጣ ያረጋግጣል። በኋላም መረጃውን ወደ ሰጠው ሰው መልሶ በመደወል ጉዳዩን እንዳጣራ እና የሆነው ሁሉ ለማመን የሚከብድ እንደሆነ በመንገር ይቅርታ ጠይቆት ስልኩን ይዘጋል።

ከዚህ በኋላ የቤ/ክን መሪዎች ወዲያውኑ አቶ ጌታነህን በዚህ ጉዳይ ጠርቶ ከማናገር ይልቅ ተጨማሪ መረጃ ማሰባሰብ እንዳለባቸው ይነጋገሩና ለተከታታይ ሁለት አሁኑ አንድ ቤተሰብ የሆነ አገልጋይ ይጋብዛሉ። ከዚያም አቶ ጌታነህ ልክ እንደሸኙት ደውለው የተሰጠውን ትራንስፖርት ይጠይቁታል። የሚገርመው ታዲያ በሁለቱም ፕሮግራም አገልጋዩ የደረሰው ብር ትክክለኛው ብር ማለትም 350 ብር መሆኑን ሲረዱ በከጉቱ በአቶ ጌታነህ ላይ የተናገሩትን ቃል እያሰቡ እስከ መጸጸት ይደርሳሉ። በዚህ መሀል ለመጀመሪያ ጊዜ እንደዚህ አይነቱን መረጃ ከሰጠው ከመጋቢ ሄናክ ጋር በዝማሪ ያገለገለው ዘማሪ በአጋጣሚ አንድ በደንብ የሚቀርበውን የቤ/ክ መሪ ያገኘውና ሰላምታ ከተለዋወጡ በኋላ “ቆይ...ቆይ እንደውም አንድ ነገር ትዝ አለኝ ከሁለት ወር በፊት ትዝ ይልሃል? እናንተ ቤ/ክ ተጋብዜ ያገለገልኩ

ቀን..." ብሎ ሲጠይቀው ሻማግሌው "አ... አም" በማለት ይመልስለታል። ቀጥሎም ዘማሪው "ለትራንስፖርት ተብሎ የተሰጠኝን ፖስታ ስከፍተው ያገኘሁት ገንዘብ ብር 50 ብቻ ነው እንዴት ሊሆን ቻለ? እኔ የማውቀው 350 ብር እንደሚመጡ ነበር" በማለት ይጠይቀዋል። መሪውም ለጊዜው ምንም መረጃ የሌለው መስሎ በድንጋጤ "አውነትህን ነው! ቆይ አስቲ አጣራለሁ" ይለውና ይለያያሉ።

ይሄንን ጉዳይ በድጋሚ የሰሙ የቤ/ክ መሪዎች ነገሩ ከባድ ቢሆንም አቶ ጌታነህን ጠርተው ነገሩን ሁሉ ለማስረዳት ይሞክራሉ። በውይይቱ መሐል ታዲያ አቶ ጌታነህ ቁጣ እየሞላባቸው መጣ። በቀጥታ ሌባ የተባሉም ያህል ስለተሰማቸው "ሌባ አኮ እያላችሁኝ ነው" እያሉ ደጋግመው ተናገሩ። በኋላም እንባቸውን አያፈሰሱ ውይይቱን አቋርጠው ተነስተው ወጡ። መሪዎችም ከዚህ ቀደም መረጃ ለማግኘት በሄዱበት መንገድ ምንም መረጃ ባለማግኘታቸው እና የአቶ ጌታነህ ቁጣ፣ ለቅሶ እና በሐዘን በዚህ መልክ ወጥቶ መሄድ የበለጠ ረበሻቸው፤ "ምነው በቀረብን" ብለውም ተጸጸቱ።

አቶ ጌታነህ ግን ከ5 አመት በላይ በንጹህ ልብ ያገለገሉትን ጌታ በእዚያች ቀን ከዘማሪውና ከመጋቢ ሄናክ የትራንስፖርት ስጦታ ላይ ቀንሰው ወደ ኪሳቸው ያስገቡት 500 ብር ለሁለት ወራት ያህል ረፍት ሲነሳቸው ቆይቷል።

የውይይት ጥያቄዎች

1. የዚህ ግጭት መሰረት ምንድን ነው?
2. የአቶ ጌታነህን እንባ፣ ቁጣ እና ሐዘን እንዴት ይገልጡታል?
3. የቤ/ክ መሪዎች አቶ ጌታነህን ማናገራቸው ጊዜው ነው ይላሉ? ካልሆነስ ምን ማድረግ ነበረባቸው?
4. ለእገልጋዮች የትራንስፖርት ከመስጠት ጋር በተያያዘ ተመሳሳይ አይነት ችግሮች እንዳይፈጠሩ ምን የተለየ ስልት ሊያስቀምጡ ይችላሉ?
5. እርሶ በሚያገለግሉበት ቤ/ክ እንደዚህ አይነት ችግር አጋጥሞዎት ያውቃል? ካለ እንዴት ተፈታ?
6. መጋቢ ሄናክ የሰጠውን ጥቆማ እንዴት ያዩታል?
7. ገምቱ ቢባሉ በአቶ ተመስገን እና በመሪዎች መካከል የተፈጠረው ልዩነት የትኛውን አቅጣጫ የሚይዝ ይመስልዎታል?
8. እባክዎ በተጨማሪ መነሳት ያለበት ጥያቄ ካለ አንስተው ይወያዩ።

ማጠቃለያ

ግጭትን በተለምዶ ወይም አባቶቻችን በሔዱበት መንገድ ሔደን ለመፍታት ከመሞከር ይልቅ ሳይንሳዊ በሆኑ መንገዶች ትክክለኛውን የግጭት አፈታት ስልት ተረድተን እና አውቀን ለመፍታት ብንሞክር የተሻለ ውጤት ልናመጣ እንደምንችል በዚህ መጽሐፍ መጠነኛ ግንዛቤ ያገኘን ይመስለኛል። በተለይ "ግጭት የሚቀሰቀሰው በሰይጣን ብቻ ነው" ብለው ለሚያስቡና ግጭት በተቀሰቀሰ ቁጥር ስልታዊ አቅጣጫዎችን ነድፈው ግጭቱን ለመቆጣጠርና ለመፍታት ከመሞከር ይልቅ በመጠገን ላይ ብቻ ትኩረት ለሚያደርጉ ሰዎች ይህ መጽሐፍ የተሻለ ግንዛቤ እንደሚፈጥረው አምነቱ ነው። በምዕራፍ ዘጠኝ ላይ የተቀመጡት የተለያዩ የግጭት ታሪኮችም ከወዲሁ ግጭትን ስለመፍታት ራሳችንን የምንፈትሽባቸው ስለሆኑ ጥቅማቸው የጎላ ነው ብዬ አምናለሁ። ባጠቃላይ አይቀሬ የሆነው ግጭት በሰው ልጆች መካከል በሚከሰትበት ወቅት እራሳችንን በሁለንተናዊ አቅጣጫ ዝግጁ ያደረግንበት ሁኔታ ካለ በቀላሉ ልንቆጣጠረው እና ልንፈታው እንችላለን የሚለው መልዕክት የዚህ መጽሐፍ ዋና ሀሳብ መሆኑን ማስታወስ እወዳለሁ።

ዋቢ መጽሐፍት /Bibliography/

- አዲስ ዘመን ሐሙስ ሐምሌ 9ቀን 2001 ዓ.ም
- ባህሩ ዘርጋው፣ ዘርጋው የአማርኛ መዝገበ ቃላት 1994 ዓ.ም አዲስአበባ
- Coser, Lewis. The Function of Social Conflict. New York: Free Press. 1956
- Huntington, S. P. 1996. The Clash of Civilizations: Remaking of World Order. New York: Touchstone; Kaplan, R.D. 2001.
- ICA311 Conflict Transformation; Course Reader, M.K.C, feb2004, Addis Ababa
- ከበደ በክፍ፣ ከሰዎች ሁሉ ጋር በሰላም መኖር 2000 ዓ.ም አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ
- ኬን ሳንድ፣ አስታራቂው /ግላዊ ግጭቶችን የመፍቻ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መመሪያ/፣ ርኅሰት አታሟዎች/ሰስተኛ እትም/፣ ኢትዮጵያ 2004.
- Kenneth W. Thomas and Ralph H. Kilmann introduced their Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument (Tuxedo NY: Xicom, 1974) www.cpp.com/products/tki/index.aspx/
- List of territorial disputes - Wikipedia, the free encyclopedia/ en.wikipedia.org/wiki/List_of_territorial_disputes/
- ማቴቴስ መጽሐፍት ቁ. 14፣ የካቲት 2002 ዓ.ም አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ/
- Moore, Christopher W. 1996. The mediation process: practical strategies for resolving conflict. Second edition. San Francisco: Jossey-Bass.
- Meyer, J.W., Boli, J., Thomas, G.M., and Ramirez, F.O. 1997. World Society and the Nation-State. American Journal of Sociology. 103(1): 144-81
- Prakash, Aseem and Jeffrey A. Hart, 1999, Globalization and Governance, London; New York, Routledge.
- Tokunboh Adeyemo Africa Bible Commentary 2006 U.S
- የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፖብሊክ ሕገ መንግስት፣ አንደኛ ዓመት ቁጥር ፩ አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 15/1987.
- የፌዴራል ፍርድ ቤቶችን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ /jude of withdrawal/ አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ 1988
- World impact ministries, A-Z of parenthood, 2007
- WWW. bing.com

የዚህ መጽሐፍ ደራሲ ከዚህ ቀደም ያስተመው መጽሐፍ፡-
ወንጌል ስርጭት እና ቤተክርስቲያን ተከላ